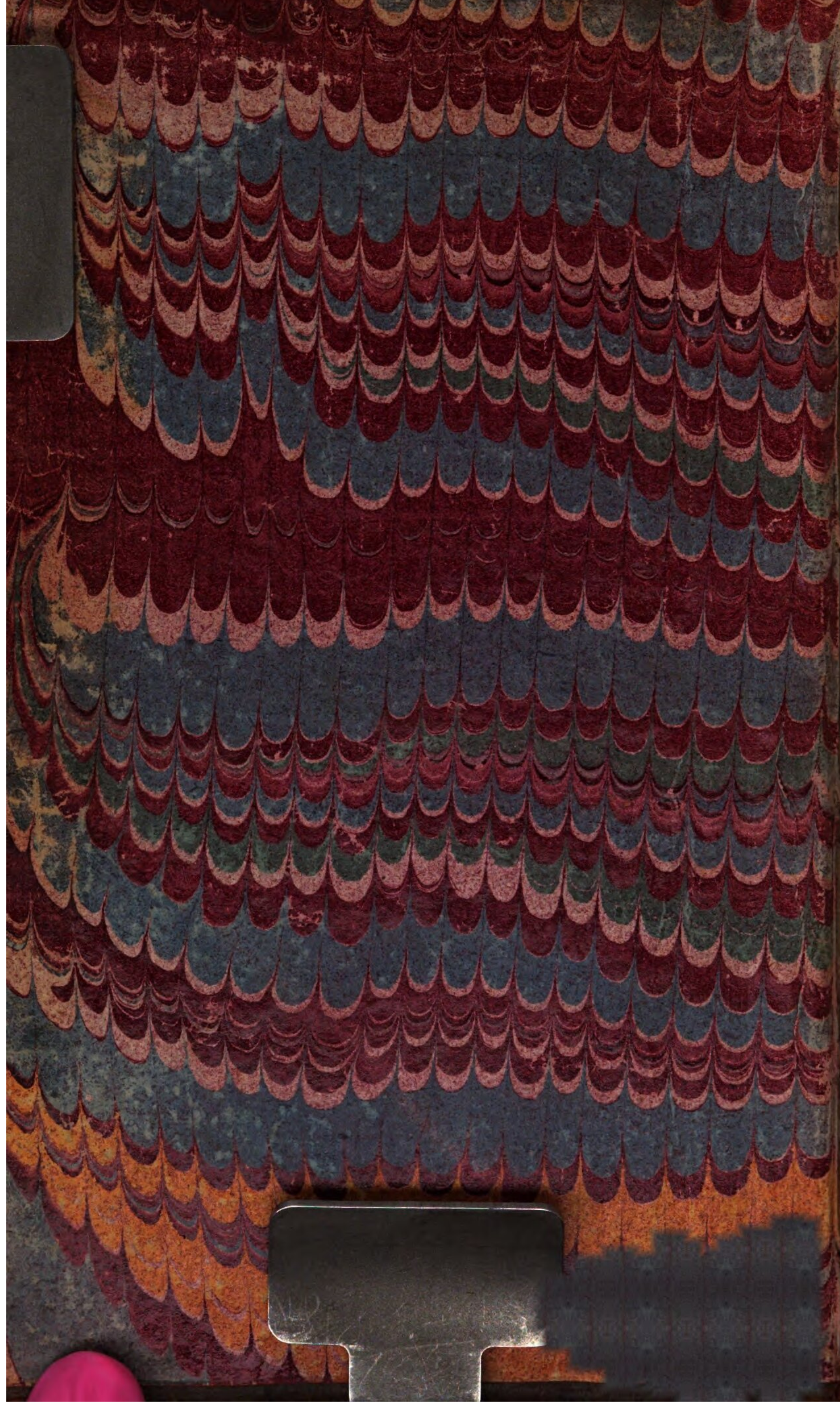

<36630051550010

<36630051550010

3 Bayer. Staatsbibliothek

Libus

1171

NOVA
METHODUS

SEU RATIO
PSALMOS

IN OFFICIO DIVINO

JUXTA RITUM ROMANUM

OCCURRENTES

INTELLIGENDI FACILIOUS, DICENDI
RELIGIOSIUS, USURPANDI
FRUCTUOSIUS

EXPLANATOS

EO ORDINE, QUO DICI SOLENT,

PARTE I. FERE QUOTIDIE,

II. SÆPIUSCULE,

III. IN FERIIS TANTUM.

ADJECTO QUADRUPlici INDICE,

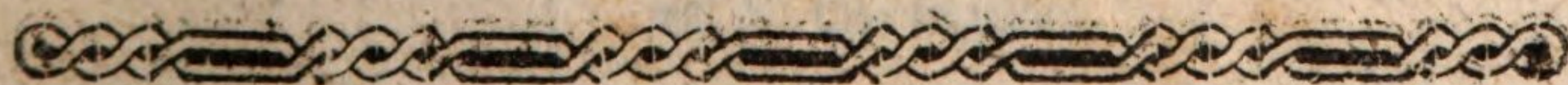
AUCTORE

FERDINANDO REISNER,

EX JESUITA,

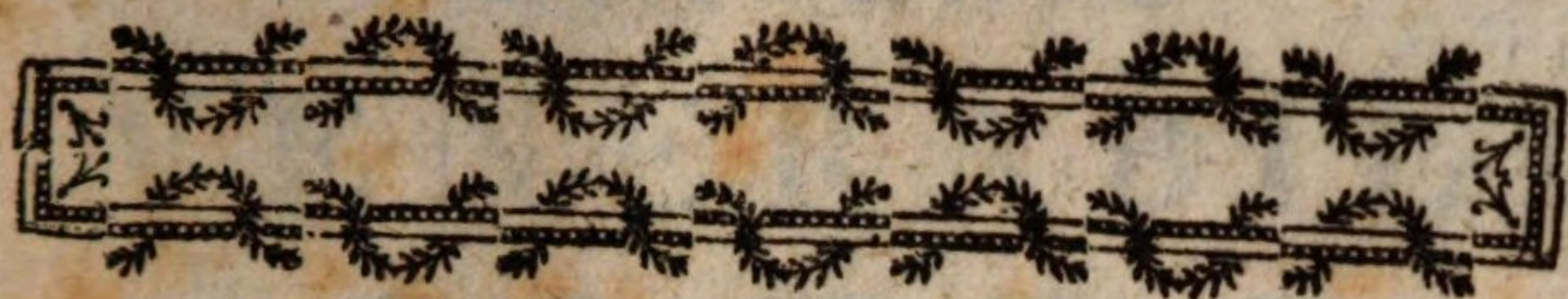
CONFECTA IN DOMO EXERCITIORUM
MONACENSI.

CUM SUPERIORUM PERMISSU.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,

SUMPTIBUS JOANNIS JACOBI MAURACHER,
M DCC LXXV.

Approbatio Censoris.

Cum hæc nova ratio, & methodica
Instructio quotidianum divini Offi-
cii pensum dicendi nihil fidei, & bonis
moribus adversum contineat, & insuper in
non exiguam utilitatem iis cedat, quibus
hoc munus incumbit, eo facilius concedi-
tur, ut hoc opusculum juris fiat publici,
& imprimatur.

Augustæ Vindelicorum,
13. Junii 1774.

JOANNES HERZ,

SS. Theol. Licent. Reverendiss. ac
Serenissimi Archiep. Trevir. &
Episc. August. Consil. Eccl. Fi-
scal. & Provic. in Spiritual. nec
non Canonicus in Colleg. Eccles.
ad S. Gertrudem.

Mppria.

Approbatio Censuris.

Cum hac nova ratio, & methodica
 instructio quotidianam divini Offi-
 cii penam deest nihil fidei, & bonis
 moribus adversum continent, & insuper in
 non exiguum utilitatem his cedat, quibus
 hoc minus incumbit, eo facilius concedi
 tur, ut hoc opusculum gratis fiat publicis,
 & imprimatur.

Augustae Vindobonensis,
 13. Junii 1774.

JOHANNES HERZ.

22. Theol. Facult. Reverendiss. ac
 Superintendent. Theol. Trevir. et
 Episc. Aquisgran. Consil. Publ. Pro-
 fess. & Prov. in spiritual. res.
 non Capessens in Colleg. Ratisl.
 et S. Germano.

Alipha.

X 2

UNIVERSO
VENERABILI
CLERO
PETRINO AC RELIGIOSO,
MAXIME EARUM DIOECESIUM,

IN QUIBUS,

CUM ESSEM JESUITA,

FUI, VIXI, DIXI,

DIDICI, DOCUI, SCRIPSI,

SALISBURGENSIS,

AUGUSTANÆ, FRISINGENSIS,

BRIXINENSIS,

EUSTADIANÆ, RATISBONENSIS,

PASSAVIENSIS,

TRIDENTINÆ, CONSTANTIENTSIS,

CURIENSIS,

QUIBUS OMNIBUS, ET DEBITOR SUM

ET HANC OPELLAM DONO,

DICO, DEDICO.

SERVUS IN CHRISTO.

UNIVERSO

VENERABILI

CLERO

PETRINO AC RELIGIOSO

MAXIME EARNUM DIOCESEM

IN QUIBUS

CUM ESSEM RESUITA

ET VIXI PAX

DIOCESE, NOBIS, VARIIS

SALISBURGENSIS

AUGUSTANAE, FRISINGENSIS

BRIXINENSIS

EUSTADIANAE, RATISBONENSIS

PASSAVIENSIS

TRIDENTINAE, CONSTANTINENSIS

CURIENSIS

QUIBUS OMNIBUS, ET DEBITOR SUM

ET HANC OPERAM DONO

DICO, DEDICO

SERVUS IN CHRISTO

I. H. H. I.

PRÆFATIO
AD VENERABILEM
CLERUM
DE HUIUS OPUSCULI EXPLICATA
RATIONE ET PRACTICO USU.

Opusculi inscriptio.

Tibi post Deum, Venerabilis Clere, hoc opusculum dum dedico, necesse habui atque operæ pretium esse duxi, ut & *Titulum*, quem in fronte libri legis, paucis explicem; &, quæ a te lectore *oggeri* possunt, hac ipsa præfatione occupem.

§. I.

Cur vocetur nova methodus.

Novam methodum voco. Atqui ais: prostant complures, qui Psalterium interpretati

PRÆFATIO.

sunt, ut de fufis operibus & justæ magnitudinis Tomis nihil commemorem, est *Heserus*, qui e regione singulos Psalmos explanet, auctor sesqui seculo te præcedens; est *Cartier*, qui ipsis Psalmis verum & literalem sensum minoribus literis & feliciori compendio superius adscripsit, vir de universa scriptura optime meritus, inter veteres & novos interpretes medio seculo interjectus; est *Weitenauerus*, qui sedecim ab hinc annis, Psalmos ex adverso, simul ex primævis fontibus, hebræo & græco, simul nitida & perspicua latinitate explicuit. Ecquid igitur in hoc tuo proletario opusculo novi?

§. II.

Discrimen inter aliorum & hanc methodum.

Sic habeto: multa esse, quæ, quod *methodum* attinent, *nova* dici ex vero & citra ostentationem possint.

Primo viri, quos nominasti, Psalmos posuerunt vel eo ordine, quo in ipso Psalterio sunt, vel eo, qui unis duntaxat Benedictinis in usu est, ut fecit *Cartierius*. Hæc porro ratio nonnisi apud diligentiores effecit, ut plu-

PRÆFATIO.

plurium annorum sedulitate *verum* Psalmo-
rum sensum vix ac ne vix quidem sibi redde-
rent familiarem; nam inquirendi labor in
caussa fuit, ut plurimos in indagando tædium
occuparet; Psalmi enim recitantibus officium
alii atque alii *nec ordine, nec materia* inter se
connexi occurrunt, id quod patet, solas *lau-*
des percurrentibus, in quibus hi septem Psal-
mi ordine diversi indagandi forent, nempe
XCH. XCIX. LXII. LXVI. CXLVIII. CXLIX.
CL. In Completorio Psalmi IV. XXX. XC.
CXXXIII. quam disjuncti!

§. III.

Hinc dispar fructus ex mea & aliorum
methodo.

Dein in hac mea methodo omnes juxta
explicatos vides eo ordine, quo dici in offi-
cio solent. Idque per totum hoc opuscu-
lum observo, nisi, si quando *Psalmus* jam in
prioribus paginis explanatus, *certa pagina* in-
quirendus citatur. Hanc itaque methodum
ex eo capite, quia Psalmi requisiti in prom-
ptu & omnium recitantium conspectu positi
sunt, *novam* jure voco.

PRÆFATIO.

Tum si alios consulas, per plures, ausim dicere, decem annos, paucissimi Psalmi ita tibi hærebunt, ut expedite *argumentum*, *occasionem*, qua compositus est, *sensum literalem*, aut a Spiritu sancto *primario* intentum, interrogantibus reddere condiscas; at vero in mea hac ratione *mensi*, *unius* spatio nosti Psalmos, quos per omnem vitam *quotidie* dicis, puta: Psalmum XCIV. VENITE EXULTEMUS, ad *Matutinum*; Psalmos septem ad *Laudes* quotidie recurrentes; Psalmum LIII. DEUS IN NOMINE TUO & CXVIII. BEATI IMMACULATI in *quatuor* horis; Psalmos in *Vesperis*, in *Completorio*; in *accessu* ad sacrum; in *recessu*; sesqui Psalmum in ipso *missæ sacrificio*. Nunquid hi uno alterove in *Vesperis* excepto *quotidie* redeunt? Hoc omnes triginta meditationibus, tanquam totidem diebus, *prima parte* ita explicatos exhibeo, ut *primo puncto* argumentum seu occasionem; *altero* obscuriorum declarationem; *tertio* applicationem ad fidem, ad mores, ad affectum voluntatis vel in te, vel in aliis, ad quos dicturus es, opportunam, ante oculos repræsentem. An hoc non est *novum*, & grande compendium?

§. IV.

PRÆFATIO.

§. IV.

Ratio, cur punctum tertium in parte II. omisſum & cur adjectæ animadverſiones hebraicæ.

Parte altera per quadraginta circiter meditationes geminis punctis comprehenſas explico tibi Pfalmos, quos vocamus de *dominica*, de *communione Apoſtolorum*, *Martyrum*, *Confefſorum*, *Virginum*, rurfum de *Beata*: & hi ſæpius ex uſu Romani Breviarii dicendi recurrunt. Omisi punctum meditationis *tertium*, tum, quod mihi perſuadeo, te tuo Marte eruere poſſe, quæ ad *mores informandos* faciunt; tum, ne cum opusculo impenſæ creſcant.

Utrique autem parti adjectas vides obſervationes pro eruditis, & hebraicæ linguæ ſtudioſis. Nam, ut nunc ſunt tempora, dandum nonnihil fuit Clericis junioribus. Et iis ſtudioſis, qui huic linguæ in academiis ſtudent.

Accedit, quod neque aſceta, neque concionatore indignum fit, ſi ex primæva lingua amplificare, id eſt, in auditorum animis vivacius imprimere textus alicujus emphasin prudenter, & cum grano ſalis poſſit.

PRÆFATIO.

§. V.

Cur Psalmi feriales in unam partem conjectæ.

In tertia parte eos duntaxat Psalmos brevitate, qua potui, maxima explanavi, qui in *Feriis* II. III. IV. V. VI. & *Sabbato* recitandi sunt. Ita, ut sub unum conspectum congerim; qui hoc præcise die dicendi sunt, ad *Matutinum*, ad *Laudes*, ad *Primam*, ad *Vesperas*.

§. VI.

Cur ipsi Psalmi in expanso non sint positi,
& impressi in hoc opere.

Mallem, inquis, ipsos Psalmos *in expanso* adjectos; ut indagandi molestia minuatur. At quid necesse erat istud facere? ut libri pretium duplo augecat? Nolui, ut egestati maxime Clericorum *incipientium* consularem. Dein in quavis parte breviarii, nempe *verna*, *æstiva*, *autumnali*, *hiemali*, *feriarum* Psalmos eo ordine facile invenire est, quo in isthoc opusculo exponuntur.

Quid, quod consultum non putaverim, ut inter dicendum officium *Psalmi sensus* condiscatur; studentium enim hoc & curiositatem pascentium negotium foret, non orantium. Verbo: *pabulum intellectus* fuisset; non
volum-

PRÆFATIO.

voluntatis. Oratio autem est elevatio mentis ad Deum; non curiositatis alimentum. Si quotidie quadrantem de tuis negotiis decerpis & meditationi vel lectioni destinas, aliquot mensium spatio omnes Psalmos tam red-des tibi familiares, ut genuinus sensus recitanti tibi sua sponte cum fructu se offerat. Experieris.

§. VII.

Utilitas ex hac partitione.

Cur in fronte libri inscripserim: **RATIO
PSALMOS IN OFFICIO DIVINO OCCURRENTES**

I. *Intelligendi facilius;*

II. *dicendi religiosius;*

III. *usurpandi fructuosius,*

periclitare: Lege exempli causa Psalmum: *Venite exultemus* ante, quam meam hanc interpretationem pagina 3 consulas; fateberis expertus, quam parum intelligas; dein lege *interpretationem, Psalmi argumentum & occasionem; obscuriorum declarationem, doctrinam ad fidem & mores pertinentem; denique animadversionem.* Tum enimvero experieris, quantum discriminis intersit inter eum, qui recitat, quod non intelligit; & eum, qui nunc scit, quid

PRÆFATIO.

quid sibi hic Psalmus velit. Ausim spondere : alius in dicendo breviario evades.

§. VIII.

Utilitas ex indicibus adjectis.

Præterea , ut Psalmos , quos intelligere desideras , facilius invenias , adjutum te volui *quadruplici indice* five *conspectu* Psalmorum , quorum *primus* Psalmos eo ordine tibi sistet , quo vel oras , vel meditaris. Sub unum obtutum indicata pagina sistuntur Psalmi dicendi : I. Fere quotidie , II. sæpiuscule , III. rarius , in feriis nempe.

§. IX.

Index seu conspectus *alter* exhibet Psalmos ea serie , qua juxta alphabetum seu capita literarum inchoantur.

Tertius juvat eos , quibus in more positum est quotidie dicere *officium de Beata* ; aut illud : *pro defunctis* , & *Psalmos pœnitentiales*.

Quartus de ipsis est Psalmorum *titulis* , seu inscriptionibus , quarum cognitio ad notionem historicam , ad argumentum cognoscendum , ad verum sensum eruendum non parum confert.

§. X.

PRÆFATIO.

§. X.

Cognitio idiotismi tum necessaria, tum proficua, scripturam legentibus, orantibus, concionantibus.

Quia insuper per viginti & amplius annos expertus sum, quantum negotium facessat literatis etiam latinissimis *nostra Vulgata latina*, ut neque Cicero, neque cæteri in Latio nati & educati tum *integra capita*, tum *separatas sententias* explicando forent, si reviviscerent; idque ex eo potissimum, quod sacra Scriptura *millenis idiotismis hebraicis* in veteri; *syriacis* in novo; *græcis* in utroque testamento referta est.

§. XI.

Hinc adjicere meditabar tanquam auctarium *ceu quartam partem*, *notionem brevem de Idiotismis tum in genere, tum in specie*, ut juvare se lector clericus per certas regulas possit in *universa sacra pagina* facilius intelligenda. Argumentum hoc est profecto tam dignum, ut dignius in omnibus Bibliothecis non inveneris; quia *divinum*, quia *verbum Dei* est.

§. XII.

Si hoc subsidio, *hac natione Idiotismi careas*, ob *Hebraismum*, ob *Syrismum*, ob *Græcismum*

PRÆFATIO.

cismum identidem recurfantes, non modo Pfalmum ferme ullum, sed ne alios quidem libros, etfi faciliores, intelliges. Obvia quæque sententia in *Prophetis*, in *Evangelis*, in *Pauli*, in aliorum hagiographorum epistolis & scriptis crucem tibi figent, & tibi homini latino, latine scienti videbuntur aut *barbara*, aut *peregrina*, & quod consequens est, a legenda & volutanda scriptura te ad fabulas, ad poetarum nœnias; ad comœdias, paucis: ad *nugas* transferet. Quo quid homine clerico, aris consecrato & cathedris, indignius sit, ut mitissime dicam, non video. Sed ne crescente opusculo crescat impensa, *separato libello*, dante Deo, dissertatio de Idiotismo imprimetur.

§. XIII.

Utilitas porro ex Psalmis solis rite intellectis non ad *orantes* duntaxat, sed etiam ad *concionantes* pertinet. Clerici ad Verbum Dei populo e cathedra explanandum cætera idonei, in *exordio* maxime & *epilogo* conficiendo laborant; *incipientes* præsertim aut nimis funduntur in *principio* dicendi; aut nimis
ficci

PRÆFATIO.

ficci & jejuni sunt *in epilogo* ad movendos animos apto sub finem concionis efformando ; si Psalmos rite intelligant, si *autorem*, si *tempus*, si *adjuncta*, in quibus Psalmus compositus sit, probe norint, *exordium* & *epilogus*, qui *themati seu causæ*, quam tractant, examussim congruant, propemodum confecti sunt.

§. XIV.

Id quod exemplo pratico declaratur, maxime in idoneis exordiis & epilogis efformandis, ad quæ servit explicatio textus & applicatio.

Exemplo esto Psalmus LIII. *Deus in nomine tuo saluum me fac.* Sit hæc *propositio & partitio* : hostes tui I. & domestici II. & alieni virtute divina I. *aggrediendi*, II. *vincendi* sunt.

Negotium tibi facesset *exordium* aptum. Dic ex argumento & occasione Psalmi hujus, quem *pagina 25.* explanatum habes, *Puncto primo* :

„ *Exordium*: EXPLICATIO ; David in re-
„ gem unctus, aliis atque aliis hostibus pa-
„ tuit ; infestabatur a domesticis ; prodebat
„ ab extraneis. Quoties Saul latus ejus pe-

) () (

„ tuit ?

PRÆFATIO.

„tiit? sanguinem sitivit? vitæ insidiatus est?
„quoties ab extraneis inquisitus, proditus,
„fugatus est? apud Ziphæos, amicos suos,
„cum latere se tuto posse existimaret, ab his
„ipsis amicis Sauli proditus est. Quid age-
„ret inter tot non hostes modo, sed inimi-
„cos vir Dei? ad unum Deum, *scutum &*
„*petram* in adversis, confugiens exclamavit:
„*Deus in nomine tuo saluum me fac . . . Quo-*
„*niam alieni insurrexerunt adversum me - &*
„*fortes quæsierunt animam meam. Alieni Zi-*
„*phæi & spe favoris, & lucri studio ad me*
„*prodendum inducti; & fortes Saul & do-*
„*mestici; illi studio placendi; hic invidiæ*
„*stimulis incitatus.*

*Applicatio exordii ad propositum
tuum:*

„Et nos omni ex parte patemur hostium
„insidiis; sunt hostes *visibiles*; sunt *invisibi-*
„*les*. Homo uterque inimicus I. *dæmon* vel
„per *se*, vel per *suos*; II. *caro* blandiens per
„*delicias*; *caro* fingens *difficultates*. Quid
„igitur consilii?

Propo-

PRÆFATIO.

Propositio.

„Fugiendum per orationem ad Deum,
„tanquam *verum amicum*, qui I. *juvare pos-*
„*sit* per omnipotentiam, II. *velit* per bo-
„nitatem, III. certe *juvet* per fidelitatem.
Hem utilitatem *practicam* in concionatores
juvenes redundantem in exordio rite for-
mando!

§. XV.

Ex hoc ipso Psalmo, quinque aut decem,
si vis, exordia, & epilogos nullo negotio
conficies, si sanum te iudicium, & meditan-
di studium te non deserit. Selige aliam sen-
tentiam, verbi causa: *Non proposuerunt Deum*
ante conspectum suum; quadrabit vel exordio
vel epilogo, si in concione agas de *triplici*
genere hominum peccantium I. vel ob *concu-*
piscentiam carnis, id est libidines, vel II. ob
concupiscentiam oculorum, id est, avaritiam;
vel III. ob *superbiam vitæ*, id est, ambitionem.
Dic in exordio: „David *a suis & ab alienis*
„toties impetitus indagat in causam, cur tot
„mala machinentur improbi, dum orat, di-
„vino beneficio cognoscit *banc unam* esse:

PRÆFATIO.

„ Quoniam non proposuerunt Deum ante con-
„ spectum suum ; perge & dic : Oblivio Dei
„ præsens peccatorum omnium causa est , ob
„ hanc enim I. peccant superbi , II. peccant
„ avari , III. peccant libidinosi. „ Vel : Ob
hanc peccant , qui peccant 1. per fragilita-
tem , 2. per ignorantiam , 3. per malitiam.

Si epilogum efficere cupis, id ipsum usur-
pa, dummodo antegressæ, & tractatæ mate-
riæ congruat, verbi causa:

„ Audistis, auditores, peccantium mor-
„ bos ; quidni de remedio tandem aliquando
„ serio cogitatis ? Quidni illum fontem in-
„ dagatis, quem David vobis ostendit, dum
„ ait : Quoniam - non proposuerunt Deum ante
„ conspectum suum ? Videte causam mali ; ra-
„ dicem & sedem morbi, oblivionem Dei : Eja
„ contrarium arripite tanquam remedium,
„ præsens Dei memoriam ; vos innocentes, ut
„ non cadatis ; vos pœnitentes, ut non rela-
„ bamini ; vos peccatores, ut surgatis. O
„ Deus ! fige in cordibus nostris memoriam
„ tui, ut remuneratoris, qui innocentiam co-
„ ronet ; tui, ut Patris, qui filium prodigum
„ in

PRÆFATIO.

„ in gratiam recipiat ; *tui*, ut *judicis* & *vin-*
„ *dicis*, qui peccatum aliquando plectat ; ut
„ *innocentes* studeant te diligere ; ut *pœniten-*
„ *tes* pergant te timere ; ut *peccatores* inci-
„ piant te quærere, o fiat ! fiat.

§. XVI.

Intelligentia Psalmorum igitur facit, ut apte dicas
& bene vivas.

Sic ex uno Psalterio rite intellecto per multos annos conciones tuas variabis ; te in dicendo ditabis ; auditores recreabis ; qui nulla re perinde affici solent, quam per *explicationem* argumenti vel historiæ, per *applicationem* materiæ, quam tractasti, ad mores emendandos.

Si te præsentem ore, ut nunc absentem calamo, de usu hujus opusculi monere possem, longe feliciori compendio & majori proventu res convecta foret. Tu hoc *unum exemplum* meditando ad *centenas* materias transferes. Utilitates, quas hætenus indicavi potius, quam evolvi, pertinent ad te & *orantem* & *concionantem* ; audi nunc, quid profint ad *omnem vitam* rite instituendam.

PRÆFATIO.

§. XVII.

Audax tibi fortasse videor ; audeo tamen ? si Psalmos rite intelligas, quanta emolumenta in te redibunt ! I. Minuuntur peccata ; II. augetur gratia ; III. congeruntur merita ; IV. amplificatur & Dei & tua gloria.

§. XVIII.

Nam minuuntur errata venialia, id est, quotidiana.

Quot sunt ex clericis, qui, quia Psalmos non intelligunt, de hora in horam, in multam adeo noctem breviarium recitandum differunt ? quot, qui cum tædio, querimoniis, cum murmurationibus adversus Ecclesiæ ordinationes ; adversus obscuritatem & caliginem Psalmorum, eorumque promissam longitudinem percurrunt potius, quam orant pensum divinum ? quot qui verba, sententias abrumpunt, abscindunt, detruncant ? Quot, qui inter deliberatas mentis fugas, garrulitates, inter tumultuantium, & symposiorum vociferationes, inter ludendum & jocandum divinum hoc officium præcipitant ? Neque hæc ego inter errata venialia reponam ?

Quid

PRÆFATIO.

Quid si hæc quotidiana sint, si in consuetudinem abeant, si per annos in senium & senectam roborentur; si singulis exomologesibus exponantur & nunquam emendentur? Quid concludam? Nunquid minuentur peccata?

§. XIX.

Augentur gratia & merita.

Ubi contra unum alterumve mensem his Psalmis vel attente legendis, vel tractim meditandis impendes, fierine potest, ut milena peccata venialia non evites? *putasne intelligis, quæ legis?* ajebat Philippus Diaconus Eunucho Reginae Candaces. Act. Apost. capite VIII. 30.

Si pedetentim intelligis, evitabis, minues certe, quæ dixi, errata; ut enim ignoti nulla cupido; ita, ubi intellexeris, crescet existimatio; devotio; gratia, meritum. *Augabitur gratia*; ut minus frequenter pecces; ut religiosius ores, ut circumspectius vivas; ut de voluntate & ordinatione Ecclesiæ benignius sentias, ut Ecclesiæ, *devotam & attentam* breviarii recitationem, in jure canonico

PRÆFATIO.

C. dolentes de celebr. Miss. præcipienti, matri filius satisfacias.

§. XX.

Exercentur virtutes theologicæ & præcipuæ
morales.

Aucta porro *gratia*, quippe ni augeantur *merita*? Cum recitatio officii divini perpetuum & toties repetitum sit virtutum theologicarum exercitium. (*Vide introductionem.*)

Fidei, per tot lectiones e sacra pagina petitas;

Spei, per tot orationes horis subjunctas;

Caritatis, per Psalmos, hymnos & cantica; cum vel juxta Ethnicos, Homerum & Pindarum, hymni ad *primarium* deorum cultum pertineant; & testimonio Wolfii, heterodoxi licet, cultus Deo summus & κατ' ἐξοχὴν seu per excellentiam *cantatis hymnis* deferatur, & quod caput est, ipse Christus dixisse, aut cantasse hymnos, finita mensa, legatur: *Et hymno dicto exierunt in montem olivarum*, Marc. XIV. 26. Græce: καὶ ὑμνισάντες ἐξῆλθον. *Inter cantatos hymnos exierunt.*

PRÆFATIO.

Religionis, cum sit *oratio publica*, id est, *nomine totius Ecclesiæ* facta in testimonium *divinæ excellentiæ* & *supremi dominii*; etiam tum, cum solus, clauso cubiculo, *divinum officium* recitas.

Obedientiæ, dum superbum intellectum, & variæ literaturæ appetentem in obsequium *Ecclesiæ* captivas.

Prudentiæ, quæ est rerum agendarum & fugiendarum ratio, dum arbitrariis postpositis, *facis hic* & *nunc*, quod debes.

Temperantiæ, dum *modum*, *tempus*, *ordinem* in orando servas, exerrantem cupiditatem, in res curiosas & novas pronam, refrænas.

Iustitiæ, dum Deo tribuis suum.

Fortitudinis, dum arduam hanc, quia *quotidiana*, laboris & molestiæ plenam recitationem alacri & magno animo suscipis; ut sic omnia, juxta Pauli monitum, secundum ordinem fiant *in te* & *per te*.

PRÆFATIO.

§. XXI.

Cumulatur gloria tanquam corona.

Et quanta gloria, quanta merces te post merita expectabit in patria. At enim *hæc parænesis ad Clericos fortasse Petrinos, non ad omnes directæ est.* Quid enim hæc ad *Religiosos*, illos potissimum, qui officium divinum non tam recitant quam cantant? Qui cantando *alternis* officio die propemodum & noctem comburunt, qui tres, quinque, septem prope dixerim, horas in hoc divino negotio infumunt, tam tractim & lente quod fit, nunquid & *devote* & *attente* fit?

§. XXII.

Hi fructus etiam ad eos, qui psallunt in Choro pertinent. Aut quidni?

Audio : & vehementer laudo. Sed neque istud nescio : ab Apostolo inculcari, ut non modo psallas *spiritu*, id est, *devote*; verum etiam *mente*, id est, *intelligenter*, ut, quod canis ore, mente intelligas. *Pfallam spiritu, psallam & mente; orabo spiritu, orabo & mente*, ait D. Paulus. Et ipse regius Psalter: *Pfallite sapienter*, qui complures Psalmos hac inscriptione inscripsit: *Intellectus David, intellectus ipsi*

PRÆFATIO.

ipsi Asaph, intellectus filiis Core. Quasi diceret,
hic PSALMUS SINGULARI ATTENTIONE DIGNUS
EST.

§. XXIII.

Experire, quam parum sine hermenevtica seu
interpretatione intelligas.

Porro quotusquisque est, qui obvias
Psalmorum *sententias* quotidie recurrentes in-
telligat? proba te ipsum & excute, utrum
intelligas, verbi caussa:

IN PSALMO XCIV. *Venite.*

*Quadraginta annis proximus fui. Si in-
troibunt in requiem meam.*

IN PSALMIS LAUDUM.

*Elevaverunt flumina vocem suam. Testimo-
nia tua credibilia facta sunt nimis. Introite por-
tas ejus in confessione. Quam multipliciter tibi
caro mea. Partes vulpium erunt. Tradentur
in manus gladii. Præceptum posuit, & non
præteribit. Gladii ancipites in manibus eorum.
Ut faciant judicium conscriptum.*

IN PSALMIS AD PRIMAM.

*Averte maia inimicis meis. Despexit oculus
meus. Despiciam inimicos. Exarserunt sicut
ignis*

PRÆFATIO.

ignis in spinis. Constituite diem solennem in condensis. Exaudivit me in latitudine. Latum mandatum tuum nimis.

Sine auxesi poetica ajo : *Sexcenta*, quæ tibi *perspicua* in Psalmis videntur, non intelligis, ut : *Custodire nimis, in directione cordis, exercebor in mirabilibus, cum dilatasti mihi, supersperavi, contabiles mihi erant justificationes, convertantur mihi timentes te &c.* Idem in *Vesperis* ; idem in *Completorio* tibi emerget, & nunquid hæc *quotidiana* sunt, quæ in choro cantas ?

§. XXIV.

Jucundus proventus ex intelligentia.

Si contra intelligas Psalmi *argumentum*, *auctorem*, *titulum seu inscriptionem* ; si insuper paulatim *obscuriora* clarius perspicias ; si frequentes *Hebraismos, Idiotismos*, inquam, *Hebræos, Syros, Chaldaicos, Græcos* in ipsa *Vulgata latina* vero sensu ad latini sermonis consuetudinem per te explicare condiscas, nunquid delectaberis ? nunquid & *devotius*, & *attentius* Psalmos cantabis in choro ? interpretaberis *securius* in cathedra ? usurpabis &

PRÆFATIO.

& tuo & aliorum commodo *felicius* in omni vita ?

§. XXV.

Præcavetur gravioribus lapsibus, qui per Psalmum XC. indicantur.

Nihil a meta aberravero, si asseram, multa etiam peccata gravia in Clero evitatum iri, si Psalmos probe intellectos magni faciat. His enim rite cognitis fieri non potest, ut totum breviarium in multam noctem, & fera hora deproperandum differas. Quid igitur conficio ? Hoc: *Ordinatus*, sæpius per intervalla orabis. Ascendet divisis & partitis horis tua oratio; & descendet Dei miseratio. Impedietur tædium, eliminabitur otium; quod docet omne malum. Sublato otio ex ordinata per statas horas oratione minuentur peccata *cordis, oris, operis*; oculi, lingua, manus te rarius ad peccatum pertrahent. *Quia habitas* (juxta Psalmum XC. * in Completorio quotidie recitandum) *in adjutorio altissimi* per orationem, in
prote-

* Vide hunc Psalmum explicatum in hoc opusculo pagina 101.

PRÆFATIO.

protectione Dei cœli commoraberis. Qui scapulis suis obumbrabit tibi. Quid igitur timeas a timore nocturno? a sagitta volante in die? a negotio perambulante in tenebris? ab incur-su & dæmonio meridiano? verbo: non modo non laedet, sed ne quidem accedet ad te malum. Cadent a latere tuo mille illicia ad peccandum, & decem millia pravarum cogitationum, a dextris tuis; ad te autem non appropinquabunt.

§. XXVI.

Hæc Clericis præsertim recentibus,

Sed finis sit. Utilitates, quas ego explicando non sum, tu experire, o Clerice, maxime juvenis, & recens ad sortem Domini, ad sacros Ordines, vocante, ut spero, Deo, Christo Sacerdotum & Pastorum Principe, vocate & adlecte; tibi scripsi hanc opellam meam; neque enim id mihi tam arroganter sumo, ut Sacerdotibus veteranis, qui me dignitate, ætate, eruditione antecellunt, Psalmos explanare audeam.

§. XXVII.

PRÆFATIO.

§. XXVII.

In sacra solitudine fructum expertis & SS. Ordinum Candidatis,

Vobis scribo reverendi *Sacerdotes*, & *Clerici*, qui in domo exercitiorum Monacensi propemodum numero ducenti, testes fuistis per quadriennium, cum me dirigente, ut vestra tulit & voluntas & animi demissio, sacra exercitia obibatis; testes, inquam, fuistis; quam utilis exstiterit hæc explanatio Psalmorum maxime ad officium divinum *devote* & *attente* recitandum; cum vobis triplicem Sacerdotii functionem: *Sacerdotem* scilicet *orantem*, *sacrificantem*, *sacra administrantem*, quantum curta mea suppellex tulit, meditandum proposui. Quam incensa erant multorum desideria, ut hoc de Psalmis opusculum quantocyus publici usus fieret & in lucem ederetur. Ipsi studiosi, *Poetices*, *Rhetorices*, *Philosophiæ* & *Theologiæ* auditores bene multi *explanationem Psalmorum*, qui in *Cursu Mariano* recitantur, & avide audierunt, & lubenter suapte descripserunt; non ignari ingentes fructus, in literatos, sive Mariæ devoti in seculo *laici* manean,

PRÆFATIO.

maneant, five ad *ecclesiasticum statum* anhelent, ex Psalmorum explanatione redundaturos.

§. XXVIII.

Aut propediem futuris Sacerdotibus scripta
funto.

Vobis scribo *theologiæ studiosi* ad Sacerdotium aspirantes, id quod vel ex eo liquet, quia adjectas videtis observationes eruditionis hebraicæ, ad quas legendas si viros provectæ ætatis & venerabili canitie aspersos invitem, insanire propemodum videbor.

§. XXIX.

Si contra juvenes ad eas linguas moderate incendam, quas JESUS *puer* ex matre audiit; *vir prædicans*, *conversansque* quotidiano usu ac sermone consecravit; *vir dolorum* in cruce valido clamore extremum usurpavit, quis id mihi vitio vertat, si sapit?

§. XXX.

PRÆFATIO.

§. XXX.

Ad usum.

Provoco ad experientiam, si *nudum* Psalmum verbi causa CIX. *dixit Dominus* ad Vesperas Dominicæ *sine interpretatione* perlegis, fateberis ultro, te perparum intelligere. Postquam autem hanc hujus Psalmi explanationem *pagina* 75. expenderis, *nunc multa intelligo, quæ toties recitans ignorabam.* Scio nunc 1. argumentum Psalmi tam frequenter recurrentis, 2. obscuriora perspicue declarata, 3. sensum solatii & fructus feracem, 4. animadversiones ex hebraismo desumptas, mihi Sacerdoti oranti, concionatori dicenti, pastori pia suggerenti profuturas. Itaque, quod de hoc uno Psalmo tibi profuit ad verum *sensum* cognoscendum; ad securum *usum* tibi una & aliis conciliandum, id ipsum tenta in reliquis Psalmis meditandis. Spondeo, intra trimestre valde te profecturum. Experi.

)()()(

§. XXXI.

PRÆFATIO.

§. XXXI.

Ego vero aliam mercedem neque expecto, neque mihi vendico, quam gloriam Dei, existimationem divini Psalterii, incrementum pietatis, *donec regale Sacerdotium, Gens sancta, populus acquisitionis socia exultatione in domo Dei, Jerusalem nova, decantet canticum novum.*

Fiat, fiat.

BREVIS INTRODUCTIO.

Totum officium divinum rite intelligere non unius anni, sed plurium negotium est; maxime in iis, qui a linguæ græcæ & hebraicæ notitia inopes sunt. Cogitabam ego sæpe mecum: hoc pensum quotidianum est; Grande & dignum officium est hoc ipso, quia *divinum* appellatur, perpetuum exercitium est virtutum præcipuarum; *Fidei* per tot lectiones & capitula ex verbo Dei petita; *Spei* per iteratas orationes; *caritatis* per Hymnos & Psalmos. Et tamen, putasne intelligis, quæ legis? immo vero, quæ vel titulo *Religionis*, vel titulo *Ordinis*, vel titulo *Beneficii* quotidie recitas? Quoties sine attentione; quia quotidie tractanda? quoties sine devotione; quia parum intellecta? quoties sine fructu, quia raro sine tædio?

Hæc expendenti mihi visum est, operæ me pretium facturum, si illos primo Psalmos tibi explicatiores redderem, qui certo quotidie occurrunt; quique ob phrasin aut græcam, aut hebraicam tibi negotium faceffunt. Eja, Clerice, Religiose, Vir Ecclesiastice, secerne te a sacris Virginibus, quæ, quod recitant, ignorant; (Hieron. ad Nepotianum.) *disce, quæ doceas, quæ ores, quæ in dies singulos, velis nolis, oranti tibi recurrunt.*

Psalmus nonagesimus quartus : Ven te exultemus, quotidie antecedit Matutinum ; Psalmi, qui in *laudibus ; in prima, tertia, sexta, nona ;* qui in *vesperis,* excepto ultimo, qui per intervalla immutatur ; denique qui in *completorio* recurrant, digni, me quidem iudice sunt, qui intelligantur.

Si me audis, mensis unius spatio, cum fructu, ausim etiam asserere, cum solatio, in recitando quotidie penso alius evades ; lætius orabis, nec in feram noctem differes, quod statis temporibus persolvendum ex Ecclesiæ si non præscripto, voto certe ac mente foret.

Accedit, quod his paucis Psalmis rite intellectis, ad cognitionem reliquorum animaberis, quanto cum proventu & tuo, & eorum, quos a vitiis abstrahere ; incendere ad virtutem pro officii ratione teneris.

Modum, quo hanc meam opellam persequar, sic habeto. (id quod gravium Virorum consilio & suasu facio) Triginta tibi vel lectiones, vel meditationes offero, tu singulis diebus unam vel attente lege, vel tractim meditare. Tria puncta rem conficiunt ; proponam *primo* occasionem, historiam, & argumentum Psalmi ; *dein* ambiguo sensui certum, obscuro perspicuum subjungam ; denique, si meditari tertium punctum lubet, usum ad fidem roborandam ; ad mores informandos in modum animadversionis & reflexionis cum brevi voluntatis affectu addam. Animadversiones de Idiotismo hebrææ linguæ adjectas legant Clerici hebraicæ linguæ studiosi ; cæteri his supersedeant. Benedicat Deus tibi, mihi.

DIES

DIES I.

Psalmus XCIV. *Venite*, ad initium Matutini.

PUNCTUM PRIMUM.

Occasio : Josias Rex Juda, sublati Idolis & dissipatis idololatriis reliquos Judæos animat ad Dei cultum, laudem, & obedientiam eidem præstandam, ne in eadem mala incurrant, quibus eorum Patres in deserto *Sin & Raphidim* ob exacerbatum Deum obnoxii erant. Lege I. IV. Regum Capita XXII & XXIII.

PUNCTUM SECUNDUM.

Ambigua clarius reddita.

Præoccupemus, præveniamus, antequam irascatur nobis.

In confessione, id est, per Laudes, Psalmos, Cantica.

Sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto; nisi ante demitigemus Deum, evenient nobis, quæ patribus in deserto *Sin & Raphidim* murmurantibus contingere.

Probaverunt, experimentum & periculum fecerunt, quid iratus possim Deus.

Quadraginta annis proximus fui. Id est, & ab ipsis offensus, & ipsis vicissim infensus, tanquam adversariis meis acriter institi & incubui, sicut hostis hosti ubique imminet.

Non cognoverunt vias meas. Ordinem divinæ circa eos providentiæ cognoscere noluerunt.

Furavi in ira mea, (hebraice in naso meo) quod in terram præmissam (ubi requies mea, id est,

ubi speciali quodam cultu coli volebam) non sint perventuri.

Si introibunt, certe non introibunt.

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad fidem & mores pertinens.

Exultemus, jubilemus Deo, salutis Auctori. O quanta nausea, quantum frigus in me, si ad laudes Deo dicendas accedendum mihi! quam sine pietatis sensu, quam tarde & fero, quam sæpe in feram & multam noctem divinum hoc pensum differo!

Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam. Primi Christiani non alio scuto, quam verbis istis: *Servio Deo, qui fecit cælum & terram*, obarmati, in ferrum, in rotas, in ignem alacriter irruerunt. Et quam parum valent in animum meum! quoties in nugis potius & mundi crepundiis, quam in Deo, qui fecit cælum & terram, spes meas repono!

Affectus.

O Domine! quoties divinum Officium non tam persolvi, quam deproperavi, unde poenam magis, quam mercedem tremens expectem! vae mihi, si oratio tam divina, tam frequens, tantopere ab Ecclesia omnium fidelium, maxime Clericorum Matre, commendata, fiat mihi in peccatum! . . . da, ut mentem colligam, ut intelligam, quæ lego, ut tractim, cum *pausa*, & ex ordine officium, quo augetur fides, roboratur spes, inflammatur caritas, deinceps persolvam.

Anim.

Animadversiones pro eruditioribus.

Jubilemus Deo salutari nostro, hebraice, jubile-
mus fortitudini (לְצֹר) salutis nostræ.

letsur

Procidamus ante Deum, hebr. & incurvemus nos,
genuflectamus ad facies Domini, factoris nostri
(וְנִכְרַעְתָּהּ וְנִכְרַעְתָּהּ לְפָנֵי-יְהוָה עֲשֹׂנוּ)

* *venikraah nibrechah liphne-adonai osenu*

Sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in
deserto, hebr. sicut Meriba, sicut die Massa in de-
ferto (כְּמֵרִיבָה כִּיּוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר).

kimeribah kejom massah bammidbar

Quadraginta annis proximus fui, hebr. fastidio
habui in generatione. (אָקוּט בְּדוֹר)

akut bedor

Quibus juravi in ira mea, hebr. quod juravi in
nare mea. (אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִּי בְּאַפִּי)

ascher-nischbathi beappi

DIES II.

Ad Laudes, quæ quotidie & constanter
recitandæ.

Septem sunt Psalmi cum cantico gemino, trium
scilicet puerorum Danielis III & Zachariæ
Lucæ I.

Psalmi autem sunt XCII; XCIX; LXII; LXVI;
CXLVIII; CXLIX; CL.

A 3

PUN-

* Hebræum latinis literis expressum lege a sinistra ad
 dexteram; hebræis autem Characteribus scriptum,
 a dextra ad sinistram.

PUNCTUM PRIMUM.

Occasio Psalmi XCII. Dominus regnavit.

Hic Psalmus decantatus est pridie Sabbati, ut pro constituto orbe terrarum & absoluto opere sex dierum laudaretur Deus, tempestatum moderator Dominus. Ecclesia hunc applicat sensu *allegorico* ad laudandum Deum pro fundata Ecclesia seu Religione orthodoxa; sensu autem *tropologico* transfert ad animam.

PUNCTUM SECUNDUM.

Ambigua clarius explicata.

Dominus (Christus) *regnavit*, Regnum novum constituit, gloria indutus est morte devicta.

Præcinxit se virtute seu potentia; quia resurgenti data est omnis potestas in coelo & in terra. Matth. XXVIII.

Etenim firmavit orbem terræ in fide, a qua nunquam totus deficiet.

Parata sedes tua est, o Christe, ab æterno; nam a seculo, id est, ante mundum conditum, tu es.

At elevaverunt flumina (Judæi) *vocem suam*, elevaverunt & gentiles fremitus suos, juxta Psalmum II. *quare fremuerunt gentes?* a vocibus persecutionum multarum. (ut habetur Isaïæ Cap. VIII & Apoc. XVII.)

Mirabiles persecutiones infidelium ortæ sunt, sed mirabilis in altis dominus eas fustulit.

Sic testimonia legis tuæ credibilia, fide dignissima facta sunt *valde, valde*.

Ideo Ecclesiam tuam decet sanctitudo.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad fidem roborandam, & mores informandos pertinens.

Dominus regnavit. Sed postquam per *adversa* & mortem vicit mundum, regnavit a ligno post Resurrectionem Deus, & Regni ejus non erit finis ! Audis hæc anima ? Regnare cupis, sed inter rosas, triumphare sed sine pugna. Nonne Christum pati oportuit & sic intrare in gloriam ? præcessit caput ; sequatur membrum.

Elevaverunt flumina, triplex flumen mundi, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum & superbia vitæ. Christus & sancti vicerunt triplex hoc Regnum. Lege Caput X. ad Hebræos.

Mirabiles elationes, adversitates maris mundi ; nam & hic mare turbulentum est, quod virtute ex alto superatur.

Testimonia tua, lex tua, præcepta tua, super aurum & topazion pretiosa, dulciora super mel & favum ; gusta & videbis, quam suavis sit Dominus ; quam jugum suave & onus leve ! expertis crede.

Affectus.

Egone sub spinoso capite porro delicatum membrum ero ! Christus passus est, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus. O Christe ! qui sequitur te, non ambulat in tenebris. Sequar te, quocunque ibas, etiam ad crucem ! ad mortem ! quidni etiam in Regnum tuum ? quod non est de hoc mundo.

Animadversiones pro eruditioribus.

Induit dominus fortitudinem, hebr. celsitudinem.
(נִאֲוָה)

geut

Qui non commovebitur, hebr. etiam firmabitur orbis, ne nutet. (אֶפֶס-תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל-תִּמּוֹט)

aph-tikon tebel bal-timmot

Domum tuam decet sanctitudo, hebr. Domui tuae decora est sanctitas. (לְבֵיתְךָ נִאֲוָה-קֹדֶשׁ)

lebethcha naavah kodesch

DIES III.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum Psalmi XCIX. Jubilate Deo, hoc est : Serviendum Deo cum lætitia.

Hinc advertes, credo, cur hæc, quæ post matutinum subjunguntur, *laudes* vocentur, scilicet, quia plerique Psalmi & ipse hymnus ad laudandum Deum nos excitant, cum ab his vocibus inchoant : *Jubilate, laudate, cantate, benedicite.* Ingerunt hæc recitantibus sinceram quamdam in dicendo officio alacritatem. In Hebræo : Est *balelu-jah, balelu-bu, laudate Deum, laudate eum,* in signum lætitiæ.

PUNCTUM SECUNDUM.

Jubilate Deo omnis terra, triplex terra, quam gerimus, id est, corpus ; quam terimus, id est, quidquid in terra est & gignitur ; quam quærimus, id est, coelestis Patria.

Quo-

Quoniam ipse fecit nos, & non ipsi nos, sic clamant omnes creaturæ. Omnes creaturæ tibi, quemadmodum olim Augustino, dicunt: Non sumus Deus tuus . . . qui pulchra fecit, pulchrior est, & qui fortia, fortior.

Introite portas ejus in confessione. Introite in atria templi exteriora laudantes Deum, hoc enim in Scriptura, maxime Psalmis, sibi vult vox *confessio, confitemini &c.*

Oves pascuæ ejus, id est, terræ pascuæ, Pascua pascuæ æque latinum ac pascua pascuorum. (einer guten, fetten Wende.)

PUNCTUM TERTIUM.

Jubilare. Quoties mentior, si cum tædio laudes Dei aut dico, aut canto! Estne hoc servire cum lætitia, si adversus Ecclesiæ præscriptum ob recitandum quotidie officium murmuro, aut certe conqueror? *non habet tædium convictus ejus.* Sermocinatio cum mundo in deliciis est; cum Deo in fastidio . . . Itane nauseat anima nostra super cibo hoc!

Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus. *Non serviam Domino, qui mori possit,* exclamabat S. Franciscus Borgia; cum ex emortuali larva mundi offucias & nugas contemplaretur.

Affectus.

Quia fecisti nos Domine ad te, ideo inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. August. L. I. Confess. cap. I. quid per multa vagaris? quære unum bonum & sufficit . . . simplex bonum & fatis est. Nemo bonus, inquiebat Christus,

nisi solus Deus. Nimis avarus est, cui Deus non sufficit.

Animadversiones pro eruditioribus.

Titulus Psalmi hebraice habet: Cantus pro confessione. (מִזְמֹר לַתּוֹדָה)

mizmor lethodah

*Introite in conspectu ejus in exultatione, hebr. ingredi-
mini ad facies ejus in ovatione, (בָּאוּ לְפָנַי בִּרְנוּנָה)*

bou lephanav birnanah

tanta scilicet cum exultatione, quanta est ob devictos hostes ovatio, vel ob dilatatum imperium triumphus.

DIES IV.

PUNCTUM PRIMUM.

*Argumentum & occasio Psalmi LXII. Deus,
Deus meus! ad te de luce vigilo.*

David, cum moraretur quodammodo exul & extorris in desertis montibus Seir, qui inter Idumæam & Judæam interjacent, se hoc Psalmo composito solatur, dum interim patriam reviscere in votis habet. Tu applica ad animam in hac miseriarum valle peregrinantem, & coelestis patriæ appetentem.

PUNCTUM SECUNDUM.

Difficiliora explicantur & subobscura dilucidantur.

De luce, summo mane; primo diluculo.

Quam

Quam multipliciter tibi caro mea, anima mea & corpus multis de causis te sitiunt; ut liberetur a pravis motibus, vindicetur ab infirmitatibus, redimatur a tribus mundi illecebris, consequatur ad extremum gloriam resurrectionis. Vide quam multipliciter! . . .

Ut olim in tuo sanctuario, tabernaculo tibi dedicato; sic nunc in hoc deserto, in terra arida, tuam potentiam considero & adoro.

Misericordia tua super vitas, mille vitæ non perinde mihi caræ sunt, quam misericordia tua.

Sicut adipe. Magis & ardentius opto replemi gratia tua; quam homo ventri serviens adipe abdomen suum farciri desiderat.

Si memor fui tui super stratum; ut cubitum concedens; ita primo mane surgens tui recordor, maxime matutina beneficiorum tuorum meditatione.

Ipsi vero (hostes mei Saul & ejus focii) vano conatu animæ meæ, id est, vitæ, insidias struxerunt.

Introibunt in inferiora terræ; morientur tradendi in manus justitiæ divinæ, sed severissimæ.

Partes vulpium, dæmonum erunt, vulpes potius, quam ursus & leones vocantur, quia non tam per vim, quam per versutiam interitum machinantur.

Obstructum est os loquentium, os mentientium obstruetur in die extremi judicii. *Omnis enim iniquitas tunc oppilabit os suum*, id est, obmutescit.

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad fidem & mores pertinens.

De luce vigilo ad te. Quam pauci cum prima luce, cum sole surgunt; quam pauci ad te, o Deus! . . . Surgunt ad luxum, ad lucrum, ad nugas, ad ventrem opplendum; non ad laudandum Te. Sitiunt, vanitates, infanias falsas, *fascinatio nugacitatis obscurat vera bona.*

David æque in deserta & arida terra Deum, quemadmodum in tabernaculo coluit Deum, qualem tu te geris, Christiane, Clerice, Religiose, tempore ariditatis, aut adversitatis? . . .

Si memor fui super stratum meum, Christianus, id est, qui Christum orantem sibi repræsentat, diem & orando claudit, & orando inchoat. *Aurora, aurea hora.* Aurifodina est oratio.

Partes vulpium erunt. Capite mihi vulpes parvulas, (in hebræo est: *parvas, parvas*, id est, *minimas*) demolientes vineam meam, ajebat sponsa in Cantico Canticorum. Tales *vulpeculæ* sunt peccata venialia, certæ adhæSIONES ad creaturas; non equidem *contra*, sed tamen *præter* Deum. Harum *partes* sunt jactura tot meritum, quæ colligere posses, si te in minimis frangeres.

Affectus.

Ah! Domine! *a minimis incipiunt, qui in maxima* (foedissima) *proruunt.* Non vidi graviolem Religiosi lapsum, nisi a neglecta oratione matutina. *A particula bonæ diei ne te fraudes.*

Animad-

*Animadversiones pro eruditioribus.**Ad te de luce, hebraice, diluculo quæram te.*

(אֲשַׁחֲרֶהָ)

alchacharecha

Quoniam melior misericordia, hebraice, quoniam bona misericordia tua præ vitis; hebræi enim comparativo cum carent, sic exprimunt;

(כִּי-טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים)

ki-tob chasdecha mechaym

Levabo manus meas, hebr. palmas meas, curvities meas. (אֲשֹׁן כַּפַּי)

essa kappai

*Observa ritum orantium, jam tum jungebant palmas. Sic & Virgilius de Ænea inter tempestates orante:**Ingemit & duplices tendens ad sidera palmas,
Talia voce refert.**In matutinis meditabor in te, hebr. in Custodiis (quando custos de nocte imminentem diem enuntiat) meditabor in te.* (בְּאֲשֵׁמֶרֶת אֶהְיֶה - בָּךְ)

beaschmyrot Ehgghe-bach

*Tradentur in manus gladii, hebr. fundere facient eum super * manus gladii.* (יִגִּירָהוּ עַל-יְדֵי-חֶרֶב)

Jaggiryhu al-jede-chareb

Loquentium iniqua, hebr. mendacium. (שָׁקֶר)

Scacker

DIES

* Vox manus hebræo more sexcenties sumitur pro instrumento, verbi causa: per manus prophetæ, id est, ope, Werkzeug; reliquit eum in manu consilii.

DIES V.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LXVI.

Deus misereatur nostri.

Obscecrat David Deum, ut toto orbe se cognoscendum omnibus exhibeat, id quod spiritu vidit, futurum per propagandam paulatim ubique veram Ecclesiam a Christo nepote suo fundandam. Hic Psalmus hoc titulo insignitur: *in finem*, id est, *victori in modulationibus propositum est præmium.* Dem besten Musikanten.

PUNCTUM SECUNDUM.

Obscuriora elucidantur.

Illuminet vultum suum super nos; lucere faciat vultum suum, id est, benigna & serena facie nos respiciat Deus.

Ut cognoscamus in terra viam salutis, & inter omnes gentes innotescat Salvator.

Quoniam regis *populum tuum*, & dirigis *gentes* nondum fideles ad salutem.

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus. Ter repetitur Deus, Pater, Filius, Spiritus sanctus. *Deus noster* Christus, Deus una & homo; nobis enim natus; nobis datus est. Quid prohibet suspicari, Davidem in spiritu cognovisse unitatem naturæ in Deo; & trinitatem in personis?

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad animandam fidem, & emendandos mores pertinens.

Benedicat nobis. Quam beatus, cui Deus benedicit. O popule nequam, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiant, si beatitatem fictitiis hujus terræ felicitatibus reponis. Secus Spiritus Dei judicat Psalmo I. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in Cathedra pestilentiae non sedit.* In hebræo est, *& in Cathedra irrisorum*, qui res religionis ludibrio habent.

Ut cognoscamus in terra viam tuam, divinas tuas circa nos ordinationes, auxilia, gratias.

Terra dedit fructum suum. Maria beata illa terra, quæ maledicto Adami nunquam subiecta fuit, hæc Terra dedit fructum ventris sui, Jesum.

Affectus.

Non dimittam te, o Deus! nisi benedixeris mihi. Da, ut illas beatitudines fecer, quas tu in monte tanquam veras populo tuo explicasti; * *beati pauperes spiritu; beati, qui lugent, &c. beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam &c.* Non est melior Servus Domino si te persecuti sunt, opto, ut & me persequantur.

Animadversiones pro eruditioribus.

In hoc Psalmo bis interjicitur: סֵלָה Sela, i. e. quies, Pausa, spatium ad mentem colligendam. Et exultent gentes, hebr. ovent. (וִירָנְנוּ) virannenu.
DIES

* Lege primum Sermonem Christi in monte apud Matth. Capitibus V. VI. VII.

DIES VI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXLVIII.

Laudate Dominum de Cœlis.

Invariantur omnes creaturæ, per enumerationem, (ferme sicut in præcedente hymno: benedicite omnia opera Domini Domino) invariantur, inquam, creaturæ ad laudandum Dominum Creatorem, factorem cœli & terræ. Ut sic a creaturis, creatura post Angelos præcipua, anima hominis assurgat ad cognoscendum & amandum Deum; *Invisibilia enim Dei a creatura mundi per ea, quæ facta (creata) sunt, intellecta conspiciuntur*, ut asserit D. Paulus.

PUNCTUM SECUNDUM.

Difficiliora complanantur.

Laudate (vos stellæ & sidera de cœlis; vos Angeli de excelsis, vos supremi cœli, *cœi cœlorum*.)

Quia ipse dixit: Fiat, fiant, sint, & facta sunt.

Præceptum posuit & non præteribit, id est, certum ordinem posuit eis, qui non immutabitur.

Laudate etiam vos de terra, quod degit, & serpit in terra; quod degit & natat in aquis, scilicet dracones, id est, cete grandia, quorum maxima Deus apud Job vocat *Leviathan*, Meerwunder, Wallfische.

Quæ faciunt verbum ejus; implent mandatum & decreta ejus, sc. venti tempestuosi ex thesauris ventorum erumpentes.

Con.

Confessio ejus, id est, Laus ejus sit, quia exaltavit cornu (gloriam) populi sui.

Hymnus omnibus Sanctis ejus, quod dicit: cantetur Domino hymnus (ein Loblied) ab omnibus veris filiis Israel, si filii Abraham sunt, opera Abraham faciant, necesse est; & a populo, qui, sicut Abraham, appropinquat ad Deum per fidem. Accedentem enim ad Deum oportet credere &c. juxta effatum Pauli.

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad fidem & mores pertinens.

Superi boni! num prophetæ toties incassum omnes invitent creaturas, etiam ratione carentes! nunquid id eo fine fecisse credendi sunt; ut homo, Christianus, Clericus, Religiosus affurgat ad Deum *primum principium, ultimum finem suum*? Benedicite Sacerdotes Domini Domino! inclamat Daniel; Hymnus ille, quem Canticum trium puerorum, id est, *Servorum Dei* vocamus, sic Danielis III clauditur: *Benedicite omnes Religiosi Domini Domino*, omnes Religiosi, hoc est, pii, timentes Dominum, speciali quodam modo consecrati divino servitio. Expende, qualis sis Sacerdos orans; Sacerdos Sacrum dicens; Sacerdos sacra administrans.

Affectus.

Quam ampla materia erubescendi, o Domine! nosse oporteret Clericum, dignitatem nominis sui κληρος græce, latine Sors, seu pars & hæreditas ex Epistola S. Hieronymi ad Nepotianum vocatur.

B

Sic

Sic ad me dicebat Episcopus, cum mihi in conferenda prima tonsura crines præcideret: *Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei; tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi.* Psalmo XV. O igitur benedicam Dominum in omni tempore; vivendo *pie, sobrie, iuste* in hoc seculo. Appropinquabo tibi, o Deus, per *fidem* vivam; sine operibus enim *mortua est*; per *spem* firmam, *spem* enim ponere in creaturis, decipi est; per *caritatem* ardentem & sinceram, sæpe enim putatur caritas & est carnalitas. Deus in adiutorium meum intende!

Animadversiones pro eruditioribus.

Quinque ultimi Psalmi inchoantur in hebræo per *halelujā*, id est, *Laudate Deum* (הללו-יה) ut intelligas: Laudem Dei in primis curis esse oportere.

Omnes virtutes ejus, hebraice, *Exercitus ejus* (כל-צבאו)

kol-zebaav

Exercitus autem Dei potissimum sunt novem Angelorum chori; immo, omnes creaturæ (nam pugnabit *pro eo orbis terrarum contra insensatos*, id est impios peccatores) muscæ, apes, ranæ, locustæ *exercitus Dei* sunt, quibus pugnet & puniat. *Sibilo, nutu* opus est, periisti.

Stellæ & lumen, hebr. *stellæ luminosæ*, seu *stellæ lucis* (כל-כוכבי אור)

kol-kochebe-or

Spiritus procellarum, hebraice, *ventus turbinis* (רוח סערה)

ruach seara

Volu-

*Volucres cæli, hebr. avis pennæ.**

CONFESSIO ejus super cælum & terram, hebr. *magnificentia, gloria ejus* (הוֹדוֹ) hæc enim est vera Laus Dei. hodo

Hymnus omnibus Sanctis ejus, hebr. Laus omnibus piis, id est, misericordiis ejus. (לְכֹל-חַסִּידָיו) lekol-hafidav

DIES VII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi penultimi:
Cantate Domino Canticum novum,
laus. CXLIX.

Prophetæ (ajunt tres ultimos Psalmos Carmina esse composita ab Aggæo & Zacharia) Laudem Deo, ut *Judici*, hoc Psalmo cantandam suadent, & quidem *Cantico novo*, id est, selecto, quod cantabunt tantum ii, qui cum Christo judice facient judicium *conscriptum*, id est, a Deo præscriptum, definitum; nam hæc *Gloria omnibus & solis Sanctis* reservatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Obscuriora declarantur.

Laus ejus in Ecclesia Sanctorum, in coetu fidelium.

B 2

Late.

* *Avis alæ* vocatur, quæ volat, sed plumas non habet; ut muscæ, vespertiliones. *Avis pennæ*; quæ habet.

Lætetur Israel, populus fidelis, fortis adversus Deum, id enim significat vox *Israel*.

Filii Sion, Ecclesiae veræ exultent in Christo Rege suo.

Lætabuntur in cubilibus, habitaculis cælestibus, in *mansionibus* Domus Patris æterni.

Exaltationes Dei, id est, Laudes Dei in guttore eorum æternum erunt, dum canent *Τεῖς αὐτοῦ ὁ ἅγιος, ὁ ἅγιος, ὁ ἅγιος*, id est, *Sanctissimus Dominus Deus exercituum, virtutum*.

Gladii ancipites in manibus eorum; ancipites, quia utrinque acuti, id est, duplex potestas *judiciaria*; altera corpus; altera animam impii æquali perditione ferient,

ad faciendam vindictam in nationibus incredulis; puniendo scelus infidelitatis;

Et increpationes, castigationem, *in populis fidelibus*, sed impiis, in flagitiis, sceleribus ex hac vita decedentibus.

In compedibus, rudentibus inferni, Duces eorum in vinculis, nam *ligatis manibus Et pedibus* projicientur in tenebras exteriores.

Judicium conscriptum, id est, a Deo promissum, præordinatum, scriptum in decreto Dei, certissimum; nam hæc gloria est omnibus *Sanctis Dei* communis, maxime *Viris Apostolicis*: qui sedebunt super Sedes, judicantes duodecim tribus *Israel*, id est, *omnes homines*.

Sensum *allegoricum* de omnibus, qui triplex regnum dæmonis vel superbiæ, mundi seu avaritiæ, carnis seu voluptuosæ vitæ vicerunt, nullo negotio perspiciet.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad fidem & mores faciens.

Lætabuntur in cubilibus suis INNOCENTES, quibus illud Arsenii cordi fuit, *fuge, late, tace*. *Pœnitentes*, qui ob perpetrata peccata compungebantur in *cubilibus* suis, qui lacrymis rigarunt stratum suum, in *solitudine* considerantes & suam miseriam, & Dei misericordiam. In utra classe tu hætenus fuisti? es? eris?

Gladii ancipites, gladius anceps in manu Dei ex utraque parte acutus pertingens usque ad divisionem animæ. Hic gladius te salubri timore percellat; ille, qui erit in manibus Sanctorum, jucunda te spe erigat. Elige...

Judicium conscriptum, certa, definita est potestas. Nam promissum & veritas Dei manet in æternum.

Affectus.

O Domine! omnes creaturæ mihi dicunt: *accipe, redde, cave*; *accipe beneficium*; *redde officium*; *cave supplicium*. Quem non invitet præmium; ut aut innocens vivat; aut pœnitens; quem non absterreat Judicium, Judex, Sententia? non revocanda, non evitanda, non finienda. Da, ut ita transeam per temporaria, ut non amittam æterna.

Animadversiones pro eruditioribus.

Laus ejus in Ecclesia Sanctorum, hebraice, in cœtu, seu congregatione piorum, i. e. misericordium

(בִּקְהָל חַסִּידִים)

Bickhal hasidim

Mansuetos, hebr. *humiles* (עֲנוּיִם)

anavim

Lætabuntur in cubilibus, hebraice, *præconizabunt*

(יִרְנְנוּ)

jerannenu

Gladii ancipites, hebr. *gladius acierum* (פִּיפִיּוֹת)

piphiot

Gloria hæc est omnibus Sanctis ejus, hebr. *decor hic est omnibus piis, misericordibus.* (חַסִּידִים)

hasidim

DIES VIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi, Laudate

Dominum in Sanctis ejus, Psal. ult.

In Sanctis ejus, in sanctis personis, sancto loco, sanctis rebus ad Deum pertinentibus; in hebræo enim est *abstractum* pro concreto: in *Sanctitate ejus*.

PUNCTUM SECUNDUM.

Obscuriora declarantur.

In tympano & choro. Vox Chorus hic non significat locum, sed instrumentum musicum, quo antiqui illi utebantur.

In Psalterio, quo simul canebatur, simul instrumento ludebatur. Hinc vide discrimen inter *Psalmum & Canticum*.

Omnis Spiritus, omne, quod vivit, quod spirat.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina fidei & morum.

Laudate, Dominum omni titulo; *creationis*, ipse enim te fecit ad imaginem & similitudinem; titulo *Redemptionis*; empti enim estis pretio magno; titulo *Sanctificationis*; caritas enim *Dei diffusa est in cordibus vestris per Spiritum Sanctum*. Titulo *Religionis*; Clericus es; & quæ ad Religionem pertinent, tractas, orando *officium* nomine Ecclesiæ tanquam *persona publica*; *faciendo* sacrum, ut Sacerdos, *sacra dos*; *admini-*
strando & Verbum Dei, & Sacramenta; Titulo *Grati animi*, quid enim habes, quod non accepisti? Titulo *rigorose justitiæ*, dedit, *ut des*, ut *facias*; &c.

Affectus.

O Domine! quot nominibus tuus sum! cur te non laudem sincere, alacriter, constanter? Toties in breviario & per annum, & maxime paschali tempore, repeto vocem *Alleluja*, *Laudate Deum*, sed, o quam sæpe ex *tristitia*, cum hilarem duntaxat datorem diligat Deus. Ah! erone inter eos, qui juxta visionem Joannis Apocalypsis XIX. 6. cum jubilo canent perpetuum *balleluja quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens*, gaudeamus (*intus in corde*) & exultemus (*foris in corpore*) & demus gloriam ei. Ah! Regnum Dei intra nos est. Regnet in me & vivat JEsus meus. Fiat, fiat.

Animadversiones pro eruditioribus.

In Sanctis ejus, hebr. *Sanctitate ejus.* (בְּקִדְשׁוֹ)
beckodfcho

In firmamento virtutis, hebr. *in expansione fortitudinis ejus.* (בִּרְקִיעַ עֲזוֹ)
birckja yzzo

In Tympano & Choro, hebr. *instrumento musico.*
(וּמַחֹל)
umachol

In Cymbalis benesonantibus, hebr. *in Cymbalis auditus.* Die wohl in das Gehör fallen, zusammenstimmen. (בְּצִלְצֵלֵי-שִׁמְעַ)
betziltzele fchama

Omnis spiritus, hebr. *omnis balitus.*
(כָּל-הַנְּשָׁמָה)
kol-hanneschama

Ad primam.

DIES IX.

PRÆNOTIO.

Vox *ad primam* nihil aliud sibi vult, quam has preces post diluculum ad primam solis surgentis horam recitatas, aut cantatas olim fuisse. Verbo, sunt preces matutinæ, per quas Deo redduntur gratiæ ob noctem prospere transactam, reductum diem; & novæ gratiæ flagitantur pro die cum merito transigenda. Id quod patet ex hymno, jam lucis orto sidere.

Psalmi

Psalmi ad diem Dominicam quidem sunt quinquagesimus tertius: *Deus in nomine, tuo & centesimus decimus septimus: confitemini Domino, quoniam bonus*; denique initium *Psalmi centesimi decimi octavi*; qui uti est fusissimus, nam per omnes minores horas funditur; & elegantissimus, nam singulis versiculis *legem Dei* commendat & inculcat; & si hebræum spectes, artificiosissimus, quia inimitabili elegantia per *Alphabetum* ita contexitur, ut primi octo versiculi incipiant singuli ab *Aleph*, sequentes octo a *Beth*, tertius octonarius a *Gimmel*, & sic deinceps per viginti & duas Alphabeti hebraici litteras. Viginti autem & duo octies inter se multiplicati efficiunt versiculos 176. reliqua ex adnotationibus, quas tribus punctis subjicere soleo, nullo negotio intelliges. Sit itaque

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio *Psalmi LIII. Deus in nomine tuo salvum me fac.*

David Dei opem implorat contra hostes sibi infestos, maxime Saulem & exercitum ejus, & contra Ziphæos, qui Davidem apud se latentem prodere Sauli meditabantur, ut legere est I. Regum XXIII. 19. &c. & I. Reg. XXVI. 1. Itaque cum tribulatur, cum proditur, cum fugatur, Dominum, cujus armis tantum adversus impios utitur, ardenter deprecatur.

Titulus in hebræo est: *Carmen Davidis, victori in modulaminibus intellectus*, id est, speciali attentione dignus *Psalms*; cum venissent Ziphæi, & Sauli nunciaffent: Davidem apud ipsos late-

re, adeoque obrui posse. Sic litera. Tu *moraliter* justos intellige adversus hostes visibiles & invisibiles opem Dei implorantes.

PUNCTUM SECUNDUM.

Obscuriora declarantur.

Deus in nomine tuo, auxilio tuo, saluum me fac ab hostibus meis & ulciscere me.

Quoniam alieni, Saul, & ejus focii, & Ziphæi proditores mei, cingunt me undique.

Averte mala, scio & confido; reddes mala, quæ mihi machinantur, inimicis meis.

Voluntarie, in hebræo est, cum devotione, cum religione sacrificabo tibi.

Quoniam — super inimicos meos venientem ultionem despexit, *vidit oculus meus.* Despexit hic idem est, atque e superiore loco vidit inimicos depresso.

PUNCTUM TERTIUM.

Doctrina ad fidem & mores perrinens.

Alieni, dæmones & pravi homines, insurgunt adversum te. Quæ arma arripis adversus hostes invisibiles? Oratio, humilitas, fiducia in Deum; instrumenta sunt, quibus vincas. Faceffat tristitia, pusillanimitas, fastus; sed tamen neminem magis time; quam te. Qui sibi fidit, labitur. Quæ arma adversus homines, hostes visibiles? Absit vindicta; vince in bono malum. *Mibi vindicta, ait Dominus, & ego retribuam.*

Voluntarie, non ex necessitate, aut tristitia; non ad speciem, ut hominibus videaris pius; sed in spiritu & veritate adora Deum.

Super

Super inimicos tuos videbis ultionem; sed non posces, non sumes. Despiciet oculus tuus super inimicos tum, cum venerit ad judicandum Dominus; cum in splendoribus Sanctorum & tui latus Christi ambies in aere, quando erit Principatus Christo proprius in die virtutis sue. Tum ponet inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Animadversiones pro eruditioribus.

In titulo hujus Psalmi est: *intellectus ipsi David.* Id est, Psalmus singulari attentione cantandus. (משכיל לדוד)

maskil ledavid

Et fortes, hebr. terribiles. (וערצים)

veorizim

Non posuerunt Deum in conspectu suo, hebraice, e regione sui. (לנגדם)

lenegdam

Selah, (סלה) id est, pausa, quies ad meditando & scrutandum sensum verborum. Ut monet Christus: scrutamini scripturas.

Voluntarie, hebr. in devotione. (בנדבה)

bindaba

DIES X.

PUNCTUM PRIMUM.

Occasio & argumentum Psalmi CXVII. Confitemini, qui diebus duntaxat dominicis recitari solet.

Composuit hunc David, cum coronaretur in Regem; postea in signum solennis gratulationis

tionis denuo cantatus est, cum Arca Domini in montem Sion transferretur. Hic sensus *primus* literalis; est & alius sensus a Spiritu sancto intentus, scilicet *allegoricus* de Christo; nam ipse Salvator Psalmum hunc de se exponit & citat. Vide Matth. XXI. 42. Lucam XX. 17. Ad Principes quoque Sacerdotum Petrus Actorum IV. vers. 11. & 12. ait: *Hic est Lapis, qui reprobatus est a vobis ædificantibus, qui factus est in caput anguli; & non est in alio aliquo salus.*

PUNCTUM SECUNDUM.

Obscuriora declarantur.

Confitemini. Laudate publice, solenni laude. *Dicat nunc Israel,* potestas fidelium *Laicorum;* *Dicat nunc domus Aaron;* potestas *Sacerdotalis.* *Despiciam inimicos,* ex loco superiore videbo infra me positos & abjectos inimicos meos.

Bonum est confidere, melius; hebræi enim carent comparativo. Hinc addunt, *quam PRÆ* vel *IN.*

Omnes gentes circuierunt, circumdederunt me. *Circumdantes circumdederunt.* Idiotismus hebræus, arcte & geminato studio.

Sicut apes stimulis & aculeis; ita me verbis pungebant.

Exarserunt sicut ignis in spinis, cum strepitu, qui tam parum durabat, quam strepitus ignis in spinis, qui cito desinit. * *Exarserunt,* hic significat: *cito, sed non diu.*

Impul-

* *Exarserunt,* id est, extinctæ sunt; sie sind geschwind erloschen.

Impulsus everfus sum, o hostis, impulisti me, ut caderem, sed Dominus tenuit me, ne corruerem.

Castigans castigavit me; valde quidem me castigavit, sed tamen a morte me conservavit.

Aperite mihi portas, igitur grato animo ad Tabernaculum & Arcam accedam.

Lapidem, me Davidem a Deo electum Regem, focii Saulis, & scelerum complices rejecerunt, sed hic Lapis offensionis factus est in caput. Factus est Princeps, Rex populi, invitis & reluctantibus inimicis. (De Christo hæc prædicantur multo verius, vide punctum primum l. l. cit.)

O Domine, obsecro Domine; id est hebraice (אֲנִי יְהוָה)

anna adonai

Constituite diem solennem in condensis usque ad cornu Altaris, estote liberales in cultu Dei celebrando; celebrate hunc diem, cædite frondes copiosas ex arboribus; & cædite victimas, agnos, tam largos, tæniis decoratos, ut ex utraque parte Altaris dependeant, mit Ehrenbändern ausgeschmückt.

PUNCTUM TERTIUM.

Ad roborandam religionem & mores pertinens.

Considerato sensu tam solennis congratulationis dilce, quanti interfit, ut uterque status, Ecclesiasticus & Profanus, liberalis sit in proferendo cultu Dei. Quid tu & cogitas & dicis? fortasse cum Juda: ut quid perditio hæc? Deus non est indigus; sed tamen dignus, cui hæc fluxa offerantur

rantur in contestationem *supremi domini*, quod habet in *vitas & res* hominum. Non finit se vinci liberalitate tua Deus; nec pereunt tura, quæ litantur Domino. Disce fidere in Deo, qui pressos erigit.

Lapidem. Hic lapis est Christus vere factus in *caput anguli*; qui lapis angularis conjungit *utrumque parietem*, gentiles & fideles, ut in ædificio, Ecclesia vera, jungantur. Id quod fiet, si fiet *unus pastor & unum ovile*.

Animadversiones pro eruditioribus.

Dicat nunc domus Aaron, hebr. dicant, (אמר) jomeru id est, *familiæ Sacerdotum & Levitarum*.

Exaudivit me in latitudine, id est, stetit me in *campo plano* * & *lato*, quo minus periculum casus foret. *Hebraismus & metaphora* ducta a *securitate* eorum, qui in *ampla planitie* consistunt.

Dominus mihi adjutor, hebr. *Dominus mihi, vel mecum.* (יהוה לי)

Jehova li, vel Adonai li

Et ego despiciam inimicos meos, hebr. & ego *videbo in odio* habentibus me. Quid? ultionem.

(ואני אראה בשנאי)

veani ere besonnai

Exarserunt sicut ignis in spinis, hebr. *extinctæ sunt cito, sicut ignis spinarum.* (דעכו באש קוצים)

doachu keesch kotzim

Casti-

* In einem breiten und flachen Lande.

Castigando castigavit, hebraismus pro vehementer castigavit. (יָסַר יִסְרָנִי)

jafor jisseranni

Constituite diem solennem in condensis usque ad cornu altaris, hebr. ligate agnum in implicationibus, in funibus. (אִסְרוּ-חַג בְּעֵבְתִּים)

Jfru-hag baabothim

DIES XI.

PUNCTUM PRIMUM.

Psalms CXVIII. Beati immaculati.

Occasio & argumentum Psalmi & elegantissimi & longissimi; centum enim septuaginta & sex versibus constat, est perpetua laus, commendatio & inculcatio Legis divinæ, seu decem Præceptorum, quarum observatione observatur hoc ipso *primum & maximum* mandatum, & illud *alterum*, simile huic: *Diliges proximum*. Ut figatur hæc Lex Dei in memoria & animis parvulorum, ordine alphabetico per perpetuos octonarios contextus est, ita ut primi octo versus incipiant ab *Aleph*; secundi octo versus a *Beth*, quasi dicerēs nostro more ab *a, b, c*. Dein singulis ferme versiculis repetitur commendatio hujus legis, sed aliis semper atque aliis vocibus synonymis; nam vocatur hæc Lex divina nunc *Testamentum*, nunc *Testimonium*, nunc *Judicium*, *Justitia*, *Æquitas*, *Justificatio*, *Verbum*, *Eloquium*, *Sermo*, *Ordinatio*, *Præceptum*, *Mandatum*; alias *via*, *semita*, *veritas* &c. qua de variatione vide animadversiones hic subjunctas. Fortasse & ob hanc causam ordine

ordine alphabetico compositus hic Psalmus est, ut intelligas *Legem divinam* esse *Alphabetum fidelium*; & Christum in Apocalypsi non frustra dixisse: *Ego sum Alpha & Omega*, Principium & Finis *Hominis & Legis*. Memini me legisse in auctore non inidoneo, quod parvuli & puellæ hunc Psalmum memoriæ imprefferint a primis unguiculis; & certe initio propheta ait: *in quo corrigit adolescentior viam suam?* id est, qua ratione mundabit, *adolescens, juvenis*, viam & vitam suam, nempe si *Verbum* tuum, *Legem* tuam, Domine, custodiat. Ut cum majori utilitate, & facilitate teneas, quid singuli octonarii inculcent, summam cujuslibet octonarii accipe.

PUNCTUM SECUNDUM.

Summa primæ literæ ALEPH, seu A.
 & octonarius primus.

Vates, divina præcepta summopere laudat, & considerata beatitudine, quæ ex observatione resultat, ad ea observanda hortatur.

Versu. *Obscuriora dilucidantur.*

1. In *via*, i. e. in vita.
4. *Custodiri nimis*, i. e. valde, valde, diligentissime.
6. *Cum perspexero*, i. e. cum animum intendero, applicuero.
7. *Confitebor tibi in directione cordis*; laudabo te corde recto, mit aufrichtigem Herzen.
8. *Justificationes*, mandata tua custodiam, si tu me non delinquas.

Summa

Summa secundæ literæ BETH, ב. כ.
oëtonarius secundus.

Laudatur Lex divina ab utilitate, quam affert ei, cui hæc Lex data est.

Versu. *Obscuriora declarantur.*

1. *In quo corrigit juvenis mores suos? utique si hanc legem cordi habet. Ideo*
2. 3. *Toto corde investigavi, ceu thesaurum latentem Legem tuam, ne fortasse peccem.*
4. *Justificationes tuas, Legem tuam.*
5. *Labiis meis diligenter aliis recensui, enarravi.*
6. *Sicut in omnibus divitiis; plus quam alii divitiis; ego delectabar lege tua.*
7. 8. *Meditando exercebo me & expendam Legem tuam.*

Summa literæ tertiæ GIMMEL ג. ג.
oëtonarius tertius.

Postulat gratiam pro lege custodienda.

Versu. *Obscuriora declarantur.*

1. *Retribue, da gratiam, ut quoad vivo, servem legem.*
2. *Revela, illumina me, & mysteria legis scrutabor, quæ sunt vere mirabilia; nam sunt æquissima, considerando præcipientem; suavissima, considerando remunerantem; exactissima, considerando punientem.*
3. *Incola sum, peregrinus, Wanderer, Fremdling, adeoque ignarus viæ; hinc ne abscondas viam, qua gradiar.*

5. *Increpasti*, contra punivisti superbos, qui contemnunt & te *Legislatorem* &
6. eos, qui legem tuam *observant*. Etenim
7. *Principes*, præcipui duces infidelium, & dæmones, principes tenebrarum, evertere cultores Dei nituntur, & consilia ineunt, quo nos tentationis genere evertant.
8. *Lex tua*, lux mea, & consilarii optimi sunt mandata tua.

Summa literæ quartæ DALETH, d. 7.
oëtonarius quartus.

Proponitur imperfectus & carnalis homo, qui tamen ad servanda mandata aspirare incipit.

Versu. *Obscuriora dilucidantur.*

1. *Adbæsi*, pulveri, rebus terrenis *anima mea*, id est, ego, pars pro toto. Hebraismus.
2. *Vias meas* (pravas) confesso mihi dedisti veniam.
3. *Exercebor in mirabilibus tuis*; mandatis tuis.
4. *Dormitavit*, præ tædio & ploratu ob perpetrata peccata; ideo robora & erige me.
5. *Viam iniquitatis*, vanitatis, mendacii; nam quo usque diligam vanitatem & quæram mendacium?
7. *Noli me confundere*, relapsu in pristina peccata.
8. *Cum dilatasti*, implesti cor meum amore tuo, ut amem sincerius, curram ardentius, perveniam citius.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Hem! quam ampla hic seges se explicet, ut *præterita* emendes; *præsentia* ordines; *futura* propicias aut caveas. O Alphabetum omni vana literatura præstantius! si linguis hominum (omnium nationum) loquar; & Angelorum; caritatem autem non habuero; hoc Alphabetum aut nesciero, aut certe in *praxin*, *ad opus*, *ad vitam* emendandam non deduxero, quid cætera ad æternitatem? quid?

Affectus.

Domine! narraverunt mihi iniqui, *scriptores vani*, *nugivenduli*, *duces amoris incasti* fabulationes suas, sed non ut *lex tua* satiant cor meum; fasciatio hæc nugacitatis titillare, turbare, alligere animum meum ad tempus possunt; imple-re non possunt. Vah! quot horas, menses, annos in legendo Virgilio, Horatio, Homero, Pindaro, in fabulis, comoediis volutandis trivi, ut intelligam, quæ legerem. Et quis est, qui *scrutetur verbum tuum*, *mandata tua*? *scrutamini scripturas* (sacras) Salvator ait; aut mundus errat, aut Christus fallit!

Animadversiones pro eruditioribus.

Beati immaculati, hebr. *Beatitudines perfectorum euntium in lege.* (אֲשֶׁר־תַּמִּימִי-דָרֶךְ הַהֹלֶכִּים)

aschre tamime darech haholechim

Ut intelligas *multiplices* esse beatitudines: In *vi-ta*, in *morte*, post *vitam*, *innocentiæ*, *venia*, *gratiæ*, *gloriæ* & quidem *æternæ*.

Custodiri nimis, hebr. *valde*. (מֵאֵד)

meod

Cum perspexero, hebr. *in respiciendo me ad legem tuam omnem*. (בְּהִבִּיטִי)

bechabbiti

Usquequaque, hebr. *usque valde*, id est, *diutius*.

(עַד-מֵאֵד)

ad meod

Sicut in omnibus divitiis, hebr. *sicut super omni ubertate, omnium rerum, honoris, divitiarum, voluptatum abundantia*. (כֵּל כָּל-הוֹן)

keal kol-hon

Incola, advena, hebr. *peregrinus*. (גֵּר)

ger

Concupivit, hebr. *confRACTa*, *infirmata est anima mea*. (גָּרְסָה)

garefa

Increpasti, hebr. *disperdidisti*. (גָּעַרְתָּ)

gaarta

Consilium meum justificationes, hebr. *præcepta tua sunt viri consilii mei, seu mei consiliarii, est hebraismus*. (אֲנִשִּׁי-עֲצוֹתִי)

ansche-atzoti

Dormitavit anima, hebr. *stillavit, defluxit - præ dolore*. (דָּלְפָה-מִתּוּגָה)

dalepha mithugah

Viam iniquitatis, hebr. *mendacii*. (שֶׁקֶר)

fschecker

Et

Et quid est iniqua vita, nisi purum putum mendacium & deceptio?

Habes hic quatuor octonarios, quorum singuli octoni versiculi incipiunt ab una duntaxat eademque litera alphabeti *Aleph, Beth, Gimmel, Daleth.*

א ב ג ד

Viden initia lege autem a dextra ad sinistram

א *Aleph.*

Vulgata.	Hebræum.	Pronunciatio.
Beati,	אשרי	afchre.
beati,	אשרי	afchre.
non,	אף לא	aph.
tu,	אתה	atta.
utinam,	אחלי	achalai.
tunc non.	אז לא	az.
confitebor,	אודה	aodecha
justificationes tuas,	את-חקיך	aeth-hukecha.

ב *Beth.*

In quo,	במה	bamme.
in toto,	בכל	becol.
in corde meo,	בלבי	belibbi.
benedictus,	ברוך	baruch.
in labiis meis,	בשפתי	bisbathai.
in via,	בדרך	bederech.
in mandatis tuis,	בפקודיך	bephikudecha.
in justificationibus tuis,	בחקתיך	bechykkothecha.

ג *Gimmel.*

Vulgata.	Hebræum.	Pronunciatio.
Retribue,	גמול	gemol.
revela oculos meos,	גל-עיני	gal enai.
incola ego,	גר אנכי	ger anochi.
concupivit,	גרסה	garefa.
increpasti,	געררת	gaarta.
aufer,	גל	gal.
etenim,	גם	gam.
nam,	גם-	gam.

ד *Daleth.*

Adhæsit,	דבקא	dabekah.
vias meas,	דרכי	derachai.
viam,	דרך	derech.
dormitavit,	דלפה	dalepha.
viam,	דרך	derech.
viam,	דרך	derech.
adhæsi,	דבקתי	dabakti.
viam,	דרך-	derech.

Eodem ordine, & eadem elegantia reliqui
octodecim octonarii per *tertiam*, *sextam* & *no-*
nam confecti sunt artificio inimitabili.

Ad tertiam.

DIES XII.

PUNCTUM PRIMUM.

Profecutio Psalmi: *Beati immaculati.*

Tertia complectitur sex octonarios, scilicet $\aleph$ be, ε vau, ζ zain, η cheth, θ teth, ι jod. Ita, ut quilibet versiculus ex octonario inchoetur octies ab eadem *alphabeti* litera.

In latina vulgata conjunguntur duæ literæ, ut sint ubivis sedecim versus: primo *be vau*; dein *zain chet*; denique *teth jod*. Sedecim itaque per tria multiplicatum efficit quadraginta octo versus

$$\begin{array}{r} 16 \\ \times 3 \\ \hline 48 \end{array}$$

hæc pro selectissimi alphabeti notitia.

PUNCTUM SECUNDUM.

Summa seu conspectus literæ quintæ $\aleph$ HE octonarius quintus.

Præscribit subsidia ad legem perfecte observandam.

Versu. *Obscuriora declarantur.*

1. *Legem pone; doce me vim legis.*
3. *Quia ipsam volui - i. e. dilexi.*
4. *Et non in avaritiam, flecti sinas.*
5. *In via tua conforta me.*
6. *Statue servo tuo; imple promissum tuum, ut in timore tuo persistam.*

7. *Amputa opprobrium*, impedi, ne alii me opprobriis impetant, praevideo, id a perversis mihi evenire, quia mandata tua mihi jucunda sunt.
8. *Vivifica me*, ideo per aequitatem tuam fac me vivere.

Summa literæ sextæ ꝛ VAV octonarius sextus.

Petit misericordiam & ejus effectus declarat.

Versu. *Obscuriora declarantur.*

1. *Salutare tuum secundum*, falus ex tuo & præcepto & promisso.
2. *Respondebo exprobrantibus*, conviciantibus in hæc verba: speravi in Deo promittente, fidei.
3. *Super speravi*, certissimam opem a fidelissimo Deo expecto; & in hoc unice speravi.
4. *Et tunc* hoc modo animatus custodiam legem.
5. *Ambulabam* in latitudine cordis, corde per lætitiā dilatato.
6. *Nec erubui* mandata tua palam profiteri & præ me ferre.
8. *Ardentem* mandatorum dilectionem meditando fovi, & aperte ostendi.

Summa literæ septimæ ZAIN ꝛ octonarius septimus.

Excitat se spe mercedis ad pietatem.

Versu. *Obscuriora declarantur.*

1. *Verbi tui*, i. e. promissæ mercedis.

2. *Spem*

2. *Spem dedisti*, quæ me in afflictione erexit.
3. *Usquequaque*; semper, ubivis deriserunt me.
5. Afflictio cor arctavit, dum vidi impios.
6. *Cantabiles*; dulcissima & instar cantici erant mihi mandata tua in peregrinatione & exilio.
7. 8. Nocte tui recordatus sum, & id contigit, quia mandata tua in oculis & medullis habui.

Summa literæ octavæ CHETH ך octo-
narius octavus.

Hæreditas, fors, pars (græce κληρος) justi est Deus. Hinc facilis observatio legis.

Versu. *Obscuriora declarantur.*

1. *Portio*; hæreditas mea Deus; ideo fixum est custodire legem.
2. *Secundum* eloquium (promissum) tuum. *Deprecatus* effudi preces, te per fidem re-
præsentato.
3. *Cogitavi*, examinavi vitam, vivendi ratio-
nem.
4. Nemo me remorari potuit, quo minus cu-
stodirem &c.
5. *Funes peccatorum*, laquei, infidiæ ab inimi-
cis geminis *spiritualibus* & *carnalibus* positæ
tanquam restis, qua implicer & ster-
nar &c.
6. *Ad confitendum tibi*; laudandum te.
7. *Particeps*, socius sum eorum omnium, qui
bona opera exercent, fidem, timorem filio-
rum &c.

Summa literæ nonæ TETH ᵛ octonarius nonus.

Humiliatum se fuisse lætatur, ut sic ad justitias Domini certius perveniret.

Versu. Obscuriora declarantur.

1. Bene hætenus fecisti juxta promissum tuum,
2. nunc & disciplinam & prudentiam doce me.
3. Priusquam deprimerer, lapsus in peccatum sum ; nunc autem
4. ideo pro bonitate tua , doce legem tuam.
5. Superbi contexuerunt adversum me alia atque alia mendacia,
6. sicut lac & adeps condensati, sensum pietatis in Deum & hominem amiserunt ; ego autem — —
7. Afflictio sapere me docuit, ut discerem.
8. *Lex tua* melior, quam omnes divitiæ, ubertas omnis.

Summa literæ decimæ JOD , octonarius decimus.

Petit gratiam ad legem practice intelligendam, id est, reapse implendam.

Versu. Declaratio.

1. *Plasmaverunt me*, fecisti & perfecisti me, creasti secundum imaginem & similitudinem tuam :
2. da ergo intelligentiam practicam, sic, qui timent te, dum me videbunt observare legem, lætabuntur :

3. quia

3. quia valde in te speravi ; id enim est : *super speravi.*
 4. Ut spopondisti, soletur me misericordia tua.
 6. Erubescant superbi concinnantes dolose adversum me mendacia,
 7. *convertantur mihi timentes te ;* adjungantur mihi omnes, qui te timeant.
- Haftenus declaratio horæ tertiæ.

PUNCTUM TERTIUM.

Ad mores corrigendos.

Singuli octonarii, o quam fecundi sunt, ut vitam meam examussim ad divinæ legis placita componam ! o quoties inter recitandas, vel cantandas divinas laudes *aliud corde ; aliud ore ; opere aliud*, cogito, loquor, volvo, Quot mendacia !

Qua fronte audebo dicere vel canere : *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ ;* si cum murmure & tædio chorum adeo ; breviarium cum nausea in manus fumo ; in multam noctem divinum hoc pensum differo ? an melior mihi lex oris tui est, si plus lucro, argento, auro, inhio ; quam - - - quam cultui divino, amoris Deo vivo ?

Affectus.

Domine, non tam te, quam me fallo, dum tempus, orationi destinatum, nugis & rebus frivolis fallo ; dum *liber nugarum ferax* præ libro officii divini arridet. Pudet meminisse ; sed jam non pudet fateri culpam meam. Præparabo de-
inceps

incept animum meum ad orationem, ne videar quasi tentans Deum; quasi jocans, & jocularis ludio, si tecum fermocinor.

Animadversiones pro eruditioribus.

Propter retributionem, hebr. mercedem. (עֶקֶב)

Eckeb

Ad avaritiam, hebr. ad concupiscentiam, hæc autem triplex est, ut nosti ex Epistola I Joannis. (אֶל-בַּצֵּעַ)

el batze

Averte oculos meos, hebr. transire fac oculos meos videndo mendacium. (הַעֲבֵר עֵינַי מִרְאוֹת שֶׁוָא)

haaber enai meroth schave

Et quid honores, divitiæ, forma, &c. nisi mendacium, sunt? oculi tui etsi jaciantur in aliquem (aliquam) figantur in neminem. *August.*

In seculum seculi, hebr. in seculum & perpetuum, id est, quoad vixero. (לְעוֹלָם וָעֶד)

leolam vaed

Defectio tenuit me, hebr. terror tenuit me ab impiis deferentibus legem tuam.

(זִלְעָפָה אַחַזְאֲתִנִּי מִרְשָׁעִים עֹזְבִי)

zalapha achazatni mereschaim ozebe

Cogitavi nempe: terret me, o Deus, interitus impiorum, absit, ut idem mihi contingat, absit, ut legem tuam deferam!

Cantabiles, hebr. cantus. (זִמְרֹת) Carmina

zemirot

dul-

dulcissima. Tantopere delectabar in memoranda lege tua.

Si dubitas, hebræis fuisse carmina, metra, rhythmos, hexametra? vel hunc ipsum Psalmum miro artificio per alphabetum contextum considera. Pindarum græcum, Plautum latinum ex certo metro constare non negas; etsi multi docti id metrorum genus difficulter eruant; & hebræos caruisse metris dices? nemo tam Poeta; quam hi &c. certe nemo ante ipsos.

Funes impiorum, hebr. prædati sunt me. (עֲוֹדָנִי)

ivedyni

Media nocte surgebam, hebr. mediando noctem surgam. (חֲצֹוֹת לַיְלָה)

chatzivot laelah

I nunc, & Religiosos, sub mediam noctem surgentes ad laudandum Deum, fugilla: Davidis exemplum habes; Rex erat; Laicus utique: etsi *Christus*, id est, *unctus*. Quid ergo hunc morem reprehendis in Religiosis?

Multiplicata est super me, hebr. concinnarunt superbi super me mendacium; applicuerunt mihi, sie haben auf mich gelauert mit Falschheiten und Scheinlisterneiten. (טָפְלוּ עָלַי שָׁקֶר;)

taphelu alaj schecker

Sic faciunt adulatores, irrisores, qui probis insidias struunt.

Coagulatum est, ut lac, cor, hebr. impinguavit se, sicut adeps, cor eorum. (טָפַשׁ כַּחֲלֵב לִבָּם)

taphasch kacheleb libbam

Bonum.

*Bonum mihi lex oris tui, hebr. super millia auri
& argenti. (מַאֲלֶפֶי זָהָב וַחֲסֶפֶס)*

mealphe zahab vachaseph

*Lex tua meditatio mea, hebraice, deliciæ mea.
(שַׁעֲשַׁי)*

schaaschyai

Deinceps pronunciationem latinis literis adjectam nonnunquam intermittam, ut legere per temet condiscas.

Ad tertiam.

Octonarius primus.

Litera ה HE.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Legem pone mihi;	הוֹרֵנִי	horeni.
da mihi intellectum;	הַבִּינֵנִי	habineni.
deduc me in semitam;	הַדְרִיכֵנִי	hadrikeni.
inclina cor meum;	הַט-לִבִּי	hat-libbi.
averte oculos meos;	הַעֲבֵר עֵינַי	— —
statue fervo tuo;	הַקֵּם לַעֲבֹדָה	— —
amputa opprobrium meum;	הַעֲבֵר הַרְפָּתִי	— —
ecce concupivi;	הִנֵּה תַאֲבָתִי	— —

Octo-

Oſtonarius ſecundus.

Litera ך VAV.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Et veniat ;	וִיבֹאנִי	viboyni.
Et respondebo ;	וְאֶעֱבֶה	veeebe.
Et ne auferas ;	וְאַל-תִּצֵּל	veal-tatzzel.
Et custodiam ;	וְאֶשְׁמְרָה	veefchmerah.
Et ambulabam ;	וְאֶתְחַלֵּכָה	— — —
Et loquebar ;	וְאֶדְבַּר	— — —
Et meditabor ;	וְאֶשְׁתַּעֲשֶׂה	veefchtaafcha.
Et levavi manus meas ;	וְאֶשָּׂא-כַּפַּי	— — —

Nota : Hic exercere ſe Tiro linguæ hebraicæ poteſt in formando tempore futuro litera ך ejus ſignum in I perſona ; litera ך adjecta elegantiaſ cauſſa.

Oſtonarius tertius.

Litera ך ZAIN vel SAIN.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Memor eſto ;	זָכֹר-דָּבָר	zachor-dabar, alii zechor.
Hæc me conſola- ta eſt ;	זֹאת נֶחֱמָתִי	zot nechamati.
Superbi inique ; deriſerunt	זֵדִים הִלִּיצְנִי	zedim helitzyni.

Vul.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Memor fui ;	זָכַרְתִּי	zacharti.
Defectio tenuit me ;	זָלַעְפָּה אֲחֻזָּתִי	— —
Cantabiles mihi ;	זְמִירוֹת הָיוּ—לִי	— —
Memor fui nocte ;	זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה	— —
Hæc facta est mihi ;	זֹאת הָיְתָה—לִי	— —

Oſtonarius quartus.

Litera ח CHETH.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Portio mea Domine ;	חֶלְקִי יְהוָה	chelki adonai.
Deprecatus sum ;	חִלֵּיתִי	chilliti.
Cogitavi vias meas ;	חִשְׁבֹּתִי דְרָכַי	chifchschavti derachai
Paratus sum ;	חִשְׁתִּי *	— — —
Funes peccato- rum ;	חֲבֵלֵי רָשָׁעִים	— — —
Media nocte ;	חֲצוֹת—לַיְלָה	— — —
Particeps ego ;	חֵבֶר אֲנִי	— — —
Misericordia tua ;	חֶסֶדְךָ	— — —

Nota: Hic exerce te in formando præterito
I persona in verbis : *deprecatus sum, cogitavi,
paratus sum.*

Oſto-

• *Ad verbum festinavi.*

Oñtonarius quintus.

Litera ט TETH.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Bonitatem fecisti;	טוב עשית	tob asita.
Bonitatem & disciplinam;	טוב מעם	tub taam.
Priusquam humiliarer;	טרם אענה	terem eene.
Bonus es tu;	טוב-אתה	tob atta.
Multiplicata est super me;	* מפלו עלי	— —
Coagulatum est sicut lac;	טפש כחלב	— —
Bonum mihi, quia;	טוב-לי כי-	— —
Bonum mihi lex oris tui;	טוב-לי תורת-פיה	— —

Oñtonarius sextus.

Litera י JOD.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Manus tuæ fecerunt;	ידיך עשוני	jadecha asuni.
Qui timent te; id est, <i>timentes.</i>	יראיה	jerecha.
Cognovi Domine;	ידעתיו	jadati.
Fiat misericordia tua;	יהי-נא חסדך	jehina chasdecha.

Vul-

* Concinnarunt super me.

<i>Vulgata.</i>	<i>Hebræum.</i>	<i>Pronunciatio.</i>
Veniant mihi ;	יבואוני	— —
Confundantur superbi ;	יבשו זדים	— —
Convertantur mihi ;	ישׁוּבוּ לי	— —
Fiat cor meum im- maculatum.	יהי לבי תמים	— —

Nota. Ex quinque ultimis verbis & versibus disce futuri temporis tertiam personam esse literam , Jod.

Conjunctivo enim dum carent hebræi ; illius loco utuntur futuro maximam partem ; quasi diceret : *fiet, venient, confundentur, convertentur.*

Ad Sextam.

DIES XIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Prosecutio ejusdem Psalmi.

S*exta* rursus constat sex octonariis, atque adeo 48 versiculis. Sunt autem hæ sex literæ alphabeti : כ *caph*, ל *lamed*, מ *mem*, נ *nun*, ס *samech*, ע *ajin*.

In *Vulgata latina* rursus sequentes literæ per sedecim versiculos connectuntur, scilicet *caph* & *lamed*, *mem* & *nun*, *samech* & *ajin*.

PUNCTUM SECUNDUM.

Summa seu conspectus literæ undecimæ

כ CAPH octonarius undecimus.

Petit liberari ab iis, qui observationem mandatorum Dei impediunt.

Versus.

Versus.

1. *Defecit.* Anhelavi, ut auxilium ferres, sed in te & tuis promissis certissimam fiduciam reposui.
2. *Defecerunt,* langui, & præ fletu defectio-
nem animi passus sum, gemens: quando solaberis me?
3. *Sicut uter in pruina* factus sum aridus & tor-
pens, sicut uter, (ein Weinschlauch) qui
frigido aeri de nocte expositus rigescit;
nihilominus legis tuæ non sum oblitus.
4. *Quot sunt dies.* Ecquando erit finis ærumna-
rum mearum?
5. *Fabulationes suas,* falsa dogmata; dictami-
na; sed non perinde me delectant, ut præ-
cepta tua.
6. *Veritas.* Verissima sunt mandata tua.
7. *Paulo minus.* Parum abfuit, quin me con-
tererent inimici mei.
8. *Vivifica* me gratia tua, & non derelinquam
mandata.

Conspectus literæ duodecimæ ♪ LAMED
oëtonarius duodecimus.

Adhortatio ad bene *credendum*, *sperandum*, *ager-*
dum ob infallibilitatem & firmitatem decreto-
rum & promissorum Dei.

Versus.

1. Decretum tuum durat in coelo, nam omnia:
tempus, dies, momenta obtemperant tibi.

4. Nisi lex tua meditatio mea fuisset, periissem in ærumnis meis.
7. Impii inhiabant mihi, ut perderent me; sed ego expendi mecum mandata tua.
8. *Omnis cōsummationis.* Nam omne opinione hominum perfectissimum, puta, quod ex *marmore, ære, auro*, quod ab honoribus, divitiis, mollitie venit, in terram, pulverem, fumum abit & perit. Sed *latum mandatum tuum nimis*, mandatum tuum finem non habet, nunquam perit; veritas Domini manet in æternum.

Synopsis literæ tertiæ decimæ **MEM**
oñtonarius decimus tertius.

Suavitas ex observatione præcipui mandati, *dilectionis.*

Versus.

1. Quantum dilexi! nam tota die legem tuam meditor, quod certissimum *amoris* signum est.
2. *Super inimicos.* Plusquam inimicos, profana literatura cæteroqui instructos, sapientior me fecit observatio legis tuæ.
3. *Super omnes docentes;* qui me adolescentem instruxere.
7. *Super mel,* præ omni re dulci dulciora mandata.
8. *A mandatis tuis;* per mandata intellexi, quæ via ad salutem recta esset.

Syno-

Synopsis literæ quartæ decimæ ם NUN
oëtonarius dec. quartus.

Gressus justorum dirigit Deus.

Versus.

1. *Lucerna pedibus*, lex est *lux*, ne offendam.
Est lux *affectibus*; & lumen *actibus*. Hinc
2. *statui* firmiter custodire legem.
3. *Humiliatus*, afflictus sum vehementissime.
4. *Vota* sponte emissa placeant tibi.
5. *Vita mea* (anima in manibus) perpetuis pe-
riculis exposita est, sed memor fui legis
tuæ. Hinc
6. etsi insidias ad lapsum struxerint impii, ta-
men lapsus non sum.
7. *Hæreditate*, pro pingui hæreditate elegi
mandata tua.
8. *Propter retributionem*; promissæ mercedis
intuitu, & certissima spe & expectatione.

Conspectus literæ decimæ quintæ ם SAMECH
oëtonarius dec. quintus.

Rogat scutum adversus inimicos, ut tutius Deo
vacet.

Versus.

2. *Supersperavi*; totam & omnem spem in te
reposui.
3. *Declinate*, recedite a me impii, homines &
dæmones, ut sic expendam & custodiam
mandata Dei liberius.

4. Et vivam *tibi soli*, non patieris, ut hæc me expectatio fallat & pudore afficiat.
6. *Sprevisti*, discedentes a lege tua cum contemptu conculcas; nam inventa eorum, dum se callidos existimant, quid nisi mendacia sunt?
7. *Prævaricantes*, legis tuæ transgressores, quos tu ut scoriam abjicis, ego quoque nihili facio; memor & observator legis tuæ.
8. *Confige*. Sed quia homo sum, salubri, qualis filiorum est, timore corpus & animum percelle.

Conspectus literæ decimæ sextæ y AJIN
oçtonarius decimus sextus.

Orat, ut calumniatores & conviciatores coer-
ceat, ut lex facilius impleri possit.

Versus.

1. *Feci judicium*, studui omnigenæ virtuti.
2. Delecter lege tua, nec me opprimant superbi.
3. *Defecerunt* oculi mentis meæ ob dilatum auxilium tuum sicut oculi corporales a diuturniori aspectu deficiunt, debilitantur.
5. Da mihi intellectum, ut sciam, impleam practice opere ipso mandata tua.
6. *Tempus* sumendi ultionem de impiis; dissipant enim pertinaciter legem tuam.
7. *Topazion*, lapidem aurei coloris pellucidum & obrizum optimum. Propterea &c.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Ad emendandos mores.

Factus sum sicut uter in pruina. O quoties mihi id inter orandum ; inter sacrificandum contingit, ut aridior sim pumice, & utre, quem frigus constringit. Tepor in causa est. Sive veniat hic languor, & tristitia in re spirituali ab ambitione honorum, literatura, sive a cura divitiarum, & rei domesticæ, sive a molliori vivendi assuetudine ; ex uno enim horum certo fluit hic languor . . . Excute te.

Fabulationes, tot proletarii libri religionem fugillantes ; tot vana scripta, cum castis moribus pignantia ; tot novarum rerum studia fabulationes sunt, quæ me fascinant ; vere fascinatio nugacitatis obscurat vera, æterna bona, & pervertit sensum, animum juvenum, etiam Clericorum, si sensus est etiam sine malitia. Id est, nisi per sanctam calliditatem hæc mala prævertant. Qualis tu es? . . .

Omnis consummationis vidi finem. Opinionibus ducimur ; centies experimur, hæc fluxa esse peritura ; & tamen vitam his nugis terimus ; animum, æternitatem crepundiis consecramus ; cum interim solum mandatum *latum sit nimis*, id est, finem non habeat, semper duret, & mercedem, ac coronam, quæ non marcescat, spondeat & ferat.

Affectus.

Ah ! quando erit illud tempus, cum præ omni melle sapient mihi divina ? Gustate & videte, quam suavis sit Dominus. Christe JEsu!

verumne est effatum tuum : Jugum meum suave est & onus meum leve ; jugum sentio, suavitatem non experior ; ah ! Crucem videmus ; unctionem non videmus. Væ mihi ! si, cum veneris judicare vivos & mortuos, me non custodias *a verbo aspero, discedite maledicti*. Hoc unum jugum amarum ; onus grave.

Animadversiones pro eruditioribus.

Defecit in salutare, hebr. *desideravit*, (כלתה) kaleta

qui desiderant, esuriunt, sitiunt, tot in ea re occupantur, quam desiderant, hinc defectio virium, ex meditando scilicet.

Sicut uter in pruina, hebr. sicut uter in fumario fumo, (בנוד בקיטור) tam kenod bectitor

aridus, tam ficcus, & exsuccus, ut est uter expositus frigori, & caro fumanti camino suspensa.

Nisi lex tua meditatio esset, fuisset mea, periissem in afflictione mea, hebr. nisi lex tua deliciae meae fuissent. (לולי תורתך שעשעי)

lule toratecha schaafchyai

Tuus sum ego, hebraice, tibi ego, (לך אני) lecha ani

tibi ego debeor, ex asse tuus sum.

Tota die meditatio mea est, hebr. *omni die ipsa*, (כל-היום היא)

kol hajom hi

id est, unicum negotium meditatio legis est.

Quam

Quam dulcia faucibus meis, hebr. quam dulcuerunt,
(מֶה-נִמְלֵצוּ)

mah nimletzu

nempe ab usu & assuetudine dulcescit meditatio
æternarum veritatum.

Omnem viam iniquitatis, hebr. mendacii, (שֶׁקֶר)

fchacker

omnis enim iniquitas, mendacium est. Menda-
ces filii hominum in stateris suis. Et David in
Psalmo CXV credidi: Ego dixi in excessu, discessu
a rege Achis, a quo me defensum iri putabam,
in hoc habitu meo dixi: omnis homo mendax,
id est, nulli homini fidendum, mutabiles sunt
aliud stantes, sedentes aliud dicunt, faciunt.

Furavi & statui, hebr. ratum faciam, (וַאֲקִימָה)

vaackajema

id est, mecum constitui.

Voluntaria oris mei beneplacita fac; heb.

(רְצֵה-נָא)

retze na

velis, quæso Domine.

Anima mea in manibus, hebr. in vola, (בְּכַפֵּי)

becappi

nempe tam caute custodienda; quam unio vel
aurum quod manu vola tenemus; & tam peri-
culis exposita, ut solícite curandum, ne quis ex
vola excutiat.

*Quia exultatio cordis mei sunt, hebr. quia gau-
dium cordis mei ipsa scilicet mandata. (הֵמָּה)*

hemma

Sic sæpe vocat legem, *delicias suas.*

Propter retributionem, hebr. *in calcem*, (עֶקֶב) id est, usque in finem vitæ, post quem tanquam calx vitæ extrema, merces sequetur æterna.

Iniquos odio habui, hebr. *excogitata*, (סַעֲפִים) seaphim fortasse ideo, quia nulli tam meditantur, quam iniqui strophas, technas suas. Patet id a studiis furum, latronum, fornicariorum, avarorum &c. & hi ipsi, ubi de æternis meditandum foret, ajunt, se meditandi modum nescire; assuetos non esse.

Adjutor meus & sceptror meus, hebr. *latibulum & scutum meum Tu*, (סִתְרִי וּמַגִּנִּי) scilicet ob securitatis umaginni ritatem & firmitatem.

Suscipe me, hebr. *fulcito me*. (סִמְכֵנִי) fomceni

Sprevisti omnes, hebr. *conculcasti*. (סָלַיתָ) falita

Prævaricantes, hebr. *ut scorias cessare fecisti*, wie einen Schlack, wie das Abgeseilte. (סִיגִים הִשְׁבַּתָּ) figim hischbatha

Confige timore tuo, hebr. *horruit caro mea ob pavorem tuum*, vel potius, tui. (סִמַּר מִפְּחָדֶךָ בְּשָׂרִי) famar mippachdecha befari

Dirige servum tuum, hebr. *fide jube servo*, (עֲרֹב) arob

hem! pactum & fidelitatem. Fortasse vox arabo (pignus, signum contractus initi,) ex hac voce hebræa petita est. Non assero; sed fortasse.

Tem-

Tempus faciendi Domine, hebr. Domino, (לִיהוָה)
lahova
adonai

cum acceperit tempus (Dominus) iustitias iudicabit, id est, iustissime & severissime; maxime ab impiis, qui dissipant legem, ultionem repetet.

Direxi, recta, iustissima censui, hebraice.

(יִשְׁרָתִי)

iischarti

Ad Sextam.

Habe sis rursus sex literarum initia per octo semper versiculos contexta. In quibus tria observabis 1. *Vulgatæ lectionem*, 2. *hebræum*, 3. *pronunciationem*.

Litera כ CAPH.

Vulgata.

Hebræum.

Defecit in salutare tuum; כָּלְתָה לְתִשׁוּעָתָךְ
calta litschuatecha.

Defecerunt oculi mei; כָּלוּ עֵינַי
calu enai.

Quia factus sum, sicut uter; כִּי-הָיִיתִי כְנוֹד
ki-haiti kenod.

Quot sunt dies servi tui; כַּמָּה יָמִים-עֲבָדְךָ
camma jeme-avdecha.

Narraverunt mihi iniqui; כָּרוּ-לִי זֵדִים
caru-li zedim.

Omnia mandata tua; כָּל-מִצְוַתְּךָ
Paulo

Paulo minus consummaverunt כמעט כלוני
me;

Secundum misericordiam tuam; בחסדך

Litera ל LAMED.

Vulgata.

Hebræum.

In æternum Domine; לעולם יהוה דברך
leolam adonai debarecha.

In generationem & genera- לדר ודר
tionem; ledor vador.

Ordinatione tua; למשפטיך עמדו
lemischpatecha amedu.

Nisi quod lex tua; לולי תורתך
lule torathecha.

In æternum non obli- לעולם לא-אשכח
viscar; - - eschkach.

Tuus sum ego; לך-אני

Me expectaverunt pecca- לי קוו רשעים
tores; - kivu refchaím.

Omnis consummationis; לכל-תכלה

Litera מ MEM.

Vulgata.

Hebræum.

Quomodo dilexi legem מה-אהבתי
tuam; ma achavti.

Super inimicos meos; מאיבי
meojbai.
Super

Super omnes docentes ; מִכּוֹל מִלְמַדִּי
mikol melammedai.

Super fenes intellexi ; מִזְּקֵנִים אֶתְבוֹנָן
mizzekenim ethbonan.

Ab omni via mala ; מִכָּל-אֶרֶץ רָעָה

A judiciis tuis ; מִמִּשְׁפָּטֶיךָ

Quam dulcia faucibus meis ; מָה-נִּמְלָצוּ

A mandatis tuis intellexi ; מִפְּקוּדֶיךָ
mippickudecha.

Litera ך Nun.

Vulgata.

Hæcæum.

Lucerna pedibus meis ; נֵר - לְרַגְלִי
ner lerageli.

Juravi & statui ; נִשְׁבַּעְתִּי
nischbati.

Humiliatus sum ; נִעַנֵּיתִי
naaneti.

Voluntaria oris mei ; נִדְבוֹת פִּי
nidboti pi.

Anima mea in manibus ; נַפְשִׁי

Posuerunt peccatores ; נָתְנוּ רָשָׁעִים

Hæreditate acquisivi ; נִחַלְתִּי

Inclina cor meum ; נָטִיתִי

Litera

Litera **ס** SAMECH.*Vulgata.**Hebræum.*

Iniquos odio habui ;

סַעֲפִים שְׂנֵאתִי

seaphim faneti.

Adjutor & susceptor ;

סִתְרִי וּמַגִּנִּי

fitri umaginni.

Declinate a me maligni ;

סֹרֵרוּ מִמֶּנִּי

furu mimenni.

Suscipe me secundum ;

סִמְכֵנִי

fomkeni.

Adjuva me & salvus ero ;

סַעֲדֵנִי וְאִשְׁעָה

Sprevisti omnes ;

סָלִית כָּל־שׁוֹגִים

Prævaricantes reputavi ;

סִיגִים הַשְׁבַּח *

Confige timore tuo carnes
meas ;

סָמַר מִפְּחָדְךָ

Litera **ע** AJIN.*Vulgata.**Hebræum.*

Feci iudicium ;

עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט

asiti mischpat.

Suscipe servum tuum ;

עֲרֹב עַבְדְּךָ

arob avdecha.

Oculi mei defecerunt ;

עֵינַי כָּלוּ

enai kalu.

Fac

* Cessare fecisti.

Fac cum servo tuo;	עֵשֶׂה עִם-עַבְדְּךָ aseh im avdecha.
Servus tuus sum ego;	עַבְדְּךָ אֲנִי
Tempus faciendi;	עַתָּה לַעֲשׂוֹת
Ideo dilexi;	עַל-כֵּן אֶהְבֵּתִי
Propterea ad omnia man- data;	עַל-כֵּן כָּל-פְּקוּדֵי

A d N o n a m.

DIES XIV.

PUNCTUM PRIMUM.

Profecutio ejusdem Psalmi.

Nona ultimis sex octonariis ex alphabeto hebræo petitis clauditur; literæ porro sunt, quas hic depictas cernis. פ pe, צ tzade, ק koph, ר resch, ש schin, ט tau. Accipe synopsin singularum literarum.

PUNCTUM SECUNDUM.

Conspectus seu summa literæ decimæ septimæ פ PE octonarius dec. septimus.

Laus legis, ejus intelligendæ desiderium.

Obscuriora declarantur.

Versu.

1. *Mirabilia*, mirus & pretiosus thesaurus est lex tua; idcirca scrutor, indago.
2. Explanatio legis illuminat; nam lex est lux intellectum dans simplicibus humilibus, propterea

3. hi-

3. hianti ore ejus cognitionem desideravi.
4. Respice me secundum morem tuum, quo misereris eorum, qui diligunt nomen tuum.
5. Non dominetur mihi injustitia vel minima.
7. Lucere fac faciem gratiæ tuæ - nam ex quo
8. legem tuam transgressus sum, largas lacrymas fudi.

Conspectus literæ decimæ octavæ ꝛ TZADE
oëtonarius decimus octavus.

Laus legis a summa rectitudine; indignatio adversus improbos.

Versu.

2. Custodiri nimis; stricte observanda mandata tua.
3. Ideo tabescere me fecit fervor pro lege tua, quam perversi homines tam temere negligunt &c.
4. Ut aurum per ignem probatum; ita purissimum est eloquium tuum, quod sincere diligo.
5. Parvulus sum ego, & contemptus, sed per hoc beatus, quod legem tuam non oblitus sum.
6. *Veritas*; lex tua verissima, abstractum pro concreto.
7. Cum in angustias redigerer, meditatio legis me erexit.
8. *Et vivam*, etiam in æternum.

Con-

Conspectus literæ decimæ nonæ ꝑ KOPH
oñtonarius decimus nonus.

Ardens desiderium legis observandæ.

Versu.

3. *Præveni in maturitate*, primo crepusculo, diluculo, clamavi ad te.

Nota : Ter repetit vocem : clamavi, ut intelligas quantopere concupierit fervare legem.

4. *Prævenerunt oculi mei*, solis ortum anteverti per meditationem antelucanam.

6. Qui sectantur iniquitatem, adjunxerunt se lateri meo,

7. sed tu mihi propior es ; quo minus a lege tua recedam.

8. *Initio cognovi*, diu est, ex quo experior, legem tuam æternam esse, & dignam observatu.

Conspectus literæ vigesimæ 7 RESCH
oñtonarius vigesimus.

Hostes prava suggerentes per preces arcendos esse.

Versu.

1. *Vide humilitatem*, afflictionem meam, eripe ab ea.

2. *Judica causam meam*, & redime ab inimicis propter fidele promissum, vivifica me gratia.

3. *Longe (est)* a peccatoribus salus ; contra

E

4. Er-

4. Erga justos multa misericordiæ tuæ argumenta sunt.
5. Tametsi multi me persequantur, tamen a lege tua non declinavi.
6. Præ moerore tabescebam - quia &c.
8. Verba tua nituntur veritate æterna, tanquam principio & fundamento - hinc durabunt.

**Conspectus literæ vigesimæ primæ ׀ SIN
vel SCHIN octonarius viges. primus.**

Rogat, ut legem constanter servet; & evitet peccatum.

Versu.

1. *Principes - gratis; absque causa data persequuntur; homines coeteris dominantes, & principes tenebrarum dæmones.*
2. *Sicut qui invenit spolia multa; alii non tam delectantur spoliis, thesauris; quam ego lege.*
4. *Septies in die, sæpius.*
5. *Non est illis scandalum, observantibus legem tuam, nullum occurret offendiculum; nullum nocebit.*
6. *Salutare tuum, salutem a te, per te.*
8. *Omnes viæ meæ, tota vita, sessio mea & resurrectio mea, id est, omnes actiones meæ.*

Conspectus literæ ultimæ ם TAV octonarius ultimus.

Finitur oratio & Psalmus, petit opem ad legem implendam & salutem consequendam.

Versu.

Versu.

1. *Da mihi intellectum*, intelligentiam veram legis tuæ.
2. *Secundum promissum tuum*, ferva me a peccatis.
3. *Hymnum*, laudis cum jubilo.
5. *Fiat manus tua*, adsis mihi.
6. *Salutare tuum*, salutem a te - & ideo lex tua meditatio mea - sed, o dolor!
8. *Erravi sicut ovis*, a via recta olim deflexi sicut ovis, quæ perdita est, quære me, o Pastor, reduc ad pascua &c.

PUNCTUM TERTIUM.

Quot lego verba, tot ad virtutem hortamenta; tot ad salutem media; tot amoris jacula - & cunctabor adhuc, o ingratum me, si non agnoscam beneficium, o miserum, si non faner! o beatas illas animas, quibus sufficit Deus, omnes legis syllabæ clamant: cole Creatorem, honora legislatorem; time judicem, ama Deum Patrem, bonum summum & unicum, accipe, redde, cave.

Accipe beneficium; loquitur Deus, quid a te velit.

Redde officium; loquitur conscientia, quod debeas.

Cave supplicium; loquitur poena, quid metuas. Elige & tibi consule.

Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis (judicii extremi) & appropinquent anni (senectutis effœtæ) de quibus dicas: non mihi placent, sic

monet Ecclesiastes capite ultimo versu primo ; qui librum & caput ultimum his verbis concludit : finem loquendi pariter omnes audiamus (finem cur lex tibi loquatur) Deum time & mandata ejus observa ; hoc est enim omnis , perfectissimus, homo. Et cuncta, quæ fiunt adducet Deus in judicium pro omni errato, five bonum, five malum illud sit. Time peccata commissio- nis ; cave peccata omissionis. Nam & arbor, quæ non facit fructum, excidetur, & in ignem mittetur. In ignem mittent, & ardet. Palmes quæ in vite, in Christo, non est, in igne erit. Time.

Animadversiones pro eruditioribus.

Non dominetur mei omnis injustitia, hebr. & non exercebit imperium in me. (וְאֵל תִּשְׁלֹט בִּי)
veal taschlet bi

Exitus aquarum, hebr. pelagi aquarum descende- runt oculis meis. (פֶּלַג־מַיִם יֵרְדוּ עֵינַי)
palge-majm Jaredu enai

Hyperbole : Scilicet copiosissimæ lacrymæ. Me- rito ; quia non custodivit legem.

Rectum judicium tuum, hebr. rectum judicia tua. (mandata) (וְיֵשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ)
vajascher mischpatecha

Tabescere me fecit, hebr. succidit, (צִמְמַתְּנִי)
tzimmethatni
accidit dies vitæ , hat mir die Lebenstage abge-
fürzet.

Igni-

Ignitum eloquium tuum, hebr. purificatum dictum tuum, (צְרוּפָה)

tzerupha

purius auro probatissimo verbum Dei.

*Prævenierunt oculi mei ad te diluculo, hebr. vigi-
lias, bevor die Nachtwache den Morgen ausrief.*

(אֲשֶׁמְרוֹת)

aschmyrot

Iniquitati, hebr. sequentes cogitatum nefarium,

(רֹדֶפֶי זִמָּה)

rodephe zimmah

nemo enim tam multa & tam profunde medita-
tur, quam impius.

Judica judicium meum, hebr. litiga litem meam,

(רִיבָה רִיבִי)

riba ribi

steh du, o Gott, für meinen Streithandel, und
mache ihn aus, versicht ihn.

*Principium verborum tuorum veritas, hebr. caput
verbi tui (est) veritas. (רֹאשׁ-דְּבָרְךָ)*

rosch debarecha

*In conspectu tuo, hebr. veniat deprecatio mea ad
facies tuas. (לְפָנֶיךָ)*

lephanecha

Erravi sicut ovis, hebr. sicut agnus periens,

(כִּשֶׁה אֹבֵד)

kese obed

primam innocentiam perdidi, cum prima vice
legem transgressus sum.

Initiales literæ
in sex ultimis hujus Psalms octonariis.

Ad Nonam.

Litera פ PE.

Vulgata.

Hebræum.

Mirabilia ;

פלאות

pelaot.

Declaratio sermonum ;

פתח-דבריק

pethach debarecha.

Os meum aperui ;

פי פערתי

pi paarti.

Aspice in me ;

פנה-אלי

pene elai.

Gressus meos dirige ;

פעסי הכנ

peasai haken.

Redime me a calumniis ;

פרני מעשק

pereni meolcheck.

Faciem tuam illumina ;

פניך האר

panecha hoer.

Exitus aquarum ;

פלגי-מים

palge majm.

Litera צ TZADE.

Vulgata.

Hebræum.

Justus tu ;

צדיק אתה

tsaddik atta.

Man-

Mandasti justitiam ;

צִוִּית צֶדֶק

tsivita tsedek.

Tabescere me fecit ;

צִמְמַתְנִי קִנְיָתִי

tsimmetatni kinothi.

Ignitum eloquium ;

צְרוּפָה אִמְרָתְךָ

tserupha imratecha.

Adolescentulus sum ego ;

צַעִיר אֲנֹכִי

tsair anochi.

Justitia tua ;

צִדְקָתְךָ

tsidkatecha.

Tribulatio & angustia ;

צָר-וּמָצוֹק

tsar umatsok.

Æquitas testimonia tua ;

צֶדֶק עֵדוּתֶיךָ

tsedek edotecha.

Litera ק KOPH.

*Vulgata.**Hebræum.*

Clamavi in toto corde ;

קָרָאתִי בְּכָל-לֵב

karati becol-leb.

Clamavi ad te ;

קָרָאתִיךָ

karaticha.

Præveni in maturitate ;

קִדְמַתִּי בַּנְּשֵׁף

kiddamti bannescheph.

Prævenerunt oculi mei ;

קִדְמוּ עֵינַי

kiddmu enai.

Vocem meam audi ;

קוֹלִי שְׁעָמָה

koli schamah.

Appropinquaverunt perfe-
quentes ;

קָרְבוּ רֹדֶפֶי

karebu rodephe.

Prope es tu Domine ;

קָרוֹב אַתָּה יְהוָה

karob atta Jehoba.

Initio cognovi ;

קֶדֶם יָדַעְתִּי

kedem jadati.

Litera ך RESCH.

Vulgata.

Hebræum.

Vide humilitatem meam ;

רָאֵה עֲנִי

reeh oni.

Judica judicium meum ;

רִיבָה רִיבִי

riba ribi.

Longe a peccatoribus ;

רָחוֹק מִרְשָׁעִים

rahhok mereschaim.

Misericordiæ tuæ multæ ;

רַחֲמֵיךָ רַבִּים

rahamecha rabbim.

Multi, qui persequuntur ;

רַבִּים רֹדֶפֶי

rabbim rodeppai.

Vidi prævaricantes ;

רָאִיתִי בִגְדִים

raithi bogedim.

Vide, quoniam mandata ;

רָאֵה כִּי-פִקּוּדֶיךָ

reeh-pikkudecha.

Principium verborum tuo-
rum ;

רֹאשׁ-דְּבָרֶיךָ

rosch-debarecha.

Litera

Litera ש SCHIN vel SIN.

*Vulgata.**Hebræum.*

Principes persecuti sunt ;

שָׂרִים רִדְפוּנִי

farim redaphuni.

Lætabor ego ;

שֵׁשׁ אֲנֹכִי *

fas anochi.

Iniquitatem odio habui ;

שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי

scheker faneti.

Septies in die ;

שֶׁבַע בְּיוֹם

scheba bajom.

Pax multa ;

שְׁלוֹם רַב

schalom rab.

Expectabam ;

שִׁבַּרְתִּי

fibbarti.

Custodivit anima mea ;

שָׁמְרָה נַפְשִׁי

schamerah naphschi.

Servavi mandata tua ;

שָׁמַרְתִּי פְּקוּדֶיךָ

schamarti pikkudecha.

Litera ultima ת TAV omiffis latinis,
ut tentes legere.*Vulgata.**Hebræum.*

Appropinquet deprecatio ;

תִּקְרַב רַגְלִי

Intret postulatio ;

תָּבֹא תַחֲנִיתִי

Eructabunt labia mea ;

תִּבְעַנָּה שִׁפְתֵּי

E 5

Pronun-

* Gaudens ego.

Pronunciabit lingua mea ; תֵּעַן לְשׁוֹנִי

Fiat manus tua ; תִּהְיֶה יָדְךָ

Concupivi salutare tuum ; תִּאֲבָתִי לִישׁוּעָתְךָ

Vivet anima mea ; תִּחְיֶה נַפְשִׁי

Erravi, sicut ovis ; תַּעֲיִיתִי כֶּשֶׁה

NB. Hoc alphabetum ideo a me literis hebraicis & latinis expressum est, ut juniores Clerici, hebrææ linguæ amantes, expeditius legere discant. Exerce te, & viciisti.

DIES XV.

Ad Vesperas.

Prænotanda. Psalmi, qui in Vesperis ordinarie & ferme quotidie dicendi sunt, hic uno conspectu subjiciuntur

CIX. Dixit Dominus Domino meo ;

CX. Confitebor tibi Domine ;

CXI. Beatus vir, qui timet.

CXII. Laudate pueri Dominum.

CXIII. In exitu Israel ; qui recitatur die Dominica ; quando officium de ea dicitur, neque aliud festum duplex aut sollemnius cum Dominica concurrat.

Hic ultimus omittitur & ejus loco substituitur

CXVI. Laudate Dominum omnes gentes, idque in primis Vesperis Apostolorum, Martyrum, Confessorum.

CXV.

CXV. Credidi propter quod locutus sum, in
II Vesp. Mart.

CXXXI. Memento Domine David, in II Vesp.
Conf. Pont.

CXLVII. Lauda Jerusalem Dominum, in Vesper.
Dedicationis.

Hos itaque novem Psalmos per tria puncta
tibi explicatos dabo; nam reliquos, qui
de *Beata*; de Virginibus, & in officio de-
functorum diversi occurrunt, legere in ap-
pendice hujus operis potes, si vacat, & lu-
bet. Itaque

PUNCTUM PRIMUM

Argumentum & occasio Psalmi CIX.

Dixit Dominus Domino.

Compositus est hic Psalmus a Davide, quando
in Spiritu vidit Abnepotem suum, Messiam
futurum, Christum, a Patre coronandum ob re-
demptionem generis humani; hunc vidit fede-
re ad dexteram Patris, Sacerdotem in æternum
secundum ordinem (similitudinem) Melchise-
dec; qui primus panem & vinum in lege natu-
ræ Rex una ac Sacerdos obtulit; ut ostendatur
Christum non ex tribu Levi descendere, nec
esse Sacerdotem secundum ordinem Aaron; qui
primus Sacerdos in lege scripta animalia, bo-
ves, arietes, agnos &c. obtulit. Canitur ita-
que hic non Abrahæ, non Davidis, non Eze-
chiæ, (ut fabulantur Judæi) sed Christi Messiae
gloria, imperium, sacerdotium. Et est hic sen-
sus literalis, proprius, ipso Christo interprete,
qui Scribas & Phariseos hoc Psalmo repressit
his

his verbis : *Quomodo ergo David vocat eum Domi-
num, si filius ejus est?* non potest ergo solvi hæc
scriptura, nisi de Christo intelligatur : *Dixit Do-
minus (Pater) Domino meo, Messiae Christo Ab-
nepoti meo : Sede a dextris meis.*

Meditare hæc. Operæ pretium est.

PUNCTUM SECUNDUM.

Obscuriora dilucidantur.

*Dixit Dominus Pater Domino meo, filio Dei
unigenito, sed secundum carnem Abnepoti meo.*

*Donec ponam inimicos, dæmones, infideles,
principes gentiles, Judæos vociferantes crucifige,
qui nolebant, hunc regnare super eos.*

*Virgam, sceptrum potentiae tuæ, emittet Do-
minus ex Sion, ex Jerusalem, in totum orbem do-
minaberis. Haftenus loquitur Propbeta.*

Est enim amoebæum carmen, id est alter-
num, ut facit Virgilius in Eclogis, cum
ait :

Alternis cantemus ; amant alterna camœnæ.

Nunc loquitur Pater.

*Tecum, o Fili, principium, seu principatus erit,
qui dum viveres, dum morereris, super hume-
ros tuos fuit, nunc in die virtutis tuæ, potentiae
tuæ, extremo judicii die, ubi a sanctis tuis in
aere circumdatus splendebis ab his ; & hi ma-
gis a te ; nam*

*ex utero ante luciferum, antequam lux, aut
mundus conditus erat, te ab æterno genui ; tu
enim non rapinam arbitratus es, quod voceris
& sis Filius Dei, Patri æqualis.*

Prin-

Principium, hanc vocem pro principatu (Fürstenthum, fürstliche Gewalt) usurpavit etiam Suetonius in Augusto, & in græco est αρχη principatus.

Propheta.

Furavit Dominus, (Pater) & non poenitebit eum, tam certum est, quam certo Deus Pater est Deus.

Tu es simul Rex, simul Sacerdos in æternum, non sicut reliqui Sacerdotes, qui post mortem cessant exercere sacerdotium; eo quod Christus maneat in æternum, ut docet S. Paulus.

Secundum ordinem, ritum Melchisedec. Sub panis & vini specie te offerendo usque ad mundi finem & sic implebitur dictum Christi: *Ecce ego vobiscum sum* (in Eucharistia, tanquam in Sacramento permanente, auctor idem gratiæ, idem Sacramentum, idem Sacerdos, idem hostia seu Sacrificium) *omnibus diebus usque ad consummationem seculi.*

Confregit, confringet, more hebraico, qui tempora præteritum cum futuro, hoc cum isto solent convertere, maxime prophetæ, qui futura ita intuentur, ac si facta jam essent.

In die iræ suæ reges omnes injustos, Christi adversarios principes.

Judicabit etiam Pater in nationibus, quamvis omne iudicium dedit Filio, suam potestatem non amisit, sed communicavit Filio, etiam ut homini, hinc

implebit, faciet ruinas hostium, strages & ruinas, mansiones a lapsu Angelorum vacuas implebit hominibus beatis.

Con-

Conquassabit autem capita incredulorum & impiorum, multorum, interim

De torrente passionis in via, dum vivet Jesus, bibet, atque idcirco Pater exaltabit ejus caput, ut, cum exaltatus fuerit in cruce, & post mortem, exaltatus quadruplici exaltatione, omnia trahat ad se. Sic oportuit exaltari.

PUNCTUM TERTIUM.

Quam fecunda hic seges meditationis confurgit Clericis, Sacerdotibus, Religiosis piis! an sum inter hos? Superi boni! hunc Psalmum quotidie dixi, an intellexi?

Tecum Principium, an ero in splendoribus Sanctorum? an cum probis Theſſalonicenſibus rapiar Christo obviam in aera, ut Paulus & docet & solatur? an sic semper ero cum Christo?

Sede a dextris. Quadruplex potestas seu exaltatio Christo obveniet, ut docet S. Thomas fuse in Summa, *Prima* est surrexit a mortuis; & jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur; *Altertera*, ascendit ad coelos virtute sua. *Tertia*: sedet ad dexteram Patris, id est, omnem potestatem habet. *Quarta*, venturus est judicare vivos & mortuos, probos & improbos; quanta potestas judiciaria in die virtutis, potentiae tuae, o Christe! trahe me ad te! An ego quoque hanc quadruplicem exaltationem nanciscar; interroga vitam tuam, mores . . . innocentiam, poenitentiam, &c. . . .

De torrente. Egregii militum Praefecti & Duces in via cum gregario milite de praeterfluente aqua, obvio puteo bibunt, nec inter delicias morando

rando victoriam pessumdant ; tu nihil pati vis ; vincere & coronari cupis ; pugnare, se, animum, passiones frangere, cupiditates honoris, avaritiæ, libidinis domare, quam pauci adlaborant! . . .

Quo jure igitur exaltari cupis ?

Affectus.

Ah ! adveniat Regnum tuum ; non erat illud de hoc mundo, hoc & credo, & scio. Ast ego quam parum haftenus feci & passus sum pro adipiscenda hac gloria ? Domine, totus caro sum ; etsi Sacerdos, unctus Christi miles sum. Apprehendam deinceps arma : Calicem salutaris accipiam, possum bibere cum gratia tua, credidi, propter quod locutus sum ; dixi : nunc coepi.

Animadversiones pro eruditioribus.

Virgam virtutis tuæ, hebr. fortitudinis tuæ.

(מַטֵּה עֲזָרָה)

matte yzcha

In medio, hebr. in interiori. (בְּקֶרֶב)

beckereb

Tecum Principium, hebr. populus tuus devotionum, (id est) subditi tui sponte, libere tibi fervientes tecum erunt in die extremi judicii.

(עַמֵּךְ נְדָבוֹת)

ammecha nedabot.

In splendoribus Sanctorum, hebr. in decoribus Sanctitatis. (בְּהַדְרֵי-קֹדֶשׁ)

behadre kodeesch

Id

Id est, in pulcritudinibus, quibus splendeat, pone Christum judicem in aere, quisquis salvus, sanctus evadet.

Secundum ordinem, hebr. *super verbum meum*
Malchisedec. (עַל-דְּבַרְתִּי מַלְכִּי-צֶדֶק)

al dibrathi Malchitzedek

Id est, secundum morem, quem ego suggessi Melchisedeco.

Confregit in die iræ suæ, hebr. *transfixit in die*
Nasi sui. (מַחֵץ בְּיוֹם אָפַי)

machatz bejom appo

Implebit ruinas, hebraice, *corporibus*, (גְּרִיּוֹת)

gevjot

cadaveribus, hinc vox Gabaah, mons Calvariae, Schedelstätt.

DIES XVI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CX.

Confitebor tibi Domine.

Rex & Propheta David considerans opera Dei magna effici in congregatione eorum, qui pie vivunt & recte sentiunt, laudat hunc ipsum Deum, qui clam & palam laudandus est ob beneficia in homines collata.

PUNCTUM SECUNDUM.

Nonnulla minus clara declarantur.

Confitebor, id est, laudabo.

Exqui-

Exquisita in omnes voluntates ejus; ut decernit Deus: ita exacte fit. In hebræo est, quæsitā ab omnibus, qui sincere volunt.

Memoriam fecit mirabilem, præter alia monumentum reliquit beneficentiæ suæ, quale?

Escam (manna de cœlo) dedit timentibus se; In novo multo illustrius: Eucharistiæ Sacramentum.

Virtutem, vires potentiae suæ.

Ut det illis hæreditatem gentium, populo Israelitico dedit terram, quam septem populi gentiles incolebant; Christo autem in præmium redemptionis & mortis juxta Psalmum secundum: dabo tibi gentes hæreditatem tuam, quæ ad veram fidem convertentur, is fructus mortis tuæ, amoris tui. Hinc

Redemptionem misit populo suo.

Intellectus bonus facientibus eum, habentibus donum sapientiæ, quod est præcipuum inter dona Spiritus sancti, & simul habentibus timorem filialem Dei, qui est ultimum inter dona, non deerit his tertium donum, nempe intellectus bonus, qui consistit in eo, ut omnia creata cognoscendo ordinet ad finem ultimum per donum scientiæ; & scrutetur facilius æterna per donum intellectus.

PUNCTUM TERTIUM.

Quot beneficiis cumulavit me hætenus Deus? an numerare potero, quæ præter generica & omnibus hominibus, aut christianis communia, mihi uni concessit?

Si primam innocentiae stolam nondum perdidisti, cui debeo? si a peccato surrexi, dealbatus per poenitentiam in sanguine agni, qui tollit peccata mundi, a quo id gratiae accepi? quid reddidi? si in peccato vel per unam diem & noctem perstiti: quoties mihi infernum condonavit? singulis momentis mori, & quod consequens, damnari potui. Ubi gratus, & memor animus? . . .

Affectus.

Confitemini Domino corpus & anima, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus. Nisi Dominus adjuvasset me, habitaret in inferno anima mea. Scio. Agnosco beneficium; da Domine, ut reddam obsequium, *docendo* iniquos vias tuas; *faciendo*, vitae integritate, exemplo: Christus dux meus prius fecit, dein docuit. Ah nos dicimus, docemus, & non facimus. Quanta disparitas! . . .

Animadversiones pro eruditioribus.

Hic Psalmus inter eos est, quæ præfixum habent titulum halelujah, (הַלְלוּ יְהוָה)

id est, *laudate Dominum*, ut intelligas confiteri & laudare idem esse.

In concilio justorum & congregatione, hebr. *in secreto rectorum*. (בְּסוּד יִשְׂרָאֵל)

besod bescharim

Id est, clam & palam laudate.

Exqui-

Exquisita in omnes voluntates ejus, hebr. quæsitæ omnibus volentibus ea. (דְּרוּשִׁים לְכָל-חֶפְצֵיהֶם)

deruschim lekol-chephtzehem

Id est, omnes, qui serio ea meditantur & quærunt diligenter, juxta illud: *si quæritis, quærite.* Suchet recht, ernstlich.

Miserator, hebr. gratiosus clemens. (חַנוּן)

channun

Animadvertis, credo, multa in hebræo latere, quæ intellectum delectent; animum pascant, mores corrigant; quæ hujus linguæ ignaros & incurios effugiunt.

DIES XVII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXI.

Beatus vir qui timet.

David sæpius & meditatus & expertus, quam beneficus sit Deus, timorem una & beneficentiam commendat aliis, & horum fructus enumerat. Ajunt, hunc ipsum Psalmum cantatum esse a Judæis e captivitate babylonica in Judæam revertentibus; quem Prophetæ Aggæus & Zacharias præcinuerunt. Hinc in nonnullis exemplis titulus est: *Alleluja reversionis Aggæi & Zachariæ.* Quamquam nec græca nec hebraica hunc titulum præstant.

PUNCTUM SECUNDUM.

Nonnullorum declaratio.

Gloria & divitiæ, in vita erit ubertas; post mortem hujus justitiæ merces: centuplum in hac vita; sed cum persecutionibus, & vita æterna.

In tenebris, in tristibus & adversis, lumen, internum solatium, unctio a Deo veniet.

Fecundus homo, græce: Χρησος, benignus.

Disponet in judicio. Habebit in promptu rationes, quibus se in judicio purget; vel: dispensabit, ordinabit rationes, sermones suos cum judicio. Nihil trepide, nihil perturbate aget. Quod enim uni ex minimis fecistis, commodastis, mihi fecisti. Euge serve bone - intra in gaudium Domini tui. Intrabis.

Ab auditione mala, a nuncio rerum tristium: non enim contristabit justum, quidquid ei acciderit; & allegorice: *ab auditione mala*, ab illo verbo *aspero: discedite maledicti*, nihil sibi timebit. Quantum solatium!

Donec despiciat, videat infra se dejectos & depressos inimicos ipse securus cum Christo in aere; in coelo; & æternum...

Cornu ejus, potentia, potestas judiciaria erit ipsi cum Christo pro meritorum ratione communis. Quid contra peccator?

Irascetur, frendebit aientibus. Hinc collige cum S. Hieronymo: eleemosynam & beneficentiam in indigos, artem esse longe omnium quæstuosissimam, & lucri feracissimam.

PUNCTUM TERTIUM.

Ad vitam & mores pertinens.

Timesne Deum, ut Filius Patrem? timor hic Sanctorum est, qui exclusa sollicitudine etiam in coelo manet, & pietas ac reverentia magis dici, quam timor debet.

Iustitia tua manet; non perit, quod per manus pauperum transfertur in coelum. Nonnulli, qui religionem ingrediuntur, antehac in pauperes benigni, evadunt insensiles, quia non habent pecunias, quas largiantur. At juvare indigos precibus, suavi apud divites verbo, commendatione apud superiores potes; voluntate juva; si re non potes. Væ duris!

Quomodo disponent in iudicio sermones suos, cum audient: *nudus fui & non operuisti me; esurivi & non dedisti mihi manducare &c.* Qualis tu hactenus in egenos eras? si nequis opera, quæ vocamus *corporalia*, exercere; an defunt occasiones exercendi *spiritualia*? alterutra in iudicio extremo exhibenda sunt iudici Christo; quæ ostendes? time, corrige...

Animadversiones pro eruditioribus.

Beatus vir, hebr. *beatitudines viri*. (אֲשֶׁר־אֵין)

aschre-ilch

Scilicet, multiplex beatitudo, quam Christus in monte prædicavit, Matth. V. promisit, reddet. Corporis, animæ, gratiæ, gloriæ &c.

Disponet, hebr. *metietur*, moderabitur verba sua,

(יִכְלֵל דְּבָרָיו)

jecalkel debarav

ordinate, sine perturbatione reddet rationem in
judicio.

Donec despiciat inimicos, hebr. *videbit in angu-*
stiatore suos. (יִרְאֶה בְּצָרָיו)

ireh betzarav

Sicut vicissim videbunt in Christum, in quem
transfixerunt; sic justus videbit infra se positos
persecutores, calumniatores, irrisores suos, qui
ejulabunt (ut habetur Sap. V.) *ergo hi sunt, quos*
habuimus aliquando in derisum & similitudinem impro-
perii. Ecce quomodo . . . quanta, quam inex-
pectata nunc conversio!

Contabescet, hebr. & *liquefiet.* (וְנָמַס)

venamas

Liquefiet certe in stagno sulphuris, quod inflam-
mabit iratus Deus. Cave.

DIES XVIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXII.

Laudate pueri.

Inuit David modestos seu humiles, quos Deus
solet respicere, ut laudent Deum, & porro hu-
miles ac grati esse pergant.

PUN-

PUNCTUM SECUNDUM.

Nonnulla declarantur.

Pueri, id est, Servi Dei, quasi diceret *puri*.

Humilia respicit; personas, & res; illas, ut gratiam eis largiatur; has, ut ceu prudentissimus gubernator ad finem obtinendum tanquam media ordinet.

De stercore, e fordibus, e vili conditione pauperes, abjectos ita levat, ut non raro fiant Reges, Principes. Exempla habes in Iosepho, Jobo, Moyse, Davide, Daniele & centenis aliis. Sensu *tropologico*, homines e fordibus peccatorum erigit ad thronos Angelorum. Cogita gloriam vere poenitentium. Hoc enim est

Collocare cum principibus populi sui.

Habitare facit sterilem in domo, matrem. Sterilem Saram, Rebecam, Rachelem, duplicem Annam, Samuelis Matrem, & Matrem B. Virginis, & quidem lætantem, quibus matribus nasci solent proles, a quibus solatium, non moeror affunditur. *Steriles sensu mystico matres* sunt, qui propter regnum Dei a nuptiis & voluptatibus abstinent, sed cum divo Paulo multos liberos Christo pariunt & gignunt.

PUNCTUM TERTIUM.

Pueri, id est, servi, ut est in hebræo. Si ego Dominus sum, vos servi, ubi est ergo timor meus? vocatis me Magistrum & Dominum vestrum, inquiebat Christus, recte facitis. Si ergo ego Dominus & Magister vester ad lavandos discipulorum pedes me demisi, quidni & vos

obsequia humilitatis, caritatis, desertis invicem ? Ego formam servi accepi, Patrem & Dominum laudavi ; laudate igitur & vos puri puro corde. Quid tu agis ? an es inter eos, in quos conjici potest querimonia Dei & Christi per Prophetam & Evangelium : *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me ?* Corpus in choro ; animus in foro ! . . .

Quot eriguntur de stercore, e casa rustica, a fella, taberna, pistorum cupa, immemores, qui fuerint, qui genus, qui patriam, qui parentes erubescunt suos. O tumorem mentis in Clerico non ferendum ! Domine ! fortasse & Evangelium erubesco : vae mihi, si audiam : *qui me erubuerit coram hominibus, erubescam & ego eum coram Patre meo, & dicam, nescio vos.*

Qui habitare facit sterilem. Sunt subinde, quos poeniteat votorum, quæ in religione Deo obtulere ; fecus David etsi laicus, qui in Psalmo CXV. *Credidi exul exclamabat : Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus.* Tu qui es Subdiaconus, memento formulæ, quam Episcopus ordinans protulit : memento frater carissime ; jam tibi non licere, quod antehac licebat. Quid tibi cum nuptiis ? cum . . .

Affectus.

O Domine ! *suscipe universam meam voluntatem, accipe memoriam, intellectum, voluntatem, quidquid habeo, vel possideo, id tibi totum restituo amorem tui solum cum gratia mihi dones, & dives sum satis.* Sic Ignatius. Ah ! experiuntur tot pii Sacerdotes id, quod in accessu ad missam quotidie orant :

Beati

Beati qui habitant in domo tua, Domine! - - - quia melior est dies una in atriis tuis super millia. Elegi abjectus esse (ultimus) in domo Dei mei, magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum; qui noctem vertere solent in diem, & lucem in tenebras. Servire tibi, o Deus, vere regnare est. O sim semper & tuus & tecum! . . .

Animadversiones pro eruditioribus.

Hic Psalmus & inchoatur & clauditur in hebræo ab alleluja. (הללויה) Agnosce, quæ sunt
halelujah
officii & muneris tui, o Sacerdos!

Laudabile nomen, hebr. laudatum. (מהלל)
mehyllal

Habet Deus ex omni tribu in toto orbe cultores, & veros adoratores in spiritu, ut ait Christus, etsi nobis ignotos. Cogita, utrum tu sis inter eos . . .

Humilia respicit, hebr. humilians se ad videndum in cælis & in terra. (המשפילי לראות)
hammaschpili lirot

Ut collocet eum cum Principibus, hebr. ad sedere faciendum cum magnificis. (להושבתי עם-נדיבים)
lehoschibi im-nedibim

Hæc una magnificentia dici vera potest.

DIES XIX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXIII.

In exitu Israel.

David, qui persæpe secum expendit beneficia a Deo collata in primos Patres, Abraham, Isaac, Jacob, illud imprimis populo in memoriam reducturus : quod ex Ægypto in terram promissam eductus sit, hunc Psalmum composuit, quo miranda Dei opera in educatione filiorum per omnipotentiam, severitatem & bonitatem patrata admirabundus divina Poesi prædicat, simulque docet, hunc unum verum esse Deum, qui in se sperantes juvare possit & velit. Deos gentium esse truncos, lapides, æs ; verbo : opus artificum & ipsis artificibus longe debilius & abjectius.

In hebræo hic Psalmus in geminos dispescitur, alter incipit a verbis : *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.*

PUNCTUM SECUNDUM.

Implicationes explicantur.

De Ægypto, quæ incolebatur a populo crudeli.

Facta est Judæa sanctificatio, i. e. sancta Dei familia Deo consecrata per hoc, quod a profanis Ægyptiis tandem separatus sit.

Potestas ejus, dominium Dei per fidem, legem, sacrificia specialia.

Mare, rubrum, vidit, testis est, quid possit vindex & adjutor Deus, divisit se. Tribuit autem

tem

tem poeta mari vitam, sensum, terrorem, admirationem, longe nobilius, quam Virgilius: qui: *refugitque exterritus amnis*, adulantis in morem potius, quam expressionis causa, vix enim erat tanti. Idem intellige de flumine Jordane, qui Josue III. 16. divisus ficcum & securum transitum Israelitis aperuit.

Montes Sinai; cum lex inter tonitrua & terræ motum daretur. (vide etiam Psalmum 67, 9.)

Domus Israel, domus Aaron, speravit in Domino; illi in vanis diis; hi autem in vero Deo tam Laici, quam Levitici ordinis, Seculares & Ecclesiastici.

Cælum cæli, id est, altissimum possidet tanquam sedem suam Deus; hominibus terram colendam & incolendam dedit, non possidendam. Peregrini enim fumus, ad Patriam tendimus; uti licet quidem; frui, tanquam fine ultimo, non licet his nugis.

Non mortui laudabunt. Post mortem nihil juverint suspiria: o ut serviissem Deo! o ut mandata ejus observassem! *vivens vivens ipse* (homo dum vivit, dum adhuc viator est) *confitebitur tibi*, laudet te. Ante mortem confitere, inquit sapiens; laus enim a mortuo nihil prodest.

PUNCTUM TERTIUM.

Sic solent sancti & grati, sæpe commemorant Dei beneficia in alios; in se congesta. Sic Moyses: *Cantemus Domino*; gloriose enim magnificatus est &c. Sic Debhora, devicto Sisara; sic Anna; sic tres servi in fornace babilonica; sic David sæpissime; sic Zacharias; sic & potissimum Maria,

ria, ut testatur ejus canticum *magnificat* Lucæ primo, & Christus ipse sæpius; maxime in monte Oliveti post coenam ultimam, & ante, quam caperetur. Quid tu? Ecclesia vix ullam precationem publicam facit, cui non gratiarum actionem interferit; in omni precatione, ut docet & observet S. Thomas, hæc quatuor conjungit. Primo orat, alloquitur Deum; *Deus qui &c.* omnipotens &c. dein commemorat beneficium; *qui gloriosæ Virginis Mariæ &c.* tum rogat gratiam; *da, ut cujus commemoratione &c.* denique concludit per obsecrationem, *per Christum Dominum.* An tu imitaris matrem filius? an dicis, *labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est? quid habes Doctor, concionator, scriptor, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* quasi qui se ipsum commendat hoc ipso probatus sit? meditare Lauda Deum constanter, sincere, alacriter, addo etiam, liberaliter, non finit se vinci liberalitate hominum, qui dat omnibus affluenter.

Affectus.

O Domine, cum infirmor, tunc potens sum. Tunc intelligo a te fuisse, quidquid fui robore, sanitate, ingenio, arte, literatura. Aliquot dierum ægrotatio ostendit, quis sim. Certa ariditas in precibus, hebetudo in negotiis, studiis, in paranda concione docet me *sapere ad sobrietatem.* Tibi me, & mea debeo, & debere me profitebor.

Animad-

*Animadversiones pro eruditioribus.**Israel potestas ejus, hebraice dominia ejus.*

(ממשלותיו)

mamſchelotav

*Dominium multiplex in vitam, mortem, res, personas.**Sicut agni ovium, hebr. filii pecoris. (כבני-צאן)*

kibne-tzon

*hinc ex hoc hebraismo alios intellige : v.g. filii arietum; filii prunarum; filii arcus; filia oculi; filia Sion; verbo: effectus & signa sequentia vocant filios & filias.**Simulacra eorum, hebr. dolores eorum. (עצביהם)*

atzabbehem

*Certe dolores sunt, quia curas non levant, sed augment. Invocantur & non exaudiunt, quia non audiunt.**Non clamabunt, hebraice, non immurmurabunt.*

(לא-יהגו)

lo-jehgu

*Tam infirmi sunt & elingues, ut ne mutire quidem, nedum loqui, nedum clamare possint.**Protector eorum est, hebraice & sæpe: Clypeus eorum. (ומגן)*

umaginnam

Cælum cæli Domino, hebraismus pro summum.

(השמים שמים)

haschſchamajm ſchamajm

In infernum, sepulcrum, hebr. silentium. (דומה)

.duma

DIES

DIES XX.

Reliquos Psalmos, qui in Vesperis non quidem in dies singulos occurrunt, sed sæpiuscule, nempe in Vesperis Apostolorum, Confessorum, Martyrum, Virginum explicatos dabo in *appendice*, quam huic opusculo subnectam; accipe nunc reliquos, quotidie recitandos.

Psalmi in *Completorio*.

PUNCTUM PRIMUM

Argumentum & occasio Psalmi IV.

Cum invocarem.

David fugiens Absalonem, ingratum & impium filium, qui Patrem nudis pedibus fugientem insecutus est, hoc Psalmo se & comites suos animat, quin ipsos adeo hostes hortatur, ut Deum ex animo colant, eum invocent, ab eo rerum omnium copiam sperent, id est, pacem, quæ vox *Schalom* in hebræo ubertatem omnigenam, in bonis *fortunæ, corporis & animi* significat. Tu *allegorice* ad Christum & Ecclesiam transfer, quæ filios suos ad spem & perseverantiam in ærumnis adhortatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Dilatasti mihi cor, animum & ostendisti viam, qua e periculis evadam.

O *fili hominum*; vos non terræ filii de plebe; sed vos nobiles, illustres, qualis est filius meus *Absalom*, quales, qui adhærent ei, Ministri, Aulici, militum Præfecti.

Usque

Usque quo gravi corde, cur ex *ipe* terrenæ felicitatis vanis, fallacibus consiliis me persequimini?

Mirificavit, nescitis, quod Deus me jam sæpe miris & stupendis modis a periculis defenderit, eripuerit, & Sanctum suum, id est, *unctum Domini* protexerit, & cum nunc

Clamavero ad eum, creditis, me ab eo desertum iri? fallimini...

Iraſcimini & nolite peccare, si iram vestram adversum me justam judicatis, amabo, ne peccetis in Deum per irascendi modum, vel potius impetum, cur æquitatis limites transitis? cur non prius *in cubilibus vestris compungimini*? cur non soli & quieti expectatis, dum primus iræ æstus defervuit, ut rationi, non impetui locus detur?

Sacrificate sacrificium justitiæ. Bona mea venia irascimini, sed juste, operamini opera justa & grata Deo & vos hostes, & vos comprimis focii mei. At quid dicunt? Scio:

Multi (coetera pii) dicunt: *quis ostendet nobis bona*? quæ merces, si bene operor? quid pios juvant bona opera? Respondeo:

Sperate in Domino, confidite paternæ curæ Dei, qui, sin minus in hac; in altera certe vita mercedem rependet. Nam

Signatum est super nos lumen vultus tui, quotidiana omne genus beneficia ostendunt, serenam & benignam faciem a Deo illis exhiberi, qui fideliter servant.

A fructu frumenti. Deus non solum spiritualia, sed etiam temporalia bona largitur suis. Aut, si
mavis:

mavis : hostes Dei a fructibus frumenti &c. felices putantur, sed non sunt ; nos autem

In pace in idipsum dormiamus tuti auxilio divino in utramque aurem. Allegorice fructum frumenti & vini in Evcharistia ; oleum in reliquis sacramentis & gratiis considera. Sic enim

Singulariter, speciali quodam modo, in spe roborasti me.

PUNCTUM TERTIUM.

O Domine ! quantus est succus in verbis tuis intelligenti ! vere *declaratio sermonum tuorum* & *illuminat*, & ardere facit cor meum. Heu ! *legatione pro Deo fungor*, legatus & interpretes Dei sum. Et raro admodum intellexi, quid Rex & Princeps suis sibi verbis velit.

Quam male vapularet legatus, si Principis mentem, quam verbis expressit, non assequatur. O *filiis hominum*, *filiis Adam*, hebraice vocantur homines *rudes*, de plebe & foece ; *filiis viri* hic vocantur *nobiles natu*, puta, principes, illustres, ministri aulici, duces ; nobiles conditione & officio, quales sunt Sacerdotes, Ministri Dei. Quousque ergo erimus depresso in res terrenas animo ; honoribus, lucris, sensualitati, veneri florem ætatis litamus ? o vere mendacium ? cur non assurgimus ad divina ?

Os homini sublime dedit, cælumque tueri jussit, & erectos ad sidera tollere vultus . . .

Sic me in ruborem dat Poeta Ovidius ;

O pronæ in terras animæ & cælestium inanes.

Sic Juvenalis ; uterque ethnicus.

O quam

O quam verum Christi effatum : *Surgent gentes in iudicio & condemnabunt vos. Filii regni eicientur foras, cum contra multi ab oriente & septentrione cum Abraham in regno Dei erunt. Quam fecus, sed sapientius Lojola : Quam sordet mihi terra, dum cælum aspicio.*

Affectus.

O Domine ! quam multum luminis : tam parum caloris ! *Scienti & non facienti peccatum est illi. Melius erat viam Dei non nosse, quam hac agnita deflectere.*

Animadversiones pro eruditioribus.

Titulus Psalmi in hebræo est : Victori in Neginoth , (לִמְנָצָה בְּנִגִּינוֹת)

lamnatzeah binginoth

id est, in pulsationibus, nempe, detur hoc carmen Davidis pulsandum optimo musico, qui tibiis canendo reliquos vincit. Operæ enim pretium est.

Cum invocarem, hebr. inter invocandum, in invocare me, (בְּקֶדְאִי)

bekori

ut intelligas, quam prompte exaudiat, si rite rogetur.

Filii hominum, viri fortis, id est, nobiles, hebr.

(בְּנֵי-אִישׁ)

bene-isch

quasi dicat: Quod terræ filii his nugis inhient, non miror; at vos nobiles tam abjecto esse animo ! . . .

In hoc Psalmo hebræo interferitur bis *Se-
lab* סֵלָה, id est, pausa, quies, spatium ad
meditandum; id quod significat hunc Psal-
mum cum *mora* expendendum.

Mirificavit, hebr. *segregavit*. (הִפְלִיחַ)

hiphlah

Speciali quodam modo protexit *Sanctum suum*
Davidem.

Iraſcimini, hebr. *contremiscite*. (רִגְזוּ)

rigzu

Effectus iræ est trepidatio, tremor.

Compungimini, hebr. *tacete*, tacite expendite.

(וְדַמּוּ)

vedaminu

Signatum est, hebr. *eleva* (o Domine) *lucem*
facierum tuarum, sieh uns freudig und freundlich an.

(נֶסֶחַ אֹר פָּנֶיךָ)

neſa or panecha

Singulariter, hebr. *Dominus solus*. (יְהוָה לְבַדָּד)

Jehova lebadad

DIES XXI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XXX.

In te Domine.

David ab hostibus in angustias & pavorem
conjectus, opem a Deo & implorat & im-
petrat. Ecquando enim non patuit optimus Da-
vid adversariis? Juvenis multa tulit a fratre;
vir

vir a Saule ; Rex & Pater a liberis, a consiliario Achitophel, a ministris, a filio &c. Psalmus est longior ; hujus duntaxat quinque versus initiales Ecclesia pro completorio, tanquam vespertinis precibus applicat ; Christus autem in cruce versiculum ultimum : Pater, *in manus tuas commendo spiritum meum*, usurpavit.

PUNCTUM SECUNDUM.

Inclina ad me aurem tuam, id est, benevole audi : ut Patres aurem filiis porrigere & demittere solent.

Esto mihi in Deum protectorem ; in petram, in firmissimum clypeum. Sic sæpe in hebræo exprimitur *protector*, *adjutor*.

De laqueo ; de insidiis subdole structis semper intellige.

Reliqua Psalmi Ecclesia adhibet in hebdomada sancta, quia quadrant patienti & in pavorem conjecto Christo, & in officio defunctorum ; nam & hi in angustiis.

PUNCTUM TERTIUM.

Quoties nos Psalmista ad spem, & fiduciam concipiendam animat ! *Tristitia* (pusillus animus) *opus corrumpit*, jam inquiebat Aristoteles in Ethica. Peccatores, poenitentes, innocentes, nolite spem, hunc clypeum, abjicere. Nondum conclamatum est, vivit Dominus ; qui est Dominus Deus exercituum ; muscæ & apes & locustæ milites Dei sunt ; tantum sibilo opus est, pugnant pro te. Pugnabit pro eo contra insensatos (hostes tuos) orbis terrarum. Tot milites ha-

bet Deus; quot creaturas nutu infinitos novos bellatores creat. Ne timeas, plures enim tecum sunt, quam cum illis (hostibus).

Affectus.

O quam parum haecenus fidi Deo! *nolite solliciti esse in crastinum*, sic me mones Salvator. *Sufficit enim diei malitia sua*. Sat curarum habes, si angaris pro hac praesenti die, quid curas tuas extendis in dies, quibus fortasse non amplius vi-
ves?

O quot se fervarunt in statu innocentiae! quot poenitentes a relapsu in peccatum pristinum hoc uno armati scuto: *Hodie, o Deus! te non offendam cum gratia tua!* quid cras, & quis ego cras futurus sim, nescio. *Cras iterum roga-
bo te pro gratia: Iesus Christus heri, & hodie*, qui heri juvit, hodie non deferet; nec cras deferet, si cras evadat hodie.

Animadversiones pro eruditioribus.

Esto mihi in Deum refugium, hebr. *in petram fortitudinis*, in domum munitionum ad servandum me, quoniam petra mea, & munitio mea tu.

(לְצֹר מַעֲוֹן לְבֵית מְצֻרוֹת לַיהוֹשֻׁעַי)

letzur mahon lebith metzuroth lehofschieni

(סְלֵעִי וּמְצֻרָתִי)

fali umetzuratj

Quam grande est armamentarium Dei! quantis armis instructum pro piis, naturae, artis, gratiae, gloriae: *spera!* contra impios, fame, peste, incendiis, eluvionibus, grandine, sterilitate, bellis, subtractione gratiae, inferno! *time!*

DIES

DIES XXII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XC.

Qui habitat.

Hic Psalmus ab aliis Moyfi (qui diversus est ab eo, qui fuit dux Israelis) tribuitur; ab aliis compositus dicitur ab Ezechia Rege, contra Sennacheribum opem sperante & poscente, IV. Reg. 19. de auctore non certo. Contra hostes & mala omnia fiducia in Deum præsidium optimum; hæc synopsis esto. D. Bernardus per plures seu sermones, seu meditationes hunc Psalmum sensu morali eleganter exponit.

PUNCTUM SECUNDUM.

A verbo aspero, hebræum דַּבַּר dabar, seu deber. Non tam verbum, quam quamlibet rem vel valde bonam vel valde perniciosam significat. Videamus verbum hoc agebant pastores, cum Christum recens natum rem bonam inviserent. Sensu tropologico verbum asperum est peccatoribus: age pœnitentiam; damnatis: ite, discedite maledicti. Ab hac auditione mala libera me & legentes hoc opusculum, Domine!

Scapulis, alis, pennis: sicut gallina congregat pullos suos; sed suos tantum; sic Christus.

Sagitta volans sunt inopinati casus; veneficia, venena pestis.

Negotium perambulans; occulta mala.

Dæmonium meridianum, qui aperte aggrediuntur, rapiunt, innocentiam, castimoniam oppu-

gnant ; ut senes Sulannam ; uxor Putiphari Josephum &c.

A latere tuo. Tu in medio tutus eris protegente Deo. In cæde Madianitarum expertus antehac Gedeon, Jud. VII. In cæde 1000000 Æthiopum Aza II. Paralip. 14. In cæde Moabitaram Josaphat IV. Reg. 3. In cæde 185000 Assyriorum Ezechias IV. Reg. 19. Experieris & tu in omni malorum genere.

Super aspidem &c. aspis mordendo calcem pedis ; parvus enim est : Basiliscus visu etiam procul : Leo palam : Draco exitioso rictu, nocent.

Tu conculcabis ; intellige, pace mea, dæmones, malos homines, publice perniciosos. Vipera non nocuit Paulo, quam illæsus excussit in ignem ; leones & ursi Davidi, Samsoni, Danieli ; Noemo nullæ nocuere bestię.

Aspis - -	Bernardo est	dæmon inspirans tristitiam ;
Basiliscus		vanam gloriam, venere-
Leo - -		rem ;
Draco -		superbiam, iram ;
		avaritiam, gulam ;

contrarias virtutes exerce, vicisti.

Nota : Sæpe sensus *tropologicus* in Psalmis est literalis.

PUNCTUM TERTIUM.

Dominus auxiliator, protector, adjutor ; a quo trepidabo ? quid metuum ? si adversum me confurgant castra, quem timebo ? Si in altissimo

mo fiduciam reponis, quomodo ad te malum *accedet*; non dico, quomodo *laedet*?

Affectus.

O Domine ostende salutare tuum. Quis me tunc separabit a caritate tua? tribulatio, an angustia? ne angeli quidem mali. Satis tutus est, quem tutatur Deus, petra, scutum; arx omnium munitionum.

Animadversiones pro eruditioribus.

In protectione Dei cæli, hebr. in umbra omnipotentis. (בֶּצֶל שַׁדַּי)

betzel schaddai, quid potentius?

A verbo aspero, hebr. a peste contritionum. Ambiguitas est in voce דָּבָר *dabar* & *deber*, eædem literæ aliis punctis seu vocalibus, & *verbum* & *pestem* significante. Utrum placet accipe, etiam utrumque.

Quoniam in me speravit, hebr. quoniam in me amplexus est. Wie ein Kind seine Arme um die Mutter schlingt, id est, quoniam me conjunctissime amavit, (חֶשֶׁק) ideo liberabo eum.

chafchack

Vide, quantopere redamet Deus; non enim amat & deserit; hoc adulteri & fornicarii solent; non Deus, Pater, tam Pater, quam Pater nemo! . . .

Ostendam illi salutare meum, hebr. & faciam eum videre in salute mea. (וְאַדְאִירוּ בִישׁוּעָתִי)

vearehu bischuati

Meditare, an non his verbis significetur futura visio beatifica. . . .

DIES XXIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXXXIII.

Ecce nunc benedicite.

David congestis Gazis, auro, argento, quod & ipse reposuit, & populus liberalissima alacritate ad ædificandum templum contulit, ut patet I. Paralip. Capite XXIX. repræsentans sibi templum jam exstructum & dedicatum, hortatur & Sacerdotes, & Levitas, ad divinas Laudes cum maxima accuratione peragendas.

Vocatur *Psalmus graduum*, sive *pro ascendentibus*. In ascensu per quindecim gradus, singulis gradibus consensu canebatur unus e quindecim Psalmis. Horum ultimus est hic, quo de nunc sermo.

PUNCTUM SECUNDUM.

Qui statis in domo Dei interiore, vos Sacerdotes & qui statis & servitis *in atrio* tertio Levitæ.

In noctibus, etiam de nocte, qui prope templum habitare in ambitu consueistis, extollite manus vestras adversus *Sanctum Sanctorum*.

Benedicat. Sicut tu, o Sacerdos & Levita, laudas Deum, sic ille, qui non finit se vinci liberalitate hominum, te benedicet, cumulabit omnibus bonis, coronabit & cinget te omni *benedictione*.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Ecce nunc benedicite, o Sacerdos! quantopere avebas fieri Sacerdos, cum esses in ludo literario, *ecce nunc* es; & o quam langues in servitio divino; parum abest, quin te poeniteat receptorum ordinum. Quid ergo ambiebas? commoda, pingue beneficium, honores; nunc *onus* subterfugis! *Memor esto arrepti propositi* & *imaginem tibi propona crucifixi*! Vir referende! factus Sacerdos *non alleviasti onus tuum*, sic monet Kempensis. Expende sæpius verba, quæ hic asceta L. IV. Capite V. sub finem capitis adnectit: *Quando Sacerdos celebrat, Deum honorificat, Angelos lætificat, Ecclesiam ædificat, vivos adjuvat, defunctis requiem præstat, & seipsum omnium bonorum participem efficit.* Quam suaves effectus, quam dulces fructus devote celebrantis! *nunc ergo benedicite . . .*

Affectus.

Ah Domine! excusationem non habeo, si in tuo obsequio intepesco. Si nec *frigidus*, nec *calidus* sum, quid me manet, nisi illa terribilis interminatio: *incipiam te evomere ex ore meo.* Accende lumen sensibus, infunde amorem cordibus, o Deus pars mea, cor cordis mei.

Animadversiones pro eruditioribus.

Canticum graduum, hic est titulus Psalmi in hebr. (שִׁיר הַמַּעֲלוֹת)

fchir hammaaloth

Canebatur ad ultimum scalæ gradum templi atrio extimo proximum.

Ecce, eja. (הִנֵּה)

hinneh

Adhortantis vox est ad alacrem cultum Dei.

DIES XXIV.

Psalmi dicendi in accessum ad sacrum
faciendum.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LXXXIII.

Quam dilecta.

Nonnulli interpretes ajunt hunc Psalmum compositum esse ab uno ex filiis Core; sed brevissimus idem & perspicuus Tirinus existimat, factum esse a Davide, cum infestante filio *Absolomo* exul abesset Tabernaculo Dei, quod in monte Sion extensum stabat; cupit itaque ad limen & atria hujus Tabernaculi esse quantocyus posse.

PUNCTUM SECUNDUM.

Quam dilecta, quam desiderabile est, totus ego concupisco, ut ibi, sicut animo, ita & corpore sim.

Passer, passeri & turturi columbæ prope altare tuum nidum concedis, & mihi aditum negas?

Altaria tua, mihi nidus gratissimus forent.

Ascensiones, gradus virtutum.

In loco, in valle lacrymarum, quam posuit Deus ad merita colligenda; etenim

His

His gratiam dabit legislator, Christus futurus & sic ibunt

De virtute in virtutem, aliam ex alia fortitudinem acquirent, ut difficultates facilius superent. Dum tandem videbitur Deus in coelesti Jerusalem.

Deorum, Sanctorum. Ego dixi, ait Christus de piis, vos dii estis & filii excelsi Patris, i. e. altissimi.

In faciem Christi, Davidis uncti, hoc enim vult vox Χριστος; maxime autem in faciem Christi futuri Messiae.

Elegi abjectus esse, minimus, ostiarius ad limen Tabernaculi magis, quam habitare in palatiis peccatorum.

Gratiam hic & gloriam ibi dabit Dominus.

PUNCTUM TERTIUM.

Reflexio ad fidem, vitam, mores.

Quantum fuit desiderium Davidis, ut prope Tabernaculum in atrio laicis destinato habitaret! an tantum est meum ad verum templum, ad Deum Evcharisticum, vere praesentem? ah quoties mentior, nisi accedens ad sacrum faciendum sincere te concupisco? o Deus cordis mei!

Esne inter illos *passeres* humiles, qui nidum construere prope hanc domum avent? Nonne *duo passeres asse veneunt*? & nullus ex his perit; tanti Deo est passer; Sacerdos in oculis suis abjectus.

Quales ascensiones tu disponis in corde tuo?

Quo-

Quoties experimur melius esse vel per unam horam serviisse fideliter Deo ; quam totas dies cum impiis comedere, bibere, helluari ?

Affectus.

Quidni eligam, o Domine, minimus esse in domo tua ; ascendant alii ad dignitates, honores, pingua beneficia ; non invideo. Expectabo, dum, qui me ad mensam suam invitavit, dicat mihi : *Amice, ascende superius.* Domine, *fiat, fiat.*

Animadversiones pro eruditioribus.

Titulus Psalmi in hebræo : *Victori super baghitib*, id est, Torcularibus, filiis Corach cantus.

(לְבָנֵי-קֶרַח)

libne-korach

Sequitur, quod vel composuerint hi filii, vel volente Davide cecinerint & pulsaverint, tanquam in hac arte victores, (quos nos vacamus) *Virtueux.*

Domine virtutum, hebr. *exercituum.* (צְבָאוֹת)

tzebaoth

Etenim passer, etenim pro etiam, (גַּם)

gam

quanto magis ego ?

Et turtur, hebr. *hirundo*, (וְדוֹרֹר)

uderor

hæ libentius construunt nidos in laquearibus domus &c.

Beatus

Beatus homo, hebr. *Beatitudin's hominis*, ut sæpe in aliis Psalmis, (אִשְׁרֵי-אָדָם)
 aschre adam
 nempe multiplices.

Ascensiones in corde suo, hebr. *via strata in corde*. (מַסְלוֹת)
 mesiloth

Etenim benedictionem, hebr. *etiam benedictionibus operietur docens*. (גַּם בִּרְכוֹת יַעֲטָה מוֹרָה)
 gam berachot jateh moreh

Quis docens? qui cæpit facere & docere, Christus infinitas benedictiones meruit, accepit a patre, quas ut fons vel piscina, a perenni pluvia irrigata, fundit.

De virtute in virtutem, de exercitu in exercitum, hebr. *de fortitudine in fortitudinem*.

(מַחֵיל אֶל-חַיִּל)

mechail el-chail

Protektor noster, hebr. *clypeus noster*. (מַגִּינוֹ)

maginnenu

Abiectus esse, hebr. *in limine esse*, (הִסְתּוֹפֵף)

histopheph

Janitor, ostiarius.

DIES XXV.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LXXXIV.

Benedixisti Domine.

Orat Psalmista, quisquis est, qui hunc Psalmum fecit, ut Deus post liberatos e captivitate babylonica Israelitas, quod certe beneficium insigne fuit, beneficiorum omnium longe maximum exhibeat, ut fructus promissus, *Christus*, longe melior Salvator, quam Rex Persarum *Cyrus*, aliquando veniat, tum demum veram pacem obventuram mundo, juxta *Isaiae* desiderium *Cap. XLV. rorate cæli desuper, & nubes pluant justum*; tum veram liberationem e captivitate diabolica futuram. Quid hæc terra sit, quæ dabit fructum suum, sensu *allegorico & tropologico* tu nullo negotio erues: prior est *B. Virgo*; posterior *cor pœnitentis &c.*

PUNCTUM SECUNDUM.

Operuisti peccata eorum, texisti, deleta sunt in oculis Dei; non ita *nude tecta*, ut hæretici delirant, sed longe nobiliori modo; id est, non amplius infunt animæ, plene remissa sunt.

Tu conversus vivificabis nos, hebraismus; iterum nos vivificabis.

Pacem, id est, omnia prospera; vox enim pax, *Schalom* שלום hebræis significat omne bonum: hinc mutua eorum salutatio *Schalóm lach*, pax tibi, pax tecum. Et *ave Maria* hebraice redditur: *pax tecum*, id est, omne bonum gratiæ &c.

Prope

Prope timentes eum, fane pone vel prope eos, qui timent, est salus a Deo.

Iustitia & pax osculatæ sunt, si veniet Messias, omnia secum vehet, veracitas Dei de promisso Salvatore implebitur; de cœlo iustitia Dei nobis prospiciet, id est, providebit omne bonum.

Collige hæc omnia longe verius de Ecclesia, quam de Synagoga accipi & posse & debere.

Quia terra dabit fructum suum, Beatissima terra Maria, fructum ventris sui, humilitatis, virginитatis Jesum.

PUNCTUM TERTIUM.

O quam benignus est Deus, redeuntibus ad cor; id est, non ad pristinas stultitias, sed ad agendam poenitentiam, ad impetrandam veniam; ad obtinendam gratiam, ad possidendam gloriam. Meditare . . .

Affectus.

O Domine, da benignitatem gratiæ tuæ; & dabit terra fructum iustitiæ; & sic ponet peccator poenitens in via recta rursus gressus suos.

Animadversiones pro eruditioribus.

Benedixisti, hebr. complacuisti terræ tuæ.

(רָצִיתָ אֶרֶץ)

ratzita artzecha.

Certe complacuit sibi in eo, de quo dixit: hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; aut de ea terra, de qua Psalter in spiritu: multæ filiae congregaverunt divitias; Tu (Maria) supergressa es univer-

universas, o beata terra, quam *beatam* dicent omnes generationes!

Avertisti ab ira indignationis tuæ, hebr. *redu-*
xisti te ab ira nasi tui. (מִחֲרוֹן אַפֶּךָ)

mecharon appecha
Sæpius furorem & iram indignationis divinæ scriptura exprimit per *nares*, per vocem *nasus*; hæc enim sedes externa iræ internæ per rugas, quæ se in fronte, vultu, naso iratorum liberaliter exerunt. Sic proxime:

Extendes iram tuam in generationem? Hebræa habent: *Protrahesne nasum tuum in generationem?* non facies misericors & miserator.

Pacem, hebr. שָׁלוֹם Schalom; quæ vox omne bonum significat.

Convertentur ad cor, hebr. & non convertentur ad stultitiam. (וְאֵל-יִשׁוּבוּ לְכִסְלָה)

veal jaschubu lekiflah

Fructum suum, hebr. *germen suum.* (יְבוּלָהּ)

jebulah

Germen terræ benedictæ, Jesus est.

DIES XXVI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LXXXV.

Inclina Domine.

David orat, ut liberetur ab hostibus, prædicit conversionem gentium veniente Messia, solatium inopum & lætitiā pauperum in spiritu, id est, *humilium*. Est hæc precatio Davidis, ut patet

patet ex inscriptione Psalmi, quæ est : *Oratio ipsi David.* Applica ad Christum, Ecclesiam, ad piorum desideria.

PUNCTUM SECUNDUM.

Inops & pauper, id est, afflictus, in ærumnis sum.

Quoniam sanctus, sanctificatus, fidelis; nunc autem justus per Baptismum, per religionem tibi consecratus.

Qui exaudisti me alias, hinc porro exaudies.

Omnes gentes venient ad te visis admirabilibus Dei operibus.

Lætetur cor meum; quia timet te timore filiali.

Eruisti animam meam, Christi e limbo patrum; *meam* ex periculis extremis & plurimis.

Iniqui homines - & coetus malignorum spirituum, qui potentes sunt in malitia - -

Da imperium, robur, fortitudinem, magnitudinem animi servo tuo *David*; *Christo*, qui in forma servi venit; *justo*, & *peccatori* poenitentiam agere cupienti.

Filium ancillæ, olim *synagogæ*, nunc *Ecclesiæ* servum, tibi addictissimum.

PUNCTUM TERTIUM.

Habes hic formam orandi, qua exemplo Davidis, vel potius Christi sæpe ores in adversis, ores *pro te*, *pro tuis*, *pro peccatoribus*. Nihil tam afflictum erigit, quam studium orandi. Solatia alia, quid, nisi deceptiones sunt? Quos tu consolatores quæris in adversis? quoties cum Jobo

ex vero creaturis potes dicere : *Vos omnes onerosi consolatores estis.* Deus solus consolator meus ; per Jesum Christum &c.

Affectus.

Ah cur toties me ipsum fallo, dum a creaturis solatia emendico ? *Nemo dat, quod non habet,* axioma est literatis notum. Et tamen... dicunt & non faciunt. Concionare tibi...

Animadversiones pro eruditioribus.

Non est similis tui in diis, hebr. non, sicut tu, inter Deos. (אין-כמוך באלהים)

en kamocha baelohim

Quod dicit : *dii trunci, lapides, aurum,* non perinde juvant, ut tu. Qui enim ? os habent & non loquuntur ; aures & non audiunt. Si ne audiunt quidem, quomodo exaudient ?

Lætetur cor meum, hebr. uni, conjunge cor meum, tibi nempe, (יחד)

jached

ubi autem unio & conjunctio, ibi amor ; ibi voluntatum & opinionum conformitas, harmonia pulcerrima.

Deus, iniqui, hebr. superbi, (זדים)

zedim

nulli enim tam inquieti, tam pertinaces, in insectandis justis, quam superbi.

Patiens & multæ misericordiæ, hebr. longus narium, id est, patiens, tardus ad iram. (ארך אפים)

erech appaim

Da

Da imperium, hebr. fortitudinem. (עֲזָרָה)
yzzecha

DIES XXVII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXV.

Credidi propter quod.

David, a Saule rursus profugus, cum apud Regem Achis, apud Gethæos, tutum se latere posse existimaret, simulata stultitia; ab hoc rejectus cum hoc scommate: *haben wir nicht ohne das die Narren im Lande zum Ueberflusse?* Psalmum dilexi, quia exaudiet composuit, cujus pars posterior incipit: *credidi propter quod locutus sum.* Rursus expertus: Omnem hominem mendacem, id est, fallacem, in horas varium esse, hinc preces & vota ad solum Deum convertit.

Vox hæc est omnis justī, qui post diuturnos labores, ærumnas & calamitates pertinaces tandem a solo Deo suscipitur.

Applica Macchabæis & Martyribus, ut facit Ecclesia, applica *allegorice* cum Augustino Ecclesiæ militanti & purganti, applica *tropologice*, peccatori scelerum saturo, & poenitenti. Applica denique Sacerdoti calicem Evcharistiæ offerenti.

PUNCTUM SECUNDUM.

In excessu meo, in fuga a Saule ad Regem Achis, in fuga ab hoc Rege ad Deum.

Omnis homo mendax, nulli fidendum, ne amicis quidem, qualis olim fuit Achis, ne intimis quidem. Mendax est, non qui actu mentitur;

fed qui proclivis eft ad mentiendum ; *vitium corruptæ per peccatum naturæ* notat ; non ipfum peccatum.

Calicem falutaris, grati animi, Evcharifticum accipiam, hostiam pacificam offeram.

Pretiofa - mors Sanctorum, cara ; non tam facile Deus vitam hominis iufti pefsumdat. Protegit fuos. Sic ipfe Saul, cœtera toties ingratus, rurfum a Davide illæfus, fatebatur : I. Reg. XXVI. 21. *Pretiofa fuit anima mea in oculis tuis.*

PUNCTUM TERTIUM.

Omnis homo mendax & tamen relicto Deo tam veraci & tam fideli patrocinium hominum quaeritur ! tam caro emitur ! toti fumus in eorum favore, commendatione, gratia eblandienda, & quoties decipimur ? *maledictus, qui fidit in homine ; & carnem (hominem) ponit brachium fuum*, robur, præfidium fuum.

Vota mea Domino reddam. Displicet certe ftulta promiffio : melius non vovere, quam quod voveris, non fervare. Hæc tibi dicta habeto qui *manum mittens ad aratrum, respicere* incipis. Nunquid & vos vultis abire ? aiebat Chriftus ad difcipulos, cum ingrati Capharnaitæ cum nonnullis difcipulis ab eo recederent. Quid Petrus ? quid Petrinus ? Religiofus verus & fervens ? *Domine, quo ibimus ? verba vitæ æternæ habes.*

Affectus.

Mundus verba facit, fed & dat, id eft, fallit, decipit, deftituit. Illum itaque, o Jefu, mihi amicum optabo, qui, omnibus deferentibus, folus

lus in morte me non deferit. Nemo est *præter* te, aut *propter* te, & hoc *per* te.

Animadversiones pro eruditioribus.

Humiliatus, hebr. *afflictus*, *depauperatus*, (עֲנִיִּיתִי)

anithi

ex vero, quia ab omnibus amicis destitutus.

In excessu, hebr. in *festinatione*, in *pavore* meo.

(בְּחֻפְזִי)

bechophzi

Miseri in angustiis trepidare solent; quis tum tam miser, quam David, a Saule toties quæsitus ad mortem?

Calicem salutaris, hebr. *salutum*, (יְשׁוּעוֹת)

jeschuoth

salutis multiplicis, quæ ex uno fonte Christo profluit, *innocentiæ*, *pœnitentiæ*, *gratiæ*, *gloriæ*.

Mors Sanctorum ejus, hebr. *miser ricordium ejus*.

(לְחַסִּידָיו)

lachasidav

Benigni, humiles in vita & morte pretiosi apud Deum.

Coram nunc omni populo, (נֶגִידָה—בָּנָא)

negidanna

juxta est ac si diceret: *præsente populo*, *publice*, ut omnes intelligant, quid debeam Deo, hoc profitebor, præ me feram. Multi enim sunt Grandes & Docti, qui etsi Deum colendum & judicent, & colere velint *clam*; *publice* tamen id facere vel non audent, vel negligunt. Quid si di-

cat Christus : *Qui me erubuerit coram hominibus ; erubescam & ego eum coram Patre meo. O terribile : Nescio vos !*

In atriis - in medio tui Jerusolaim, duplex enim erat Jerusalem ; altera in subiecta valle ; altera in monte Sion. Hinc, cum audis, *filia Sion*, intellige urbem *minorem* majori, in valle subiectam ; fere ut nos vocamus Ecclesias pagorum *filiæ* Parochiæ : *Silialkirchen*. In atriis autem exterioribus : in den *Borhöfen*, neque enim laicis ingressus patebat in atrium *interius* Levitarum & Sacerdotum ; multo minus in *Sancta Sanctorum*.

DIES XXVIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXXIX.

De profundis.

David ante geminum lapsum vir secundum cor Dei ; post adulterium cum homicidio conjunctum liberari & a scelerum culpa, & a pœna ardentè cupit. Et hinc rogat de profunditate, ut alias dixit : *Defixus sum in limo profundis* ; tu transfer ad peccatorem, qui serio redire ad cor & Dominum ardet. David quinquagenario major lapsus est . . . time. Nulla ætas immunis est ; nisi timeat *sibi* & *se*. Nisi caveat. *Tua cautio tua est.*

PUNCTUM SECUNDUM.

De profundis, de voragine peccati ; de cœcitate intellectus, & stupore voluntatis. Ferme enim annus

nus abiit, ex quo peccabat, quin in se rediret, quin signum poenitentiae ederet. Id quod S. S. Patres non poterant non vehementer admirari.

Fiant aures tuæ intendentes, intentæ & attentæ.

A custodia matutina usque ad noctem, semper, continenter, omni hora. A primo mane in concubiam noctem.

Copiosa redemptio, multiplex modus liberandi; infinita autem in Christo, Abnepote meo.

PUNCTUM TERTIUM.

Vere poenitentium est animum erigere, non contrahere; nihil tam gravate fert Deus; quam *tristitiam*, quæ non est secundum Deum. *Gaudeo, quod contristati estis, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam.* S. Paulus. *Hæc peccatum & detestatur, & fugit; illa in nova peccata & barathrum vitiorum deducit. Omnis plaga, id est, maxima plaga tristitia; spiritus enim tristis exsiccat ossa.* Sic Paulus & Sapiens. *Tristatur aliquis vestrum, oret; sic suadet Jacobus.*

A custodia, quanto desiderio miles ab excubiis fessus a vice & statione sua succedentibus aliis liberari cupit; tanta sit spes & alacritas tua. Quis me liberabit de corpore mortis hujus? e mortali hoc carcere, ut Christo jungar. Sic Paulus, miles Christi.

Affectus.

Quam bonus es Deus! vere *longanimis*, inquis ad omnem peccatorem: *Fili! peccasti, non*

adjicias ultra. Ecce sanus factus es, noli deinceps peccare, ne quid deterius tibi contingat. Quid est deterius illo morbo paralytico, nisi obstinatio voluntatis; nisi obcecatio mentis; nisi relapsus; nisi infernus; nisi inimicus Deus! vah! Deus inimicus & ego inimicus Dei, si in peccato perseverem, si in hoc statu moriar! o ut mihi cum Paulo potius contingat dicere: Bonum certamen certavi, . . . de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus Deus in illa die; in magna die & tremenda impiis, exoptanda piis, etiam poenitentibus; reddet justus judex.

Animadversiones pro eruditioribus.

Quia apud te propitiatio est, hebr. quia tecum venia. (כִּי-עִמָּךָ הַסְלִיחָה)

ki immecha hasselicha

Semper prompta, dum fumus in via; semper certa, si fumus in Patria. Sine poenitentia enim sunt dona Dei (sic me fervus tuus Paulus docet) & non improperat. Nemo poenitentium; David, Petrus, Magdalena, Thomas in coelo audiet: Tu peccasti, Gott wirst keinem seine Missethete vor.

A custodia matutina usque ad noctem, hebr. præ custodibus in matutino, custodibus in matutino, speret. Id est, ante custodes matutinos, matutinos inquam, erigat se Israel poenitens in spem. Bis dicitur. (מִשְׁמָרִים לְבֹקֶר)

missomerim labocker

Expecta o Israel ad Dominum.

OBSER-

OBSERVATIO.

Recessus a sacro, uno hymno: *Benedicite*, & Psalmo unico, & omnium postremo absolvitur.

Hymni *Benedicite* in subsidium memoriae hic ordo est Dan. III.

Primo: Omnem creaturam in genere invitant ad laudandum Deum.

Secundo: Per enumerationem incipiunt a supremis spiritibus.

Tertio: A corporibus coelestibus per *media* descendunt ab aere ad ea, quæ in terra, in aquis, super terram.

Quarto: Ad hominem, cujus causa omnia corporea creata sunt.

Quinto: Ab homine ad populum Domini electum, *Sanctos, Sacerdotes*.

Extremo: In particulari se ipsos hi tres servi Dei hortentur ad laudandum Deum. Dan. III. in Vulgata; quamvis in hebræo & chaldaico desiderentur.

Psalmum porro explicatum vide in laudibus ad diem octavam per tria puncta.

Quam pii sensus & affectus, dum recens a missa venis, se prodent, si cogites finem tuum *primum & ultimum*; *creatus est homo ad hunc duntaxat finem, ut Dominum Deum suum laudet, revereatur & ei serviens tandem salvus fiat*;

Si secundo cogites: *Reliqua vero supra terram sita hominis ipsius causa creata esse, ut eum in prosecutione hujus finis adjuvent;*

Si denique cogites: *Omnia creata eatenus tantum tanquam media usurpanda, quatenus ad finem conferunt; eatenus tanquam impedimenta fugienda esse, quatenus fini obsunt. Ex hoc nascetur aurea illa indifferentia ad honores vel ignominias; ad divitias vel paupertatem; ad sanitatem vel ægrotationem; ad longam vel brevem vitam. Hæc qui rite expendit, & sibi, ut debet & decet, applicat, næ is in suo statu perfectus est. Is & ore & corde dicet: Domine si vis me honoratum, sis benedictus; si contemptum, sis itidem benedictus; si pauperem, da ut egestatem æquo animo feram; si sanum & vegetum, fac ut non petulciam; si infirmum, da ut non murmurum; si denique vis, ut diu vivam, fiat voluntas tua; si, ut in flore ætatis moriar, adveniat regnum tuum. Amorem tui solum cum gratia tua mihi dona & honoratus, dives, sanus sum satis, vixi satis.*

Sequitur Psalmus, qui fere quotidie in missa occurrit.

DIES XXIX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XLII. *Judica me Deus, qui ex ordinatione Ecclesiæ introitus ad altare divinum est.*

David exul, nondum exstructo illo templo, (quod ipse moliebatur, filius Salomon absolve-

solvebat) desiderat, non regiam, non opes, non suos; sed avet *prope Arcam Dei in Tentorio* (Stiftshütte) servatam habitare, esse & vivere. Ex hujus Psalmi expositione disce *quaruplicem* sensum, quem nullo negotio ad alios Psalmos transferes. Sensus *literalis* proponit tibi Davidis (Auctoris) vota. Sensus *allegoricus*, Christi, aut Ecclesiæ suspiria. Sensus *tropologicus*, seu moralis, hominis justī desideria. Sensus *anagogicus* animæ e corpore migrantis in cœlum jacula.

PUNCTUM SECUNDUM.

Discerne causam inter me & impios me instantes.

Quia tu es Deus fortitudo mea (petra, clypeus) quem itaque timebo? cur tristis sim? a quo trepidabo? si Deus pro me, quis contra me? Quis, ut Deus!

Emitte lucem tuam & veritatem, lucem gratiæ, & promissam fidelitatem. His ducibus certe veniam in montem tibi *sanctum*, sacratum Sion.

Et introibo illic, quantum laico licet, appropinquabo ad Arcam Dei, instaurabuntur vires meæ nunc jam fractæ, ac si juvenis vegetus essem: ibi cantabo una & pulsabo *cythara* laudes tuas.

Quare tristis es? apage tristitiam, perturbationem, quoniam rursus in sancto atrio laudabo te, id quod alias sæpe feci. O Deus, o Salus mea, o Amor meus!

Sic

Sic reliquos sensus servata proportionem meditare & evolve.

PUNCTUM TERTIUM.

Homo iniquus & dolosus Davidi tum fuit *Abssalom* filius, & *Achitophel* consiliarius.

Homo Christo *iniquus & dolosus* : *Scribæ, Pharisei*, qui sæpe laborabant, ut caperent eum in sermone : *Judas*, qui osculo filium hominis prodidit.

Homo *justo iniquus & dolosus*, diabolus est, inimicus certe homo, qui superfeminat zizania, ut per umbram honoris, divitiarum, voluptatum vel male amet, vel male timeat; ut sic aut amorem Dei; aut Dei timorem intervertat.

Homo *egredienti animæ inimicus*, ipsum corpus, ipsi sensus, ipse amor longioris vitæ est; fomes peccati concupiscentia, vere *inimici hominis domestici ejus*, & quotidiani sunt, nec hominem deserunt, nisi cum a vita deferitur.

Hem quadruplicem scripturæ Psalmum. Quem in expanso cum ingenti fructu & solatio legere potes in libro Psalmorum, quem explanatum summa fide & certa eruditione dedit, *πολυγλωσσαι* & latinissimus Ignatius Weitenauer.

Affectus

Congrui sua sponte sequentur, si hæc pauca non perfunctorie mediteris.

Animad-

Animadversiones pro eruditioribus.

Discerne causam meam, hebr. & litiga litem meam, (וְרִיבָה רִיבִי)

veriba ribi

Mache du meinen Streithandel aus.

De gente non sancta, hebr. non misericorde.

(לֹא-חֲסִיד)

lo-chasid

Quare tristis, hebraice, atratus, pullatus.

(קֹדֶר)

koder

Lætificat juventutem, hebr. lætitiæ, exultationis meæ, (שִׂמְחַת גִּילִי)

simchat gili

ut juvenes solent, qui non lætantur tantum, sed præ alacritate exsiliunt.

Conturbas me, hebr. tumultuaberis super me.

(תַּהֲמִי עָלַי)

tehemî alai

Quia in perturbatione nihil non cum tumultu & impetu fieri solet.

DIES XXX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XXV. cujus ultima pars recitatur ad lotionem manuum inter sacrificandum: *Lavabo.*

Hic Psalmus, qui reapse incipit: *Judica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum*, compositus est a Davide exule, quo petit, ut a Saulis persecutione liberetur, Patriæ restituatur, & in tentorio cum reliquis piis in atrio laicorum offerre preces possit. *Anagogice* facile coelum tibi repræsentabis. In Missæ sacrificio postrema Psalmi pars quotidie usurpatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Lavabo inter innocentes, ingrediens atrium tabernaculi probis me jungam & lavabo manus meas, non cum improbis. Multæ enim erant apud Judæos lotiones.

Circumdabo altare tuum, hostias frequentes offeram. Victimæ Levitæ offerent; & horum symphonicum concentum audiam.

Decorem domus tuæ. Delector, si in tabernaculum tuum splendida munera conferantur; si mundum fervetur.

Muneribus. Absit, ut ad judices & testes corrumpeudos muneribus utar.

In directo. In recta justitiæ via.

PUN-

PUNCTUM TERTIUM.

Proba me, Domine, & tenta me, ure renes meos & cor meum. Sic in hoc ipso Psalmo Davidis expanso seu toto. An ego pari innocentia & simplicitate sum, ut audeam urgere Deum, ut me *igne examinet*, instar metalli? Testimonium conscientiae & fortissimum & certissimum est. Non alio equuleo; non aliis furiis eget impius, teste *Cicerone*, gentili.

Cum iniqua gerentibus non introibo, id est, qui sceleris conscii occultant se, his me non jungam. Deus oculum non habet, & omnia, etiam *cogitatus* videt. Scrutatur corda & renes. *Cum esses sub ficu, vidi te*, ajebat Christus ad Nathanaelem. Quid dicet *ad te*; *de te*? . . . vehemens interrogatio!

Pes meus stetit in directo, pes noster, affectus noster est; mens & intentio. An est recta, id est, erecta? quam multa se offerunt scrutantibus scripturam! *Scrutamini scripturas*: monitum Christi est ad scribas.

Animadversiones pro eruditioribus.

Ego in innocentia, hebr. *in perfectione mea.*

(בְּתִמִּי)

bethymi

Stetit in directo, hebr. *in rectitudinem*, aufrecht.

(בְּמִישׁוֹר)

bemischor

In

In Ecclesiis, hebraice, in concionibus,

(במקהלים)

bemakelim

id est, *in cœtibus, publice nempe, ut & reliqui*
ad colendum Deum animentur; tanta est vis
exempli, quo magnates præeunt.

PARS SECUNDA.

EXPLICATIO PSALMORUM,

QUI

IN OFFICIO DIVINO, NON QUIDEM
QUOTIDIE,

SÆPIUS TAMEN,

DICUNTUR AUT CANTANTUR.

Psalmi Dominicales in matutino.

Intra annum in nonnullis Diœcesibus sæpe ;
in Adventu vero & Quadragesima semper di-
ci solent Psalmi de *ea* Dominica, quæ incidit :
quidni igitur hos ad figendam attentionem, ad
fovendam pietatem, ad augendum meritum, ad
multiplicandam gratiam, ad amplificandam glo-
riam intelligere adnitamur ?

In hac altera parte suffecerit mediocriter do-
ctis, nosse primo *argumentum* Psalmi ; & ejus
conficiendi occasionem ; dein *sensum literalem* ex
ipso argumento, & hujus titulis adjunctis eruën-
dum.

Sensus triplices

Allegoricum ad Christum, Ecclesiam, dæmo-
nem ;

Tropologicum ad justum, innocentem, poeniten-
tem, peccatorem ;

Anagogicum ad animam, coelum &c. Tu, mi
Clerice, nullo negotio assequeris, ubi *litera-*

lem probe perceperis. Id tantum noto: non raro contingere, ut unus ex his tribus, simul literalis, proprius, & a Spiritu sancto primario intentus sit.

Hæc duo puncta; argumentum scilicet & perspicuum Psalmi sensum, brevitate, qua poterò, maxima evolvam; omisso, quod in prima parte adjeci, *puncto tertio*, quod ad roborandam fidem, & corrigendos mores pertinebat. Etsi tironibus saluberrimum fuisset, animadvertere, quod ad vitam emendandam facit: habenda tamen ratio fuit ne crescente opusculo impensæ crescant. Eruditiores non fraudabo animadversionibus, quas ex hebræo collegi. Sit itaque harum meditationum

DIES I.

Ex Matutino Dominicæ: *Nocturno primo.*

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi I.

Beatus vir, qui non.

Hic Psalmus merito *primus* & est, & ordine collocatur; nihil enim aliud est, quam generica præfatio in reliquum librum * Psalmorum, quo David primo hortatur ad *pietatem sectandam*; dein ad *implendam Dei legem*; denique *veram præsentis & futuræ vitæ beatitatem seu felicitatem* in una mandatorum observatione repositam esse asferit. Ubi contra impios honesti & legis contemptores Deo ultore scelerum perituros prædicit.

PUN-

* Hebræi vocant *Librum laudum*, quem in sex partes dispescunt.

PUNCTUM SECUNDUM.

In consilio impiorum non abiit, obsequendo, hem primus gradus.

In via peccatorum non stetit, inhærendo, assuescendo, secundus gradus.

In cathedra pestilentiae non sedit, docendo, tertius gradus impietatis.

Non resurgent impii; id est, caussa cadent; non amplius erecto collo & capite primo loco stabunt, ut nunc ambire prærogativas solent. Inquires fortasse: An igitur impii non resurgent? an non erit universalis resurrectio carnis? omnes quidem resurgemus, respondet S. Paulus, sed non omnes immutabimur. Non ad gloriam, sed ad ignominiam resurgunt impii.

Quoniam novit Dominus viam justorum. Novit notitia approbationis. Impios non novit Deus, id est, rejiciet cum dicto: Nescio vos. O terribile nescio!

Iter impiorum peribit. Omnes actiones, conatus, studia nihili erunt. De his Isaias: Ova aspidum ruperunt, id est, noxia egerunt, & telas araneorum contexuerunt, inutilia ad salutem æternam tractarunt, instar araneæ, quæ inutili artificio & labore nihil, nisi muscas captat. Totius vitæ compendium: Noxia, inutilia.

Animadversiones pro eruditioribus.

Beatus vir, hebr. beatitudines hominis, ut sæpe ad significandam felicitatem omnigenam, in vita, morte, hic & ibi, & æternum, verbo: Multiplicem.

In cathedra pestilentiae, hebr. in confesso derisorum, illusorum, (לִצְיֹן)

letzim

puta Atheorum, Theistarum, Indifferentistarum, Libertinorum, qui religionem, & pios faciunt canticum oris sui in derisum & similitudinem impropertii, Spötter, Beschimpfer.

Tanquam pulvis, hebr. ut gluma, Spreuer, Wollwicke, Stoppeln. (כַּמּוֹץ)

kammotz

Quid gluma levius? pulvere vilius? tales erunt impii in iudicio.

DIES II.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi II.

Quare fremuerunt.

David videns in spiritu mysterium incarnationis, potestatem regalem Christi, per dialogum hujus Imperium, ab ipso Patre traditum, magnifice describit. Nunc loquitur Propheta, nunc Christus, alias impii Reges, alias æternus Pater. Hic loquentium dialogus Prophetis & Poetis non infrequens est, quin illud tædii ferax: dixit, agebat, inquit, interseratur.

Quare fremuerunt? sic ex abrupto Propheta.

Dirumpamus vincula eorum, sic superbi hostes.

Qui habitat in cælis, sic rursus Propheta.

Ego autem constitutus sum Rex, sic Christus.

Dixit Dominus ad me, sic Christus.

Filius

Filius meus es tu &c. sic æternus Pater.

Et nunc Reges intelligite, sic David Propheta.
Vides, ni fallor, dialogum.

Estque hic sensus literalis, quem adducit & explicat Angelus Gabriel *missus ad Mariam*. Tu pios animæ tuæ pastus meditando elice.

PUNCTUM SECUNDUM.

Dirumpamus vincula eorum, leges Dei & leges Christi, legem naturæ, legem gratiæ. Sic impii, sed frustra.

Nam ego (Christus) *constitutus sum Rex, Judex, Rex super universam Ecclesiam, quæ per arcem editissima petra ædificatam in monte Sion & per tabernaculum & templum, quod David moliebatur, tanquam in typo significata est.*

Prædicans, hebraice prædicabo præceptum Patris, id quod triennio fecit verbo; exemplo; semper, quoad vixit.

Ego hodie genui te. Triplex hodie.

Hodie, semper, ab æterno & adhuc continenter tanquam verbum Patris;

Hodie, hac meæ incarnationis die tanquam hominem Deum. Et sic novo modo esse coepit, quod antea non fuit.

Hodie, die resurrectionis per gloriosam regenerationem, cum gloriosis dotibus corporis, & animi, vi cujus primo propria virtute ascendit ad coelos; secundo sedet ad dexteram Patris, habens omnem potestatem; tertio potestate judiciaria judicaturus est vivos & mortuos.

Dabo tibi gentes hæreditatem, ita ut tua Ecclesia non constet folis Judæis, quemadmodum Synagoga, sed sit *Καθολικη*, id est, universalis, complectens omnes populos, omnes nationes usque ad terminos terræ.

Observatio. Advertis hæc de Christo literaliter dicta esse, non de Davide, cujus imperium nunquam ad fines omnis terræ porrectum erat.

Virga ferrea, sceptro firmo, forti, quo omnes reges etiam potentissimos tanquam testas & vasa figuli confringat, & conterat.

Apprehendite disciplinam, instructionem, doctrinam Evangelii. *Suadeo vobis*, o impii & rebelles Christo, hunc Messiam *reverenter excipite*, *adorate puro & simplici corde*. In hebræo est: *Osculamini filium*, figite osculum Christo, Dei filio, ut sic mitigetis iratum vobis Patrem Deum.

Animadversiones pro eruditioribus.

Adversus Christum ejus, hebr. *unctum*, (משיח) Messiam. meschicho

In ira sua, hebr. *in naso suo*, (באפו) beappo

id quod significat semper gravem & quodammodo *sedentem* indignationem. *Ἀνθρώπων παθώς*, humano loquendi modo sic iram suam exprimere sæpius solet Deus.

Prædicans, hebraice, *narrabo hoc ipsum præceptum ejus*, decretum ejus. (אספּרה אל-חק)

asapperah el chyck
Con-

Confringes eos, hebr. confractos disperges eos.

(תִּפְצֹץ)

tenappetzem

Erudimini, qui judicatis terram, hebr. castigate vos judices terræ.

(הוֹסִירוּ)

hivaferu

Redit in vos, ad cor, poenitemini.

Apprehendite disciplinam, hebr. osculamini filium.

(נִשְׁקוּ-בֵר)

naschschecku-bar

Orientales populi, quales, comparate ad nostram plagam, etiam sunt Judæi, in signum venerationis, & subjectionis, si quando offendeabant principem, vel primatem, pio osculo principis offensi filiolum venerabantur, manum ejus aut pedem prehendendo, ut sic filius causam eorum apud offensum patrem ageret, & hunc reo conciliaret. Idem nos facimus osculando Christi crucifixi effigiem, & patrem deprecando: *Per Dominum nostrum Jesum Christum.*

In brevi. Si vel paululum irascatur Deus, periisti.

DIES III.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi III.

Domine quid.

David jam pene septuagenarius senex, conspuratione a filio Absolom contra patrem in civitate Hebron inita, cum triginta septem annis jam rex esset, ex urbe Hierosolyma tam munita,

nita, ut a solis *cæcis* & *claudis* defendi posse videretur, tamen excedendum ratus dixit: *surgite, fugiamus.* Itaque *senex*, *nudipes* transiit cum paucis suis torrentem *Cedron* & aperto capite, flens & orans, in montem *Olivarum* ascendit; quæ fuga non a timore suscepta est, sed memor, quid Propheta *Nathan* ei ob geminum flagitium nomine Dei interminatus sit: *ego suscitabo super te maium de domo tua*, ut humili poenitentis animi obsequio iratum Deum placaret, sacrificio in excelsis, (quod tum adhuc & licitum & in more erat) peracto, hunc Psalmum composuit, *cum fugeret a facie Absolom.* Vide II Regum XV.

Transfer ad Christum a Juda jamjam proditum, & trans torrentem *Cedron* in monte olive-tano orando se ad cruentum crucis sacrificium præparantem. Meditare.

PUNCTUM SECUNDUM.

Multi illudunt mihi & dicunt: Actum est de Davide, nulla ei salus a Deo. Optimi quique, minimum ducenti, simplici corde adhærent Absoloni, non evadet, a suo & suis proditus, Pater & Rex.

Tu autem Domine, susceptor, CLYPEUS circa me es, me undequaque cingens & defendens.

Ego dormivi. Tantopere me defendit, & solatus est Deus, ut in utramque aurem dormirem securus, & e somno excitatus surgerem incolumis.

Quoniam tu percussisti, ita tam certo *percuties*, ac si hostes mei percussi & prostrati jam essent: Quid percussisti? *Maxillam eorum*, qui me persequuntur. *Chusai* enim pessimum *Achitophelis* consilium divino beneficio intervertit, ut hic in despe-

desperationem ex contempto ipsius consilio actus, laqueo sibi gulam insequente nocte frangeret, & elideret.

Domini ergo est salus. Tantum a Domino, cum fere omnes homines me senem regem destituerent, salus venit. Domini igitur est salvare, & benedicere populo suo.

Animadversiones pro eruditioribus.

Et tu Domine protector meus, hebr. *clypeus pro me.* (מִגֵּן בְּעָדַי)
magen baadi

De monte sancto suo, hebraice additur סֵלָה *Selab*, id est, *silentium*, *pausa* ad meditandum, ad attentionem & reverentiam conciliandam.

Dominus susceptor meus, hebr. *fulciet me.* (יִסְמְכֵנִי)

jismecheni

Percussisti inimicos meos, hebr. additur *maxilla*, id est, *in maxilla*, (לְחִי)
lechi

hinc sequitur: dentes impiorum.

Hic Psalmus finitur per *Selab*, tanquam speciali meditatione dignus ob certum Dei auxilium.

DIES IV.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi VI.

Domine ne in furore tuo.

David ob adulterium cum Betsabee, quæ fuit uxor Uriæ, mandante Davide postea occisi, foede commissum, a Deo punitus immisso morbo; ægrotus corpore; æger animo, sed jam poenitens orat, ut sanitati restituatur, & exorat.

Transfer ad quemvis peccatorem, qui dignam agere poenitentiam conatur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Usquequo? quousque me excruciabis, quousque non medeberis corpori; qui jam transtulisti peccatum meum? parcens animæ; parce & corpori.

Non est in morte, qui memor sit tui &c. Da, ut vivens & fanus laudem te. Malo te vivus & fanus laudare; quia cum libertate majore fit. Post mortem laudabunt te quidem etiam *damnati* vel *inviti*, justitiam scilicet tuam. Mallem ego prædicare *misericordem* te.

Lavabo singulis noctibus lectum meum, stratum meum, quod te per adulterium offendendo inquinavi. Lavabo itaque copiosis lacrymis; æquum est. Hebraice *natare faciam*.

A furore turbatus, propemodum erosus est oculus præ fluentibus jugiter lacrymis.

Inveteravi, totus ante annos incanui præ mæstitudine, videntibus & ridentibus me inimicis

micis meis. Quisquis peccas, vide acerbos peccati vel momentanei fructus; corpus & animus male habent.

Animadversiones pro eruditioribus.

In titulo est super octavam, pro octava. Intellige, Psalmum cantatum esse in instrumento octo chordis instructo, quod græci vocant Ογδαχορδον.

In hebræo iterum pro in furore tuo est in naso tuo; tanquam sede inveteratæ iræ.

Lavabo per singulas, hebr. natare feci & faciam.

(אִשְׁחִי)

aschih

Stratum meum, hebr. liquefaciam. (אִמְסֶה)

amseh

Futurum pro præterito, sic sæpe hebræi. Verbo: Copiosissimas lacrymas & fudi & fundam.

Suscepit, hebr. accipiet, quasi diceret, tam certo suscipiet, ac si jam suscepisset. (יִקַּח)

jikkach

Valde velociter, hebr. subito, inopinato. (רָגַע)

raga

DIES V.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi VII.

Domine Deus meus.

David, Deum innocentiae defensorem adversus Saulis decretum & molitiones implorat, negat

gat se jure tanquam perduellionis reum traduci. Prædicit Sauli interitum. Sic litera.

Allegorice David est *Christus*; Judæi *Saul*.

Tropologice David, quivis *justus*; Saul *impii* persecutores.

PUNCTUM SECUNDUM.

Domine Deus, si feci istud, si infidias vitæ Saulis struxi, tanquam subditus perduellis Regi;

Si reddidi retribuētibus, si Sauli & sociis toties mortem mihi minantibus & machinantibus, aut si subin pacate mecum degenti pro bono malum; aut etiam pro malo par reddidi, merito spe mea & gratia tua, tuo adjutorio, priver & excidam, sed non feci.

Exurge Domine in præcepto quod mandasti, mandasti autem, ut ego pro *Saule Rex* ungerer, itaque exurge ultor, vindex pro causa innocentis.

Et propter hanc in altum regredere, saltem propter universum populum justitiæ tribunal conscende, judica causam meam, & me ulciscere.

Consumetur nequitia peccatorum, videor exaudiri, scelesti in malitia sua consumentur ab eo, qui scrutatur corda & renes.

Et patiens, dissimulat peccata hominum propter poenitentiam.

Nisi conversi; in eos, qui non redeunt in se & ad Deum, gladium acuet, vibrabit, id est, iram promet.

Vasa mortis, tela mortem ferentia, lethalia.

Sagittas suas, scelere & cupiditate nocendi inflammatis minatur, destinat, quid? poenas.

Lacum

Lacum aperuit, scrobem, in eam ipse cadet, quam mihi fodit. In die nämliche Grube wird Saul fallen.

Animadversiones pro eruditioribus.

Titulus in hebræo est Sigajon (delectatio) *David*, seu carmen, quod David cecinit Domino super verba Chus, (Saul) filii Jemini. Vocatur autem Saul Chus, id est, *niger*, ob atros & bile tumentes mores.

Si retribui, hebr. *si retribui pacifico meo.*

(שְׁלָמִי)

scholemi

In pulverem deducat, hebr. *in pulvere habitare faciat.* (לְעַפָּר יִשְׁכֵּן)

leaphar jaschken

In ira tua, in naso tuo.

Vibrabit, hebr. *acuet.* (יִלְטֹשׁ)

iltosch

Ardentibus effecit, hebr. *in ardentes* (odio, inimicitia) *operabitur.* (יַפְחֹל)

jiphol

Iniquitatem, hebr. *mendacium*, (שֶׁקֶר)

fluxa bona, mendacia.

schecker

DIES VI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi VIII.

Domine Dominus noster.

David, qui septies in die, id est, *sæpius*, laudabat Deum, ejus & legem & opera meditando, admiratur inter cœtera omnipotentiae & bonitatis argumenta sublimissimam hominis conditionem, maxime Christi, propter quem omnia condita sunt. Id quod patet ex eo, quia & Matthæus Capite XXI. & D. Paulus ad Hebræos Illo ex hoc Psalmo nonnulla de Christo deprompsit. Ille: *Ex ore infantium & lactentium &c.* hic: *minuisti eum paulo minus ab Angelis.* Immo ipse Christus reprimit invidos Pharisæos & scribas, qui identidem ea carpebant, quæ in laudem Christi fiebant: *non legistis*, inquit, *ex ore infantium &c.* Porro excellentia hominis ad tam sublimem finem conditi, & multitudo creaturarum, tanquam media ad finem ducunt nos ad cognoscendam Dei potentiam & bonitatem; *invisibilia enim Dei a creatura (creatione) mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, ut nos docet Apostolus, gentium doctor. Hæc expende.

PUNCTUM SECUNDUM.

Ex ore infantium perfecisti laudem, non solum eorum, qui per teneram ætatem nondum loqui valent, sed etiam adultorum, sed *rudium*, ut erant Israelitæ, qui tamenmerso Pharaone & universo ejus exercitu, etsi maximam partem stupidi essent, tamen cum Moyse cantabant: *Cantemus Domi-*

Domino, gloriose enim magnificatus est . . . Equum & ascensorem deiecit in mare. Infantes erant (unberedt) Moyses, & quanto animo locutus est coram Pharaone? infantes Prophetæ Jeremias & Amos: A, a, a Domine, nescio loqui, quia puer sum. Et quam potenter detonabant adversus scelera & flagitia! impediti lingua; sed voluntate & animo expediti per gratiam Dei: infantes Apostoli; piscatores, ut ait S. Chrysostomus, ipsis piscibus, quos capiebant, muti magis & stupidi; & quanta magnitudo; quantum in dicendo robur? denique ad literam infantes clamabant: Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini! Matth. XXI. 16. hem, quam multa & illustria se tibi meditanda offerant; si velis. In his omnibus perfecit laudem suam Deus.

Quid est homo? Vox hebræa enosch significat hominem vilissimum, morti desperationique obnoxium & hunc magnificat Deus! cum tot beneficiis, gratiis beat, hoc enim est visitare. Vortreffliche Visiten.

Minuisti eum paulo minus, qui hominem secundum animam similem fecisti Angelis, quid enim est anima, nisi spiritus?

Paulo tamen minus, id est, in re minima, quia ei dedisti corpus mortale, putredini destinatum; hinc aliquantum infra Angelos depressisti, qui corpore nec egent, nec gravantur. Hunc tamen

Gloria & honore coronasti, cinxisti; nam fecisti eum non tantum ad imaginem, ut cæteras creaturas, sed etiam ad similitudinem tuam, rationis compotem, beatitudinis æternæ participem, nisi ipse insaniat: plenum in statu innocentiae; semiple-
num

num in statu naturæ lapsæ; dote resurrectionis coronandum; o admirabilis bonitas Dei!

Animadversiones pro eruditioribus.

Titulus in hebræo est: *Vincenti super hagithid* seu in *instrumento musico*; vel, ut alii legunt super hagithot, pro torcularibus, quasi diceret, *canticum calcantium uvas in vindemia*. Vox hebræa

(הַגִּיתֹת & הַגִּיתִית)

hagithit — hagithot

modico discrimine differt, cum ך jod facile scribarum incuria degeneret in ך vav. Tu considera sanguinem Christi, tanquam vinum expressum, & germinans virgines, castas animas.

Infantium & lactentium, in hebræo: *parvulorum & sugentium*. (וְיִנְקִים)

vejoneckim

Ut destruas inimicum & ultorem, hebr. *ad cessare faciendum inimicum & ulciscensem se*, scilicet ad compescendos adversarios Christi, Pharisæos, Scribas, Sacerdotes, Pontifices - & omnes eorum sectatores. An nostro seculo defunt?

Quid homo, hebr. (אֲנוֹשׁ)

enosch

desperatæ salutis hominem,

Et filius hominis? (וְבֶן-אָדָם)

uben-adam

vilis glebæ, terræ filium significat.

Nota hic, erudite & pie lector, insignem elegantiam, qua nonnulli Psalmi & inchoantur & finiuntur

finiuntur iisdem verbis : *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!* quantum hæc conferunt ad attentionem . . . ad admirationem . . . ad Dei & operum ejus prædicationem ! . . .

D I E S VII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi IX.

Qui apud Hebræos in duos divisus est: *Confitebor tibi Domine*, a verbis enim : *ut quid Domine recessisti longe* apud Hebræos Psalmus decimus inchoari solet.

David hostibus suis per beneficium Dei devictis carmen *epinicion* canit in gratiarum actionem : simulque orat Deum, ut omnes pios tuetur contra insidias & molitiones impiorum ; quos vivis coloribus depingit. Potissimus autem hostis Davidis, jam in seniam proni, erat filius Absolom. Hinc titulus Psalmi est *pro occultis filii*, id est, de morte Absolonis.

PUNCTUM SECUNDUM.

In convertendo inimicum meum. Quod repressus & superatus sit hostis meis, tibi debetur, o Deus, tua irascentis facies hos fregit.

Sedisti super thronum, tribunal justitiæ, pro mea causa, in favorem meum conscendisti.

Periit impius, funditus perdidisti.

Inimici defecerunt frameæ in finem, tandem hostis mei gladii obtusi sunt. Instar soni in aere tremulo evanuit eorum nomen & gloria.

Annunciate inter gentes studia ejus, Dei mei, pro me pugnantis, benignitatem etiam gentibus narrate.

Exaltas me de portis mortis, quoties & quot modis vitæ discrimen adii; ex tot insidiis & apertis dimicationibus tanquam ex tot portis eduxisti me.

Infixæ sunt gentes in interitu, quem fecerunt. Eodem laqueo, & iisdem insidiis, quas mihi posuerunt, ipsi irretiti, & interemti sunt.

Convertantur peccatores in infernum, morientur; infernus enim sæpe pro sepulcro sumitur.

Non in finem, non erit in perpetuum oblivio pauperis, humilis.

Constitue Domine legislatorem, incute ipsis timorem, qui tanquam legislator & doctor doceat homines, se mortales esse.

Despicias in opportunitatibus? non facies hoc optime & fidelissime Deus; non.

Incenditur pauper, mordente intus dolore uritur, & quodammodo consumitur; sed superbi suis ipsimet consiliis interibunt.

In multitudine iræ suæ non quæret, superbus, fastu tumens, ob dominantem iram non expendit, quid liceat, quid deceat, quid non.

Inquinatæ sunt viæ illius, dum malum parturit, dolore conficitur.

Sine malo, omnis mali expers vivam.

In laqueo suo humiliabit eum, (impius pauperem) inhiabit bonis pauperum. Et quid falso sibi persuadet superbus?

Non

Non requiret. Deus ob meum facinus poenam non exiget.

*Vides, certe tu vides, Deus, & nostras ærumnas, & impiorum conatus iracundiæ & vindictæ plenos ideo consideras, ut aliquando ple-
tæ, justus judex, defensor pupillorum.*

Quæretur peccatum illius & non invenietur. Quid non invenietur, cum examinabitur peccatum impii? excusatio, color, prætextus.

Et non apponat ultra magnificare se homo. Te pupillos protegente, nullus porro superbire & cristas fumere audebit.

Animadversiones pro eruditis.

Titulus: *Super mortem filii* (עַל-מוֹת לַבֵּן)

al-muth labben.

in margine habetur *Nabal*, i. e. *stulti*; stultus certe fuit filius, qui optimum patrem infectatus est.

In revertendo inimicos meos, (בְּשׁוּב אִיבַי)

beschub ojebai

mortuo Absolone diffugerunt, qui ei adhærebant; non pauci vel errorem vel scelus apud me deprecati, reverterunt ad pristinum dominum. Ducenti enim & amplius aulici & duces simplici corde sequebantur Absolom; inducti simulatione juvenis, quasi volente patre in Hebron promulgandus sit rex.

Periit, perdidisti impium, (אִבַּרְתָּ)

ibbarta

est verbum intensivum, id est, *funditus, penitus* impium in patrem filium *persumdedisti*.

Inimici defecerunt frameæ in finem. In hebræo est: o inimice! * consummatae sunt solitudines in perpetuum. (הַרְבוֹת)

chorabot

In solitudinem redacta est vis gladii, ut porro nocere non possit.

In justitia, dicet jus populis in rectitudinibus,

(בְּמִישְׁרִים)

bemescharim

id est, rectissime, æquissime.

In opportunitatibus. (לְעֵתוֹת)

leithot

Zur bequemen Zeit, tempore opportuno.

Studia ejus. Gott läßt sich den Handel der Demüthigen angelegen seyn. (עֲלִילוֹתָיו)

alilothav

Filiæ Sion, hebraismus pro *Hierosolyma*, quia monti excelsi *Sion* subjecta erat in valle urbs magna, sed comparate ad montem parva.

(בֵּית-צִיּוֹן)

bath-tzijon

Sic vocantur *Sagittæ*: FILII ARCUS; *Pupilla*: FILIA OCULI; *prunæ* FILII SCINTILLÆ &c. *Filius hominis*, homo omnis ab Adamo distinctus.

In opere volarum suarum illaqueatus est impius, in *Vulgata* habetur *comprehensus est peccator*, in hebraico dein additur: *Meditatio*, *Selah*, id est, operæ

* Euer Degen wird ferner nicht mehr so viele Darter öde machen.

operæ pretium est, ut pii hoc meditentur cum
mora, attente. (הִגְיוֹן סֵלָה)

higgaon felah

Constitue Domine legislatorem, in hebræo ha-
betur: Pone Domine timorem eis. (לֹרָה)

morah

Optimus legislator & magister *timor Domini*; est
 enim initium, principium sapientiæ.

Sapere est & principium & fons. Canit & do-
 cet Horatius in arte poetica.

Nota. Hic, versu 22, incipit Psalmus X. apud
 Hebræos.

Despicias in opportunitate, hebr. abscondes te ad
tempora in angustia? (תַּעֲלִים לְעֵתוֹת בְּצָרָה)

talim leithot batzzarah

Non facies; tuum enim est *nosse tempora & mo-*
menta, quæ pater posuit in potestate *sua*, sed
 & *tua*.

Laudatur peccator in desideriis, hebr. in avidi-
tate animæ suæ, (עַל-תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ)

al taavat naphscho

aviditate *honoris, deliciarum*, sed maxime *pecunia-*
rum & bonorum, nam, ut gentium doctor habet,
 1. Tim. VI. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tenta-*
tionem & laqueum diaboli, & in desideria multa & in-
utilia & nociva, quæ mergunt hominem in interitum
& perditionem. Nulli difficilius sub finem vitæ
 convertuntur, quam *avar*i. Reliquos peccato-
 res improbitas ante mortem plerumque delerit;
 avaritia cum annis & cum canis crescit, &
 mortuum comitatur in sepulcrum & infernum.

Secundum multitudinem iræ suæ (peccator) non quæret, hebr. impius secundum fastum nasi sui non quæret,

(כְּגַבַּח אִפּוֹ)

kegabach appo

qui adducto *supercilio* simulat iracundiam & per jactantiam ait: *Quid curæ Deo res nostræ, nostra scelera?* non interrogabit, non arguet.

Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, hebraice, sedebit in insidiis villarum in latibulis. &c.

(בְּמֵאֲרָב חֲצֵרִים)

bemaarab chatzerim

Id est, inhiat villis plebejorum, & per injustitiam pauperes his fraudabit. *Villam emi*, id est, injustis dolis, modis, fraudibus emunxi pauperem, viduam &c.

Inclinabit se, & cadet, avarus instar aucupis, demittet se in insidiis, ubi in rete, sicut aves, se induerint pauperes, tum cadet, tum prorumpet ex latibulis, ut irretitat aves, necet, deplumet. Sic avarus. Sicut Leo, inquit textus hebraicus ad significandam violentiam.

Hoc est *rapere* pauperem, de tribunali in tribunal, de lite in litem, donec trahat eum in *rete suum*.

Vides tu, tu, o Deus, vidisti fallacias has, & tu traditos divinæ vindictæ judicabis, condemnabis.

Quæretur peccatum illius, & non invenietur, hebr. & non invenies, (בַּל-תִּמְצָא)

bal-timtza

quid non invenies in peccatore? *Causam, obtentum*

tum justum, cur impius oppresserit afflictum. Obmutescet, si interrogas.

Desiderium pauperum exaudivit Dominus, hebr. mansuetorum, (עֲנוּיִם)

anavim

humiles enim hoc ipso mansueti; sicut omnis superbus *iratus*: inter superbos semper jurgia, ait Sapiens.

Non apponat ultra magnificare se homo: hebr. istud: magnificare, redditur ad conterendum hominem,

(לְעִרֹץ אָנוּשׁ)

laarotz enosch

vilem hominem conterendum. Terræ filium, die Hausarme, gemeine Leute.

Vides, causam habuisse me, cur fusior essem in hac animadversione! ah! quam multa in textu hebræo sunt, quæ tum ad evolvendam Vulgatam, *hebraïsmis* refertam, tum ad pietatem alendam, tum ad mores corrigendos valent!...

DIES VIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi X.

In Domino confido.

Hic Psalmus rursus *dialogicus* inter *amicos* Davidis fugam suadentes, & *Davidem* respondentem: se in Domino confidere; Saulem vero & ejus affeclas a Deo puniendos; fortasse æternum. Ex his intelliges, qua occasione compositus sit. Tu ad *quemlibet justum transfer*; & pœ-

nas a Davide prædictas *nefariis hominibus inflitum* iri, certus esto.

PUNCTUM SECUNDUM.

David:

In Domino confido; cur fugiam in montes, sicut passer, qui insidias declinat?

Amici Davidis:

Quoniam, sicut sagittarii & venatores sagittas in volucrem; ita inimici in te simplicem & rectum corde evibrant &c. contumelias, probra, injurias &c.

Quæ perfecisti, o David, tui inimici destruxerunt.

David respondet:

Dominus in templo, in coelo: es ist noch der alte Gott.

Palpebræ ejus interrogant; accurate singulorum corda molitiones dispicit, observat Deus.

Iustum, ut coronet; & impium, ut plectat.

Pluet. Hem quam multiplex supplicium maneat peccatores! . . .

Laqueos; ignis, sulphur, spiritus procellarum, hebraice, spiritus terrorum.

Christus certe audientibus Pharisæis, scribis, hypocritis ter repetit: Ubi vermis eorum non moritur; & ignis eorum non extinguitur, o vere locus tormentorum, terrorum; foris pugnae, egestas; intus pavor, ignis & vermis.

Calicis eorum. Architriclinus apud Judæos cuivis suum apponebat Calicem. Hic vocatur Pars, Erbtheil. Per metaphoram transfertur ad justos:

justos, *Calicem salutaris* accipiam ; ad impios, ut hic, *pars Calicis iræ divinæ.*

Animadversiones pro eruditionis aman-
tibus.

Palpebræ ejus : probabunt est in hebræo.

(יִבְחָנוּ)

jibchanu

Solemus adductis palpebris, si *Presbytæ* fumus ; si *myopes* (*kurzsichtig*) compressis palpebris acutius & accuratius objectum discernere. Sic Deus more humano ; qui acutissime cernit, etsi oculos non habeat ; ipse *totus oculus*, sed & *totus manus*. Time . . .

Spiritus procellarum, in hebræo, & *spiritum*
terrorum. (רוּחַ זִלְפֹּת)

veruach zilaphot

O quam varii & diuturni *terrrores* exagitant impios in vita, in morte, in æternitate ! . . .

In hebræo ad verbum *pluet*, omnia quatuor accusandi casu referuntur ; scilicet : *pluet super impios laqueos*, *ignem*, *spiritum terrorum*, & *partem calicis* eorum. Frendebit damnatus & gemit : ich habe meinen Theil, und auf . . . für ewig, ewig.

DIES IX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XI.

Salvum me fac.

David inter tot fortis vicissitudines non potuit non in medio sceleratorum sæpe fuisse ;

maxime cum versaretur inter *domesticos Saulis*, rogat itaque Deum, ne ab eis transversum agatur, & a sancta simplicitate, cui assueverat, defleſcens, ad mendacia, dolos, imposturas, animum adjiciat.

NB. Qui primam adhuc innocentiae stolam in lubrica ætate habent, sæpe hoc Psalmo Deum pro tuenda innocentia deprecentur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Diminutæ sunt veritates a filiis hominum, pauci sunt sinceri, simplices, fidelitatis amantes.

Vana locuti sunt. Fucate res agitur; aliud ore; corde aliud.

In corde & corde duplices animo.

Labia nostra a nobis sunt, sic impii; legem sermonis a nemine accipimus. Dicunt athei, impii, sicut Pharaos: *nescio Dominum*; ego autem dicit Deus,

Ponam in salutari meos, simplices & rectos in tuto loco protegam, ut irrisores & fufurrones cum fiducia tolerant.

Eloquia Domini nihil fuci habent, sincera sunt, ut *argentum & aurum* a foece per ignem sæpius purgatum.

In circuitu impii ambulant, unde quaque piis imminent, undique cingunt, explorantes, quæ ratione subvertere justos possint; tu interim *patiens & longanimis* Deus, secundum inscrutabilia judicia tua, *numero, opibus, potentia* etiam improbos, terrena sapientes, cumulas; dum e contrario *Filii Dei*, pii nempe, minori numero cum ærumnis & egestate conflictentur.

Animad.

*Animadversiones pro erudit.**Diminutæ sunt veritates, hebr. desierunt fideles.*

(אֱמוּנִים)

emunim

Labia dolosa, labium blanditiarum hebraice.

(הַלָּקִים)

halackim

*Adulantes enim dolose cogitant, mendaciter loquuntur; fraudulenter agunt.**Linguam nostram magnificabimus, hebr. roboremus valde labia nostra. (נִגְבֵּר שִׁפְתֵינוּ)*

nagbir sephatenu

DIES X.

PUNCTUM PRIMUM.

*Argumentum & occasio Psalmi XII.**Usque quo Domine?*

Pertinax erat Saulis persequentis odium adversus David. Inter tam diuturnas ærumnas *ardenter* quidem, sed & *reverenter* queritur de tam tarda ope, ut *filius cum patre, sponsus cum sponsa, cum amico amicus* nonnunquam solet; hinc crebræ & vehementes concisæque interrogationes. *Tropologice* de iis intellige *justis*, quos Deus diu in ærumnis hæerere finit.

PUNCTUM SECUNDUM.

In finem, an in perpetuum mei oblivisceris? non facies.

Consi-

Consilia ponam, de nocte consilia mecum volvo; interdiu doloribus crucior.

Illumina oculos sicut sol tenebras; sic tu mærorem, a quo oculi mihi caligant, dispelle; ne fortasse tot malis succumbam.

Exultabunt, si motus fuero. Si cecidero animo, si nuta vero, si de virtute deflexero, pronus in lapsum. Mystice transfer ad tenebras peccatorum, intellige, si vis, de hostibus infernalibus, qui maxime in mortis articulo iis insultant, adversus quos prævalent.

Animadversiones pro eruditis.

Cum motus fuero, hebr. nuta vero. (נחמ) emot

DIES XI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XIII.

Dixit insipiens.

David animadvertens etiam inter Israelitas non paucos, maxime inter domesticos & amicos Saulis, tam perversæ vitæ esse, ac si aut Deus non esset, aut hominum scelera ac flagitia instar trunci ficulnei non videret, insectatur hos atheos, eosque vivis coloribus exprimit, simulque & suspirat, & prædicit salutare, five Messiam ex Sion, seu de domo & familia sua venturum, qui ut magister, præceptor, doctor, doceat verum cultum veri Dei.

PUN-

PUNCTUM SECUNDUM.

Insipiens. Stultus, *nebulo*, ut est in hebræo.

In corde suo, apud se, sibi fucum facere adlaborans.

Abominabiles Deo, proximo, sibi ipsis abominanda patrant.

In studiis suis, stulta animi contentione, molitionibus.

Inutiles facti sunt, hebr. *rancidi facti sunt*. Sie haben angefangen zu dâmeln, schimmeln, vermodern; *computruerunt, fœtuerunt*. Quod autem computrescit nulli ufui est. Etiam *sal*, etiam *ferum* &c.

Usque ad unum, hebr. *nec unus*, scilicet inter atheos, de his enim Psalmus & sermo totus.

Sepulcrum patens, apertum. Vah! quantus fœtor! quantus horror intuentibus sepulcrum ab ossibus adhuc madentibus, fanie ac tabo fluentibus; a massa cadaverosa, ab erosis oculis, recedentibus hiatibus, bufonibus, vermibus fucrescentibus. Tale est

Guttur impiorum, quid enim eructant, nisi monstra fœda, quid blaterant, nisi spurcicias suas? *ossa, carnem, amores suos putres & fœtentes, devorationes pauperum, viduarum* &c. *Sepulcra dealbata* descripsit Christus, dum depinxit hypocritas, scribas, Phariseos &c. Notant nonnulli Grammatici *sepulcrum* vocari, quia sine pulcro sunt, sicut vox *securus* significat hominem sine cura, ita ut *To se*, sit negativum aut privativum; sicut latinum *in*, & germanum *un*.

Veloces pedes eorum. Omnia incitate, præcipientanter, sine ratione, jure, consilio fiunt. Bona, famam, pudorem, sanguinem, vitam pessumdant, immo & animam.

Non est timor Dei, trepidant timore, ubi non est timor; sed timorem verum filialem Dei non habent; ac ne quidem simpliciter fervilem.

Devorant plebem, sicut escam panis, hebr. comedunt pauperes; sicut panem v. g. valde famelicus.

Illic trepidant timore. Ubi non est *caussa timendi.* Ad umbram corporis sui; in tenebris &c. in morbo, morte &c. ex quo argui potest, nullos esse tam *timidos*, quam *impios*. Atque adeo veros atheos raro dari. Quare trepidant?

Quoniam Dominus in generatione, in cætu duntaxat *justorum*, *piorum* adjutor est. In cætu *impiorum* non est, nisi *judex*, *vindex*, dissimulans tantisper peccatum hominum.

Quoniam Dominus. Vos justum irridetis; at *Dominus spes ejus.* Hinc nulli tam securi, tam sine metu, quam probi.

Cum averterit, cum impedierit Dominus, ut populus Israeliticus non abstrahatur in captivitatem.

Nota. David, qui prævidit futurum Messiam e domo & familia sua, potuit etiam prævidisse *captivitatem* Babyloniam, Assyricam, postquam, exactis temporibus, quæ Daniel ex Angelo didicit, mittendus esset promissus Salvator.

Sunt interpretes, qui totum hunc Psalmum de Sennacheribo, Assyriorum Monarcha, & Rapseface

pfaceret, militum Præfecto, intelligant; qui sub Ezechia rege aggressus Hierosolymam subvertere meditabatur. Sed salus ab Angelo Israeli venit, qui una nocte centum octoginta quinque millia in castris assyriis trucidavit. Sennacheribo cum pudore domum properante; postmodum occiso a filiis in ipso deorum fano.

Animadversiones pro erudit.

Dixit insipiens, hebraice, (נָבָל)

nabal

stultus, stolo, nebulo.

Abominabiles facti sunt, hebr. abominandum fecerunt facinus. Sed in idem recidit, (עֲלִילָה)

alilah

facinus. Quale?

Corrupti sunt, hebr. corruperunt viam suam; contra naturam peccarunt; ut ante diluvium omnis caro corrupit viam suam. Ut quinque urbes, Sodoma & reliquæ, ut Apostolus ad Romanos capite primo describit Sophos antiquos. Lege hoc caput.

Simul inutiles facti sunt, hebr. pariter rancidi facti sunt, fœtuerunt, computruerunt. (יָחַדָּו נֵאֻלְחוּ)

jachdav neelachu

Devorant plebem meam, hebr. comedentes populum meum, comederunt panem, (אָכְלוּ עַמִּי לֶחֶם)

ochele ammi achelu lechem

duplex ex hebræo sensus emergit: Devorarunt populum meum tam avide, quam avide valde famelicus

panem;

panem; hic primus sensus; alter, ut mea est opinio: *Comederunt, emunxerunt* populum meum, ut ipsi, ipsorum liberi, uxores, meretrices dapsiliter & laute commessarentur, luxuriose viverent, luxum in conviviiis, in vestitu &c. alere possent.

Ibi trepidaverunt timore, hebr. *vehementissime trepidarunt*, (פָּחַדוּ פָּחַדוּ)

pachadu pachad

sicut *peccatum peccare, morte morieris*, & similia.

Nota: Tres versiculi sequentes, qui post tertium versiculum interpositi sunt post verba: *usque ad unum: sepulcrum patens; quorum os maledictione &c. contritio & infelicitas in viis eorum*, in hebraeo non exstant. Usurpati tamen sunt ante Hieronymi tempora. Suffecerit tibi, quod hos versus epistolæ suæ ad Romanos capite tertio a versu 11 ad 18 inferuerit; deprompsit ex variis scripturæ veteris locis ut hic videbis: sic scribit D. Paulus:

Versu

10. *Quia non est justus quisquam. Ex Psalm. XIII. sensu; non verbis servatis.*

11. *Non est intelligens, nec requirens Deum. Ex eodem.*

12. *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum. Ex eodem.*

13. *Sepulcrum patens &c. Ex Psalmo V. versu 11. Venenum aspidum Ps. 139. versu 4.*

14. *Quorum os maledictione & amaritudine, ex Psalmo IX. 7.*

15. *Veloces pedes eorum, ex Isaia capite LIX. 7. & Prov. 1. 16.*

18. *Non*

18. *Non est timor Dei ante oculos eorum*, ex Psalmo XXXV. 2. Adde quod ex tam antiqua possessione Ecclesia deturbanda non sit, etsi non existent in hebræo. *Hebræum* enim non eam habet auctoritatem, quam habet *Vulgata latina*, quam Concilium Tridentinum ut *authentica* nobis Catholicis declarat & proponit. Juvat *hebræa* lectio ad declarandum; non ad corrigendum. Oportet *sapere ad sobrietatem*, ut monet Apostolus. Hæc eo scribo, ne uno vel altero anno *hebraizantes* ferulam dictatoriam aut orbilianam stringere adversus matrem Ecclesiam ausint; ut nonnulli *audaculi* solent.

DIES XII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XIV.

Domine quis habitabit?

Describit David *viam*, quam in coelum itur, innocentiam vitæ, & caritatem erga proximum; id quod alias expressit his verbis: *Declina a malo & fac bonum*; hic autem docet in quatuor rebus consistere veritatem. Adsit ergo primo *veritas cordis*, pura intentio, simplex & recta, qualis fuit in *Job*. Secundo *veritas oris*, quam post mille & amplius annos expressit Christus; cum dixit: *sit sermo vester: est, est; non, non*. Tertio *Veritas actionum propriarum*. Age, quæ sunt *tui officii*, da, quod est *Cæsaris Cæsari*, & quod est *Dei Deo*. Nec te neglige. Quarto *actionum alienarum*, quod fit impediendo *malas*, quas
L aut

aut debes, aut prudenter potes; promovendo bonas.

PUNCTUM SECUNDUM.

Operatur justitiam. Fuste, in germanico est: schlecht und gerecht.

Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus, id est, nihili facit impium pius;

Timentes autem Dominum glorificat, gloria & honore dignos ducit.

Non movebitur, non modo non labetur, sed ne lababit quidem, non titubabit.

Vides duo hoc Psalmo explicari: *fac bonum*; qui ingreditur sine macula &c. Et *declina a malo*, qui non egit dolum; - - nec fecit proximo malum; nec opprobrium seu calumniam libenter adversus proximum audit; nec decepit; nec dedit pecuniam ad usuram plus exigendo ultra sortem, quam leges naturæ, divinæ, humanæ ferunt; neque contra innocentem accepit munera. *Quis est hic, & laudabimus eum?*

Animadversiones pro eruditis.

Quis habitabit, hebraice, *quis peregrinabitur?*

(מִי-יָגוּר)

mi-jagur

Peregrini enim fumus, & non *natura*, sed per *gratiam* & *adoptionem* hæredes hujus regni. Hæredes Dei, cohæredes Christi.

Qui

Qui ingreditur sine macula, hebr. ambulans perfectus. (הוֹלֵךְ תָּמִים)

holech tamim

Post verba: *Opprobrium non accepit contra proximum suum, habetur (quod in Vulgata desideratur) contemptus in oculis ejus, rejectus,*

(נִבְזָה בְּעֵינָיו וּמָאָס)

nibza beenav nimas

quæ verba Vulgata sic reddit: *Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus; propius autem ad constructionem & sensum hebræi est: qui despicit se in oculis (suis) abjicit se.*

Rursum post verba: *timentes autem Dominum glorificat, in hebræo additur: Furavit affligere se & non mutavit. (וְשָׁבַע לְהָרַע וְלֹא יָמַר)*

nischba lehora velo jamir

Ex quo concludo, quod non tantum proximi bonum procuret, sed etiam constans sit in proposito suo vincendi & frangendi se, quam firmitatem probat vox: *non mutavit.* Sic existimo, salvis interpretibus aliis.

Psalmi in Matutino Dominicæ:

Nocturno secundo.

DIES XIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XV.

Conserve me Domine.

David revelatione divina doctus & certus e demo & familia sua nasciturum salvatorem,

hunc sibi in meditatione, in qua sæpe exardescibat, orantem proponit; rogat ergo patrem *filius, ut homo, pro se, & suis*, ut a malis præservet, protegat, grates agit ob decretam resurrectionem & gloriam etiam in corpus redundantem.

Est hic sensus literalis omnium Doctorum calculo de Christo, ut patet ex Actis Apostolorum capite secundo versu 25 & capite decimo tertio v. 35. Sensus: *Anagogicum* de anima justi coelestem gloriam suspirante; *tropologicum* ex spe resurrectionis vitam & mores suos emendante, tu ipse erue.

PUNCTUM SECUNDUM.

Bonorum meorum non eges. Oblectaris quidem, honoraris, & præmia decernis; sed nullius eges, tibi ab æterno per te sufficiens.

Mirificavit omnes meas voluntates in eis. Valde afficior erga humanum genus, quod in terra degit, hinc *relictis Angelis humanum* corpus assumpsi, hominibus datus & natus sum; pro hominibus moriturus.

Multiplicatae sunt infirmitates hominum; tot dolores sunt & erant hominum; quot antea ab ethnicis colebantur idola. Sed postea ad me acceleraverunt juxta promissum Patris: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* Psalmo II. Fidem & gratiam his, te exaudiente, dedi. Vide *animadversiones.*

Non congregabo de sanguinibus, nolo, ut deinceps, sicut in lege veteri, sanguinolentas boum, ovium, hircorum victimas mactent & litent; me
agnum

agnum in cruce cruentum ; in missæ sacrificio incruentum immolo.

Non memor ero nominum eorum. Nulla erit distinctio Judæi, Græci, Barbari. Vocabuntur omnes *christiani, filii, hæredes Dei, cohæredes mei.*

Pars hæreditatis, tota hæreditas (κληρος fors) dominus. Primaria hæreditas tu es, o Pater, secundaria (calix) Ecclesia per me fundanda ; inquit Christus.

Funes ceciderunt mihi in præclaris. Selectissima, opima est & jucunda mea hæreditas. Quid enim nobilius anima ? Tu mihi tribuisti intellectum, ut animabus nihil nobilius ducerem.

Usque ad noctem, hæc desideria (quæ per renes significantur) diu noctuque volvi.

A dextris est mihi, ne dimovear a spe, & voto, ab expectatione mea ; adest mihi omnipotentia patris, quæ per dexteram intelligitur.

Caro mea requiescet. Hac spe futuræ resurrectionis & gloriæ etiam corpus meum recreas, ut se ad ferenda quæque exhilaret, & offerat.

Nec dohis sanctum tuum (τον ὅσιον) *videre corruptionem.* Non computrescet in sepulcro, sed tertia die resurget incontaminatum ; hoc corpus meum.

Animadversiones pro eruditiss.

Titulus in hebræo : insigne aureolum Davidi sive inscriptio honorifica columnæ. (מִכְתָּם)

michtam

Dixi, hebr. *dixisti*, o anima, (אמרת)

amart

sed juxta est; nisi quod vivacius per apostrophem.

Non eges, hebr. *bonum meum ex te*; *non nisi ex te*, hinc eo non eges, cum ex te habeam.

Multiplicatæ sunt infirmitates, hebraice, *multiplicentur idola*; hoc ipso multiplicantur dolores.

(עצבותם)

atzzebotham

Idola hic hebraice vocantur dolores. Quale enim solatium a diis, qui os habent & non loquuntur; aures & non audiunt? &c. Idolum tuum est superbia; tuum avaritia; tuum luxuria. Vah! quot dolores multiplicas! o cæcum, stultum, imbelle mancipium!

Tu es qui restitues, hebr. *tu sustentans sortem meam*, (תומיך גורלי) *valde, fortiter sustentans.*

tomich gorali

In præclaris. In jucundis, in præstantissimis, opima hæreditas est.

Et exultavit lingua mea, hebr. *gloria mea.*

(כבודי)

kebodi

Gloria ob hæreditatem ex plurimis gentibus, & non paucis Judæis; gloria ob tam speciosam resurrectionem. In hoc gloriare, quod nomen tuum scriptum est in libro vitæ.

Non dabis sanctum tuum, hebr. *misericordem tuum videre foveam*, (חסדיך לראות שחת)

ehasidecha lirot fchachat

&

& sane Christus *totus* erat *misericordia*, misertus nostri. Non fuit æquum, ut hujus Sancti *Corpus* putresceret.

DIES XIV.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XVI.

Exaudi Domine justitiam.

David, a Saule graviter, & pertinaciter afflictus, per orationem ad unum, ad solum Deum confugit. Id piissimo Regi solenne fuit in adversis; nunquam plures, nunquam ardentiores preces fudit, quam ubi & ab hostibus, & a suis exagitabatur; a Saule, ab Absolone, a Semei &c. Animadvertite, quid te facere in ærumnis oporteat. *Allegorice* Christum a Judæis * sacris & profanis exercitatum & orantem tibi repræsentata.

PUNCTUM SECUNDUM.

Justitiam meam, innocentiam; crimini enim mihi per calumniam datur, quod *Regnum* affectem, quod *perduellionis* reus sim; sed falsum.

Orationem, non in labiis dolosis, sinceram, simplicem, seriam.

De vultu tuo iudicium meum prodeat, præsentem te iudice causa mea disceptetur.

Probasti, visitasti affectum cordis, ut igne aurum. Etiam silente nocte effudi desideria cordis.

L 4

Non

* Scribis, Pharisæis, Sacerdotibus, Principibus Sacerdotum.

Non loquatur os meum opera hominum. Nec de vindicta sumenda, aut, ut par pari referam, sermonem miscui; ut homines solent &c. contra inimici mei.

Adipem suum concluserunt; duri immisericordes sunt per abdomen & obesum aqualiculum nihil sentiunt ab omni humanitate alieni.

Projicientes me, sicut rem nihili contemnunt me.

Hinc statuerunt oculos suos declinare in terram, sic solent duri in miseros, oculos in terra figunt, aut obliquant, ut non videant miseriam afflictorum, quam inviti ex lamentis & singultibus audiunt.

Eripe frameam. Hostes mei sunt quidem gladius tuus, instrumentum tuum, quo me percutis, ut fanes; sed hi potentia abutuntur in tui offensam, & tuorum perniciem.

A paucis de terra, subtrahe illis paucas has terræ opes, quibus turgent, sui & tui obliti.

Repleti sunt de absconditis tuis thesauris, opibus, honoribus, dignitatibus, viribus, prolibus &c. hæreditatem a luxu residuam post mortem relinquunt prolibus, cognatis, familiæ; animam dæmoni.

Ego autem contentus esca justitiæ, fatiabor, cum ego, ad imaginem & similitudinem tuam creatus, fruius fuero gloria cœlesti, & visione illius, qui me ad imaginem suam & participationem felicitatis suæ creavit.

Animadversiones pro eruditis.

Videant æquitates, hebr. rectitudines. (מישרים)

*mescharim
Semi-*

Semitas duras, hebr. *effraētoris*, *dissipatoris*,

(פֶּרִיץ)

paritz

nulli enim violentiores, quam immisericordes.

Mirifica misericordias tuas, hebraice, *segrega misericordias tuas servator sperantium*,

(הַפְּלֵה חַסְדֶּיךָ מוֹשִׁיעַ הוֹסֵם)

haphle chafadecha molchia hosim

id est, miro & singulari modo esto pius in me.

Ut pupillam oculi, hebr. *ut nigredinem filiae oculi*, idem est ac pupilla. Hebraicus idiotismus.

Frameam tuam ab inimicis, in hebræo est: *eripe animam meam ab impio*, gladio tuo, id est, qui sunt gladius tuus, & a viris, manu tua, qui sunt instrumentum tuum. Id quod postea expressit David, cum jaceretur lapidibus a Semei: *Domine enim præcepit ei, ut malediceret David*. Sic pii solent, respiciunt punientem Deum; & non mordent lapidem, ut canes; sed culpam sibi tribuunt; Deo vindictam. *Framea*, Schwinge und Schmiddegen, Wurflanze.

Dimittunt, reponent reliquum thesaurum pro hæredibus.

Satiabor, in evigilando imaginem tuam est in hebræo. Quando id fiet? in resurrectione vivorum.

DIES XV.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XVII.

Diligam te Domine.

Nee brevius, nec fidelius, nec securius synopsis & argumentum hujus Psalmi dabo,

quam si te lectorem horter, ut legas ex libro secundo Regum caput vigesimum secundum. Ibi inscriptio & titulus fere idem ; eadem ferme verba ; idem numerus versuum ; qui in hoc Psalmo XVII. variantur *verba* ; sed non *sententiæ*. Tu confer, & fer judicium.

In hebræo hic titulus est : *Victori, servo (puero) Domini, David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in die (qua) eripuit Dominus eum de vola omnium inimicorum suorum & de manu Saul.* In libro autem citato synopsis hæc est : *Canticum gratiarum actionis David pro sua ab omnibus inimicis liberatione.* Dein versu primo sic habetur : *Locutus est autem David Domino verba carminis hujus in die, qua liberavit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum & de manu Saul.*

PUNCTUM SECUNDUM.

*Firmamentum, cornu, petra, arx, refugium, synonyma, sed * Εμφατικώτερα, quæ per translationem (metaphoram) significant potentiam ; animalibus decus & tutamen cornu est. Hinc transfertur ad potentiam Dei.*

Dolores mortis, inferni, sunt dolores maximi, lethales, hebraice, funes, laquei. Sensus idem, expressio penetrantior.

Torrentes iniquitatis, iniquorum. Abstractum fortius concreto.

Commota est & contremuit terra. Ab hoc octavo versu usque ad vigesimum per hypotyposin seu vivacem descriptionem persequitur, quam velo-

* Efficaciora, vivaciora.

velociter Deus juvet suos ; quotque modis. Ut impleatur, quod scripsit Sapiens : *Pugnabit pro eo (cum eo) orbis terrarum contra insensatos.* Admirare Poetam *sacrum* ; nam

Ascendit fumus in ira ejus, (hebr. in naso ejus) ut scintillæ absistant ; ut carbonēs extinctos, rursus accensos videas. Grandines, fulgura, fulmina, eruptiones fontium, aquarum ex cavernis (jubente irato Deo) fiunt, & sic eduxit me a malis.

Cum sancto sanctus eris, cum bonis agit bene, benigne ; fecus cum perversis.

Super excelsa statuens me, fecit Deus, ut munitissimas & æditissimas arces, rupes superarem.

In auditu auris simul atque audiit famam, estimationem nominis mei &c.

Magnificans salutes regis ; sæpe periclitabar, sæpe me saluti, securitati pristinae restituiisti.

Allegorice hæc omnia Christo, vero uncto & Messiaë, applicabis ; & cuivis justo, pro quo, ab omnibus deserto, pugnat coelum.

Animadversiones pro erudit.

Nota. Sæpius vocatur Deus in Psalmis : *Petra mea, arx mea* (צוּרִי) (מְצוּרָתִי) (סֶלֶעִי)

fali metzurati tzuri

cornu (קֶרֶן) scutum meum (מַגִּנִּי)

keren

maginni

fic dicitur *baculus, fulcrum*, hoc ipso Psalmo.

Rursus *funes mortis, funes inferni, seu sepulcri, laquei mortis.*

Ascen-

Ascendit fumus in ira ejus, hebr. in naso ejus, ut sæpissime.

Et equitavit super Cherub.

Propter flatum venti, *nasi tui*, pro eo ut diceret: *iræ tuæ.*

Cum misericorde misericors eris; cum bono &c.

Cum perverso perversum reddes te.

Incurvabis obsistentes subtus me.

Pones me in *caput* gentium. De Christo melius, quam Davide.

Filii extranei *mentientur* (id est, servi mei erunt) *mibi*, quasi a more & consuetudine fervorum; qui etsi serviunt, persæpe tamen mentiuntur.

A viro rapinæ; id est, a viro iniquo.

Hem hi sunt hebraismi in hoc Psalmo, quorum intelligentia plurimum confert ad hunc & alios Psalmos rite intelligendos; attente & devote recitandos &c.

Ah! quot nugas, fabulas, comoedias arrectis auribus legimus, & verba Dei, quæ vel inviti quotidie recitamus, nostra attentione indigna ducimus. Legati Dei, principis verba & mentem non scrutamur!

DIES XVI.

In Matutino Dominicæ : *Nocturno tertio.*

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XVIII.

Cœli enarrant.

David elegantissimum cœli ornatum, fiderum concentum examussum & profecto in numerum exacte harmonicum considerans, admiratur opus naturæ; ab opere naturæ transit ad opus gratiæ, ad decalogum & leges divinas positivas, aitque hanc legem multo esse præstantiorem, efficaciorēque, ut quæ convertit etiam animas, gratiam & sapientiam præstat parvulis, simplicibus, humilibus, ut plus sapiat humilis rusticus, quam superbus philosophus. Denique rogat, ut per peccata occulta vel a se, vel ipso connivente a suis, aulicis, ministris, ducibus, maxime liberis, Amnon, Absolom, patrata non inquinetur; hinc orat: ab occultis meis munda me; addit: & ab alienis parce servo tuo. Alieni in hebræo vocantur insolentes, superbi, quasi diceret: Domine ne permittas, ut evadam superbus. Superbia enim dominante quid non patrat homo, Rex?

PUNCTUM SECUNDUM.

Post sensum hunc *literalem*, facile erues *allegoricum*, cum intelligis per cœlos: *Viros apostolicos*, cum in omnem terram exivit sonus eorum, id quod notat Apostolus Paulus, atque ideo & hic sensus est a Spiritu sancto intentus. Nunquid non audierunt? & quidem in omnem terram exivit sonus eorum; certe implerunt Apostoli mandatum

datum Christi : *euntes in mundum universum, prædicare evangelium omni creaturæ.* His præmissis sequitur brevis

Explicatio.

Cæli enarrant. Suo splendore, ordine ; ordinatione enim tua (o Deus) perseverat dies, ortu, occasu &c.

Dies diei eruñtat. Vicissitudo ordinatissima dierum, noctium, quatuor temporum claram Dei memoriam, providentiam, sapientiam &c. ingerunt.

Non sunt loquelæ, nulla gens tam fera, barbara &c. quæ non intelligat ex *creaturis creatorem.*

In sole posuit. Soli posuit inter reliquas stellas & sidera tabernaculum in *expanso* coelo. Ipse eminet tribus rebus ; primo *pulcritudine*, tanquam sponsus e thalamo ; dein, *velocitate*, ut gigas ; denique *efficacitate*, omnia vegetando, animando, calore ad maturitatem excoquendo a calore ejus. Sed multo efficacior

Lex Domini, quæ animas animat, & sanctificat, *parvulis*, simplicibus, sequitur. Commendatio hujus legis amplior.

Etenim servus tuus, etiam fervus tuus David custodivit eam.

Si mei non fuerint dominati alieni, id est, *superbi*, emundabor, mundus ero a pluribus & gravibus peccatis, quæ a *superbia* pullulant.

Et erunt ut complaceant. Placeat tibi, o Deus, oratio mea *vocalis* & oratio *mentalis*. *Voluntas* & *actio*.

Animad-

*Animadversiones pro eruditiss.**Firmamentum*, hebraice vocatur *expansio*,

(הַרְקִיעַ)

harackia

*extendit coelos sicut pellem, sicut tentorium: Ge-
zelt. Tentoria enim pellibus animalium & tege-
bantur, & ornabantur.**Sonus eorum*, hebr. *linea eorum*, (קוֹם)

kavam

*directe & sphaerice in omnem partem.**Ut gigas*, hebraice, *ut robustus, ut potens*,

(כְּגִבּוֹר)

kegibbor

*vir robustus viribus & animo.**Sapientiam præstans parvulis*, hebr. *sapientem effi-
ciens parvulum. Hinc in Psalmo 118. in quo corri-
git adolescentior viam suam? in custodiendo legem tuam.**Illuminans oculos mentis, practice, ut declinet
a malo, & operetur bonum.**Iustificata in id ipsum*, hebr. *pariter*, (יַחְדָּו)

jachdav

*universa, gänzlich.**Custodit ea. Hinc illustratur ab eis; quia
custodit.**Ab alienis*, hebr. *ab insolentibus, superbis.*

(מִזִּדִּים)

mizzedim

A de.

A delicto maximo, hebr. a prævaricatione multa,
(רַב)

rab

id est, a transgressione multorum præceptorum.

Et erunt, ut complacent, hebr. erunt ad voluntatem. (לְרַצוֹן)

leratzon

Adjutor meus, hebr. (צוּרִי)

tzuri

petra mea, ut sæpe alias.

DIES XVII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XIX. Exau-
diat te Dominus. Et Psalmi XX.

Populus Regi Davidi ex asse addictus & fidelis Regem ad bellum proficiscentem secundis votis profecutus est. Hæc populi vota David Rex hoc *Psalmo* describit; sicut sequenti *Psalmo* gratulationes & epinicion de hoste triumphato complexus est. Hos geminos *Psalmos*, ut ordine: ita materia connexos, & ego conjungendos, atque una meditatione expendendos putavi.

PUNCTUM SECUNDUM.

Explicatio Psalmi XIX.

Nomen Dei Jacob; is Deus, qui dignatus est vocari *Deus Jacob*.

Holocaustum tuum pingue fuit; acceptissimum Deo & tibi, salutiferum fiat. Pingue, Deo gratius, quam

quam macilentum; non quod egeat; sed, quod cor Judæorum, terrenis alias adhærens, a *terrenis* avulsum videat & probet.

Salutari tuo, activo, qui salutem populo tribuis, & *passivo*, qui ipse e prælio incolumis redis. O Rex!

Magnificabimur, vexillum in signum triumphi præferemus, reducem victorem excepturi.

Christum suum, unctum suum David.

In potentatibus salus, auxilio omnipotentis.

Hi in curribus, alii fidant *equitatu*, *curribus*; David ope & nomine Dei.

Ipsi (inimici) *obligati*, quasi laqueis impliciti sunt, hinc in acie *cecidērunt*; cæsi sunt; nos vicimus.

Allegorice de Christo, de Christianis veris adversus infernum pugnantibus accipe.

Explicatio Psalmi XX.

Salutare tuum, ob salutem a te Regi, & subditis datam.

Voluntate labiorum, impetravit, quod orando petiit.

Dabis eum in benedictionem: pones eum benedictionem, ut habetur in hebraico, id est, omni ex parte cinges eum gratiis, prosperis eventibus.

Inveniatur manus tua - inimicis tuis, sentiant vindicem te.

In tempore vultus tui. Ab ira tua æstuabunt, ut accensus clibanus: Gott wird ihnen bange und warm machen.

Declinaverunt in te mala, prava adversus te moliti sunt, tibi & tuis falsas calumnias impoluerunt.

Pones eos dorsum, fugabis, ut terga vertant.

In reliquiis tuis præparabis vultum eorum, sed tu sagittis a prælio reliquis fugientibus instabis, eos antevertes, & eorum non tantum terga, sed & vultus sagittis opplebis. Id fiebat, egregiis militibus quaquaversum emissis.

Animadversiones pro eruditis.

Holocaustum tuum pingue fiat, hebr. ascensio tua incineret; (ועולתך ידשנה) grata sit.

veolathecha jedaschscheneh.

Selah, ut sæpe, pausa, id est, attentius meditare. Operæ pretium est.

Magnificabimur, vexillum elevabimus. (נִדְגָל)

nidgol

In die qua invocaverimus, hebr. in clamare nos. Hoc est, inter ipsum invocandum jam exaudit Deus. (קראנו)

kareenu

In Psalmum XX.

Hebr. Quoniam pones eum benedictiones. (בִּרְכוֹת)

berachot

Dominus in naso suo deglutiet eos, & peredet eos ignis. Sic hebr. ad significandam vehementiam & efficacitatem iræ divinæ.

In funibus tuis (auf der Sehne, Spannsaite) præparabis sagittas super facies eorum; in vulgata habetur reliquiis tuis.

Obfer-

Observatio.

Habes, Lector Clerice, Religiose, explicatos Psalmos Dominicales. Hos si rite intellexeris & tibi familiares reddideris, hoc ipso intelligis plerosque Psalmos, qui persæpe dicuntur diebus non dominicis.

Primo in officio unius Martyris,

Secundo - - plurimorum Martyrum,

Tertio - - Confessorum,

Nonnulli - - de Apostolis; de Virginibus.

Nam iidem sunt cum iis, qui Dominica recitantur, exceptis paucis, quos deinceps consuetis punctis exponam; post hos explicabo quoque Psalmos, qui tum in Matutino Apostolorum, tum Virginum occurrunt; qui ultimi etiam recurfant in officio de Beata; nonnisi *unico* immutato.

In officio itaque unius Martyris nocturno secundo diversus est Psalmus quartus *cum invocarem*, hunc explicatum lege in Psalmis completorii *Parte I. Die XX.*; & Psalmus quintus: *Verba mea auribus*. Hunc evolvat

DIES XVIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi V.

Verba mea auribus percipe.

David rogat, ut Deus *se* & omnes *bonos* adversus omnes hostes, tum homines, tum dæmones defendat, & tanquam *scutum* protegat. Si malis intelligere Davidem in persona & nomine *Ecclesiæ militantis*, quam a Christo filio suo

erigendam prævidit, vel *omnis justus* loquentem, non errabis. Ecclesia certe applicat Martyribus; ut vides.

PUNCTUM SECUNDUM.

Rex meus, hem timorem reverentiæ! . .

Deus meus, hem amorem benevolentiae, amicitiae.
Fere, sicut post mille annos Thomas: *Dominus meus & Deus meus.*

Mane exaudies. Prompte, statim, ut devote oravero.

Mane adstabo, hebraice, disponam, id est, præparabo; nota hoc Clerice, Sacerdos: mane præparabo me, ad loquendum cum Deo; ad audiendam voluntatem ejus; sicut fervus fidelis; aut subditus offerens libellum supplicem.

Et videbo, speculabor, contemplabor præsentem Deo, per fidem mihi repræsentato; a quo opem præstolor.

Loquuntur mendacium meditando corde, proferendo ore, exercendo opere.

Diriges - propter inimicos meos; ne hi me fugilent, & mihi crimen objectent.

Sepulcrum patens, guttur exhalans popinam icterum, flagitiorum, *pestem* mendaciorum, detractionum, deceptionum.

Bonæ voluntatis, græce Eudonias, benevoli animi; cingis, ambis, circumplecteris tuos scuto benevolentiae.

Animad-

Animadversiones pro eruditiss.

Titulus hebraice : *Victori super bannechilot.*
(Exercitus) (אֶל-הַנֶּחֱלוֹת)

al-hannechilot

Qui pugnando & vincendo hæreditatem capiunt.

Intellige clamorem meum, hebr. meditationem.

(הַגִּיגִי)

hagigi

Magis enim corde ; quam voce clamandum. Secus audies : *populus iste labiis me honorat ; cor autem eorum longe est a me ; si vox in choro ; & animus in foro ; qualis oratio ! . . .*

Mane adstabo, hebr. disponam tibi, (אֶעֱרֹךְ-לְךָ)

eeroch-lecha

præparabo animam meam ad orationem, ne videar, quasi tentans Deum.

Adorabo, hebr. incurvabo. (אֶשְׁתַּחֲוֶה)

eschtachaveh.

Observe situm corporis antiquissimum inter orandum.

Cor eorum vanum est, hebr. intimum eorum pravitates. (קִרְבַּם הַוּוֹת)

kirbam haavot

Nil nisi prævum cogitant.

Judica illos Deos, hebr. desola, fac eos desolatos ;

(הַאֲשִׁימָם)

haaschimem

ut civitas solo æquata nulli usui est, ut quæ sale sparso inutilis redditur : sic tu hostes meos, aut potius tuos . . .

Ut scuto bonæ voluntatis, voluntate tanquam scuto.

(כַּצִּינָה רָצוֹן)

katzzinna ratzon

Ipsa voluntas benevola Dei scutum tutissimum est.

Observatio.

In Matutino plurimorum Martyrum quatuor ultimi Psalmi explicandi restant, reliquos pete ex Dominica. Nempe

Psalmus XXIII. *Domini est terra*, nocturno II.

XXXII. *Exultate justi*, nocturno III.

XXXIII. *Benedicam Dominum in omni tempore*, nocturno III.

XLV. *Deus noster refugium & virtus*, nocturno III.

DIES XIX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XXIII.

Domini est terra.

Cum arca foederis, die Bundeslade, transferretur in Sanctuarium in montem Sion (in quo figebatur tentorium, nondum exædificato templo) David in significationem lætitiæ confecit hunc Psalmum; qui exin primo die post sabbatum cani solebat, ut ex Psalmi inscriptione patet: quæ est: *Prima Sabbati, Psalmus David.* Id est, prima die hebdomadis, quæ respondet nostræ Dominicæ. Nihil obest, quo minus sensu allegorico translationem humanæ naturæ in coelum, die, qua Christus ascendit ad Patrem, pia memoria recolas.

PUN-

PUNCTUM SECUNDUM.

Quia ipse super maria, perpetuo miraculo contra naturam aquæ terram *altiore mari* fecit, fluminibus distinxit; natat itaque terra undique *mari imminens* & eodem *eminens*. Hinc alio Psalmo dixit: *Correxit orbem terræ*, id est, erexit, stabilivit, quasi *erectis aquæ columnis* innixum. Columnæ aqueæ philosophis notæ sunt.

Qui non accepit in vano animam suam, qui non egit contra *finem creationis* abutens creaturis, honore, divitiis, voluptatibus in *offensam creatoris*.

Quærentium faciem Dei Jacob, quærentium Deum verum, id est, quem adorarunt in lege naturæ Abraham, Isaac, Jacob.

Attollite portas, principes, vestras. Vos, o nobiles Hierosolymitæ, expandite, recludite portas vestras *æternas*, dauerhaft, aus Erz und Eisen, ære firmatas; & vos, o Angeli in cœlesti Hierosolyma, aperite portas cœli (per figuram sacræ poeseos) nam Christus *non apertis portis* penetravit cœlos.

Dominus potens in prælio, Deus in prælio nobis pro ejus gloria pugnantibus auxilians; & Christus *potens in prælio*; qui per crucem & mortem vicit mundum; *confidite*, ajebat, *discipulis* post resurrectionem apparens, *confidite*; ego vici mundum Nonne Christum oportuit pati, & ITA intrare in gloriam suam?

Dominus virtutum, id est, exercituum, terrestrium omnium & cœlestium, puta, fiderum, Angelorum. Vide animadversiones hic.

Animadversiones pro eruditionis aman-
tibus.

Super flumina præparavit, hebr. firmavit eam.

(יְכוֹנֶנֶה)

jeconeneah

Nec juravit in dolo, in hebr. omissum est: pro-
ximo suo. Sed recte sic Vulgata. Cur enim dolose
jurant homines, nisi ut aut judicem, aut alios fal-
lant. Proximos utique, quia homines.

Faciem Dei Jacob, hebr. facies tuas Jacob. Nem-
pe, qui tam sincere respiciunt Deum, & vivunt
simplices, sicut Patriarcha Jacob. Adjungitur
rursus Selah, id est, quies, pausa ad meditanda
hæc verba tanquam magni momenti.

Attollite portas, hebr. elevate portæ capita vestra,

(רֹאשֵׁיכֶם)

roschechem

elevate vos fores seculi, (פִּתְחֵי עוֹלָם)

pitchai olam

dauerhafte, feste.

Dominus virtutum, hebr. exercituum, (צְבָאוֹת)

tzebaot

quod nos reddimus Sabaot, sed juxta est. Exer-
citus Dei tam multi sunt, quam multæ creaturæ.
Pugnabit cum & pro eo (Deo) orbis terrarum
contra insensatos. Wider die unsinnigen thörich-
ten Sünder, idololatrias, hæreticos, blasphe-
mos, irrifores, seductores, contumaces. Experti
Angeli; Pharao, Sennacherib, Antiochus, Julia-
nus &c.

DIES XX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XXXII.

Exultate justi.

Lætatur David de operibus a Deo factis, atque in iis infinitam potentiam & bonitatem ejus suspiciens, excitat omnes ad laudandum Deum ob varia beneficia in genus humanum collata.

PUNCTUM SECUNDUM.

Canticum novum, recens factum ad commendandam potentiam & bonitatem Dei erga nos.

In vociferatione, in jubilo non tam vocis (quamquam & vocis) quam cordis; ex animo.

Diligit-judicium, id quod æquum & justum est.

Spiritu oris ejus, jussu Dei.

Ponens in thesauris abyssos, intra terræ meatus reconditos, in hydrophylaciis concludens aquas, ut terram humectent, noxios humores decoquant; tempore siccitatis pluvias, fontes, flumina alant.

Sicut in utre. Wie man einen Schlauch Wasser zum Gebrauch aufbehält.

Reprobat cogitationes, consilia irrita facit; ipsius Consilium manet; non intervertitur.

De præparato habitaculo, de coelo, quod a Patre paratum est Angelis bonis & justis hominibus.

Finxit singillatim corda, quæ fecit Deus, hæc & novit, scrutans corda & renes. Qui fecit, certe sciet, quid homo volvat; moliatur unusquisque.

Non salvatur Rex per multam virtutem, nisi Dominus adjuvet, nemo principum etiam numerosissimo exercitu satis tutus & defensus est; multo minus gigas.

Fallax equus. Ut alias canit: Hi in curribus; bi in equis; nos autem &c. Equester exercitus non defendet.

Protektor noster, clypeus noster, Dominus est.

Animadversiones pro eruditis.

Exultate, hebr. dicite præconia. (רִנְנוּ)

ronnenu

In fide, fidelitate, (בְּאַמּוּנָה) getreu.

beemuna

Congregans sicut in utre, hebr. sicut acervum,

(כִּנְד)

caned

tam copiosas nempe.

De præparato habitaculo, hebr. de habitaculo sedere ejus, sessionis suæ (שְׁבִיטוֹ)

fchibto

Singillatim, hebr. pariter: omnium corda nullo excepto. (יָחַד)

jachad

Gigas, hebr. potens, (גִּבּוֹר) validissimus.

gibbor

Fallax equus, hebr. mendacium (שֶׁקֶר)

fchecker

Equus mendacium est.

Et

Et protector noster, (וַיִּמְנֵנוּ)

umaginnenu
ut sæpissime; *scutum nostrum.*

DIES XXI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XXXIII.

Benedicam Dominum.

David, cum a Saule se insequente fugisset ad Regem Achis, qui Gethæis imperabat, & coram eo amentiam simulasset, ab hoc rejectus, hunc Psalmum composuit, quo laudat Deum solum, adiutorem suorum fidissimum. Titulus Psalmi est, *Davidi cum immutasset vultum suum* (simulans fatuitatem) *coram Achimelech, sive Rege Achis; & dimisit eum & abiit.* Lege Libro primo Regum caput vigesimum primum, versu 13.

PUNCTUM SECUNDUM.

Illuminamini. Si accesseritis ad Deum, *illuminabimini.* In ærumnis, adversis, ceu in tenebris constituti *luce divinæ gratiæ* illustrabimini.

Iste pauper. Ego opilio David exauditus & ex adversis erutus sum.

Immittet Angelus Domini. Sicut Patriarcham Jacob defenderunt Angeli tutelares, qui castra metati sunt, (ut Genesis XXXII. 2. legere est) sic me nunc defendit Deus. Quod beneficii etiam exhibitum est Ezechix Regi contra Sennacheribum IV. Regum XIX.

Divi-

Divites eguerunt. Lucae I. Maria, humillima ancilla Domini: *Esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes.* Psalmos a Beatissima sæpe lectos, consideratos fuisse, dubitas? . . .

Inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. Abundabunt omnibus bonis; nihil eis deerit.

Timorem Domini docebo vos, doceant alii filios & subditos vana: studium conquirendi opes, adipiscendi honores, venandi voluptates; ego docebo meos timorem Domini. Sic David.

Vultus autem Domini super facientes mala, vultus, id est, ira; vel potius indignatio; sedens ira.

Omnia ossa eorum, partem pro toto, totum iustum custodiet, non modo ossa non conterentur, sed ne capillus quidem de capite (justorum) peribit. Matth. X.

Mors peccatorum pessima; stipendium peccati mors; temporaria, & multo horribilius æterna. Hæc merces impietatis. *Non resurgent impii in iudicio, ut habetur Psalmo I. omnes quidem resurgemus; sed non omnes immutabimur;* ait Gentium Doctor.

Animadversiones pro appetentibus eruditionis.

Iste pauper, hebr. afflictus. (עני)

ani

Angelus, hebr. castrametans (חנה)

chone

circa timentes eum.

Beatus vir, hebr. beatitudines viri, ut sæpe.

Divi-

Divites eguerunt, hebr. Leunculi depauperati sunt,

(כפירים רשועים)

kephirim raschu
id est, filii divitum.

Juxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde, hebraice, propinquus Dominus contritis corde. Quod sensum versus magis perspicuum reddit.

Et humiles spiritu salvabit, hebr. attritos spiritu.

Mors peccatorum pessima, hebr. interimet impium malitia, (תמותת רשע רעה)

temothet raschah raah
quid perspicuum magis?

DIES XXII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XLV.

Deus noster refugium.

Core habuit filios & nepotes in arte modulandi præstantes, qui simul pulsare *decachordon*, *ogdachordon* periti; simul *pangere Psalmos* complures confuerunt. Unus horum filiorum hoc canticum confecit ob *stupendam liberationem*, cum ipsorum patrem cum matre & tota familia, fociis impii parentis, tellus, patente subtus hiato, absorberet, eo quod adversus Moysen & Aaron murmurabant. Quæres, quæ itaque fuit hæc *liberatio tam stupenda*? Respondeo: Filii pii, impio patri non consentientes, libere in aere penduli conservati sunt, donec terra hiatum concluderet, lege sis in libro *Numeri* caput decimum sextum, versu 32. & caput vigesimum sextum, versu

versu 10. & videbis; quod etiam subinde per miraculum defendat Deus innocentes. Sic opinatur Cornel. a Lapide per XL annos S Scripturam interpretatus, hebraicæ & græcæ peritissimus. Hi porro filii læta de Christo, de salute æterna, de cæli desiderio canere solebant. Psalmi ab his filiis facti incipiunt a Psalmo quadragesimo primo, a quo juxta hebræos incipit liber secundus Psalmorum.

PUNCTUM SECUNDUM.

Dum turbabitur terra; etsi terra per tremorem hiscat, & impios absorbeat, nos innocentes non timebimus.

In cor maris, poetice, in medium & profundum maris.

Fluminis impetus, flumina gratiarum lætificant, recreant civitatem (animam, coelestem Jerusalem).

Mane diluculo. Valde velociter.

Quæ posuit prodigia super terram, vastatis & perditis impiis terram eorum in solitudinem redegit.

Vacate ab operibus vanis, nugacibus hujus mundi curis & studiis, experiemini, me esse Deum, qui juvet, & det omnibus affluenter.

Animadversiones pro erudit.

Transferunt nonnulli interpretes sensu allegorico totum hunc Psalmum ad Ecclesiam, de pace sibi verbi causa sub Constantino Imperatore concessa lætantem & laudantem Deum.

Dum

Dum turbabitur terra, hebr. in mutando terram.

(בְּהַמִּיר)

behamir

Deus in medio ejus, hebr. in interiori ejus. (בְּקִרְבָּהּ)

beckirbah

Et arma comburet igni, hebr. plaustra, (עֲגִלוֹת)

agalot

id est, etiam *falcatos, armatos currus* subvertit Deus, Core, Dathan & Abiron &c. cum equis, curribus, tabernaculis absumpsit ignis, e terræ hiatu erumpens; reliquos murmurantes devoravit ignis bene multos, ut legere est loco citato in libro *Numeri*.

Stupendum prodigium! filii pii rebellis patris Core hærent in libero aere innoxii, dum pater & sceleris complices dehiscente sub pedibus terra *vivi in infernum* descendunt. Quis audeat esse Principibus, maxime Ecclesiasticis, refractarius?

DIES XXIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Psalmi, qui occurrunt de confessoribus, omnes jam explicati sunt in præcedentibus; quartum Psalmum *cum invocarem* quære inter Psalmos in completorio explicatos *die vigesima parte I.*

Restant, qui in matutinis de Beata, de Virginitibus, de Apostolis, recitandi sunt, qui, quia non nihil liberalius a primis viginti Psalmis diversi sunt, data opera ad calcem hujus opusculi reiecti, & reservati sunt. Itaque *de Beata* in officio parvo

parvo sæpe dicendo. Psalmi *primi nocturni* in antecedentibus explicati.

Secundi nocturni.

Argumentum & occasio Psalmi XLIV.

Eruçtavit cor meum.

Filii Core, a Deo illustrati (Θεοδιδακτοι) prædixerunt longe (minimum quatuordecim secula) ante Christi *ενσαρκωσιν* seu incarnationem; quanta futura sit gloria Messiae Abrahamo promissi, post seculorum lapsum nascituri; qui repudiata infideli sponsa (Synagoga) sponsam ex gentium congregatione sibi electurus esset. Huic itaque Christo carmen nuptiale, *επιθαλαμιον*, canunt, & in priori parte Psalmi *dotes sponsi*; in altera *dotes sponsæ* describunt. Titulus est: *pro iis qui commutabuntur pro liliis*, id est, qui a Gentilismo & Judaismo ad cultum verum Dei veri se convertent. Omnes Horatii & Pindari ad hanc hujus Psalmi lucem cæcutiunt, noctuæ sunt.

PUNCTUM SECUNDUM.

Eruçtavit cor meum verbum bonum, insigne quid & præstans cogitavit.

Dico, cano opera mea Regi, Christo.

Calamus scribæ. Quod est stylus (Griffel, Feder) scribæ; hoc est *lingua mea* Spiritui sancto, scilicet *instrumentum*; quasi dicat: *tam sublime carmen non a me & ex me venit; sed a divino Spiritu, a Deo.*

Virtutes & dotes sponsi Christi.

Diffusa est gratia. Nunquam sic locutus est homo. Joan. VII. Tanta erit vis & energia in futuro Messia.

Accin-

Accingere gladio tuo, id est, potentia; loquebatur enim tanquam potestatem habens; & verbo Dei quod omni gladio ancipiti acutius & penetrantius est, ad vincendos dæmones, infideles, peccatores gladio, specie tua, decore tuo; hic enim heroibus solet esse verum & maximum decus.

Intende, quid? arcum ad feriendos hostes. Spanne den Bogen.

Prospere procede ad bellandum, vincendum.

Et regna. Triumphā.

Sagittæ tuæ, spicula sermonis evangelici; jacula gratiæ, acutissima; in corde inimicorum figentur, vincentur hi etiam reges, ad veram fidem convertentur; populi se tibi sponte subdent.

Virga directionis, sceptrum æquissimum, iustissimum, aufrecht. Hoc enim latine directum, erectum est.

Propterea, ob æquitatem, misericordiam &c.

Unxit, unget te Deus Pater, te Deum filium oleo lætificante, ut triplex munus tibi demandatum impleas: Regis, Sacerdotis, Prophetæ, non qualiscunque, sed illius magni Prophetæ, de quo tam multi ante te Prophetæ tam stupenda prædicent.

Præ consortibus, præ sodalibus, aliis Sanctis.

Gutta, stacte, stillante myrrha, cynamomo, Zimmetrinde, omnibus virtutibus.

Domibus eburneis, myrotheciis, repositoriis ex ebore candidissimo confectis; scilicet humanitate Christi, & Virginis carne ac sanguine purissimo, aut visceribus beatissimæ Virginis.

Virtutes & dotes sponsæ Ecclesiæ.

Filiæ Regum. Nobilissimæ Virgines & Juvenes castissimi erunt *tuæ sponsæ* ab obsequiis, quæ tibi dicabunt, aut virginitatem etiam in matrimonio, aut perpetuum cælibatum. Cogita *Cunegundem* Henrici : *Clotildem* Clodovæi, *Pulcheriam* Marciani *Uxores* una & *Virgines* sanctas. Cogita *Radegundem*, *Elisabetham*, & geminis ultimis seculis, *sorores Rudolphi*, *Matthiæ*, *Ferdinandi II.* Imperatorum, *Parthenonis Halensis & fundatrices*, & *inquilinas*, & *præpositas*; tot alias principum *filiæ*.

Adstitit Regina a dextris tuis, o sponse sanguinum, *Ecclesiæ gentium aurea caritatis veste* induta, *polymita*, *variegata*, *sive recamata*, *gestit*, *virtutum omnium textura ornatus tuus* est.

Audi filia, olim mea, tu o congregatio *Israelis* ! quanta gratia gentibus concessa sit, & *inclina tu quoque aurem tuam* in obsequium fidei.

Obliviscimini, dedisce, postquam hic sponsus, *Messias*, venerit, *ceremonias tuas legales*, cultum *Synagogæ*.

Filiæ Tyri, hem ditissimæ gentes, quales erant in urbe *Tyro*, *Emporio ditissimo*, tibi, o *Judæa*, exemplo prælucent, & præeunt, sequere.

Omnis gloria filiæ Regis, id est, *Reginæ a Christo amatæ intus est*; in exercitio fidei, spei, caritatis &c. Tu contra, o *Synagoga*, tantum in ritibus externis decorem tuum reponis ! *er-ras . . .*

In fimbriis aureis non prohibeo ; prodeat decor in animo latens in opera externa, ut actus *interni se per externam pietatem, religionem prodant,*

dant, ut, qui vident, glorificent Deum Patrem &c.

Proximæ ejus, animæ ex singulis nationibus converſæ afferentur, adducentur ad te, o Sponse, Rex, Christe.

Pro patribus tuis: Abraham, Isaac, Jacob, Joseph &c. tam strenuis, tam firmis fide, spe, pietate, misericordia &c. fortitudine in adversis; patientia in ærumnis; alii nascentur.

Nati sunt tibi filii, o Synagoga, Apostoli, Viri Dei, quos merito constituas Principes. Hi certe Principes facient adversus impios judicium conscriptum, decretum præordinatum; gloria enim hæc est omnibus Sanctis ejus communis, ut est in Psalmo CXLIX. O quam ferax affectuum hic Psalmus est Sapienti; quam solatiorum partiens!

Animadversiones pro erudit.

Titulus: Filiis Corach intellectus, id est, speciali & prorsus singulari attentione dignus hic Psalmus.

(מִשְׁכִּיל)

maschkil

Canticum amorum, (שִׁיר יְדִידוֹת) nuptiale.

schir jedidot

Super liliis, (עַל-שָׁנַיִם)

al fosanim

vel instrumentum in formam lilii factum, vel initium carminis.

Potentissime, hebr. o potens valde, (גִּבּוֹר)

gibbor

est intensivum pielicum.

Specie tua & pulcritudine tua, scilicet, gladio tuo, qui est decor tuus, o Heros!

Prosperere procede, hebr. prosperare, (צִלַח)
tzelach

Et regna, hebr. equita super verbum veritatis,

(רַחֵב עַל-דְּבַר-)

rechab al debar

id est, vince verbo Evangelii, protere corda, & contere.

Virga directionis, hebr. Virga rectitudinis,

(שֶׁבֶט מִישֹׁר)

schebet mischor

id est, justissima.

Myrrba & gutta, hebr. aloe.

Ex domibus eburneis, hebr. ex palatiis dentis.

(מִן הַיְכָלֵי שֵׁן)

min hekle schen

Filiae regum in honore tuo, hebr. pretiositatibus, Kleinodien.

In vestitu deaurato, hebr. in massa auri,

(בְּכֶתֶם אוֹפִיר)

bekethem ophir

auri obrizi, optimi.

Circumamicta varietatibus, adducentur Regi virgines, hebr. ex ocellaturis auri, (Goldblätt) vestimentum ejus, in recamatis (gestickt) phrygio opere contextis.

Nocturno tertio de Beata.

DIES XXIV.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LXXXVI.

Fundamenta ejus.

Unus e posteris filiorum Core, videns civitatem Jerusalem, arcem in Sione monte positam, ex abrupto in ejus laudes excurrit, maxime ex hoc capite, quod Deus hunc locum suo cultui imprimis destinavit; videt in spiritu, multas gentes illuc migraturas, adoraturas verum Deum; egregios viros, heroes ex ea urbe prodituros, nascituros. Tu transfer ad civitatem *Jerusalem novam* sensu *anagogico*; *allegorico* autem ad Ecclesiam in monte, *petra*, fundatam &c.

PUNCTUM SECUNDUM.

Portas Sion præ omnibus aliis Judææ locis diligit.

Rabab, id est, Ægypti, sic dictæ ab ipforum Rege.

Babylonis, gentilium, (Synecdoche, species pro genere) si me colant, quærant.

Alienigenæ, immo etiam in sanctam civitatem admittentur exteri *Philistæi*, *Tyrîi*, *Æthiopes*.

Homo & homo. Viri & multi & præstantes hanc urbem jam incolunt, etiam *externi* sedem figent.

Dominus narrabit. Tam copiosi erunt, ut tantum Deus eorum numerum inire possit, & in sacra pagina id actu facit.

Sicut lætantium. Profecto, qui habitant in Jerusalem, aliam ex alia causam & novos fontes lætitiæ habent. Ut alibi ait, *quasi sonus epulantis*, ein immerwährendes Freudengeschrey, Frohlocken, wie bey einer saftigen Mahlzeit. Hæc multo magis *allegorice* de coelo; *mystice* de cultoribus Mariæ; *tropologice* de bona conscientia intellige.

Animadversiones pro eruditis.

In montibus sanctis, hebr. *sanctitatis*, (קֹדֶשׁ)

kodeſch

amant enim hebræi *abstracta* pro *concretis*.

Alienigenæ. Palestina, id est, *Philistæi*. Species pro genere; gentes nempe.

Homo & homo, hebr. *vir & vir*, (אִישׁ וְאִישׁ)

iſch veiſch

hoc est, nobiles, strenui, viri apostolici.

In scripturis populorum, hebr. *in scribendo populos*, in Kroniken. (בְּכַתּוּב)

biktob

Sicut lætantium, *omnium habitatio est in te*, hebr. & *cantores*, *sicut tibicines*, *omnes fontes mei in te*. Id est, perpetua occasio, & perpetuus fons lætitiæ in te erit.

(וְשָׂרִים כְּחִלְלִים כֹּל-מַעֲיָנִי בְךָ)

vescharim keholelim kol-majanai bach

Verbo: tantus erit in te júbilus, ut perpetua hilaria agere videaris. Id quod ad *cælestem Jerusalem* felicius & verius transferas.

DIES XXV.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XCV.

Cantate Domino canticum novum.

Invitat Psaltes omnes ad laudandum Deum in monte Sion. In libro primo Paralipomenon capite XVI dicitur, hunc Psalmum cantatum esse *in translatione* arcae in Sion. Post aliquot secula rursus cantari iussus est, quod a Zorobabele, *Domus seu Templum Dei* reddificabatur; id quod patet ex titulo in latinis & græcis editionibus præfixo. In hebræo deest titulus.

Sensu *allegorico* applica ad Ecclesiam Christi, quæ laudat Deum ob salutem per Christum partam, & ob judicia Dei æquissima.

PUNCTUM SECUNDUM.

Canticum novum, insigne, quod tantum pii cantent.

De die in diem, semper, quotidie.

Confessio laudis per linguam *exterius*, & *pulchritudo cordis* per puritatem & intentionem *interius*.

Sanctimonia, in religione interna & moribus.

Magnificentia, in ritibus externis, in vestitu, loco, ornatu.

In sanctificatione, in templo ei sacrato.

Patriæ gentium, πατρία græce; latine *familia*.

Hostias, dona ex farina optima, adorea, hoc enim significat vox hebræa *Mincha*, incruentam hostiam ex triticeo pane; id est, sub specie panis.

Commoveatur, paveat, contremiscat præ reverentia & sacro horrore omnis offerens.

Dicite in gentibus, quia Dominus regnavit. NB. Ducentis ante Christum annis legebatur: *Dominus regnavit a ligno*. Sustulerunt vel Judæi invidi; vel Catholici scioli, eo quod in hebræo hæc verba *a ligno* non reperiebant. *De Judæis* hac in re, ubi nimis perspicue crux & mors Christi *in ligno* prædicebatur, valde infidis, sic sentit Justinus Martyr in sermone, quem contra Tryphonem, doctum Judæum, scripsit. *De sciolis* autem, quam certum est, quod stringere virgulam censoriam hodiedum adversus Vulgatam latinam audeant. Viderint isti, quid respondeant. Leo X, & Pontifices reliqui, commendarunt linguæ græcæ & hebraicæ studium Theologiæ Doctoribus hoc fine, ut interpretes in exponenda scriptura juventur; non ut *Vulgata* fugilletur. Quid non audent hebræo liquore tincti, si superbi, & fastuosi sunt? Dicite ergo

Gentibus, Dominus regnavit a ligno; id est, per lignum, post mortem in ligno exantlatam regnavit, regnat, regnabit, *regni ejus non erit finis*.

In atrio, im Vorhofe; nam atrium interius solis Levitis, & Sacerdotibus ingredi licebat; non *Laicis*. De atrio triplici alias dictum.

Correxit, firmavit, consolidavit. *Allegorice*, Christus orbem terræ correxit, verbo, exemplo, redemptione, doctrina, per se, per suos.

Animad-

Animadversiones pro erudit.

Omnes dii gentium demonia, hebr. vana, idola,

(אֱלִילִים)

elilim

os habent & non loquuntur &c. Vide ultimum
Psalmum Dominicæ in Vesperis: Part. I. die XIX.

In exitu Israel de Ægypto.

In conspectu ejus, hebr. ad facies ejus, (לפניו)

lephanav

id est, coram eo.

Afferte. In hebræo ter habetur: *tribuite.* (דָּבַר)

habu

Tributum, hoc est, vere debitum ex titulo rigo-
roso religionis, quæ ad justitiam refertur a S. Tho-
ma in Summa.

Hostias, hebr. munus, (מִנְחָה)

mincha

donum ex pane candido, simila purissima.

Adorate Dominum, hebr. incurvate. Vide ri-
tum & reverentiam corporis externam, quod alias
notavi, & notari meretur ob antiquitatem ritus,
quem dicitur ratio; poscit religio.

Commoveatur a facie ejus, hebr. paveat ad facies
ejus, pavete (חִילוּ)

chilu

rursum observa reverentiam & sacrum horrorem.

Cæli, terra, mare, ager, ligna, omnia ad adventum
primum & secundum Christi lætabuntur. Hem
obsequium naturæ, quæ, si ratione prædita esset,
lætando laudaret Deum. Quid tu facis homo

ratione, fide, instructus? Natura magistra disce sapere. Voces *exultationem* significantes in hebræo sunt,

(יִשְׂמְחוּ וְתִגַּל יְרַעַם יַעֲלֶן יִרְנְנוּ)

jerannenu ijaalon jiram vethagel jisimchu & hæc omnia: *quia venit*, adventu primo; *quoniam veniet*, adventu secundo.

Judicare terram, continens pro contento: bonos & malos. Sed in justitia, *ut recipiat unusquisque*, prout gessit in corpore suo. Et in veritate sua inflecti nescia, fidelissima, æterna. *Veritas enim Domini manet in æternum*. Quantum solatium justis! quanta desperatio peccatoribus! poenitentiam procrastinantibus.

DIES XXVI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XCVI.

Dominus regnavit, exultet terra.

Videtur hic Psalmus a Davide factus esse, postquam per cædem Absolonis ei, tanquam legitimo Domino, restituta est terra. Hac occasione prævidit in spiritu secundum adventum futuri Messiae, describit itaque extremum judicium, & majestatem judicis Christi, ejus Thronum, Sedem, columnæ hujus Sedis sunt *justitia & judicium*, profecto rectissimæ, ignem, qui (ut S. Petrus secunda epistola capite III. versibus 7 & 10) universum orbem antequam Christus judex comparet, cremabit. Testabuntur cælum, ignis, sulphur, grando, fulmina, signa alia, *justitiam vindicis*. Sion, Ecclesia, filia Judæ, fideles & beatæ animæ cum summo

summo jubilo videbunt, cingent venientem judicem. Apostolus Paulus ad Thessalonicenses ait: has Christo obviam rapiendas in aere; & sic semper cum Christo futuras &c.

PUNCTUM SECUNDUM.

Terra & insulæ. Continens pro contento; omnium regionum *animæ justæ* exultent.

Correctio sedis, vivo aufrechte, steife Säulen, justitia & judicium.

Inimicos ejus, infideles, malos Christianos adhuc vel paulo ante vivos comburet.

Adorate eum omnes Angeli ejus. Tum flectetur omne genu in nomine Jesu *cælestium, terrestrium & infernorum.* O quam diversa erit hæc incurvatio! hinc plena desperatione; illinc reverentia & certitudine.

De manu peccatoris, diaboli, peccatorum primogeniti, id est, peccatoris maximi.

Confitemini memoriæ sanctificationis ejus. Jam nunc, o pii, laudate Christum ob hoc judicium; hoc enim sibi vult illud in oratione Dominica: *Adveniat regnum tuum.* Ibi sanctificabitur Christus, ibi ad literam implebitur, quod prædixit David Psalmo L. & D. Paulus: ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas, *cum judicaris.* Ibi omnes impii agnoscent, se *de te*, o Christe, de tua Ecclesia, de tuis, male judicasse. Ibi implebitur: *ego vici mundum.* Nunc arguo mundum de peccato, de judicio, de justitia.

*Animadversiones pro eruditionis
amantibus.*

Correctio sedis ejus, hebr. locus paratus solii ejus.

(מכון כסאו)

mecon kisso

Qui gloriantur in simulacris suis, hebr. in vanis.

(באלילים)

baelilim

*Adorate eum omnes Angeli ejus, hebr. incurvate
vos ei omnes divi. Observa reverentiam.*

*Animas Sanctorum suorum, hebr. misericordium
suorum, (חסידיו)*

chafidav

fic sæpissime vocantur *pii*, ob opera *misericordiae*,
quæ maxime disquirenda erunt in die judicii.
Ut patet ex Evangelio Matthæi, ex ipsis verbis
Christi: *esurivi & dedistis - - & non dedistis &c.*
Time! o *dure!* lætare o *misericors!*

*Lux orta est, hebr. fata est, scilicet lumen glo-
riae, o felix fatum, quod æternos fructus, tri-
gesimum, sexagesimum, centesimum feret, sem-
per, æternum! o fata læta; piosque labores!*

DIES XXVII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XCVII.

*Cantate Domino canticum novum,
quia mirabilia.*

R*esurrectio Christi, regnum ejus æternum, renovatio
mundi per Christum, & Ecclesiam ab eo funda-
tam, spiritu prophetico adumbrantur.*

PUN-

PUNCTUM SECUNDUM.

Salvavit sibi dextera ejus. Sibi gloriam; nobis peperit salutem, propria virtute a mortuis resurgens, primogenitus mortuorum Christus; nam omnes ante ipsum a morte resuscitati, puta: Puer ab Eliſæo; Lazarus a Christo; puella, & adolescens Naimicus, rursus mortui sunt; Christus autem surrexit vere, jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur.

Viderunt omnes termini terræ: impletum est illud: & videbit omnis caro salutare Dei.

In tubis ductilibus, ex argento ducto & fuso confectis.

Tubæ corneæ, buccinæ ex cornu.

Moveatur præ reverentia, qui terram incolunt; & qui mari accolunt, inclinent se.

Flumina. Omnes Sancti, qui ex mari, ex Deo, sunt, lætabuntur.

Flumina plaudent manu. Manus fluminum sunt fluctus ad ripam allisi & sublati; intellige pios repletos Spiritu sancto, de quorum ventre (ut ait Christus) flumina fluent allegorice.

Animadversiones pro erudit.

Novum, hebr. (חֲדָשׁ) id est, insigne, excellens.
chadasch

In tubis ductilibus, hebr. classicis, (בַּחֲצֹצְרוֹת) bachatzotzerot
quales, si canitur classicum, adhiberi in bello solent.

In æquitate, hebr. in rectitudinibus. (בְּמִישְׁרִים)

bemescharim

In multiplici rectitudine ad legem naturalem, divinam, humanam, circa peccata per commissionem; per omissionem; propria, aliena. Verbo: Justitias judicabit; id est, rectissime tribuens singulis, prout gesserunt &c.

O Domine! delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce sermo tuo; cum veneris judicare, noli me condemnare. Delicta mea paveſco (sic inscribi tumulo, lapidi inſculpi ſepulchrali voluit Guilielmus V. Dux Bavariae pientissimus, fundator collegii & templi S. Michaelis Monacensis, ut legere in hoc ipſo templo eſt.) *Commiſſa mea paveſco & ante te erubeſco, cum veneris judicare, noli me condemnare.* Hæc cedrus, quid arundo?

Nota. Habes nunc officii de Beata matutinum; iidem, excepto uno, Psalmi occurrunt in officio de Virginibus, & sanctis feminis, non Virginibus. Est autem hic Psalmus XLVII. *Magnus Dominus*, in secundo nocturno ultimus; cum contra in officio de beata loco hujus recitetur Psalm. LXXXVI. *Fundamenta ejus.* Nullum ceteroqui discrimen. Sit igitur

DIES XXVIII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XLVII.

Magnus Dominus.

Literali ſenſu Propheta deſcribit (unus e filiis Core) urbis hieroſolymitanæ magnificentiam, felici-

felicitatem, oppugnationes incassum susceptas & quondam suscipiendas ; relatas de hostibus oppugnantoribus victorias.

Allegorico sensu ad Ecclesiam Christi, ad Christum ipsum transfer.

Adverte, quam eleganter Propheta insultet hostibus sub finem Psalmi per hæc verba: *Circumdate Sion, complectimini; ponite corda in virtute ejus; id est, diligenter observate munimenta & robur ejus; distribuite domos ejus, ut stulti Thraiones in bello solent, qui dividunt ventosis linguis & præceptis per inanes cogitationes victoriis spolia ante, quam acquirant.* Sic olim de Sifara: *Forsitan nunc dividit spolia &c.* una sapientior cæteris uxoribus ejus argutabat. Quam stulte! . . . *Num tibi Mavors ventosa in lingua?* ait apud Virgilium Turnus ad ejuscemodi heroem linguosum; *Dranceus* ei nomen erat.

PUNCTUM SECUNDUM.

Latera aquilonis. Comparete ad urbem Solyrmæam in valle sitam, erigitur in monte Sion *domus regis ad septentrionem.* Hinc ipsa civitas vocatur *latus aquilonis.*

Reges terræ congregati sunt ad oppugnandam eam, sed frustra. Sub Rege Josaphat Rex Syria, Edom, Ammon, Moab &c. II. Paralip. XX. de hoc Psalmista alias, nomine civitatis sanctæ: *Moab olla, lebes spei meæ;* sub Ezechia Rex Assyriorum *Sennacherib* IV. Reg. XIX; *olla, lebes s. ei,* id est, *pollutrum,* ein Zuber, ein Binderschäfflein zum Fußwaschen.

Ipsi videntes sic perturbati sunt, ob præsentem & insperatam Numinis opem.

Ibi dolores, ut parturientis. Tanto angore, dolore obruti sunt hostes; quanto mulier, cum urget partus.

Conteres naves Tbarsis, ut contrivisti naves maris; sic conteres, o adjutor Deus, hostes Solymæ.

Sicut audivimus ex Prophetis antegressis; sic experti & ipsi sumus præsentem Dei opem.

Secundum nomen tuum. Vere imples nomen optimi Patris; potentissimi Dei; sapientissimi Gubernatoris. Alii dicuntur, & non sunt, magni.

Ut narretis in progenie altera. Ite, o Reges! (*ειρωνικως*) & narrate victorias vestras filiis & nepotibus vestris; testes estis; incassum pugnari adversus Deum, si is custodiat civitatem.

Quid obstat, quo minus sensu tropologico ad justum transferas; certe non contristabit justum, quidquid ei acciderit. Nihil timet, nisi Deum, peccatum, se.

Animadversiones pro eruditionis avidis.

Fundatur exultatione, hebr. pulcer climate,

(*יפה נופ*)

jephe noph

id est, situ elegantissimo mons Sion; & urbs.

Deus in domibus ejus cognoscetur, hebr. notus est ad elevationem. (*נודע למשגב*)

nodah lemisgab

Narra-

Narrate in turribus ejus, hebr. numerate turres ejus, (ספרו מגדליה)

sipperu migdaleah
diligentissime in digitos mittite turre & munimenta. Quid proderit, protegente Deo?

Ponite corda vestra in virtute ejus, hebr. observe munimenta, sive antemurale ejus. (להילה)

lechelah

Betrachtet die festen Plätze und Vorwerke genau.

Distribuite domos, hebr. roborate palatia ejus, scilicet præconcepta spe devorate, & cogitate: hoc, vel istud palatium sic amplificabo, sic ornabo &c. si meum fecero; si jure belli obtinuero

In secula, hebr. super mortem, (על-מות)
id est, usque ad mortem, quoad vixerimus, defendet nos Deus,

Nota. Restant nunc Psalmi in nocturnis Apostolorum dicendi; qui ab aliis diversi, ii nunc explanabuntur.

DIES XXIX.

PUNCTUM PRIMUM.

In nocturno secundo Apostolorum occurrit primo loco Psalmus XLVI. Omnes gentes plaudite.

Argumentum: Cum arca Dei deferretur inter agmina jubilantium, invitat Propheta omnes gentes ad Deum laudandum.

Allegorico sensu (qui hic simul est literalis seu verus, a Spiritu sancto intentus) intelligi hæc possunt

possunt de jubilo coelitem, qui Christo in coelos alcendente sanctos Angelos una & animas antehac existentes in limbo, cum Christo nunc ascendentes, exhilarabat. Teste Mariana doctissimi Hebræorum hunc Psalmum de Messia intelligunt.

PUNCTUM SECUNDUM.

Adhibet Ecclesia hunc Psalmum in *Nocturno II.* Apostolorum; utpote, quibus cernentibus elevatus in coelum Christus est. Testes hi oculati, *omni exceptione majores*, jussi a Christo ire in mundum univcrsum, prædicare Evangelium, nunquid non invitarunt *omnes gentes ut plauderent?*

Elegit nobis, ex nobis, ex omnibus nationibus selegit nos tanquam hæreditatem, & *peculium suum, populum peculiarem.* Certe non fecit taliter *omni nationi.*

Speciem Jacob, hoc decore Patris Jacob, Christo, nepote ejus, merito gloriantur veri Israelitæ, nepotes Jacob, & virtutis paternæ hæredes.

Ascendit de loco minus celebri in honoratiorem.

Psallite sapienter, id est, *cum intelligentia*, sive, ut ait D. Paulus: *Psallam spiritu, psallam & mente.* Id est, simul ut intelligas quid ores, simul ut ferveas. Primum pertinet ad mentem, alterum ad spiritum. Velatis virginibus ignoscendum est, si Psalmos non intelligunt; in Sacerdote, præsertim non juvene, ferendum non est. Et hem hic ipse scopus est hujus laboris mei, & opellæ, quam hic cernis.

Sedet super sedem sanctam suam, adest propitius in propitiatorio; ubi responsa divina funduntur
super

super *Seraph & Cherub*; quod hebræi vocant *Urim & Thumim*, id est, illustrationes, & gratiæ &c. Nunc autem Christus ad dexteram Patris (*advocatum* enim habemus apud Patrem) *Rex, Judex*, universi gubernator sedet. Hem potestatem Christi!

Dii fortes terræ, Deus qui in signum eminentiæ & majestatis sæpe in hebræo effertur numero plurali *Elobim*; sicut Imperatores, Reges, Duces scribi in decretis & mandatis jubent: *nos Dei gratia*. Si malis intelligere de Regibus & Principibus hujus terræ, non repugno; accedentes enim ad verum Dei cultum *vehementer*, id est, multo magis, honore, potentia, opibus aucti sunt. Id quod testantur tot Imperatores & Reges. Thomas Bozius in libro *de signis Ecclesiæ* exempla complura & illustria refert.

Animadversiones pro erudit.

Speciem Jacob, hebr. *gloriam, excellentiam*,
(יָכֹוֹב—כְּבוֹד)

eth-geon

additur *Selah*, id est, spatium vel *pausa* ad meditandum. Quia est operæ pretium.

Psallite sapienter, hebr. *canite intelligens, intelligibiliter*, (מִשְׁכִּיל)

maskil

tum, ut alii te audiant, si fiat in publico; tum ut tu ipse orans intelligas, quid ores; *maskil* enim significat *intellectum*, seu *intelligentia* & attentione dignum quid.

Principes populorum, hebr. *magnifici*. (נְדִיבִי)
nedibe

Congregati sunt cum Deo, id est, *aggregati*, *ad-*
jecti, *adducti ad Deum verum sunt*.

Quoniam dii fortes terræ, hebr. *quoniam ipsi* (hi
principes) *scuta terræ*, seu *protectiones terræ sunt*.

(מַגִּינֵי-אֶרֶץ)

magine-eretz

Certe principes pii, religionis defensores, optima
scuta provinciarum sunt. *Exempla* grandium cor-
rectiones efficacissimæ subditorum sunt. Quam
potens clypeus religionis Princeps pius ! . . .

DIES XXX.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LX.

Exaudi Deus.

Exilium ob *moram temporis*, ob *ingruentem senectu-*
tem, ob *indignitatem insectatoris* molestum per-
pessus Pater David, Absolone insultante, tan-
dem per hujus cædem divino beneficio restitu-
tus *Regno & suis*, a Deo vitam longiorem, & feli-
cius regimen deposcit. Sic litera; tu *afflictis* sen-
su *tropologico*; *Regnum coeleste* suspirantibus sen-
su *anagogico* applica; & si sapias, maxime tibi.

PUNCTUM SECUNDUM.

A finibus terræ. Ah quam longe arceor a
throno meo, vel potius a *sanctuario tuo*! sic suspi-
rat in Psalmo, quem primum habemus in ac-
cessu ad missam; *quam dilecta tabernacula tua*. His
deside-

desideriis *sancti* duntaxat flagrant. *Tepidi* illud apud Malachiam capite primo cum negligentibus & oscitantibus veteris legis Sacerdotibus: *Mensa Domini despecta est; quotidie sacrum dicere:* molestum negotium est. Quotidie officium divinum recitare, cantare, tempus pessumdare est.

Dedisti hæreditatem totam terram Chanaan ejectionis septem gentibus, etiam *Jebusæis*, quas ante me per tria fere secula nemo domuit; ab hac nunc exulo.

Dies super dies Regis adjicies, annos. Adde annis meis annos, adde *mibi & meis hæredibus*, id, quod promissisti; etiam dabis, spero; immo confido.

Misericordiam & veritatem (fidelitatem) quis requireret? quis a te frustra expectet? nemo. Nam semper præsto es, in te vere sperantibus.

Animadversiones pro eruditionis studiosis.

Nihil præter pauca, quæ subjungo.

Veritatem tuam quis requireret? hebr. *veritatem præpara, custodient eum,* (מן יצירה)

man jintzeryhu

id est, misericordiam & veritatem præpara; hæ enim custodient, defenderent eum (*me Regem & meos posteros post me*). Vox *man* occasionem dedit diversæ lectioni. Sensus autem verus prodit, quem significavi.

De die in diem, hebr. *die, die,* (יום יום)
id est, *quotidie.* jom, jom

DIES XXXI.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi LXXIV.

Confitebimur tibi Deus.

Hic Psalmus rursus est *dialogicus*, seu carmen *amibæum*, latine *alternis dictum*, inter Prophetam & Deum. Psalmista Asaph, qui nonnullos Psalmos confecit, considerans Dei *misericordiam* juxta ac *justitiam*, quid timendum peccatoribus; quid sperandum probis sit, & ipse considerat, & ex Deo, respondente sibi, intelligit.

Quam multi Psalmi nobis essent perspicui, si hunc *latentem dialogismum* in compluribus Psalmis rite intelligerimus! Deum bonum, quanto studio in Virgilii Eclogis; & in Horatii Sermonibus hos dialogismos eruimus! Quidni aliquot horas in intelligenda *Poesi divina* Psalmorum & Prophetarum ponimus? adeone nobis desipit, quidquid sacrum est? & tamen nihil sublimius. Omnes Pindari & Horatii serpunt, si cum sublimi volatu sacrae Poeseos conferantur.

PUNCTUM SECUNDUM.

Propheta.

Confitebimur tibi Deus. Laudabimus te.

Deus.

Cum accepero tempus, mortis, judicii utriusque. Statutum est *hominibus* semel mori, asseverat Paulus, & post hoc Judicium. *Hoc est tempus Dei* & quid facies?

Ego justitias judicabo est hebraismus, id est, *recte, juste*, ut res tulerit, *judicabo*: probis præmia; pecca-

peccatoribus supplicia decernam. In hebræo est: *rectitudines* judicabo, *abstractum* pro adverbio *recte*.

Liquefacta est terra, tunc liquefiet, dissolvetur terra.

Ego confirmavi columnas ejus, nam ego, qui terram fundavi super maria, super columnas aqueas, stabilivi, in æquilibrio conservavi, ego qui hoc feci, nunquid non potero dissolvere?

Dixi iniquis. Per me, per *inspiraciones*, per *testimonium conscientiae*, per *gratias externas*, per *exempla tragica*, adversa *publica & privata*, per *adhortationes concionatorum*, &c. per ipsa exempla *piorum*.

Nolite inique agere, superbia, avaritia, luxuria frontem fastuosam in coelum tollere.

Neque ab oriente &c. Nemo evadet me judicem.

Propheta.

Calix in manu, portio supplicii cuivis danda.

Vini meri, a quo inebriantur tot peccatores.

Plenus misto, ex pluribus malis *mixtum* est hoc vinum, ex bellis, fame, morbis, infortuniis, angore conscientiae, certa derelictione, stupore sopitae conscientiae: *peccavi & quid accidit mihi triste*, & hoc in tempore; post mortem mixtus calix igne, sulphure, verme, qui non moritur, fremitu dentium, desperatione, *væ!* multiplici & æterno.

Inclinavit ex hoc in hoc. Aliud ex alio malum immisit, ut peccatores puniret & converteret.

Fex ejus non est exinanita, maxima poena refidet in fundo calicis iræ divinae *semper haurienda*;

rienda ; *nunquam* exhaurienda per totam æternitatem.

Bibent hanc omnes peccatores impoenitentes.

Ego autem annuntiabo. Ego & reliqui prophetæ hoc prædicabimus, ante denunciabimus peccatoribus, ut sibi caveant ; ut redeant ad cor.

Deus.

Et omnia cornua. Peccatores hos ego depri-
mam, elidam ipforum robur ; justum autem
exaltabo.

Animadversiones pro erudit.

Titulus est : Victori, ne corrumpas, id est, can-
tori optimo præmium, qui ad modulos illius
cantici, quod incipit : *ne corrumpas*, hunc Psal-
mum elegantissime ad citharam luserit.

(אֶל-תִּשְׁחֶת)

al tafchchet

Tempus, in hebræo additur : *statutum*,

(מוֹעֵד)

moed

a Deo præfinitum, decretum.

Iustitias judicabo, hebraice, *rectitudines*.

(מִישְׁרִים)

mescharim

Liquefacta, hebr. *liquefacti*, (נִמְגִּים)

nemogim

quia in mente Dei futura tam certa sunt, quam
præterita, hinc sæpe pro *liquefiet* pro futuro est
præteritum.

Ego

Ego confirmavi, hebr. *direxi æquilibrio columnas*
ejus, (תִּכְנִיתִי) additur *Selah*, *Pausa*.

Tikanthi

Iniquis, hebr. *insanis*, (לְהוֹלִלִים)

laholelim

quis tam infanus, quam qui peccat; in peccato
perseverat? pugnabit pro eo & cum eo (Deo)
 contra insensatos orbis terrarum, ait Sapiens.

In altum, hebr. *in excelsum*, nempe adversus
 altissimum. (לְמָרוֹם)

lammарom

Nolite loqui, hebr. *in collo præfracto*,

(בְּצוּאָר עֵתֶק)

betzawar athack

Vini meri, hebr. *vinum rubuit*. (וַיֵּין חָמָר)

vajin chamar.

Fex ejus non est exinanita, hebr. *faeces ejus expri-*
ment, scilicet *impænitentes*. (שְׁמָרִיָּה יִמְצוּ)

fchemareah jimtzu

Impius, quem hæc non terrent, stupor est.

DIES XXXII.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi XCVIII.

Dominus regnavit, irascantur populi.

Nam Psalmus 96. *Dominus regnavit, exultet terra* explicatus est in Matutino de beata ad diem *vigesimam sextam* hac parte.

Postquam arca Dei (quæ & scabellum Dei vocatur) in novo tabernaculo, in monte Sion, tandem pacifice reposita est, ut refertur in II. Regum cap. VI. 17. invitat Psalter omnes ad verum Deum ibi adorandum, & sacrificiis propitiandum: ut efficacius moveat, affert exempla *Moyse, Aaronis & Samuelis*. Hic sensus literalis; si ad *Eucharistiam* omni cultu adorandam; ad *hyperduliam* beatissimæ Virgini deferendam sensu *allegorico* applices, plurimum Patrum, Doctorum, Ascetarum vestigia premis.

PUNCTUM SECUNDUM.

Dominus regnavit & regnabit, licet Populi, Israelis hostes, fremant & frendeant gentes.

Super Cherubim in propitiatorio, ex quo responsa dat consulentibus, & beneficia largitur.

Moveatur terra, paveant, contremiscant incolæ.

Honor Regis diligit justitiam. Dei potentia suavi imperio & justitia constat. Hinc

Parasti directiones, recta, æqua præcepta dedisti.

Moyse & Aaron, de Aarone nemo dubitat; sed & Moyse Sacerdos fuit, in Exodo Sacrificia obtu-

obtulisse narratur, donec fratrem consecravit summum Sacerdotem, tum potestas in Aaronem ejusque translata est posteros.

Samuel; potestate extraordinaria; nec enim erat ex *Aarone*, sed ex *Isachar*, Aaronis Patruo. Confer I. Reg. I. versu 1. cum I. Paralip. VI. versibus 2 & 34. fuit itaque duntaxat *Levita*.

Ulciscens in omnes adinventiones eorum, id est, adversus eos susceptas. A quo? a *Core*, a *Dathan*, ab *Abiron*, qui cum tot Levitis & principibus Levitarum murmurabant adversus Moysen & Aaron, propterea supplicio in hunc diem inaudito puniti. A *Saule*, qui multa negotia fecerant Samueli. Sumitur itaque *passive* non *active* To *adinventiones*.

Animadversiones pro eruditis.

Irascuntur populi, hebr. *contremiscant*, (ירגזו)

irgezu

sive ex reverentia; sive ex iracundia; nam & hæc tremorem immittit.

Honor regis, hebr. & fortitudo, (ועוז)

veoz

juxta est; si est vera fortitudo, verus est & honor.

Adorate, hebr. *incurvate*. (השתחוּ)

hischthachavu

Rursum innuitur *ritus adorantium*. Sapiant aliquando hæretici, qui a flexis genibus tantopere abhorrent; & tamen *bebræum* toties jactant...

A P P E N D I X
OCTO VEL NOVEM PSALMORUM,
QUI IN VESPERIS
PRO VARIETATE FESTI ORDINARIIS
SUBSTITUUNTUR.

Quatuor sunt Psalmi, qui in vicem Psalmi *ultimi*
in Vesperis subrogari solent. Nempe

Psalmus CXVI. Laudate Dominum omnes gen-
tes. *De Confess.*

Psalmus CXV. Credidi propter quod. *De Mar-
tyribus.*

Psalmus CXXI. Memento Domine David. *De
Pontificibus.*

Psalmus CXLVII. Lauda Jerusalem. *De Dedi-
catione.*

Quinque, qui tum in *secundis* Vesperis Apostolo-
rum, tum in Vesperis Beatae & SS. Virginum
constanter recitari solent:

Sunt autem in II. Apostolorum Vesperis.

Psalmus CXXV. *In convertendo.*

Psalmus CXXXVIII. *Domine, probasti me.*

In Vesperis de Beata & V. V.

Psalmus CXXI. *Lætatus sum in his.*

Psalmus CXXVI. *Nisi Dominus ædificaverit.*

Psalmus CXLVII. *Lauda Jerusalem.*

Hos nunc appendicis loco explicatos & medi-
tandos dabo, excepto Psalmo *credidi*, quem
vide in *accessu ad sacrum* die *vigesima septima*
Parte I.

PUN-

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXVI.

Laudate Dominum.

Psalmo hoc, licet omnium *brevissimo*, Propheta *omnes* homines, nullo excepto, invitat ad laudandum Deum, ad agendas gratias ob missum & datum orbi Messiam. Impletum est, quod Psalmo secundo a Patre promissum est filio: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam.* Ecclesia dum primum alleluja post peractam memoriam dominicæ passionis canit, præ gaudio, quasi oblita moris sui, unum hunc Psalmum statim post officium solenne subjungit & addit *alleluja*, sicut & in hebræo additur, (הללו-יה)

halelu-jah

id est, laudate Deum.

PUNCTUM SECUNDUM.

Omnes gentes, in veritate comperi, exclamabat D. Petrus, ut refertur in actibus Apostolorum, quod non sit *acceptor Personarum* Deus.

Misericordia ejus, toties celebrata in Psalmis, *misericordia ejus super omnia opera ejus*, in uno Psalmo *confitemini*, quoties additur hæc clausula: *quoniam in æternum misericordia ejus.* Longanimis, *misericors & miserator* Dominus, sed cave, abutaris. Est *patiens redditor*; *patiens* quidem; *redditor* tamen. P. Franciscus Neumayr, inter ascetas nostri temporis, quod citra invidiam dixerim, facile princeps; adhuc Sodalitatis Præses, inscribere imagini Beatissimæ ex averfa parte solebat, hæc verba: *Misericordia Dei infinita est; sed non*
sunt

*sunt infinitæ miserationes ejus ; time ! Sic armabat
Sodales suos Præses : Timore & spe. Adversus
unum & solum malum : peccatum ; maxime ad-
versus relapsum , consuetudinem.*

*Animadversiones pro eruditionis aman-
tibus.*

Hic Psalmus inter eos est , qui eodem ver-
bo , vel voce definit , quo incipit : (הללו)

hallelu

laudate ; (הללו יה) laudate Deum.

hallelu-jah

Singulari apud hebræos elegantia , ad attentio-
nem figendam.

Confirmata , recte , nam est in hebræo (גבר)

gabar

roboravit , & roboratus est.

Psalium CXV. *Credidi* , vide inter Psalmos in
accessu ad sacrum *parte prima die vigesima
septima.*

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXXXI.

Memento Domine David.

Orat Deum Salomon , exstructo post mortem
Patris sui David magnifico templo in mon-
te , in quo erat area Ornan Jebusæi , quam David
sæviente adhuc per numeratum a se populum
peste , repræsentata pecunia emit , & voto edi-
to Domino consecravat (ut habetur , aut erui
potest

potest ex secundo Regum capite ultimo) itaque arcam in hoc templum recens constructum translaturus, orat primo, ut Deus illic habitare dignetur, tanquam in loco quietis; (nam antehac arca cum tabernaculo movebatur, motis castris, & quodammodo ambulabat) dein ut *Sacerdotes*; denique *totum Regnum* prosperet. Oramus nos Christiani, Orthodoxi, *allegorice*, ut Deus Ecclesiam, *tropologice*, ut animam tanquam requiem & habitaculum inhabitet.

PUNCTUM SECUNDUM.

Sicut juravit Domino. Qui David juravit Domino. Hebræum *ascher* significat *sicut* & *qui*. Juxta est, sed magis explicat votum Davidis vox *qui*, quam *sicut*. Quid igitur juravit? quando juravit vel vovit?

Si introiero - - si ascendero in lectum meum - si dederò somnum - & requiem temporibus meis, id est, non acquiescam, donec inveniam locum idoneum, in quo templum ædificetur; in quo aliquando arca Dei, hactenus vaga, quiescat, stabilem sedem habeat; vide II. Reg. ultimo.

Respondet Salomon, filius Davidis:

Ecce audivimus eam in Ephrata. Fuit antehac in Ephraim tribu, scilicet in urbe Silo; migret jam ex Ephraim tribu in *Ephrata*, id est, in montem Sion, & ibi quiescat.

Invenimus eam in campis sylvæ in monte Moria, loco antea inculto & sylvestri, nunc aptato ad templum exstruendum.

Introibimus. Postquam arcam e loco mobili in stabilem, templum nempe, transtulimus, introibimus.

Surge

Surge Domine ; o Domine dignare in hanc domum tibi ædificatam transire, & ibi permanere.

Sacerdotes : o sint sancti, pii, justi.

Et Sancti tui, Levitæ ; o ut cum lætitia laudes & Psalmos canant! . . .

Faciem Christi tui, Salomonis in Regem uncti.

Furavit Dominus David veritatem. Quam? de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Deus loquitur.

Hæc requies mea &c.

Viduam . . . pauperes . . . Sacerdotes - & Sancti ejus, hem promissum Dei.

Illuc producam cornu David, gloriam, robur familiæ Davidis.

Paravi lucernam Christo meo, Davidi uncto, ut semper aliquis ei succedat ; dum veniat promissus Messias. Vide II. Paralip. XXI. 7.

Effloreat sanctificatio, in dies crescat gloria. O quam pii sensus scrutanti, intelligenti, amanti !

Animadversiones pro eruditionis amantibus.

Omnis mansuetudinis, hebr. afflictionis ejus.

(עניו)

ynotho

Afflictio profecto multiplex. A Saule per tot annos, tot modis, insidiis ; a filio Absolomo & Achitophetele ; ab Ammone ferme inter epulas occiso ; a Thamar, per filium vim passa ; per fratrem ; a proprio lapsu, postquam senescens vir secundum
cor

cor Dei triplici facinore se contaminavit, *adultério, inebriationis suasu, homicidio*; & integri ferme anni *impœnitentia*.

Non frustrabit, hebr. *non avertetur ab ea*. Id est, fidelis est Deus, quod promisit, dabit.

Elegi eam, hebr. *desideravi*. (אִיתִּיהָ)

ivithiha

Viduas ejus, hebr. *escae ejus*. (צִרָה)

tzerah

Sancti ejus, hebr. *pii ejus, misericordes ejus*.

(וַחֲסִידֶיהָ)

vachasideha

Nempe Deo *Sacri* nulla re se magis Sanctos seu Deo consecratos probant, quam *misericordia*.

Illuc producam cornu, hebr. *ibi germinare faciam cornu*, decus, gloriam, Davidis. (אֲצִמִּיחַ)

atzmiach

Effloreat sanctificatio ejus, hebr. *corona ejus*.

(נִזְרוֹ)

nizro

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXLVII.

Lauda Jerusalem.

Hic Psalmus apud Hebræos cum priore connectitur, qui incipit *laudate Dominum, quoniam bonus*. Notandum, quod hebræi nonum Psalmum in duos dispescant; & hinc a decimo ad centesimum quadragesimum septimum

a latinis uno numero diversi sunt, ita, ut ubi nos verbi causa numeramus Psalmum *vigesimum*, ipsi appellent *vigesimum primum*; in hoc autem Psalmo convergunt; atque adeo tot sunt Psalmi Judæis, quot nobis, sed diverso numero intermedio a nono ad centesimum quadragesimum septimum.

Argumentum porro utriusque conjuncti Psalmi est hoc: Laudat Deum, quod populum Israel *ante Regum tempora sub iudiciis* dispersum collegerit, terram promissam diviserit; & urbem Jerusalem ædificaverit in eo loco, qui antea fuit *receptaculum latronum, Jebusæorum* maxime: hinc alio Psalmo vocat locum hunc *campos sylvæ*, id est, *locum horridum, incultum, latronibus infestatum*; addit dein alia beneficia in populum sibi *peculiarem* collata.

Allegorico sensu gentes in Ecclesiam Christi collectas considera.

PUNCTUM SECUNDUM.

Posuit fines tuos pacem. Friedsame Gränzen und Nachbarn. Munivit te pace ex omni parte.

Adipe frumenti, optimo selecto tritico ditavit; vicissitudine caloris, frigoris ad nutum Dei reficit terram, & incolas.

Qui annunciat verbum suum Jacob, inter tot beneficia magna princeps & maximum est, quod *leges eis speciales* dederit, declararit, quo cultu coli velit, profecto

Non fecit taliter omni nationi. Hoc speciale beneficium non omnibus concessit. Majori jure id
de

de *Ecclesia orthodoxa*, de dono Dei, ac lumine, *fide* nempe *vera*, intelligas.

Animadversiones pro erudit.

Jerusalem, in hebræo est dualis, *Jerusaláim*, duplex erat; altera in monte Sion; altera in valle, quæ *minor* vocabatur, seu *filia Sion*. Id quod toties audis, & legis.

Seras portarum, hebr. *vestes*. (בְּרִיחַי)

beriche

In te, hebr. *in interiori tuo*, (בְּקִרְבְּךָ)

id est, in medio tui.

bekirbach

Adipe frumenti, hebr. *triticeorum*. (חֲמִים)

chitim

In secundis Vesperis Apostolorum

Duo Psalmi explicandi sunt, qui a Vesperis aliis diversi sunt.

PUNCTUM PRIMUM.

Psalmus CXXV. *In convertendo Dominus captivitatem.*

Argumentum & occasio hujus Psalmi desumitur ex ipso initio: *In convertendo Dominus captivitatem Sion*. In hebræo enim est: *Quando Dominus redire facit, vel fecit captivitatem* (captivos Judæos e Babylone) Describit itaque Psalter, quisquis fuit, auctor certe nobis non constat, lætitiā redeuntis populi. Intermiscet gemitus diuturnos

per septuaginta annos. Ibi certe amittebant, seu perdebant, quidquid habuere, puta, *opes*, & *proles*; post reditum autem Deo favente reparantur omnia. Et hi sunt *manipuli*, de quibus in fine Psalmi fermo est.

Sensus *allegoricos* de servitute peccati, *anagigicos* de corpore mortis hujus, ut ait Paulus, sive de mortali vita, *tropologicos* de vitio quodam, quod in te triumphans est, eradicando; de inferenda virtute, qua maxime eges, tibi, o lector, pie meditandos relinquo.

PUNCTUM SECUNDUM.

In convertendo, dum actu decretum nunciatum est de concessa liberatione & reditu.

Sicut consolati. Sicut non est hic *particula similitudinis*, sed *assertionis*, *affirmationis*, quasi diceret *veram & solidam consolationem habuimus*.

Vox gentilium.

Magnificavit. Deus eorum eos adjuvit, eduxit.

Vox Judæorum.

Facere nobiscum. Ita vero: Deus noster nos eduxit.

Converte Domine. O Domine, libera omnes, quotquot captivi sunt; cito

Sicut torrens in austro: Sicut post longam siccitatem decurrentes pluviae, & torrentes, flante austro, vel vento calido recreantur prata, agri, agricolae; sic tu nos recrea.

Euntes, in captivitatem abstracti babylonicam *flebant*, *mittentes*, cum viderent omnia, agros & *proles*, perditum iri *flebant*.

Veni-

Venientes post LXX annos reduces, jam nunc spe præcipiunt fructus agrorum, pecorum, matrum, & hi sunt manipuli, Garben.

Animadversiones pro erudit.

Sicut consolati, hebr. veluti somniantes,

(כְּחֹלְמִים)

kecholemim

qui recentes a somnio surgunt, in eventibus *inopinatis* extra se rapiuntur, vel tristitia, vel lætitia, & quodammodo stupent, dum sibi redduntur.

Repletum est gaudio, hebr. risu (שִׁחּוֹק)

in signi gaudio, quod os dilatat. fechock

Magnificavit, hebraice, (הִגְדִּיל)

higdil

hiphilicum est & rem intendit. Id est, valde magnifice fecit nobiscum Deus.

Sicut torrens in austro, hebr. in meridie flante vento valido & calido, qui nives, glaciem inveteratam dissolvit, siccos & exustos agros & fata recreat.

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXXXVIII.

Domine probasti me.

David considerans, Deum nihil latere, utpote omnia scientem ante, quam sint vel fiant; omnia posse omnipotentem; ubique præsentem esse; & neminem ejus oculo, *pænitentiæ, ultioni* subducere

ducere se posse, concludit ; vitam sanctam & sancte transigendam esse præsente & omnia, etiam intima, vidente Deo. Tu si ad peccandum alligeris ; si cum impiis senibus *Susannam* coarctantibus dicas velingas : *nemo nos videt* ; hunc Psalmum serio considera ; ausim spondero, non peccabis ; nisi occallueris in malo.

PUNCTUM SECUNDUM.

Probasti, investigasti, scrutatus es me totum.

Sessionem & resurrectionem, totam vitam, quæ omnis in motu & quiete alternis agitur.

Funiculum nosti, quid & quantum, jurene, an injuria, possideam. Vel totum filum (totam seriem) vitæ meæ, pueri, adolescentis, juvenis, viri, senis, pastoris & regis nosti.

Non est sermo. Ante, quam profero sermonem, tu nosti, quid locuturus sim, qua mente. Utut tegere vel simulare adlaboro, tu vides mentem.

Novissima & antiqua olim eventura ; & quæ evenerunt.

Posuisti super me manum tuam. Vix formatus fui, tu me protexisti.

Mirabilis ex me. Altior, celsior est tua & dextera & scientia, quam ut ego capiam.

Quo ibo a spiritu tuo? Tuam divinitatem ubique diffusam & infusam nemo effugerit. Quorsum ergo fugiam ?

Pennas diluculo. Si ab ipsa aurora mutuavero alas, id est, si celerrime cum lumine ab ortu ad occasum per totum horizontem me transtulero, tam cito quam lumen ; tu ades, tu tenes me.

Nox

Nox illuminatio mea. Nox sibi, o Deus, est tibi lux. Frustra tego *voluptates meas tenebris.* Tu vi-
des, totus lux. Lux & tenebræ æquales apud te.

Renes meos, sedem cogitationum, tu scrutaris.

Os fecisti in occulto. Tu compegisti ossa mea
in utero matris. Sic mater Macchabæa ad se-
ptem filios. II. Macchab. VII. *Nescio, qualiter in*
utero meo apparuistis.

Substantia mea, in utero matris, quasi in ab-
dito, non te latebat.

Imperfectum meum. Vix eram *inchoatus embrio,*
tu nosti, quid futurus essem.

In libro tuo. Tuus liber tu es; tua scientia,
tua memoria.

Nimis honorati sunt amici tui. Omnia quidem
curas; sed maxime pios nosti peculiari scientia,
quam in scholis *approbativam* vocant. Væ illis,
quibus dices: *Non novi vos.* Væ illis, qui *præsciti*
duntaxat sunt, sed non *cogniti.* Felicem S. Pau-
lum, qui dicere potuit: *Sicut & cognitus sum in*
& a Christo Jesu.

Multiplicasti eos numero, gloria. Etsi *pauci*
electi compare ad damnatos; *absolute* tamen plu-
rimi sunt; tot viri Apostolici, Confessores, Mar-
tyres, Virgines; viduæ, vidui, conjugati, Sacer-
dotes Petrini & Religiosi. O felix numerus! o
ut & ego!

Exsurrexi in spem, ut tecum sim inter ami-
cos tuos.

Si occideris, o si! utinam deleantur omnes
peccatores, utinam ex *peccatoribus pœnitentes &*
amici tui fiant, quod si sponte nolint.

Declinate a me, faceffite peccatores, homicidæ, qui tam pretiofum opus Dei, hominem, corpus & animam Dei capacem occiditis, vos ipfos mala vita, vestros & alios malo exemplo.

Qui accipient in vanitate civitates tuas, o Deus, qui fublefte, fcelerate civitates populi tui pefsum-eunt, nifi tu obfiftas, protegas.

Interroga. Juridice, examuffim proba me.

In via æterna, in via mandatorum, quæ ducit ad vitam æternam. Amen, fiat.

Animadverfiones pro erudit.

Sessionem & refurrektionem, hebr. federe meum & refurgere meum, (שְׁבִיטִי וְקוּמִי)

fchivti vekumi

id eft, totius vitæ actiones & cogitatus, totum me; quid cogitem, faciam.

Funiculum, hebr. accubitus meum ventilasti, ficut frumentum cribro & mola a pulvere minimo & paleis, ftipulis, perpurgatur: fic

(וְרִבְעֵי זֵרִית)

veribai zeritha

Intellexifti omnes vias meas, hebr. affuevifti.

(הִסְכַּנְתָּהּ)

hiskanthah

Confutata eft, hebr. excelsa, (וְשִׁגְבָהּ)

nifgebah

eminentior eft, quam ut ego parvus & infirmus pum illo attingam.

Maris,

Maris, hebr. occidentis, (ים)

jam

quod Judæis ad occidentem vergit.

Non est occultatum os meum a te, hebraice, varie compactus sum, (רקמתי)

ryckamthi

quod aliud non est, quam sicut opus *phrygium*, *plumarium*, id est, acu pictum, ex *variis* artificiose factus sum. Et vero, qui considerat in hominis structura tot nervos, venas, arterias, succos, colores, ossa, musculos, cartilagine, &c. quis de artificio non obstupescat? quod tamdiu homo duret, pars partem defendat, juvet, conservet?

Imperfectum meum, me informem fœtum, embrionem. (גלמי)

galemi

Nimis honorificati sunt amici tui, Deus. In hebræo diversa longe est lectio. Sic autem habet: *Et mihi quam pretiosæ fuerunt cogitationes tuæ, Deus, quam invaluerunt capita earum.* Sed si rem orthodoxo & poetico oculo intuearis, in idem recidet. Cogitationes enim Dei *pretiosæ* maxime tendunt ad perficiendum, & *santificandum* hominem; qui non tantum ad imaginem Dei, ut cætera; sed etiam ad similitudinem creatus est, ut particeps sit, aut certe esse possit, ipsius Dei *visionis, gloriæ.* O quam pretiosa hæc cogitatio!

Qui dicitis in cogitatione, hebr. dicent te in nefas, id est, dixerunt contra te abominationem. An non sunt tales impii, qui sibi Deum fingunt, furem rapacem, ut Mercurium; voracem, ut Saturnum; adulterum, ut Jovem; vinosum, ut Bacchum; claudum, ut Vulcanum; vulneratam, ut Venerem: ut sic flagitiis Deorum sua defendant. Dixit (finxit) impius in corde suo: non est Deus.

Perfecto odio, hebraice, perfectione odii,

(תכלית שנאה)
tachlit finah

id est, scelus, non hominem, non personam, odi.

Si via iniquitatis, hebr. doloris, (עצב)

otzeb
id est, irritationis, nihil feci, quod te ad justam indignationem provocet.

Psalmi speciales
in Vesperis de Beata & Virginibus, &c.

PUNCTUM PRIMUM.

Psalms CXXI. Latatus sum in his.

David, area pro templo ædificando comparata, & exciso sylvestri loco commendat aut futurum templum, aut tabernaculum in monte Sion jamjam multo cultore frequentatum; dein excurrit in Laudes Jerosolymæ, utrumque laudat a concordia, pietate, justitia &c. *Allegorice, ad incrementum Ecclesiæ,*

siaë, *anagogice*, ad coelum, virtutis mercedem, transfer.

PUNCTUM SECUNDUM.

Quæ dicta sunt mihi per meum filium exstruenda; per Prophetas ante denunciata, verbi causa per Gad.

Stantes erant pedes nostri; cum essem exul, & Hierosolymam, multo magis tabernaculum, suspirarem.

Cujus participatio - in idipsum. Felices urbis habitatores, cives, qui concordibus animis conspirant.

Ascenderunt tribus, tribus Domini, omnes, valde multi, juxta testimonium seu præceptum Israeli datum, ut ter in anno singuli ascenderent, vide Exodi caput vigesimum septimum, versu 17. Hem duæ rationes, cur lætatus sit.

Tertia, quia illic *sederunt sedes*; quia ibi *familia mea* constituit solium cum potestate & regia & judiciaria.

Quæ ad pacem, omnem prosperitatem; vox enim pax, *Schalom*, quidquid ad felicitatem facit significat: sicut vox panis, *lechem*, quidquid ad congruum victum, vestitum, habitationem.

In virtute, id est, in populo Dei numeroso, tanquam exercitu, tam in civibus, quam in turribus, hoc est, palatiis, regnet tranquillitas & securitas.

Loque

Loquebar de hac pace ob duplicem causam, tum ob fratres meos tam carnales, quam spirituales, qui sunt ejusdem religionis ; tum maxime

Propter domum Domini ; qui apud te speciali modo habitat, & coli desiderat.

Animadversiones pro eruditionis studiosis.

Cujus participatio, hebr. quæ juncta est sibi simul.

(שְׁחֵבְרָה - לָהּ יַחְדָּו)

concors est. fchechybbera lah jachdav

Pax in virtute tua, hebr. in fortitudine tua, seu in antemurali tuo, Wormauer. (בְּחֵילְךָ)

bechelech

PUNCTUM PRIMUM.

Argumentum & occasio Psalmi CXXVI.

Nisi Dominus ædificaverit.

Salomon domum Dei, quam Deus dictavit ; quam ædificare David Pater cogitavit, opere ipso ædificare aggressus, tum adhuc innocens juxta ac sapiens, docet: Frustra esse conatus & *Regis & subditorum*, nisi Dominus ædificaverit, id est, gratia sua ; & consiliis bonis, animo ingestis, Regem una & *architectum*, & *laborantes* direxerit. Sic arguo ex ipso principio Psalmi, qui inter quindecim graduales recitari etiamnum solet.

Graduales autem vocabantur, quia scalæ ad templum ducturæ *quindecim stationes*, in quibus ascen-

ascendentes interquiescerent, valde amplas, tanquam *areas*, habebant. Ut igitur ascendentes præpararent animos ad pietatem & religionem, in singulis gradibus superatis cantabant singulos Psalmos, quos ideo *canticum graduum* nominabant.

Exegetice citra Dei gratiam nec familiæ, nec urbes, nec soboles vel parari, vel servari posse docet.

Tropologice transfer ad gratiam Dei, qua indigent: primo, *incipientes*; secundo, *proficientes*; tertio, *profecti*; quarto, quisquis perseverare in bono ad mortem cupit: multo igitur magis peccatores, ut resurgant.

PUNCTUM SECUNDUM.

Nisi Dominus. Domus *materialis*, nempe templum, domus *politica* ex triplici statu doctorum, militum, civium colonorum, *Lehr- Wehr- und Nâhrstand*; domus *moralis* ex virtutibus infusis, theologicis & acquisitis, maxime cardinalibus, nisi opitulante Deo ædificetur, *incassum* laboratur. Confer, quæ scripta sunt Exodi I. 21. II. Regum VII. 11.

Vanum est, Deo non benedicente, studia & labores antelucani nihil proderunt.

Surgite, postquam sederitis: Eja surgite brevi somno; non in lecto, sed super fellam captato potius, quam capto, ut homines avari, & lucri nimium appetentes facere solent; eja iterum surgite ad labores & curas, quid proderit Deo non juvante?

Panem

Panem doloris, anxie inter sollicitudines ægre comparatum, quid proderit sine auxilio Dei? dum e contrario

Dilectis suis Deus det somnum tranquillum, ipsis secure quiescentibus *vigilat* Deus, auget opes, proles, fecunditatem non modo hominum, sed etiam pecorum; tanquam mercedem justitiæ. Lege Levitici caput XXVI. & Deuteronomii caput XXVIII. videbis id ad literam impletum esse cumulatissime. Nominatim benedicit Deus per probos & pios *filios*. Qui

Sicut sagittæ in manu potentis, sicut sagittæ peritum sagittarium ab hoste defendunt, sic hi filii tuentur, defendunt, solantur *Patrem & Matrem*.

Filii excussorum. Excussi vocantur expediti, ausgerüstet, ausgestaffirt, ad præliandum, ad opus aggrediendum, perficiendumque. Verbo: sunt hi filii parentibus suis pro armatura, pro præsidio, baculus senectutis &c.

Implevit desiderium suum; domum suam tam multis probisque filiis, ut desiderio parentum fiat satis, hinc

Cum loquetur inimicis, adversariis in judicio, ad portas urbis publice haberi solito, non confundetur; evadet victor: causa non cadet, defendentibus filiis tam strenuis, tam in parentes piis.

Sensu allegorico filii excussorum, qui sunt, nisi viri apostolici, exemplo Christi & Apostolorum ac Martyrum per æumnas roborati?

Animad-

*Animadversiones pro eruditionis
studiosis.*

Qui custodit eam, hebraice, *custos civitatis*,

(שומר)

fchomer

intellige præfides *Laicos & Ecclesiasticos*.

Vanum est surgere &c. hebr. *frustra vobis man-*
cantibus, id est, *maturantibus*, mane *surgere*;
tardantibus sedere, *edentibus panem dolorum*. Sensus
idem est, qui in Vulgata. *Dolorum* ait, non *doloris*,

(העצבים)

haatzobim

quia cura multiplex; hinc & dolor.

Filii excussorum, hebraice, *juventutum*,

(הנעורים)

hanneurim

id est, roboris optimi, flos juventutis.

Beatus vir, hebr. *beatitudines viri*, ut sæpe ad
significandos *multiplices felicitates*.

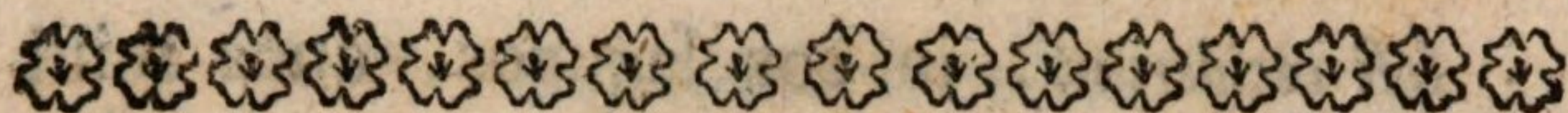
Desiderium suum, hebr. *Pharetram*. Sic autem
vocant *domum*, *scholam*, & quidquid *copiam* signi-
ficat.

Habes nunc, optime lector, Clerice, Sacer-
dos, Religiose geminum hujus opusculi librum.
Primum de Psalmis, qui quotidie dicendi occurrunt;
excipio *ferias simplices*, in iis enim alii Psalmi
in Laudibus substituuntur, ut Psalmus *misere-*
re &c. alius in Prima interferitur; alii & longe
diversi in Vesperis. Sed quia raro de feria oc-
currit

currit officium divinum, hinc parum pro nihilo reputandum putavi.

Liber secundus eos Psalmos explicat, qui *sepius intra annum recitari solent*. Quoties enim de Apostolis, de Confessoribus, de Martyribus, de Virginibus & Viduis, de Beata officium in directorio notatur? Toties laudes Deo dicere, & Psalmos non intelligere Sacerdoti recenti & pio ingratum; Sacerdote jam veterano indignum est.

PARS TERTIA. DE PSALMIS FERIARUM.

Quia Psalmi de Feriis rarius dicuntur, hinc erit eorum pertractatio compendiosior, ita tamen ut primo agnoscas *singulorum Psalmorum* breve argumentum ; dein *sensum literalem* versuum difficiliorum, qui partim ex *idiotismis hebraicis*, partim ex probatis interpretibus illustrabitur. Sit itaque

PSALMORUM FERIA II. OCCURRENTIUM IN MATUTINO EXPLICATIO.

Psalmus I. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXVI. *Dominus illuminatio.*

Antequam liniretur, vel ungeretur David in Regem & compositus & cantatus est hic Psalmus, qui docet: *Expectandum esse per fidem, quoadusque veniat (Deus) ea reddere, quæ dignatus est polliceri.* Ita Hieronym. operum Tomo VII. in hunc Psalmum.

Allegorice Ecclesiam, *anagogice* coelestem civitatem, Jerusalem novam, ab animo justî, innocentis, poenitentis, concupitam intellige.

Explicatio brevis.

Quem timebo ? a quo trepidabo ? A nemine. Nota vehementem, sed simplicem figuram interrogationis & sensus perspicuus erit.

Q

Ipsi

Ipsi ceciderunt, in eos laqueos, quos mihi posuerunt.

Unam (petitionem, gratiam) *petii*.

Ut videam voluptatem Domini, locum, tabernaculum, in monte Sion, in quo volupe est Deo, ut colatur.

In die malorum, in die mala, die adversitatum, persecutionum, a Saule & complicibus.

In petra, in loco firmo, petroso monte Sion.

Hostiam vociferationis, jubili, lætitiæ, exultationis.

Tibi dixit cor meum, tecum loquebatur cor meum & hæc suspiria mea : *O ut prope tabernaculum tuum habitare aliquando detur !*

Quoniam pater meus, etsi omnes deseruissent me, Deus mihi pater præ patre fuit, foret & erit.

Mentita est iniquitas sibi. Inimici sibi ipsis nocuerunt, non mihi. Nemo scilicet læditur, nisi a semetipso, ut habet elegantissima oratio S. Chrysostomi.

In terra viventium, quoad vivo in hac mortali vita.

Respondet intus Deus :

Expecta Dominum, roborare, esto vir robustus.

Psalrn. II. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXVII. *Ad te Domine clamabo.*

Oratio composita ab ipso Davide ; qua rogat, ne innocens cum nocentibus perdatur ; exauditus cum esset, grates agit.

Expli-

Explicatio brevis.

Ne fileas - nequando taceas. Te votis & precibus non respondente, certe moriar, molitionibus hostium succumbam. Hoc est: *assimilari descendentibus in lacum*, seu sepulcrum.

Ad templum sanctum, ad tabernaculum in monte Sion; necdum enim ædificatum erat templum. Cicerone omnis locus, *amplus & publicus*, vocatur *templum*; ex quo *contemplari* populum possis.

Da illis, dabis illis; non enim imprecatur, sed faticinatur ita futurum, Est constructio hebraica, sicut in Psalmo CVIII. *Deus laudem meam ne tacueris.*

In opera manuum ejus. In redundat ex hebraismo.

Non ædificabis eos, non augebis, non prosperabis eos.

Refleuruit caro mea, ego vel *cor meum* exhilaratum & dilatatum est.

Protektor Salvationum Christi sui. Recte *Salvationum*, quia ex tot periculis, insidiis, moriendi occasionibus saluum & incolumem præstitit *Christum*, id est, unctum, regem David.

Salvum fac populum. Rex David non pro se duntaxat, sed etiam pro *subditis* rogat Deum, laudabilissime.

Psalm. III. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXVIII. *Afferte*
Domino filii Dei.

Cum tabernaculum esset absolutum, quod David in monte Sion exstruendum curaverat, ut in eo arca Domini collocaretur, (ut narratur II. Reg. VI.) decantatus est hic Psalmus, quo omnes animantur ad victimas & Laudes Deo offerendas, illi Deo, qui tonitru, tanquam voce sua, potentissimam majestatem suam palam facit.

Explicatio.

Filios arietum, agnos.

In atrio sancto ejus: exteriori populus, interiori Levitæ & Sacerdotes, Borhōse. Ille orando; hi mactando &c. parando victimas &c.

Vox Domini. Tonitru & fulmen, describitur per effectus.

Tanquam vitulum libani, tam facile stirpes, quam tenerum vitulum elidit Deus.

Et dilectus, quemadmodum filius unicornium, id est, Deus per tonitru terrorem sui & amorem in mortalium cordibus excitat, sicut pullus unicornium (Einhorn) vegetus & validus, cum cornu suo jam subnascente perforat arborem, in videntium animis oblectationem juxta & terrorem excitat.

Intercidentis tonitru, quod inter fulmina & ignescentes nubes erumpit, & reboat.

Desertum Cades, solitudinem, in qua & circa quam multæ cervæ, quibus a tonitru partus maturatur.

Reve-

Revelabit condensa, spissis arboribus per fulminis ictum dissipatis & diffissis, patent sylvarum intima, rarefcunt arbores.

Diluvium inhabitare facit. Ex diluvio & eluvionibus aquarum, torrentium, patet potestas Dei, quæ impios terret & plectit; eorumque suffocata corpora, cadavera, in terram projicit.

Psalmus IV. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXIX. *Exaltabo te Domine.*

Carmen simul *Sotericon*, id est, *Grates*, post gravem morbum feliciter depulsum, simul *Eucharisticon*, quod sospes & Domum Dei (tabernaculum) & suam dedicare potuerit, & utroque pacifice frui. Vide II. Regum cap. VI.

Allegorice de Christo resurgente;

Tropologice de morbis animi curatis intellige.

Explicatio brevis.

Suscepisti me. A morbo periculoso, critico, erexisti, sanasti.

Ab inferno. A sepulcro vel limbo, id est, ne nunc morerer.

A descentibus in lacum. Sensus, qui prius: in sepulcrum.

Ira in indignatione ejus. Castigas, sed cito placaris; non sedet ira.

Vita in voluntate ejus, ad arbitrium tuum morimur, aut sanamur.

Ad vesperam demorabitur fletus. Tam cito ad misericordiam emolliris, ut, qui tristis decubuit, lætus confurgat.

Quæ utilitas in sanguine meo? Si moriar, quid potero conferre ad gloriam tuam publice aliis commendandam? quasi diceret: vellem pluribus & diutius prodesse.

Nunquid confitebitur tibi pulvis? post mortem non potero proferre laudes tuas.

Conscidisti saccum meum. Ex tristi lætus factus sum. Afflixisti saccum, carnem meam, per morbum (de hoc enim loquitur) sed nunc persanatur & reflorescit.

Ut cantet tibi gloria mea, id est, ego, *Regnum, subditi. Rex & grex.*

Et non compungar. Porro dolor me non præpediet a laude tibi cantanda.

Si malis per *saccum* intelligere juxta hebræum, vestem cilicinam, id est, lugubrem, non repugno. Sed in hoc Psalmo sermo est de morbo, qui parit tristitiam adhuc desideranti vivere. David homo fuit; hinc mortem horruit.

Dices: Quid ergo huic Psalmo commune cum dedicatione tabernaculi & domus, si totus de morbo depulso est? Respondeo titulus Psalmi in hebræo est: *Psalmus cantici dedicationis domus David.* (מִזְמוֹר שִׁיר-חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד)

mizmor schir-chanykat habait ledavid

Frustra titulum positum non existimo. Fortasse terrefactus David ex poena Ozæ inflicta, reverentius agere cum arca, & gratus esse Deo studuit.

studuit. Lege II. Lib. Reg. c. VI. & fortasse mecum facies. *Exempla terrent.*

Psalmus V. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXX. *In te Domine speravi.*

David in summam anxietatem & pavorem ab hostibus conjectus, a Domino opem & rogat & impetrat. Desumitur ex titulo, qui est in latina Vulgata *pro extasi*, extra se quodammodo positus, & ab hominum ope & consilio desertus ad Deum confugit.

Explicatio brevis.

Inclina ad me aurem, libenter audi me, ut Pater filiolo conquerenti & roganti submittit aurem.

Spiritus meum, vitam, quæ ex *anhelitu* & constat & se prodit.

Deus veritatis, fidelissimus in promissis implendis.

Odisti observantes, qui *vanis diis*, *infidis hominibus* incassum fidunt.

In loco spatioso, idem est, in *latitudine*, hoc est, recreasti animum meum & dilatasti cor, quod in lætitia fieri amat.

Conturbatus est in ira oculus. A poena mihi inflicta oculi, & viscera dolent.

Timor notis meis. Noti, amici, non succurrunt mihi, quia metuunt, ne in eadem se mecum mala induant.

Tanquam mortuus a corde, e memoria & animo omnium effluxi, perinde ut mortuorum oblivisci solemus.

Accipere animam meam consiliati sunt. In confessu habito consilia de me perdendo inierunt.

Sortes meæ. Sortes & tempora mea prospera & adversa.

Deducantur in infernum, impii morientur, & tum erubescant, & conticescant.

In superbia & abusione, qui abutuntur per superbiam patientia justorum.

Perfecisti eis - in conspectu filiorum hominum. Præparasti dulcedinem iis, qui timent te, & in conspectu hominum de te confidunt.

Mirificavit, admirabilem ostendit misericordiam suam in urbe Jerusalem, omnibus rebus affluente.

In excessu, dixi quidem attonitus tot malis, & mihi non fatis præfens. Quid dixi?

Projectus sum: Ergone, o Deus, a te desertus sim? sed mihi redditus, clamavi ad te, & exaudisti me.

Veritatem requirit Dominus, fidelis est Deus & fidelitatem respicit.

Psalms VI. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXI. *Beati, quorum remissæ sunt.*

Admonitus de gemino peccato suo David per Prophetam Nathan, agnoscit se peccatorem: dicens ore & corde: *peccavi Domino. Veniam a Deo*

Deo duntaxat poscit & sperat, non sicut Saul, qui ante hunc dicebat: *peccavi Domino*; sed honoris ei potior, quam offensi Dei ratio fuit; hinc addidit: *Sed nunc me honora coram populo*. Agnoscit ergo David post novem mensium moram se peccatorem; venia egere; quæ non humanis viribus, sed a misere Deo petenda.

Explicatio brevis.

Nec est in spiritu ejus dolus, qui sincere agit; spiritus enim disciplinæ (correctionis) effugiet fictum.

Quoniam tacui inveteraverunt, per novem menses dissimulans peccatum meum duplex.

Dum configitur spina, dolor eo usque penetravit, ut exsiccarer, sicut succosus inter æstivos calores marcescit.

In tempore opportuno, non differet poenitentiam, quemadmodum ego.

In diluvio aquarum tribulationes, adversitates etiam copiosæ sanctum, labentem, sed poenitentem, non oppriment, sed purgabunt &c.

Loquitur Deus.

Intellectum tibi, o David, dabo.

Sicut equus & mulus, qui non reguntur ratione, sed cupiditate abripiuntur.

In camo & fræno, Maulsperre, Maulforb, sic cohibe peccantes, ut bruta coerceri solent, si sunt sternacia.

Multa flagella peccatoris. Vere multa in corpore, anima, bonis, fama; in tempore; in æternitate.

Psalms VII. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXII. *Exultate justi in Domino.* Vide Diem XX. Parte secunda, de communi Martyrum.

Psalms VIII. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXIII. *Benedicam Dominum in omni tempore.* Vide Diem XXI. Parte II. de communi Martyrum.

Psalms IX. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXIV. *Judica Domine nocentes me.*

David considerat horribile illud *væ*, quod impios manet. Tu considera multiplex *væ*, quod Christus in impios, maxime Scribas & Phariseos, in concione bene longa coniecit; & oppone illud multiplex *Beati*, quod prædixit piis. Utrumque apud Matthæum potissimum invenies.

Explicatio brevis.

Nocentes me, mihi, est græcismus, βλαπτω, noceo, regit accusandi casum.

Frameam, gladium, Schwingdegen, Haudegen, Wurffspies.

Conclude, intercipe viam, ne evadant.

Revereantur, passive, pudefiant.

Via - tenebræ & lubricum, ubique impingent & ruent.

Gratis. Nulla mea culpa, nulla causa data, quod hic etiam vocat *supervacue*, sensus idem est.

In

In laqueum cadat in idipsum, in suas ipsius infidias incidat.

Omnia ossa mea, totus ego.

Quæ ignorabam, interrogabant. Crimina, quorum non eram mihi conscius, mihi objectabant.

Sterilitatem animæ meæ, ut essem orbus, sine liberis, græce ατεκνία. Orbabant me liberis, amicis, famulis, omni præsidio & solatio.

Oratio mea in sinu meo convertetur, pro aliis | fusa oratio, mihi certe prodest. Pax vestra, inquit bat Christus, revertetur ad vos; vobis proderit; si alii non recipiant.

Quasi proximum. Omnes amplectebam, ut fratres, ut socios, tam placide me gessi erga inimicos; & fane, quoties pepercit Sauli? ...

Adversum me lætati sunt, de infirmitate mea læti fuerunt.

Animam meam - unicam meam, id est, vitam, solitariam, ab omnibus præfidiis nudam.

In populo gravi, valido & multo.

Annunt oculis, nutibus subsannant, interitum meum designant. Sic solent dolosi & sublesti; oculis magis, quam lingua loquuntur.

In iracundia terræ, totam provinciam ad seditionem commovent.

Euge, Euge viderunt oculi nostri; quid? interitum Davidis.

Magna loquuntur, insultant mihi.

Psalms X. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXV. *Dixit iniustus, ut delinquat.*

Dilaudat bonitatem & beneficentiam Dei, eamque perversitati impiorum e diametro opponit, in hebræo titulus est: *Victori, servo Domini David.* (לַעֲבֹד - יְהוָה לְדָוִד)

leeved adonai ledavid

Quam magnificum est prædicatum: *Servus Domini!* hoc usi sunt plerumque in principio epistolarum suarum Paulus, Petrus, Jacobus, Judas &c.

Explicatio.

Dixit in semetipso. Statuit & palam professus est.

Ut inveniatur iniquitas ejus ad odium, Deus iniquitatem hujus impii odio habet.

Astitit omni viæ non bonæ, impius. Hem negotium impiorum, *verba,* iniquitas & dolus; *meditatio* de iniquitate patranda - vias malas mala perpetrandi per consuetudinem indagat & vadit.

Veritas tua usque ad nubes se protendit, pluit Deus etiam super malos; sicut olim manna in Israelitas ingratos, murmurantes.

Iustitia tua, sicut MONTES DEI, montes altissimi vocantur per idiotismum hebraicum montes Dei, id est, altior est, quam ut homo capere & perscrutari possit.

Fumenta salvabis, in utilitatem hominum etiam his escam das; sana conservas, a lue, peste &c.

Quem-

Quemadmodum multiplicasti. Quantopere, quam multipliciter.

Inebriabuntur. Plene satiabuntur in coelo, & hujus promulsidem jam prægustant pii in vita, morte.

Torrente voluptatis, o quam puræ! & æternum! tanta est copia, tanta perennitas!

In lumine tuo videbimus lumen. Per lumen gloriæ; nam, nisi intellectus noster per lumen gloriæ elevaretur, clare videre Deum nemo posset.

Prætende, ante extende in eos, qui practice fciunt te.

Pes superbiæ, recedant a me superbi, ne me veneno suo afflent.

Ibi ceciderunt. Nempe in superbia sua & per hanc.

Expulsi sunt, excludentur coelo. O Lucifer! experiris. Ponitur præteritum pro futuro, more prophetico.

Psalms XI. Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXVI. *Noli æmulari.*

David hoc Psalmo se & omnes pios erigit, & monet, ne ob prosperitatem brevem, & perituram impiorum, animum contrahant, & secius de Deo judicent. Frequentissime enim fit, ut impii bonis hujus terræ abundant, & si vitam hominum longam putes, diutissime his nugis fruuntur; id quod non raro offendit pios; maxime rerum spiritualium non nihil ignaros.

Expli-

Explicatio.

Neque zelaveris. Ne invideas eorum fluxæ felicitati.

Tanquam fœnum. Alias : *Tanquam pulvis super faciem terræ.* Cito marcescent, sicut fœnum, quod fortuito in tectis succrescit, nemo benedicit præteriens ; non habet humorem, & radicem ; exarescet.

Pasceris in divitiis ejus. Ejus veritas & fidelitas pascet te.

Judicium tuum tanquam meridiem, innocentiam tuam in pleno & aperto sole ostendet omnibus.

Noli æmulari, ut maligneris, ut horum exemplo, visa eorum felicitate, pecces.

Qui malignantur, exterminabuntur, qui imitantur prava impiorum exempla, vitam - -

Gladius eorum, nocebit ipsis impiis ; non tibi.

In tempore malo ; maxime quando erit auditio mala : ite maledicti in ignem æternum.

Quemadmodum fumus. Chaldæus habet : *Sicut gloria vervecum impinguatorum, qui tandem jugulantur : sic gloria impiorum in fumo gebernæ.* Man mästet den Hammel und den Ochsen nur zum Schlachten.

Mutuabitur peccator, & non solvet, vel per inopiam, quia luxu & pompa omnia dissipat ; vel per avaritiam, quia nimis tenax & fordidus.

Cum ceciderit (pius) non collidetur, Deus eum fulciet.

Junior fui, etenim senui. Neque juvenis, neque vir, neque senex vidi pium desertum a Deo.

Non

Non supplantabuntur gressus ejus, non cadet.

Quærit mortificare eum, eum occidere meditatur.

Superexaltatum, supra modum, præter opinionem omnium.

Quoniam sunt reliquæ homini pacifico, justo. Quales reliquæ? I. Posteritas & opes. II. Memoria & monimentum. III. Felix & beata mors. IV. Pax æterna, salus, & gloria resurrectionis. Verbo: nunc Lazarus consolatur, (solatiis affluit) tu vero cruciaris; o epulo! sic Abraham ad epulonem, ut ait Christus. Consolamini invicem, in verbis istis, o pii, sic D. Paulus ad Thessalonicenses valde pios & afflictos.

Reliquæ impiorum interibunt. Etiam filii, nepotes, & hæreditas relicta dissipabitur. Certum est.

Psalms XII. ultimus Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXXVII. *Domine, ne in furore tuo.*

Composuit hunc Psalmum David in perpetuam memoriam gemini flagitii, homicidii & adulterii, a se commissi. Describit poenas, immissum scilicet morbum, & incursationes ab hostibus, etiam a filio, in se factos, quas humili animo a Deo deprecatur. Titulus in hebræo est: *Carmen David ad commemorandum.*

Explicatio.

Non est sanitas. Hem morbum, poenam peccati! . . .

Non

Non est pax ossibus meis. Hem cruciatum conscientiae, fructum peccati! hæ sunt sagittæ Dei.

A facie insipientiæ meæ, ob meum impudicum aspectum, & adulterium. Quanta insipientia in Davide jam plus quam quinquagenario! time! . . . Cave . . .

Illusionibus, ignominia ob morbum, ob quem erubescere pronum est: & phantasmatis, quæ etiam invitis nobis moleste eveniunt &c.

Super me magna locuti sunt, ut fieri amat, si grandes turpiter cadant, triumphant & insultant adversarii, falsi amici.

Cogitabo de peccato meo, qui expiem, & qui vindicem, me ipsum castigem.

Detrahebant mihi, quoniam sequebar bonitatem, nonnulli suggillabant & deridebant me, quod nunc ad probitatem convertar. Quid non audent adulescentes, homines duplices?

PSALMORUM FERIA II. OCCURRENTIUM IN LAUDIBUS EXPLICATIO.

Argumentum duplicis Psalmi, qui in Laudibus hujus Feriæ diversus est a Psalmis ordinariis, qui in Laudibus dici solent. Itaque

Argumentum Psalmi L. *Miserere mei Deus*, desumitur ex titulo seu inscriptione Psalmi, quæ sic habet in hebræo: *In veniendo ad eum Nathan Prophetam, quando intravit ad Bathsebah (Bethsabeam) est ergo & humilis & publica pro peccato deprecatio.*

O ter-

O terribilem lapsum Davidis jam in senectutem vergentis ! Ex jactu curioso oculorum in adulterium ; ex adulterio in homicidium Uriæ & ejus militum, quos, cum acies belli inclinaret, cum duce Uria destitutos & desertos a subsidiis esse jussit ; ex hoc in novem mensium impoenitentiam, & crudelissimam Ammonitarum per tribulas, trahas, currus ferratos, ignes suppositos internecionem, nam lento igne, sicut lateres, quodammodo coquebantur. Confer & lege II. Regum XXII. versu 13 apud Tirinum ; rursum I. Paralipom. cap. XX. *Quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini*, II. Reg. XII. versu 14. vide poenas & condonatas, & denunciatas.

Explicatio.

Hic Psalmus ex ordinatione Ecclesiæ sæpissime dicitur, memoriter discunt omnes ferme studiosi catholici ; omnes cives & opifices juniores, Marianæ congregationis albo inserti ; operæ ergo pretium facturum me arbitror ; si, quæ eminent, non nihil largius illustrem, ut verus illius sensus ex ore Sacerdotis transeat in cor Laicorum.

Amplius lava me, multis modis ablue me ; indigeo, tantus & tam multiplex peccator ; ablui-
sti me a culpa ; Dominus enim transtulit peccatum, postquam ore & corde dixi : *peccavi Domino* ; ablui-
sti me a pœna mortis ; oportebat enim me mori, pœna talionis ; quia fudi sanguinem innocentis Uriæ : II. Reg. XII. sed amplius lava me ; restant enim adhuc aliæ peccati pœnæ & tristes reliquiae : mors parvuli ex adulterio nati ; stuprum incestum Thamaris filiae, a filio Ammonæ patratum, a primogenito meo ; cædes Ammon-

nis ab Absolomo filio meo, Ammonis fratre, inter pocula patrata; hujus ipsius Absolonis *adversum me rebellio*; hujus ipsius *miserabilis mors & interitus*; *gladius*, qui a domo mea non recedet, id est, bella. Sed quid ista hic enarrantur, quæ longe post hunc Psalmum compositum contigere? Putasne hunc Psalmum a Davide semel duntaxat ac præpropere recitatum esse? Ego vero mihi persuadeo, quod per totam vitam reliquam, per viginti & amplius annos, minimum quotidie repetierit; memor peccatorum suorum, & miserentis Dei.

Contra me est semper: e regione vivacibus coloribus depictum *coram me est*; ob oculos mentis versatur.

Tibi soli peccavi. Soli, quis enim me puniret Regem? *Tibi soli*, tanquam *judici*, & tanquam *vindici*. Non quidem te solum læsi, *læsi enim Bethsabeam* ad adulterium invitando; ei pudorem uxorium auferendo; *læsi Uriam*, ejus jus maritale intervertendo: ejus vitam auferendo; *læsi ejus milites*, indefensos relinquendo; *læsi tot servos & servas*, flagitii ministros, ministrasque; læsi ipsos *inimicos Domini*, qui ex me occasionem fumebant blasphemandi Deum, ut qui ob minora peccata Saulum regno & vita dejecit; me adhuc servat; *læsi pravo exemplo filios meos &c. subditos &c.* sed *tibi soli peccavi*, ob te offensum sum, mopere doleo. Tam *bonum* offendi; id me urit, & cruciat.

Ut justificeris. Parce peccatis meis, & propter ea ne revoces promissum tuum *de mittendo* ex me & meis posteris *Messia*.

Et

Et vincas, cum judicaris, & sic evertas judicia hostium tuorum & meorum, qui temere afferunt Deus ob tanta scelera Davidi nec parcat, nec promissa tam magnifica exsolvet.

Incerta & occulta, ortum Messiae ex mea progenie, & reliqua maxima arcana manifestasti mihi.

Hyssopo, id moris fuit a Sacerdotibus observatum, quando legalis macula delenda erat, ut habetur Levit. XIV. & Num. XIX. quanto magis indigeo ob maculam moralem tam foedam?

Ossa humiliata per morbum, mærorem, dolorem:

Rectum; nam per peccatum distortus fuit.

Laticiam salutaris tui, Messiae, promissi Salvatoris.

Spiritu principali, regali, qui principem, Regem decet.

Libera me de sanguinibus. Debebam ego ex lege a te lata sanguinem pro sanguine dare, sed libera me ab poena, quam ob fulum sanguinem Uriæ, & tot fociorum, incurrere oportebat.

Aperies, & sæpe aperies ad hunc poenitentiae Psalmum, sæpe & devote dicendum, quoad vivo.

Spiritus contribulatus, animus contritus, detestans peccatum, tantum propter te offensum.

Benigne fac - - Sion. Ah Domine, ne peccati mei poena redundet in Jerusalem, in cives & subditos; in ipsum locum Sion, cui adhuc præcipua pars deest, templum, quod exstruendum meditor.

Tunc, exstructo templo, multi magno numero & ardore te sincerius colent.

NB. Hæc meditare, quisquis graviter peccasti.

Argumentum Psalmi V. *Verba mea auribus, quære in Parte secunda* ad diem XVIII. in Matutino unius Martyris.

Psalms interserendus *ad Primam* Feriæ II.

Argumentum Psalmi XXIII. *Domini est terra* quære parte II. die XIX. in Matutino plurium Martyrum.

Psalmi quinque in Vesperis Feriæ II. sunt ordine CXIV. CXV. CXVI. CXIX. CXX. Subducti, explicati jam sunt in Vesperis & ad missam. Ibi quære.

Argumentum Psalmi CXIV. *Dilexi, quoniam exaudiet.*

David e summis angustiis, five apud Regem Gethæorum Achis, five inter alios sibi inimicos, quos & multos & perpetuos habuit, divino beneficio emergens, hunc Psalmum fecit; altera pars Psalmi nobis incipit: *Credidi.* Idem quadrat in *Macchabæos*, & quosvis Martyres, idem allegorice Ecclesiæ militanti, & purganti, idem tropologice poenitenti ex servitute peccati in gratiam cum Deo redeunti.

Explicatio.

Dilexi optimum Deum, & tam in me beneficium.

Quæ-

Quoniam exaudiet, exaudivit, futurum more hebræo pro præterito.

Inclinavit aurem, ut parentes solent rogantibus blande filiis aurem submittere.

In diebus meis, semper, quoad spiritus hos artus reget.

Dolores mortis, inferni, id est, maximi.

Custodiens parvulos, omnes simplices & rectos corde.

David se ipsum hortatur:

Redi ad quietem pristinam, anime mi.

Placebo Domino, hebr. ambulabo coram Deo.

In regione vivorum, inter mortales in hac vita.

Argumentum Psalmi CXV. *Credidi, qui cum priore apud hebræos connexus est, vide in accessu ad sacrum Parte I. die sive meditatione XXVII.*

Argumentum Psalmi CXVI. *Laudate Dominum omnes gentes, vide parte II. in Vesperis conf. non pont. in appendice pag. 221.*

Argumentum Psalmi CXIX. *Ad Dominum cum tribularer.*

Rursum sub Saule exul David orat, ut patriæ restituatur, ut ab infestationibus & maledictis defendatur.

Pete & tu adversus linguas hominum robur & auxilium, ad perferenda fortiter hominum dicteria.

Explicatio.

Ab hoc Psalmo inchoantur Psalmi, qui vocantur cantica graduum (Psalmi graduales, seu ascensionum). Cur ita? memini me hoc jam in præcedentibus explicasse. Porriguntur ad Psalmum CXXXIII, qui est ultimus gradualis; graduales porro partim a Davide, partim ab ejus filio Salomone confecti sunt.

A labiis iniquis, a mendacibus.

Quid detur tibi, o dolose, quid mercedis te expectabit?

Sagittæ potentis, sagittæ, id est, poenæ potentis Dei acutiores sunt tuis jaculis linguæ. Time.

Cum carbonibus desolatoriis. Hæ sagittæ Dei te magis urent, quam carbonēs accensi igniti, seu prunæ, omnia in cinerem redigentes.

Incolatus meus prolongatus est. Cur tam diu vivo, o Deus, in hac valle miseriarum, inter tam pravos?

Cum habitantibus Cedar, tam efferis hominibus, quam efferi & barbari sunt Cedareni, Arabes, qui Cedareni dicuntur a Cedar, filio Ismaelis, cujus manus contra omnes.

Nota. Considera poenas: in sagittis notatur celeritas; in carbonibus acerbitas: carbonēs ex junipero ob densitatem materiæ incendium concipiunt acrius, urunt fortius, fovēt diutius. Hæc examinat Plinius, quem, si vis, consule.

Argu-

Argumentum Psalmi CXX. *Levavi oculos meos.*

David inter catenatas adversitates, quomodo se soletur, nisi orando? Psalmos & faciendo & cantando? quibus auxilium a solo Deo & sperat & impetrat. Fac tu similiter.

Explicatio.

In montes. Ab una valle in aliam errabundus frustra ab adjectis montibus auxilium suspiro; itaque convertam me ad Deum;

Qui fecit cælum & terram; adeoque potentissimum. Hoc scutum texit omnes confessores, *Athanasium, Hilarium, Chrysostomum;* omnes Martyres, etiam puellas, quæ inter ignes & rotas lætæ vociferabantur: *Christiana sum, servio Deo, qui fecit cælum & terram.* Sic omnes historiæ ecclesiasticæ de heroibus & heroidibus primorum seculorum.

Neque dormitet. Videtur subin dormire Deus; at non dormit, qui Zachariæ III. 9. dicitur *habere septem oculos,* & Jerem. I. 11. vocatur *virga vigilans,* qui juxta Augustinum: *Totus est oculus, totus manus.* Christus etiam dormiens vigilabat pro navicula, qua vehebantur discipuli.

Protectio tua. Tanquam umbra lateri obversa protegit te a calore solis, puta, adversitatibus diu noctuque te infestantibus, o juste!

Ab omni malo, quod vere malum est; non opinione hominum; sed *judicio Dei.*

Introitum tuum & exitum tuum est hebraismus. Id est, totam vitam tuam. Idem sensus est *sessionem*

nem meam & resurrectionem meam, nempe motum & quietem, quibus vita hæc alternis servatur per omnes actiones.

PSALMI FERIÆ III. IN MATUTINO
EXPLICATI.

Psalmus I. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XXXVIII. *Dixi, custodiam vias meas.*

David & lapidibus & ignominiosis dictis a Semei in via & fuga ad clivum olivetanum impetitus, *generoso silentio* hominis procacitatem sustinens, Deo soli injuriam queritur, rogatque, ut ob peccata antegressa merito castigatum misericordie oculo intueatur, & miserum protegat. Lege II. Regum XVI. versu 7. & I. Paralip. XVI. versu 41.

Explicatio.

Dixi, firmo proposito decrevi: *Dixi: nunc ceppi*, inquit alias.

Peccator. Semei lapidibus & jaculis verborum armatus.

Silui a bonis. Ne *bonum* quidem verbum protuli, ne inter bona & manlueta verba, ut fit, etiam *malum*, impatiens, vindictam spirans elaboretur.

In meditatione. Tantum adversus me & peccatum exarsit zelus, tanquam ignis. Dixi apud me: *juste mihi fit*, cur tam *proterve* offendi Deum?

Finem meum. Quamdiu adhuc vivam, & poenas peccati sentiam?

Mensu-

Mensurabiles, hebr. *dies unius palmi*, id est, brevissimos.

Veruntamen, profecto, certe.

Universa vanitas, *omnis homo vivens*. Vanissimus est . . . vapor, umbra, miseria.

Singulae vanitates omnium creaturarum in unum hominem congruunt universae, unitae; nam

Cum *rebus anima carentibus* obnoxius est mutationibus locorum, temporum, accidentium,

Cum *animatis*, alterationi, accretioni, decre-
tioni, morti,

Cum *sensum habentibus*, laetitiae, mærori, timori, iræ, dolori &c.

Cum *spiritibus*, primo creatis, volubilitati cogitationum, volitionum,

Cum *omnibus, inconstantia*, maxime a bono in malum. Non frustra in hebræo additur *sela*, id est, *silentium, pausa*, ad meditandam hanc vanitatem.

Sed & FRUSTRA conturbatur. Ob rem nauci & nibili se ipsum affligit, discruciat, in mille curas se induit.

Thesaurizat. Alia ex aliis coacervat: ut ego aurum & argentum, amplificationem regni; & cui nunc omnia relinquo? decoctori prodigo Absoloni; sic tum cogitare David potuit.

Et tabescere fecisti SICUT ARANEAM, quæ filamenta alia ex aliis orbiculatim & transversim ducendo se eviscerat; ita & homo variis curis se exsiccat.

Vane conturbatur. Ob res suapte perituras, ob nugas, quas velit, nolit, deferet denique.

Ne fileas. O Deus ! ne opem differas porro.

Remitte mihi, manum vindicem relaxa ;

Ut refrigerer, ut non nihil me colligam, & ad meliorem vitam, ad tranquillam mortem me disponam.

O quanto solatio & proventu hic Psalmus frequentari a peccatoribus, sed *pœnitentibus* potest !

Psalmus II. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XXXIX. *Expectans expectavi.*

David pro impensa sibi ope gratus ; & Christus Patri se ipsum offert obedientem victimam, & holocaustum in cruce ; qui *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta auctor fidei* ; in quem S. Paulus ad Hebr. respicere nos cupit.

Explicatio.

Lacu miseriæ, calamitatibus, David ob sua ; Christus ob nostra delicta.

Super Petram, in loco tuto.

Canticum novum, novæ Laudis novam materiam obtulisti.

Annunciavi. David per tot Psalmos ; Christus per conciones ; uterque per exempla ; infinite perfectius Christus ; qui primum coepit *facere* ; dein *docere*.

Multi-

Multiplicati sunt super numerum. Innumeri audiunt Davidem adhuc concionantem; multo plures Christum.

Sacrificium legale porro noluiſti, id eſt, juxta Idiotiſmum hebræum, minus gratum habes nunc: ſicut ſcribitur: *Jacob dilexi, Eſau autem odio habui*, id eſt, Jacob magis dilexi, quam Eſau. Non quod hunc oderit Deus.

Aures autem perfeciſti, pars pro toto, Corpus humanum dediſti mihi. Nominat aures, quia fermo eſt de obedientia. Chaldæa lectio habet *perforaſti*. Scilicet a more fervorum, quibus (ut habetur Exodi XXI.) perfodiebantur in ſignum ſubjectionis. *Chriſtus formam ſervi induit.* Capis?

Ecce venio, ut loco legalium victimarum ipſus holocauſtum fiam.

In capite libri, id eſt, in tota ſacra Scriptura, cujus caput & finis primarius eſt, prædicere, quæ in Chriſto implenda eſſent. *Ut conſummaretur ſcriptura*, dixit: ſitio &c. quomodo implebuntur ſcripturæ, nonne hæc oportuit fieri. Sapienti hæc pauca ſuffecerint.

Annunciaſti. Græce: Ευηγγελιſα, bonum nuncium nunciaſti.

Iniquitates meæ, Davidis; etiam Chriſti: quia *noſtras* fecit ſuas, cum ſe vadem obtulit.

Non potui, ut viderem. Multitudo, magnitudo, turpitudine tanta, ut cor meum dereliquerit me Davidem; etiam me Chriſtum in horto Getſemani: *Triftis eſt anima mea*, græce: περιλυπος, obſita, cincta dolore & mæſtitudine, uſque ad mortem.

Con-

Confer & consule Psalmum LXIX. *Deus in adiutorium*, qui cum hoc Psalmo ita cohæret, ut ex eo translata ultima hujus Psalmi XXXIX. verba videantur.

Voces: *Euge, Euge*, insultantium sunt & eorum, qui Davidi, & eorum, qui Christo in cruce pendenti *vah, vah, gavisi sumus, gavisi sumus, de miseria tua*, inclamabant.

Psalmus III. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XL. *Beatus, qui intelligit.*

David orat pro iis, qui afflictis opem ferunt; queritur de dolosis amicis; Christus de Juda & Judæis: ille familiaris erat; hi populares, *Sandsleute*, intelligis? Christus verba versiculi decimi: *homo pacis meæ*, de Juda interpretatur Joannis XIII. vers. 18. confer Actorum I. versum 16.

Explicatio.

Qui intelligit super egenum, qui cogitat & studet, ut pauperi subsidium ferat.

In die mala, mortis, & maxime extremi iudicii, quando audiet: venite benedicite - - esurivi enim &c.

Opem ferat illi super lectum doloris, periculose decumbentem solabitur; sicut ipse solatus est indigentes.

Universum stratum ejus versasti, Deus instar famuli aut sedulæ ancillæ (ut Tirinus hic) sternet, emolliet lectum, ut Eleemosynarius ægro-

tans molliter cubet, cum solatio morbum perferat &c.

Sequentia de invisentibus ægrotum, sed *sublestis amicis*, intellige.

Si ingrediebatur, ut videret, non ut solaretur, sed ut videret, proxime moriturientem, id enim optat;

Loquebatur vana, hebr. *mendacium*; verbis & vultu dolorem fingit; corde versat iniquitatem, optat interitum.

Egrediebatur foras, cum aliis vitia ægrotantis perstringit, & egregie *depectit*. Sic Judas e cœna surgens: *quid vultis mihi dare?* ad Judæos, Sacerdotes &c.

Verbum iniquum. Quale? qualis fermocinatio horum amicorum? Nempe:

Nunquid qui dormit, non adjiciet, ut resurgat. Opto, ut moriatur, ut crepet; sed fortasse convalescet denuo. Absit.

Magnificavit super me supplantationem, subdolegit, ut is, qui inopinanti plantas succutit, ut alterum terræ allidat.

Psalmus IV. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XLI. *Quemadmodum desiderat cervus.*

Hebraei hoc Psalmo inchoant *librum secundum* Laudum; plurimi e Psalmis mox sequentibus facti sunt a filiis, nepotibus illius Core, qui vivus a terra absorptus est. Historiam miraculosam de filiis in *aere pendentibus* & illæsis superius retuli.

Hi

Hi maximam partem canunt & prædicunt læta, solatii plena, de Christo, de salute æterna, de desiderio coelestis Jerusalem. Hic exprimunt per similitudinem *cervi sitientis*, & properantis ad fontes, seu *capita* aquarum. Corpus & anima nostra creata sunt ad communionem & participationem divinæ fruitionis. Hinc sæpe suspira, desidera.

Explicatio.

Titulus Psalmi est: *Intellectus filiis Core*, id est: hic Psalmus singularem attentionem meretur.

Deum, fortem, vivum, hebraice: *ad Deum, Deum vivum*. El enim & Deum & fortem (non fontem, ut nonnulli perperam legunt, amanuensium vel inscientia, vel oscitantia decepti) significat.

Lacrymæ meæ panes, oblitus cibi, præ desiderio suspiravi & lacrymatus sum, dum

Dicitur mihi, ab insultantibus mihi in calamitate: *ubi est Deus tuus*, in quo vane confidebas?

Transibo in locum tabernaculi cum sociis, qui iisdem desideriis urgentur, ad videndum Deum; eoque fruendum.

In voce exultationis - sonus epulantis, tam lætus & magis hilaris, quam si ad dapfiles epulas pergerem, tanta hilaritate, quanta ne quidem inter epulantes, & generoso vino sese ingurgitantes est.

Adbuc confitebor. Rursum adventabit tempus, quo laudabo Deum, auctorem salutis meæ, immo salutem meam.

Ad

Ad me ipsum anima mea conturbata est, cum alia ex alia me calamitas premeret, turbabar, sed memor potentiae tuæ, cujus beneficio Reges Amorrhæorum Og & Sehon ad geminos colles *Hermones* devicti sunt. Hujus potentiae memor me in spem erigam. Vivit adhuc potens Deus.

Abyssus abyssum invocat. Alia post aliam ærumna ingruit, quæ se, ut effusus nimbus in me effundit. Tu immittis, tu laxas cataractas, die *Schußgatter*.

In die mandavit Dominus. Sed tu rursus aver-
tis in die, id est, tempore, quo tibi placet. Hinc

Dicam Deo: perfugium meum es tu, *tan-
tum tu*.

Dum confringuntur ossa. Dum ex calamitate totus marcesco, insultant inimici, & antiquam cramben recoquunt dicuntque.

Ubi est Deus tuus? Spöttisch, höhnisch.

Adbuc confitebor illi. Sic me solor: veniet tem-
pus, quo rursus lætus laudabo Deum salutem
meam.

NB. In adversis sæpe ora hunc Psalmum.

Psalmus V. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XLIII. *Deus auribus
nostris*.

Est carmen unius e filiis Core pii, qui Judæo-
rum nomine queritur, quod religionis causa
impiorum fannis & libidini pateant.

Non dubium, quin Macchabæi, tempore An-
tiochi tot adversitatibus propositi, sæpe hunc
Psal-

Psalmum usurparint. Idem sentio de D. Paulo, qui ad Rom. VIII. versu 36. & seq. ait *mortificamur tota die* (in mortem, in necem deposcimus ab ethnicis) *sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.*

Explicatio.

Manus tua gentes disperdidit Chananæas, maxime illas septem, quæ terram promissam incolebant.

Nec enim in gladio suo, Patres nostri non suis, sed tuis viribus has gentes paulatim & per partes deleverunt; dexteræ excelsi hoc opus fuit.

Quoniam complacuisti in eis; Patres nostri tibi grati & in pretio erant.

Mandas salutes JACOB, est dativus: populo salutaria.

Ventilabimus cornu, sicut taurus robustus puerum cornibus jactat.

In Deo laudabimur & lætabimur, & laudabimus Deum, & laudabimur (a victis) in Deo. Dicent inviti: Deus eorum fuit cum eis, secus non vicissent.

Nunc autem, quia nonnihil a virtute Patrum nostrorum defleximus, vincunt inimici nos.

Oves escarum, id est, tanquam macello destinatæ.

Sine pretio & non fuit multitudo in commutationibus, uno siclo, uno argenteo quot Judæi venerunt? Tam abjecti & viles eramus. Oves occisionis, id est, neci devotæ.

Opprobrium - subsannationem, & derisum - - posuisti nos in similitudinem, in proverbium, in canticum

ticum oris facti contemptim sumus: verbi causa: si volebant hominem vilem & abjectum designare agebant, sordidior, vilior, miserior est Judæo. Foetet, ut jejunos apella, id, quod nos hodie usurpamus.

Nec obliti sumus te, tamen legem tuam, pactum tuum ea propter non deseruimus.

Et declinasti semitas nostras, intellige ex particula connectente & non declinasti, non permisti, o optime Deus, ut a lege tua deflecteremus.

Humiliasti, hostibus, tanquam draconibus (hebraice Tannim) objecisti nos.

Cooperuit nos umbra mortis. Umbra mortis vocatur color luridus & lividus emorientium, rufum, carcer, faces, squalor, ærumna &c. hæc quod ad corpus; quod ad animam, tenebræ intellectus, quædam siccitas voluntatis, subtractio piæ affectionis; id quod non raro & sanctis evenit. Tentat Deus, ut probet, ut purget, non ut perdat.

Exurge, quare obdormis? videtur Deus dormire, ut precibus & suspiriis excites; nunquam dormit, sed dissimulat: connivet; ut nictantes solent.

Humiliata est in pulvere, serpinus instar vermium; abjectio inimicorum nostrorum.

Redime nos propter nomen tuum, ne dicant hostes, deseruit eos Deus eorum; &c.

Argumenta sequentium quatuor Psalmorum VI. VII. VIII. IX. Feriæ III. vide Parte secunda.

XLIV. *Eruſtavit*, in Matutino de Beata, die XXIII.

XLV. *Deus refugium*, in Matutino de plur. Mart. die XXII.

XLVI. *Omnes gentes plaudite*, in Matutino de Apostol. die XXIX.

XLVII. *Magnus Dominus ellaudabilis*, in Matut. de Virg. die XXVIII.

Quos hic non explico, ibi explicatos, ne eosdem Psalmos sæpius *expansos* dare cogar.

Psalmus X. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XLVIII. *Audite hæc omnes.*

Unus e filiis Core hoc Psalmo divitiarum vanitatem describit. Certe, qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, desideria multa, inutilia & nociva, quæ mergunt hominem in interitum & perditionem, ait D. Paulus I. Timoth. VI.

Explicatio.

Terrigenæ, id est, ignobiles nati, filii hominum, & nobiles, vel nascendi conditione, vel doctrina, vel favore principum, audite omnes.

Inclinabo in parabolam aurem meam, sententiam commemoratione & notatu dignam (docente Magistro Deo) proferam.

Cur timebo a die mala? Quid mihi tempore mortis & iudicii terrorem incutiet? hæc certe erit dies mala malis.

Iniquitas calcanei mei. Scelera, quæ post mortem me comitabuntur, presso pede vestigia mea insequuntur, maxime cupiditas divitiarum.

Frater

Frater non redimet, redimet homo? in hoc gemino articulo nec frater fratrem juvare poterit, quanto minus *exterus, alienus?* Nota interrogationem.

Laberabit in æternum, dives in tormentis erit.

Vivet adhuc in finem, æternum durabit, vivet, si vita dici potest miseria in inferno æterna.

Non videbit interitum. Nunc, cum divitias corradit, mortem non prospicit, congregat, ac si *semper* in hac terra vivendum foret.

Cum viderit sapientes morientes, non concludat; & stultis, divitibus his, aliquando moriendum esse? cum ne sapientes quidem a moriendi lege eximantur?

Vocaverunt nomina sua in terris suis, frustra vilis, arcibus, turribus sua nomina imponunt, v. caussa: Villa Ciceronis, Tulliana, Pompejana &c. Idem de nostris divitibus judicium esto. Ipsorum autem villæ & palatia sepulcrum & styx est.

Cum in honore esset. Honori vero, nempe cœlo, natus, similis factus est jumentis, pascuum ventris & terrena quærentibus.

Scandalum ipsis, hoc iter ad ruinam ducit, & tamen

Postea in ore suo complacebunt. Laudant hoc immodicum divitias corradendi studium.

*O cives, cives! quærenda pecunia primum;
Virtus post nummos.*

Sic false petit Horatius Eucliones, qui docent filios suos, calculum ducere, nummos noscere: Quincuncem, unciam, trientem. Sic enim interrogat dives Pater filiolum:

*Si de quincunce remota est
Uncia, quid superat?*

Respondet puer palmaris :

Poteras dixisse triens. Heus ! Horat. in arte.

Sicut oves in macello, sic hi in inferno positi sunt. Mors pastor erit his ovibus, seu potius hædis & bircis.

Iusti in Matutino, in die resurrectionis, quando erit perpetuum mane ; nunquam vesper.

Auxilium eorum veterascet a gloria eorum. Robur, quod vivi a gloria divitiarum repetebant, in sepulcro & inferno eos deficiet, destituet, nullum erit.

Veruntamen, longe secus aget Deus cum probis.

Non sumet omnia, nihil ex omnibus secum sumet.

Anima ejus in vita - benedicetur. - Recordare fili, quia recepisti bona in vita tua ; Lazarus similiter mala. Ille - - - tu vero cruciaris. Sic Abraham ad Epulonem in tormentis guttam aquæ &c.

Confitebitur tibi - laudant te assentatorias, parasiti, candidati culinæ & cellæ, & hæreditatis.

Introibit usque in progenies patrum suorum. Pater, avus, proavus divitis in inferno te filium, nepotem, pronepotem expectat. Æqualem curam æqualis merces manet.

O vere homo, cum in honore esset, non intellexit veros thesauros. Thesaurizate vobis thesauros in cælo, ubi fur non appropriat, neque tinea corrumpit. Sic Christus, veritas. Quid mundus, vanitas ?

Psalmus XI. Feriæ III.

Argumentum Psalmi XLIX. *Deus deorum
Dominus.*

Si legi, si præceptis divinis morem non geras, Christiane, Sacerdos, Religiose, tam parum placebis Deo ob sacrificia oblata; quam parum placuere Judæi, qui legalia sacrificia quidem offerebant multa; ob legem sibi a Deo datam gloriabantur; sed hanc eandem non observabant. Id tum patebit, cum *Deus deorum, Christus, Dominus Angelorum, & judicium Judex* venturus est, judicare vivos & mortuos.

Explicatio.

Deus manifeste veniet. Apparebit signum filii hominis &c.

Non silebit, qui tamdiu tacuit.

Non in sacrificiis arguam te, quæ tempore captivitatis babylonicæ invitus omisisti.

Holocausta autem tua, a tuis patribus fideli & pura mente oblata.

Non accipiam de domo tua. Quid enim est *tuum*, quod non sit *meum*, ut *tuum* non sit *tuum*. Ego *Dominus*

Si esuriero. Fieri non potest, ut esuriam, *desiderem* enim, & *Deus non essem*, quia miser, & indigus. Si tamen *esurirem*, an non est meus orbis terrarum?

Immola Deo sacrificium laudis. Præter laudem nihil a te accipere possum. Hanc volo & peto: *legem imple; laudasti.*

Peccatori autem. Audes commendare legem Dei, prædicare aliis.

Tu vero odisti. *Laudas & lædis.* Vita linguæ non respondet.

Adversus filium matris tuæ, (Synagogæ) nunc Ecclesiæ, laqueos, offendiculum paras. Lingua dolos concinnas; in faciem laudas; absenti infamiam conflas.

Tacui, porro non ita. *Tu fecisti in occulto; ego palam,* ajebat Deus ad Davidem adulterum.

Ne quando rapiat. Ne ego te rapiam &c.

Sacrificium veræ laudis, quæ moribus, non verbis conficitur.

Illic iter. Hæc una est via ad salutem æternam.

Psalms. XII. Feriæ III.

Argumentum Psalmi LI. *Quid gloriaris in malitia.*

Ex titulo, seu inscriptione Psalmi patet, qua occasione scriptus sit. In hebræo ad verbum sic habetur: *Victori intellectus ipsi David: in veniendo Doeg Edomæum, & nuntiavit ipsi Saul & dixit ei: venit David in domum Achimelech.* Exprobrat itaque Doegi Idumæo proditionem hanc, ei que interitum, sibi salutem prædicit. Vide I. Reg. cap. XXII.

Allegorice DAVID repræsentat Christum; DOEG Judam, *Tropologice* quemvis justum & ejus persecutorem. Lingua prava nocet sibi; nocet aliis; magis tamen sibi.

Expli-

Explicatio.

*In malitia, de malitia. Misericors Deus me tue-
tur. Hæc ferme hebræum, ex eo Hieronymus:
Misericordia Dei est, adest, omni die. Nil evinces.*

*Sicut novacula acute fecisti dolum. Non opinan-
tis jugulum petis. Profundum vulnus infligis
ex insidiis.*

*Verba præcipitationis, tremunt tibi labia præ-
dolis: dolosi enim os sibi constans non habent.*

*Deus te destruet in finem, id est, denique, in
perpetuum dolosum te; nam hos odit Deus, hinc
destruet.*

Emigrabit te, faciet, ut emigres.

*Radicem tuam, te & sobolem tuam eradicabit,
pessumdabit.*

*Ego autem sicut oliva. Ego contra, qui since-
re & simpliciter Deum colo, virebo, ut oliva, in
domo Dei.*

*Quia fecisti sic, o Deus! ideo palam laudabo
te; publice, ut & reliqui ad laudandum te ani-
mentur exemplo Regis.*

FERIA III.

Psalmi speciales in Laudibus.

Psalmus L. Miserere. Vide Laudes Feriæ II. p. 256.

*Psalmus XLII. Judica me Deus. Vide Part. I.
die XXIX.*

Psalmus in Prima.

Psalmus XXIV. Ad te Domine levavi.

In Vesperis.

1. *Latatus sum in his*, CXXI. Vide in Vesperis de Beata. p. 234.
2. *Ad te levavi oculos*, CXXII.
3. *Nisi quia Dominus*, CXXIII.
4. *Qui confidunt in Domino*, CXXIV.
5. *In convertendo Dominus*, CXXV. Vide in Vesperis II. Apostol. p. 227.

In Prima ergo:

Argumentum Psalmi XXIV. *Ad te Domine levavi.*

Titulus *in finem*, ut multi Psalmi, id est, musicorum optimo præmium. Psalmus David, carmen Davidis, seu potius oratio, qua rogat, ut primo liberetur a peccato; dein a periculo peccandi; puta interno; & externo, quod vocamus occasionem: his remotis impedimentis facilius ad Deum ascendere se posse asserens.

Explicatio.

Iniqua adversum me agentes, sed *supervacue*, incassum.

Legem dabit delinquentibus, corrigit errantes, *viam*, seu rationem recte vivendi ostendens.

Universæ viæ Domini, via, qua graditur Deus ad hominem misericordia benevola; & promissio fidelissima. *Viæ hominis ad Deum*, *justitia*,tribuendo cuivis suum; & *judicium*, quo discernit bonum a malo, ut hoc declinet, illud faciat. Hoc est enim compendium *justitiæ christianæ*. Confer Psalmum LXXXVIII. versu 15. Psalmus sic incipit:

cipit: *Misericordias Domini in æternum cantabo.* Recitatur in Matutino Feriæ VI. ibi explicatum reperies.

Legem statuit ei (timenti Dominum) in via, quam elegit, alius in statu clericali, religioso; alius in conjugato; alius cælebs, viduus &c. omnibus legem & gratiam dat timentibus filiali timore; nam firmamentum est Dominus timentibus eum.

Unicus & pauper, solus, ab omnibus desertus. Quis enim verus amicus, nisi tu?

In Vesperis.

Argumentum Psalmi CXXII. *Ad te levavi oculos.*

Oculos corporis, quod facit ad cultum externum, ad attentionem, ad ædificationem; oculos quoque mentis, quod facit ad pietatem, levandos in coelum, ad Deum; & sic a ludibriis impiorum liberari petit.

Grandis victoria, si orantes, maxime adolescentes, respectu humano superato, irrisores pietatis majori inter orandum reverentia & compositione morum & confundant, & convertant.

Explicatio.

Oculi servorum - ancillarum ad manum, immo ad nutum vel aliud signum currunt, volant, sudant, algent hi & hæ. O ut hoc in Servos Dei valeat! leva oculos; valet. Aude; valet. Ancillæ liberalitatem spectant. Fac similiter; non finit se vinci obsequiis nostris Deus.

Opprobrium abundantibus, hi enim irreverentes esse solent.

Despectio superbis, semiliterati maxime superbi; nihil illis tam ægre accidit, quam pietas: hinc alios derident, fugillant, ut sibi pares faciant.

Argumentum Psalmi CXXIII. *Nisi quia Dominus.*

Sub imperatore Deo qui militat, durat, pugnat, vincit, triumphat. Sic olim David nomine *Synagogæ*; sic tu nomine *Ecclesiæ*.

Explicatio.

Nisi quia erat in nobis, nisi fuisset nobiscum.

Forte, forsitan. Certe, profecto tunc nos vivos deglutivissent.

Hæc adverbia *forte, forsitan, fortasse* sæpius in scriptura occurrunt. Illi Doctores, Ascetæ &c. qui a lingua *græca & hebræa* inopes sunt, voces captant, & *ingenii* libidini frænâ laxant inconsulto Deo, latina voce decepti, nescio quæ argumenta depromunt, quæ nihil produnt & probant, nisi *inscitiam*. Si in *Tyro & Sidone* &c. forsitan in cinere & cilicio &c. Ex voce *forsitan* utramque paginam pro *libertate* faciunt & nil significat, nisi: *certe, profecto, amen, amen*, quasi non alia suppeterent argumenta pro vindicanda libertate hominis! hæc est merces adolescentiæ in *desidia & nugis* transactæ; aut fructus philologiæ fabulosæ.

Aqua - aqua intolerabilis, - torrens; nihil aliud allegorice designant, quam tolerantiam in adversis, in ærumnis, quæ milites Christi exercent: sed & coronant.

Sicut

Sicut passer. Avicula tam contempta, toties in scripturis pro *humilibus & simplicibus* usurpatur. *Etenim*, etiam, *passer*, inquit David, *invenit sibi domum*. Nonne pluris estis vos? ajebat Christus: *ad suos - ad suos*; ajo. Verbo: *Mole maiorum liberati sumus, sicut avis e multis laqueis*. Expedivit Deus, potens, qui *fecit coelum & terram*, & pro quo, & quocum pugnat orbis terrarum contra *insensatos*, sapientes hujus mundi.

Argumentum Psalmi CXXIV. *Qui confidunt in Domino.*

Qui confidunt in Deo, justis, firmo & *heroo* animo sunt; impii vacillant, labuntur, pereunt. Sic David in hoc Psalmo gradualis, qui inscribuntur: *pro ascendentibus* vivente Davide *ad Tabernaculum* in monte Sion; vivente Salomone *ad Templum* per scalas, quindecim gradibus, seu stationibus simul ad quiescendum & respirandum; simul ad levandum per hos Psalmos animum distinctas.

Explicatio.

Sicut mons Sion. Tam firmi, quam Sion, qui radicem vel pedem multa milliaria exporrigit; est enim catena montium, quibus superstruitur.

Qui habitat in Jerusalem. Tam firmi sunt veri incolæ Solymæ.

Virgam peccatorum, imperium, & plagas, quales erant postea Nabuchodonosoris; & in æra christiana Attilæ &c.

Ut non extendant justis, pravo istorum exemplo & impunitate inducti ad *similia* audenda.

Declin-

Declinantes autem in obligationes. Deus non solum istos aperte injustos & crudeles; sed obliquos homines, hypocritas, qui tortuoso flexu improbitatem dum tegunt, docent & exercent, hos adducet

Cum aperte operantibus iniquitatem. Et meo iudicio postremos seuerius plectet.

In obligationes, græce: σπαραγγαλίας, implicationes, laqueos. Hebraice autem: & pervertentes tortuositatibus suis. (וְהַמְטִים עַקְלָקָלוֹתָם)

vehammattim ackalckalotham
Ipse salebrositas vocis flexuosum & tortuosum pervertendi modum notat.

FERIA IV.

Psalmi in Matutino.

Psalms I. Feriæ IV.

Argumentum Ps. LII. Dixit insipiens in corde, est idem, eodem auctore Davide, quod erat in Psalmo XIII. interfertis paucis. Hunc ergo confule Parte II. in nocturno primo Dominicæ, die undecima.

Psalms II. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LIV. Exaudi Deus orationem.

David orat, ut ab inimicis, dolosis amicis, maxime a sublestæ fidei homine Achitophele liberetur. II Reg. XV.

Allegorico sensu Christus a Juda & Judæis; versu 14. describitur & Achitopbel & Judas; par enim erat fallacia.

Expli-

Explicantur difficiliora.

In exercitatione mea ; in feria meditatione mea, qua & pericula & mala impendentia expendo ; rursus in afflictione ; omnis autem malus ideo vivit, ut aut corrigatur ; aut per illum bonus exerceatur ; ut Augustini opinio est.

Contexerunt me tenebræ, formido extrema oculis lumen ; & animo consilium ademit.

Pennas sicut columbæ ; quæ citatissimo volatu evitat unguis accipitris. Sic ego Achitophelis per fugam ; ut tutus sim ab Absolomo, & ejus consiliario.

Præcipita, καταποντισον, demerge eos in mari, sicut Pharaonem, disjice, dissipa eorum consilia, conatus.

Tu vero, unius olim mecum animi, consiliorum & mensæ particeps.

Dux meus, qui in consiliis dandis princeps eras. Eadem sano sensu de Juda.

Descendant in infernum viventes, sicut olim Core, Dathan & Abiron, Moyse refractarii.

Vespere, mane, meridie, quotidie & sæpe.

Inter multos erant mecum, Absolom & Achitophel cum plus quam ducentis aulicis meis adversum me belligerant ; sed Deus

Redimet in pace, restituet me quieti : & mihi regnum.

Non est illis commutatio, impii non tam facile in melius convertuntur. Et pro quia.

Non timuerunt, non timent Deum.

Divisi

Divisi sunt ab ira vultus ejus, dissimulant suas adversum me similitates, blandis verbis ostendunt faciem butyro leniorem &c. Sermo oleo mollior; ut tectius noceant. Nonne & Judas blando osculo prodidit?

Facta super Dominum curam tuam. Hem viaticum (Zehrfennig), quem dabat suis S. Franciscus Assisias alio profecturis sine peculio.

Tu vero deduces eos (fallaces) in barathrum interitus; o Deus. Certe

Viri sanguinum, dolosi, morientur tempore non suo; ante diem, ut Saul, ut Absalom, ut Achitophel, ut Judas, utrumque laqueus, illum criminis pro laqueo perdidit.

Psalmus III. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LV. *Miserere mei Deus, quoniam.*

David perlequente Saule commoratus apud *Allophylos*, id est, *alienigenas*, in regione *Geth*, I. Reg. XII. orat, ut liberetur ab infestante Saule. Applica tibi, etsi *alium hostem* non habeas, quam *carnem tuam*; certe *periculosiorem* nunquam habuisti, neque habebis.

Explicantur difficiliora.

Inscribitur hic Psalmus: *Pro populo*, id est, factus hic Psalmus, cum *Philisthæi*, *populus* a sanctuario Dei longe remotus & *alienus*, Davidem tenuissent in *Geth*.

In tituli inscriptionem, hoc est, jussit David hunc Psalmum *columnæ* inscribi in *monimentum* *perpe-*

perpetuum, quod Deus eum ab hoc periculo liberarit. Monumentum autem seu monimentum vocatur, quia *mentem monet*, dum beneficium legit oculis, figit *in animis*. Hæc pro similibus Psalmorum titulis dicta sufficiant.

Ab altitudine diei. Ad exortum solis, vel diei metuo, ne aliud ex alio *cum novo die* malum mihi immineat. Sed

Non timebo, quid faciat mihi caro, homo; quia Deus a me stat.

Ipsi calcaneum meum observabunt, notant gressus meos *singulos*, sicut odora canum vis ferarum vestigia indagat.

Pro nibilo salvos facies illos. Non patieris, ut inimici mei triumphent, nullo pretio, etiam toto mundo oblato, induci te, o Deus, fines, ut hi salvi sint, & de iusto suppresso glorientur. Quamvis hætenus *animam* seu *vitam meam* mihi eripere sustinuerunt & tentarunt.

Vitam meam annunciavi tibi, inter orandum omnes meas exilii, ærumnarum *vicissitudines* tibi explicavi. Tu omnia nosti, & *numerata* habes, memor promissionis tuæ.

In me sunt Deus vota tua, vota, quæ nuncupavi, reddam quoque, hunc ipsum Psalmum *columnæ* inscribi iussi, grati animi ergo.

In lumine viventium, in hac vita, quoad *lucis usuram* capio. *Anagogice*, in lumine gloriæ, *allegorice*, in lumine fidei.

Psalmus IV. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LVI. *Miserere mei*

Deus, miserere,

Prodit ipse titulus præfixus, qui sic habet: *In finem, ne disperdas, David in tituli inscriptionem cum fugeret a facie Saul in speluncam.*

Explicatio.

Donec transeat iniquitas, calamitates, quæ ab iniquis & illatæ toties sunt, & porro parabuntur; donec dissipentur insidiæ, ad os speluncæ collocatæ.

Misit Deus veritatem, stetit fidelis Deus promissis; Chaldæus addit modum, quo tutatus est Deus Davidem, ne in spelunca deprehenderetur; accersivit Deus araneam, quæ telam prætexeret speluncæ. Idem XIV. Januarii narratur in martyrologio factum esse in gratiam S. Felicis Nolani.

Dentes, lingua acuta, aculeata, qua tanquam spiculis & gladiis me confodiant.

Incurvaverunt, pœne ad tumulum deprefferunt me.

Exurge gloria mea, sic alloquitur David cytharam suam, psalterii instrumentum. Longe sublimius, quam Pindarus suam; aut Mezentius equum suum Ræbum in Virgilio.

Allegorice Christus lignum crucis post resurrectionem; anagogice quivis justus suas crucis &c.

Usque ad cælos, misericordia tua nullis regionibus aut terminis circumscribitur; infinita est, etiam

etiam in impios, quia solem oriri facit super justos & injustos, bonos & malos. O ut sapiant! & intelligant; misericordiam quidem infinitam esse; sed non item miserationes! . . .

Psalmus V. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LVII. *Si vere utique justitiam.*

Est prophetia, seu prædictio: Saulem, & quotquot eum ex adulandi studio sectabantur, a Deo perditum iri. Idem in omnes detractores, & malos judices cadit.

Explicantur difficiliora.

Injustitias manus vestræ concinnant. Injustitias, tanquam causam æquissimam ad libellam appenditis specie justitiæ, o judices iniquissimi!

A vulva, ab infantia, a primis unguiculis, mendaciis assueti sunt.

Sicut aspidis surdæ, sicut aspis unam aurem terræ affigit; alteram cauda tegit, ne vocem magi audiens, venenum dimittat; sic vos ad omnes Dei inspirationes, hortatusque obsurdescitis.

Molas leonum confringet, dentes molares, robustissimos.

Tanquam aqua decurrens; tam cito, quam aqua, diffluent iniqui: ut cera ad ignem.

Priusquam intelligerent spinæ vestræ rhamnum, antequam spinæ adhuc parvæ in rhamnum (Dorns staude) adolescant, ut harum altitudinem, duritiam, acumen, exæquent, vos viventes & vegetos violenta, immatura morte exterminabit

T

Deus.

Deus. Experti postea, Antiochus, Herodes, Diocletianus, Maximinus, Licinius, qui omnes, machinationibus suis non evolutis, periere.

Lætabitur justus, hæc videns prædicabit & adorabit justitiam Dei.

Manus suas lavabit, tantam faciet stragem hostium, ut, si luberet, lavare manus suas in sanguine occisorum posset, tam copiosus fundetur.

Si utique est fructus justo. Dicet pius: Quam verum est, quod justum magna merces maneat, operæ pretium est, ut Deo serviam, juste vivam.

Psalms VI. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LVIII. *Eripe me de inimicis.*

Libro I. Regum XIX. narratur domum David a Saule per missos fervos obsessam esse, id ipsum Psalmi hujus titulus innuit; qui est: *In finem ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & custodivit domum ejus, ut eum interficeret.*

Explicantur difficiliora.

Viris sanguinum, homicidis, sanguinariis.

Sine iniquitate cucurri & direxi, recte vixi, incessi, nulla causa data me ad necem deposcunt.

Convertentur ad vesperam & famem patientur ut canes, servi Saulis ad vesperascente die venient, ut me capiant, spe sua frustrati canum instar latrabunt, concursantes per civitatem, ut canes famelici & rabidi.

Gladius

Gladius in labiis eorum, quoniam quis audivit? Muffant inter se de occidendo me, lingua me configunt; dum gladio nondum possunt, & mussitantes collatis capitibus submurmurant: Nemo est, qui nos audiat & consilia Davidi aperiat.

Fortitudinem meam, tibi in acceptis feram, gratus adscribam.

Ne occidas eos, cito. Nam si impii nimis cito pereunt,

Obliviscantur populi mei; mei subditi non ita reminiscantur, quam si lente & tarde eos punias.

Disperge illos, vagentur de urbe in urbem, a facultatibus eorum paullatim ad paupertatem redige. Et hoc propter

Delictum oris ipsorum, ob linguam, qua famam meam accidunt, comprehendes eos in fastu suo.

Annunciabuntur, erunt & ipsi in sermone hominum, dicent: Hi ob insectationem Davidis sic a Deo puniti sunt. Recte, juste.

Ipsi dispergentur ad manducandum; vagi erunt, ut panem conquirant; etiam saturati adversum te, o Deus, & me murmurabunt. Ut solent mendici ob improbitatem ad incitas redacti.

Psalmus VII. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LIX. *Deus reple-
listi nos.*

Philistæis, Moabitis & Syris superatis David expeditionem in Idumæam parat, ut & hanc vinceret, opem Dei implorat II. Reg. VIII. & I. Paralip. I.

Allegorice Christus orat, ut totus mundus ejus *suavi jugo* subdatur, id quod promisit Pater Psalmo II. *Dabo tibi gentes, hæreditatem tuam &c. terminos terræ.* Verbo: Synopsis est: *In Deo faciemus virtutem*, ut habet versiculus ultimus. A Deo duntaxat robur & victoria venit.

Titulus & argumentum hujus Psalmi initio per duos versiculos contexitur; sic autem habet: *In finem pro his, qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam; cum succendit Mesopotamiam Syriæ & Sobal (Sobam) & convertit (id est, reversus est) Joab & percussit Idumæam in valle salinarum (Salzberge, Gruben) duodecim millia.*

Explicantur difficiliora.

Qui immutabuntur, id est, canatur hic Psalmus cymbalis elegantissimis, affabre factis, vel hac ipsa melodia, qua canitur Psalmus, qui incipit: *pro liliis.*

Inscriptionem, scribatur & hic Psalmus in columna ad monimentum victoriæ.

In doctrinam. Ut David hoc Psalmo posteros doceat: *In solo Deo repositas esse victorias.*

Repulisti nos; cum olim Philisthæi &c. nobis dominarentur ob peccata nostra.

Commovisti terram, Judæam, per hostiles vastationes.

Ostendisti, experti sumus.

Vino compunctionis, amaritudine in tremorem & stuporem conjecti sumus, ut consilii inopes essemus.

Ded:

Dedisti, alias, metuentibus te significationem, extulisti signum, & quasi vexillum, quo admone-remur;

Ut fugiamus a facie arcus, in tempore evitare-mus hostiles incursiones, olim:

Dilecti tibi; sic a te moniti sumus. At nunc...

Salvum fac, idem beneficii nunc mihi & meis exhibe.

Deus locutus est in Sancto suo, olim certissimam promissionem victoriæ futuræ. Qualis?

Partibor Sichimam, vallem Soccoth, Galaadititem, tribum Manassen, maxime Ephraim, tanquam robur meum, Moabum ita a me superandum, ut pro pelvi vel pollubro ad pedes lavandos mihi serviat, Idumæam denique & Philisthæam mihi tributarias -- hæc promissisti. Jam

Quis deducet me? nisi tu, qui nunc nos ob peccata dereliquisti, ut porro ante signa aut vexilla nostra non egredereris, quod facere solebas, cum adhuc fideles essemus in tuo obsequio.

Da nobis auxilium, fer opem in ærumnis.

In Deo, juvante te pugnabimus, vincemus.

Psalmus VIII. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LX. Exaudi Deus deprecationem.

Absolomo regnum Patris occupante, David molesto exilio Rex, Pater, Senex pressus, a Deo tandem liberatus petit, annos vitæ extendi, & regnum prosperari.

Explicatio.

A finibus terræ Ifraliticæ extorris.

In petra, in rupe inaccessa a te collatus tandem sum.

In tabernaculo tuo, nondum exædificato templo, in urbe Hierosolyma majore.

Dedisti hæreditatem Chanaanitidem ; a qua nunc quidem exulabam.

Annos, facies, ut tum per me, tum per posterios meos diu regnem.

Misericordiam & veritatem ejus quis requireret ? quis frustra implorat ? quis speravit in Domino, & confusus est ? Nemo.

Allegorice de Ecclesia afflicta : de Christo.

Anagogice de coeli gaudiis & vera quiete.

Psalms IX. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LXI. *Nonne Deo subiecta.*

In silentio Deo subiecta sit anima : fiat voluntas tua.

In nulla re creata reponenda spes. Titulus pro Idithun, Psalmus David, id est, David hunc Psalmum a se factum, canendum dedit musicorum præfecto, seu principi, Idithun nomine. Idem senti de Psalmo XXXVIII. Dixi : custodiam vias meas.

Explicatio.

Deo subiecta. Silebo Deo ; vacabo solitarius uni Deo. Totum me ejus providentiæ committam.

Interficitis universi vos, alter alterum ob inanes spes lucri, ob commercium tam dolum.

Tan-

Tanquam parieti inclinato & maceriae depulsæ. Irruit in hominem tam ad lapsum pronum, quam proclivis ad ruinam est paries inclinatus, & ab æquilibrio & libella (Sensiblen) jamjam recedens; impulsus minimus utrumque sternit, me & murum ruinosum.

Pretium meum. Dignitatem meam, quæ tanto sudore, tot ærumnis ob infestantem Saulem exantlatis mihi stetit, eripere conamini.

Non emigrabo; Deus enim robur meum.

Mendaces filii hominum in stateris. Alter alterum ulna, pondere, mensura decipere gestit. Germanice: Die Ellenmaß und das Gewicht urtheilet Gott und sein Gericht. Simplex rhythmus, sed verus.

In id ipsum. Simul omnes se, & sua magni faciunt, sed falluntur & fallunt.

Semel locutus est Deus. Immutabile est statutum Dei.

Duo hæc audiui. Hæc duo ex constanti observatione vanitatis humanæ collegi: primo: omnipotentiam Dei; facit quidquid vult: deponit de sede potentes, & exaltat humiles: suscitatur de terra pauperem &c. Lege Canticum Annæ I. Regum II. & Canticum Mariæ: Magnificat, Luc. I. dein: esse misericordiam cum æquitate conjunctam; cur?

Quia tu reddes unicuique juxta opera sua. Cuncta adducet Deus in judicium, pro omni errato, sive bonum, sive malum. Eccl. ultimo.

Psalms X. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LXIII. *Exaudi Deus
orationem.*

Lætabitur *justus* in Domino; licet insidiis & calumniis impetitus; quarum auctores opprimentur.

Explicatio.

Protexisti, Protege; proteges certe. *Præteritum* pro futuro; ut sæpe apud hebræos.

Intenderunt arcum, rem amaram, vibrarunt jacula verborum; sicut sagittas veneno imbutas.

In occultis, clanculum,

Firmaverunt sibi sermonem nequam. Decreverunt propositum exequi. *Sermo* enim aut *verbum* per sæpe apud hebræos *rem*, *factum*, *opus* significant.

Narraverunt, alter alteri in aurem: *hos & hos Davidi laqueos struemus*; insidias nempe.

Defecerunt scrutantes scrutinio. Quantumcunque *studiose* molirentur modos nocendi; defecerunt tamen.

Et exaltabitur Deus; *profundis ingeniis profundior est Deus*, patefacit, dissipat impiorum consilia, & in auctores perniciem retorquet.

Sagittæ parvulorum. Tam parum calumniæ in me, tanquam jacula, conjectæ nocuerunt, quam parum sagitta ab imbecillo parvulo conjecta. (ד'אנפ) variis punctis, iisdem autem literis significat *parvulos*, *petbaim*, & *subito*, *repente*, *pitbeom*. Hinc hebræum habet: & *sagittavit eos Deus sagitta SUBITO*.

Psalmus XI. Feriæ IV.

Argumentum Psalmi LXV. *Jubilare Deo.*

Sensu *literali* populus Israeliticus jubilat; *allegorice*, Ecclesia Christi; *anagogice* justus. Quid? aut cur? Se liberatos esse a persecutoribus, &c.

S. Augustinus & nonnulli Patrum titulum hujus Psalmi legunt: *Canticum Psalmi resurrectionis.*

Explicatio.

Mentientur tibi inimici tui. Ob magnitudinem potentiae *servient.* Nempe ex more eorum, qui serviliter subsunt; & quod consequens est, ex timore persæpe mentiuntur dominis, vide Psalmum XVII. in Prima, parte prima.

Super filios hominum. Quam terribilis est Deus hominibus!

Mare (rubrum) in aridam; & flumen Jordanem, ut utrumque sicco pede transirent. Vide potentiam!

Posuit animam meam ad vitam, dedit longam vitam; non permisit me cito emori, quod optabant inimici.

Induxisti nos in laqueum, permisisti, ut incidamus in infidias; nec tamen caperemur.

Imposuisti homines super capita nostra, duos & immisericordes homines nobis præfecisti.

Distinxerunt, distinte nuncupavimus vota,

Medullata, succosissima, opima.

Iniquitatem si aspexi, aspexissem, meditatus essem; certe non succurrisset mihi Deus.

Pſalm. ultimus Fer. IV. matut.

Argumentum Pſalmi LXVII. *Exurgat
Deus.*

Celebrantur hoc Pſalmo victoriæ hebræorum ; ut sic laudetur Deus ; *omnis* victoriæ author. Sensu a Spiritu sancto intento, & quod consequens, magis proprio, Ecclesia Christi triumphos suos commemorat, quos, ut porro Deus augeat, rogat. Certe Apostolus versum XIX. Christo accommodat ad Ephes. IV. 8. *Ascendisti in altum* &c. Hinc *Christus exaltatus, exaltans Ecclesiam* compendium Pſalmi hujus est.

Declarantur obscuriora.

Sicut deficit fumus - sicut fluit cera ; tam cito, tam nullo negotio. Scriptura toties se per *similitudines* explicat ; & tamen sunt proletarii scriptores, qui similitudines e regno oratorio, maxime *sacro*, proscribunt. Quo jure ? qua fronte ? . . .

Iter facite ei. Præparate viam *arcæ*, quæ ab occasu per Arabiam desertam ascendit ; Christus a morte, quæ est occasus vitæ.

Qui inhabitare facit unius moris, ut plures in *una domo concordibus* animis habitent.

Educit vinctos - similiter eos, qui exasperant, Deus tam bonus, qui etiam *contumaces* non raro Judæos e captivitate Ægyptiaca, in qua tanquam in sepulcris compacti erant, eduxit.

Pluviam voluntariam. Manna præter naturæ ordinem depluit, ut infirmatum, seu deficientem populum per XL annos reficeret.

Ani-

Animalia tua, oves tuæ, *populus tuus*; cui pauperi parasti alimenta, quibus secure vescerentur.

Evangelizantibus, Judæis tua beneficia, scilicet *liberationem a captivitate*, *victrorias* per Moyfen, per Davidem commemorantibus; *allegorice*, *victrorias* per Christum.

Rex virtutum dilecti dilecti, id est, potentissimi principes, quales erant, qui adversus Moyfen, Josuen, Davidem, Christum pugnabant. Die mächtigsten Heerführer, subjecti sunt *dilectissimo*, per excellentiam dilecto, his ipsis scilicet a Deo electis, quos nominavi, subditi facti sunt.

Et speciei domus. Speciosissimæ domui Dei, *nunc Ecclesiæ*, data est potestas dividendi spolia de Ægyptiis, Chananæis & devictis populis relata & collecta. Simplicius græca, κληρος, *sors*, *funiculus*. Si in alienis provinciis vobis designentur per funiculum limites, e quibus egredi nefas; tamen

Si dormiatis inter medios Cleros, si vos inimici vestri tam *arcte cingant*, ut limites designent, & ponant, inter quos *arcte* vobis hærendum sit, evolabitis tam *libere*, & cum *tanto splendore*, quam libere adverso sole avolat columba, cujus pennæ ut argentum candent; cujus collum, ut aurum flavet. Alii ex hebræo: si tam fusci & fordidi sitis, sicut cacabi & ollæ culinæ, tamen &c.

Dum discernit cælestis. (Deus Rex) Reges, principes electos super populum suum feligit, fulgebitis, sicut mons altissimus *Selmon*, qui e longinquo intuentibus a nive candet & nitet.

Mons

Mons Dei, intellige, altissimus. Est hebraismus.

Mons coagulatus, lacte & butyro ob armenta & pecora refertus. Scilicet ob pascua opima (*Alpen*) quales in Tyroli & Helvetia . . .

Quid suspicamini? nolite in aliis montibus tantam ubertatem, tam uberem glebam quærere, *mons Dei est*. Allegorice intellige *Ecclesiam* super montem &c.

Decem millibus arcam curru vectam, quam multa millia comitabantur reverentiæ ergo, cum reduceretur; Christus ascendens in coelos cinctus tot Angelis, & animabus beatis e limbo liberatis. Hinc

Ascendisti in altum. Captivam duxit captivitatem. Quanta sublimitas! ipsos quodammodo carceres secum deduxit, evacuavit.

Accepisti dona (o Christe, a Patre) *in hominibus*; id est, pro hominibus, quæ inter homines divideres. Et quam liberaliter præstat Christus!

Etenim non credentes, nam etiam incredulos ad fidem, ad regnum tuum adduxisti, vere est impletum: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam*.

Die quotidie, singulis diebus.

Deus salvos faciendi, auctor salutis.

Domini Domini exitus mortis. In manu Dei est, ut exeamus periculo mortis: ipse solus eripit.

Veruntamen, sicut e contrario perfringit capita inimicorum, quorum *vertices comatos*, quibus superbe incedunt, *decalvabit*. (Gott wird die Stölzen beym Schopfe nehmen.)

Ex

Ex Basan convertam, educam te, o popule meus, ex regione Og, Regis Basan. Sicut habetur Numerorum XXI. 35. Percusserunt igitur & hunc (Og) cum filiis suis, universumque populum ejus usque ad internecionem, & possederunt terram illius. Hem verticem capilli perambulantium in delictis suis! . . .

Ut intingatur (si tibi lubet) pes tuus in sanguine hostium, tam copiose fundetur, ut canes ex eo sanguine lambant & lingant tui.

Viderunt (patres nostri) ingressus tuos, o Deus! cum educeres eos ex Ægypto, per siccum mare rubrum, depresso Pharaone &c.

Deinceps commendatur lætitia tribuum, maxime illarum, ex quibus Paulus &c. & alii Apostoli erant.

A templo tuo. In templo hierosolymitano postea tuis prodigiis territi & convicti adorabunt te Reges.

Increpa feras arundinis. Quam divina Poesis! hostes bestiis, feris, tauris salaciores compesce, o Deus; qui populum tuum, qui instar argenti purus nunc & probatus est, excludere, & impedire ab ingressu terræ promissæ voluerunt.

Legati ex Ægypto, nobilissimi convertentur. Æthiopia præveniet manus ejus Deo, extendet prima manus supplices, exemplo præibit. Ut Eunuchus Reginae Candaces, Actorum VIII.

Super cælum cæli ad orientem, præcipue postquam Christus ascenderit a monte Olivetano (qui Hierosolymam ab Oriente respicit) in coelos summos.

O quam

O quam sublimis volatus divini vatis in hoc Psalmo! quis poetarum leget vestigia hujus Poetae? immo hujus divini Prophetæ? . . .

PSALMUS IN LAUDIBUS
FERIÆ IV.

Argumentum Psalmi LXIV. *Te decet
hymnus.*

Quod David hunc Psalmum composuerit patet ex titulo, qui est: *in finem, Psalmus David*, id est, Davidi *in usu*, quem tamen musicorum optimo canendum dedit, aut certe, ut componeretur, curavit. Postea autem, suadentibus diu ante Jeremia & Ezechiele, canebatur a populo judaico, cum e captivitate Babylonica, septuaginta annos durante, reverti in Judæam occiperet.

Explicatio.

Te decet. Tibi debetur laus cum reverenti silentio. In Chaldaico habetur magis perspicue: *Coram te (o Deus) censetur instar silentii laus cælestium Spirituum.*

Omnis caro, omnis omnium nationum & linguarum homo.

Verba iniquorum, Nabuchodonosoris & Assyriorum.

Et, sed tu propitius ignosces, quidquid peccatum est.

Elegisti & assumpsisti: beatos nos, quos elegisti, ut rursus in atrio templi tui restaurandi, aut restaurati adorare te possimus.

Spes

Spes omnium finium terræ & in mari longe, terræ firmæ, continentis & insularum.

Præparans montes in usus hominum, ut germinarent pro pascuis; arborum fertiles, & metallorum feraces essent. Sic præparat humore, pluvia, calore subterraneo, & incumbente sole.

Et timebunt - a signis tuis; a prodigiis homines ad timorem Dei adducentur.

Exitus matutini & vespere, extrema & orientis solis & occidentis loca recreabis, adeoque universum mundum, visis beneficentiæ tuæ operibus.

Inebriasti pluviis terram irrigantibus.

Flumen Dei, flumina maxima aquis abundant, ut præparent terram ad fruges & fructus proferendos.

In stillicidiis, stillante rore, pluvia recreabitur, quidquid germinat, pullulat in terra.

Coronæ anni toti circulo evolutionis; vicissitudini veris, æstatis, autumnii, caloris, frigoris, ferentis, pluviae &c. Per allegoriam de anno Domini accepto, & de tempore acceptabili intellige; primum memorat Lucas Cap. IV. 19; alterum D. Paulus II. Cor. VI.

Pinguescent speciosa deserti, tuo beneficio, quæ hætenus (tempore captivitatis) inculta erant, rursus colentur, pascuis, gramine, pomis, uvis quodammodo exultabunt; sicut Poetæ dicunt: Prata rident.

Arietes induti sunt ovium, densis & pulchris velleribus; & inde commercium ex lana; fæctura multiplex. Allegorice incrementum Ecclesiæ cogita. Pastorum lætitiā ex tot aut conserva-

servatis, aut rursus inventis ovibus, quæ perierant Luc. XV. aut recens ad ovile Christi adjunctis.

PSALMI IN VESPERIS
FERIÆ IV.

Psalmus

CXXVI. Nisi Dominus ædificaverit. *In Vesperis*
VV. & B. p. 236.

CXXVII. Beati omnes, qui timent.

CXXVIII. Sæpe expugnaverunt.

CXXIX. De profundis: *In accessu ad Sacrum.*
p. 118.

CXXX. Domine non est exaltatum.

Nondum alibi explicatos; hic adjungo.

Argumentum Psalmi CXXVII. *Beati*
omnes, qui.

Homo timens Deum, beatus & benedictus. Fecit Salomon, est *canticum graduum*, dici solitum ab iis, qui ascendebant in templum per scalas, quindecim gradibus distinctas.

Explicatio.

Quia manducabis. Ales te ex labore manuum tuarum; satis commode. Gott wird dein Brod, Gewerb, segnen.

Sicut novellæ olivarum erunt filii ex tua; non aliena. *Sicut germina oleæ* transplantari in aliam terram se non sinent; degenerant enim in oleastros amaros; non sunt oleæ sinceræ.

Allegorice de Sponsa Ecclesia.

Argu-

Argumentum Psalmi CXXVIII. *Sæpe expugnauerunt.*

Rurſus Salomon hunc *pro aſcendentibus* composuit.

Explicatio.

Expugnauerunt, impugnarunt, in anguſtias redegerunt.

Etenim. Verum non *expugnarunt*; non prævaluerunt.

Supra dorfum meum, onera & plagas lividas imponebant, ut tanquam aratro ducto fulcos facerent. Verbo: *diu & varie* afflixerunt.

Concidit cervices. Deus, nobis liberatis, in inimicos peſtem mali tranſtulit.

Fiant. Fient, eſt enim *prædictio*; non *imprecatio*. Tam parum valebunt, quam foenum, quod temere, tenui radice, in tectis ſimul excrevit; ſimul exaruit. Nemo ob hoc foenum vicino gratulatur; *inſultatio* per ironiam foret; non *benedictio*.

Argumentum Psalmi CXXX. *Domine non eſt exaltatum.*

Modestia, & vilis *de ſe* opinio, ſacrificium Deo gratiſſimum eſt. Sic David hoc Psalmo.

Explicatio.

In mirabilibus ſuper me, ultra & ſupra vires meas, & humeros meos. Scit humilis: Quid *ferre recuſent, abſente gratia*; quid *valent humeri, hac præſente.*

Si non humiliter sentiebam, si fiste tantum & non reapse humilis fui, eadem poena me manebit, quæ parvulum, qui a lacte materno depellitur. Vagit, gemit, lacrymatur. Cæterum hærebo Deo tam arcte; quam arcte infans fugens matri.

PSALMI IN MATUTINO
FERIÆ V.

Psalms I. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXVIII. *Salvum me fac Deus.*

Et David & Christus ob zelum proferendæ religionis & augendi cultus divini multa perpeffi; ab hostium autem insectationibus liberati, Deo Patri gratias agunt, & poenam impiis imminentem prædicunt.

Explicatio.

Per aquam, limum profundi, mare, tempestatem
ALLEGORICE ærumnas, persecutiones intellige.

Usque ad animam meam, ad amittendæ vitæ periculum.

Non est substantia, nusquam consistere firmo pede queo.

Gratis, sine caussa, nulla mea culpa.

Quæ non rapui; debita, quæ non contraxi, cogor expungere. Non rapui pomum ex ligno vetito; non peccavi in Adamo; & tamen iuo. Sic Christus. Non rapui divinitatem, Deo gloriam: Non rapinam arbitratus, se æqualem esse Deo; natura enim est Deus, non rapina, & tamen

Insi-

Insipientiam meam, (generis humani) quam formam fervi accipiens in me recepi, nunc luo.

Extraneus factus sum fratribus meis, Judæis popularibus, pro alieno, alienigena me ejecerunt &c.

Zelus domus. Joan. II. 17. ad Rom XV. 3.

Operui in jejunio, jejunans quadraginta dies & noctes.

Cilicium, viliore & asperiore vestitu usus.

Sedebant in porta, judices, Caiphas, Pilatus &c.

Qui bibebant vinum, inter larga pocula derisui fui, canticum oris fui mollibus hominibus. Hinc factus in parabolam, seu ludibrium.

Tempus beneplaciti, nunc est, o Deus!

A puero tuo, servo tuo, *pure*, mundo.

Reverentiam meam, verecundiam meam, cum ad columnam, in cruce, nudus exponerer.

In escam meam fel. Verissime de Christo Matth. XXVII. 48.

Fiat mensa eorum, fiet, prædictio est; non imprecatio, sequuntur plures poenæ.

Mensa eorum, cathedra Moyfis, mensa spiritualis, scientia scripturæ & prophetiarum, de qua gloriantur, fiet ipsis in laqueum, ut videntes non videant. Hinc *obscrentur* (obscurabuntur) *oculi eorum*.

Dorsum eorum semper incurva, ut pronæ in terras animæ, & cælestium inanes nil nisi terrena sapiant, & quærant. Poena cæcitatis.

Habitatio eorum, Jerusalem deserta per Nabuchodonosorem; per Titum. Prius David; posterius Christus prædixit.

Super dolorem vulnerum, auxerunt dolores per irrisiones, blasphemias: *Alios salvos fecit . . . speravit in Deo; liberet eum: si est Christus descendat - - & credimus ei &c.* Nihil tam acerbe dolet; quam subfannatio in ærumnis.

Appone iniquitatem. Aliud ex alio peccatum patrabitur; posterius poena prioris; *posteriora fient deteriora prioribus.* Timete docti, literati superbi!

De libro vitæ, erunt præsciti; sed non prædestinati . . . de altero libro vitæ, geminum enim habet Deus, vide hic Tirinum.

Super vitulum. Hæc laus, hoc sacrificium infinities plus valebit, quam antiquæ legis *lanienæ*, qua vituli, arietes, tauri mactati offerebantur.

Observatio.

Hebraismi & in hoc Psalmo, & alias, multa sensa pia suggerunt intelligentibus. Hem aliquos:

Et non status; pro: non est substantia.

Adustum est guttur meum; pro: rauca factæ sunt fauces.

Dedi vestimentum meum saccum; pro: & posui vestimentum - cilicium.

Moduli bibentium secbar; pro: in me psallebant, qui.

In laqueum & ad paces; pro: in retributiones, zur vermeynten Gewissensruhe.

Lumbos eorum semper nutare facies; pro: dorsum eorum incurva.

Furores

Furor nasi tui, pro : furor iræ tuæ.

*Ad dolorem vulneratorum tuorum narrabunt ; pro :
ad dolorem vulnerum addiderunt, ostentatione lingue.*

Non credit, nisi qui experitur, quantum
profit *mediocris*, sed *humilis*, notitia he-
braices.

Psalmus II. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXIX. *Deus in
adjutorium.*

Confer Psalmum XXXIX. nam congruunt ul-
tima hujus cum præsentis toto, excepto ini-
tio : *Deus in adjutorium* ; quod initium ad omnes
fere horas officii divini repetit Ecclesia. David
sibi & suis opem poscit, Christus cruciatuum &
mortis victor prædicit poenas eorum, qui eum
persequebantur.

Adnotatio pro explicatione.

Pro *avertantur statim erubescences*, qui dicunt mi-
hi : *Euge, Euge*, in hebræo est : *convertantur su-
per mercede pudoris sui* dicentes : *belle, pulcre*. Mer-
ces vel adulatorum, vel irrisorum est pudor æter-
nus, quem describit Salomon in Libro Sapien-
tiæ capite quinto, a versu 6 ad 14 - *Ergo erra-
vimus a via veritatis - - talia dixerunt in inferno hi,
qui peccaverunt. Ingens solatium* pro piis, justis ; *enor-
mis ærumna* pro peccatoribus, irrisoribus pieta-
tis, religionis. Hanc mercedem referent.

Psalms III. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXX. *In te speravi,
non confundar.*

David, Rex senex, profitetur; id est, palam præ se fert: pios & fideles a Deo nunquam derelictum iri a primo puero usque a senectam & senium seu decrepidam ætatem. Ecclesia senescens idem sentit. Porro videtur David hoc Psalmo notasse opem sibi a Deo præstitam adversus Achitophelem, consiliarium malignum; Absolonem, filium impium; conjuratos regi suo ingratos.

Explicatio.

Præter *allegoricum* sensum de Christo, *tropologicum* de justo, hæc habeto:

Peccatoris, immo eripuisti de insidiis, apertisque infestationibus Achitophelis, Absolonis &c. porro eripies &c.

De ventre matris meæ. A prima infantia usque huc.

Prodigium factus sum. Omnes intendunt oculos & digitum in me & stupentes dicunt: *Hic-cine est David, e tot æumnis liber vivit, regnat. Non putabam.*

Ne projicias me in tempore senectutis. Hem! sic senex David orat & timet; memor *lapsuum suorum.*

Deus dereliquit eum; est *protopopæia* conjuratorum.

Quoniam non cognovi literaturam; semper vel in pascuis eram pastorculus, vel in acie miles, *prophanas scientias non didici.*

Introibo

Introibo in potentias Domini, meditabor Dei potentiam, providentiam, justitiam, misericordiam. Hunc librum simplicissimi & rudissimi homines quotidie legere possunt.

Sunt tamen qui verba hæc : *Quoniam non cognovi literaturam*, sic exponunt : quia inire numerum vel calculum beneficiorum tuorum non possum, tam multa sunt mihi ab infantia præstita ; ideo &c.

Tu sensum elige, qui pietatem alit ; & quo tandem magistro discat David ! qui Deum magistrum habuit ? Θεοδιδάκτος, id est, inspirante Deo doctus.

Deus (enim) docuisti me a juventute mea.

Senectam & senium, ad canos ultimos. Dum jam prono per senium capite filices cerno, aut ne cerno quidem ob caligantes oculos. Quamquam non adeo senex mortuus est, qui ultra septuagesimum quartum vitam non exporrexerit.

Quantas - tribulationes multas, ærumnas alias ex aliis.

Et conversus vivificasti me ; iterum, rursus me vivum ex ærumnis liberum præstitisti.

In vasis Psalmi, instrumentis musicis, cithara, tibia, nabliis &c. Hebræi enim ex paupertate linguæ hæc omnia vocant *vasa*.

Reveriti fuerint, erubuerint pudefacti inimici.

Psalmus IV. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXI. *Deus iudicium
tuum regi da.*

David senex rogat, ut regnum a se relinquendum filio *Salomoni* iuste administraretur, dilatetur a mari usque ad mare; a flumine *Jordane* usque ad terminos orbis terrarum. Quod verius spiritu prophetico, de *filio Regis*, non ex *carne*, sed tamen *de carne*, promisso Messia, intelligas; versus certe *quintus*, *octavus* & *decimus tertius* in Salomonem cadere non possunt, sed in Christum debent.

Explicatio.

Judicium & *justitiam*, ut & in *theoria* sciat, & in *praxi* seu opere ipso exerceat.

Suscipiant montes - colles, id est, rex, princeps, summus administer regni, & *colles*, minores ministri, (quos subalternos vocamus) *justitiam* administrent.

Et permanebit cum sole & *ante lunam*, semper. Hæc proprie de regno Christi. Hic enim *ante lunam* fuit; quia Deus est.

Descendet, sicut pluvia in vellus; quiete, sine strepitu; sicut olim in vellus Gedeonis; vel sicut ros, aut tenuis pluvia in detonsa prata sese insinuat. Si de *descensu* Christi in castissimam *Virginem Mariam* intelligas; non erras.

Et abundantia pacis, Christo, hoc filio regis, nascente in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Dominabitur a mari &c. proprie de regno Christi, unus pastor & unum ovile; prædicitur conversio

versio gentium. Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, - possessionem tuam terminos terræ. Psalmo II.

Inimici ejus terram lingent. Ad fidem conversi præ reverentia vestigia & terram, in qua ambulabit Christus, osculabuntur.

Reges Tharsis, maris, longe disiti. Cogita tres Magos, Reges, Matth. II. rursus confer, quæ habentur, si lubet II. Paralip. IX. 21. & III. Reg. X. versu 1.

Parcet pauperi & inopi, & animas pauperum (spiritu) salvas faciet. Beati enim pauperes spiritu; ait & docet Christus in monte, in primo sermone. Hæc utique duntaxat de Christo, filio David. Quis enim alius? hic Salvator est *αυτονομιστης*; κατ' Εξοχην, per excellentiam; omnes alii *participative*.

Honorabile nomen eorum, piorum nomen, sanguis, vita, mors in pretio apud Dominum. Hic est verus sensus illius sententiæ: *pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus.* Gott sorgt für das Leben seiner Diener; er läßt deren Blut nicht leichter Dinge versprühen &c.

Adorabunt de ipso; id est, ipsum Christum semper colent.

Et erit firmamentum, tempore quo nascetur Christus erit maxima fæcunditas; copiosius crescent segetes; quam cedri in libano, quæ se incredibiliter multiplicant; *florentium* civium tanta erit *copia*; quanta foeni est in pratis.

Si de civitate (Ecclesiæ) super montem posita intelligas, tunc cogita *gratias copiosissimas*, quas piis largitur Deus.

Sub finem hujus Psalmi additur : *Defecerunt Laudes David filii Jesse*, hoc est, hic Psalmus ultimus est ; non ordine, quo collocatur ; sed compositione. Hunc *senex David ultimum* composuit. In hebræo est : *Consummatae sunt orationes David filii Isai*. Sed in idem recidit. Vide sis hos Psalmos (qui inscribuntur liber laudum) esse merissimas orationes, *elevationes mentis ad Deum*. Præmittitur quoque superiori clausulæ in hebræo *amen, amen*. Hoc est *verum & verum sit*, quod Vulgata optime vertit, *fiat, fiat*, certissime fiet.

Psalmus V. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXII. *Quam bonus Israel.*

Liber Psalmorum apud Hebræos in quinque dispescitur :

Liber I. ad Psalmorum XL. exclusive.

Liber II. a XL. ad LXXI. inclusive.

Liber III. a LXXII. ad LXXXVIII. inclusive.

Liber IV. a LXXXIX. ad CV. inclusive.

Liber V. a CVI. ad finem.

Psalmus *primus* autem est & *præfatio*, & *compendium totius Legis*, quæ servantibus mercedem & præmia ; transgredientibus supplicia prædicat.

Hunc autem Psalmum cum decem proxime sequentibus composuit Asaph princeps musicorum insigniter pius ; exemplo utique admodum raro. Vixit Davidis tempore ; prævidit autem illustrante Deo, & descripsit tristiores Ecclesiæ casus, ærumnas.

Opto,

Opto, ut *omnes pii* hunc Psalmum intelligant: *saepe meditentur, experientur; se felices esse; quia premuntur; miseros contra impios, quia levantur, ditescunt; in deliciis volutantur; discant, se totos Deo transcribere.* Difficilior est intellectu, quam prima fronte existimatur: frangam nucem, ut nucleus *pateat, placeat, alliciat.* *Sensus* compendio hic est:

Parum abfuit, (inquit Afaph) quin dubitarem de providentia Dei; nam vidi *peccatores felices; pios contra ærumnis & miseriis propositos in mundo.* Postquam autem *intravi in sanctuarium Dei*, id est, Dei sanctissima consilia meditatus sum, & piorum impiorumque *exitum* consideravi, mutavi mentem meam, & me Deo, ut jumentum, obtuli, quod, quidquid oneris imponit dominus, patienter recipit, & conclusi, quid conclusi? quæ primo & ultimo versibus continentur: *mibi autem adhaerere Deo bonum est, & quam bonus Israel (illis Israelitis) Deus, qui recto sunt corde.* De his Christus idem dicet, quod de Nathanaele: *hic est verus Israelita, in quo dolus non est; de impiis, etiam Christianis: si filii Abraham estis, opera Abraham facite, non facitis: ergo filii Abraham non estis; sed estis ex patre diabolo.*

Explicatio.

Pene moti sunt pedes, tantum non dubitavi.

Zelavi super iniquos, ægre tuli peccatorum felicitatem.

Quia non est respectus morti, moriuntur impii placide.

Et firmamentum in plaga eorum. Illorum plaga, si quam habent, non est diuturna. *Et hic idem ac: nec.*

In labore hominum non sunt. Impii non laborant manibus, inopia, miseriis, ut probi.

Operti sunt iniquitate, tanquam veste & torque se obvolvunt & ornant improbitate sua.

Transierunt in affectum cordis, seu potius, affectus cordis transit in opus; quidquid injuste concupiscunt, re ipsa obtinent.

Iniquitates in excelsis locuti sunt. Palam etiam in tribunali & folio iniqua decernunt.

Posuerunt in caelo os suum, Deum & Sanctos lingua blasphema lacerant, impugnant, rident; jam demortuis, defunctis non parcunt, etsi piis.

Lingua eorum transiit in terra, multo minus hominibus viventibus parcunt. O quam verum! quam frequens!

Ideo convertetur populus meus, pii, sed adhuc infirmi, cum vident felicitatem impiorum; miseriae piorum quid cogitant? subito impetu abrepti & perculsi...

Quomodo scit Deus? juste Deus! haec vides; & non punis? dissimulas?

Ergo sine causa. An frustra innocenter vivo?

Castigatio mea in matutinis, surgentem e somno modico ærumnae, miseriae cingunt. Sed

Si dicebam. Si sic cogitare, aut loqui pergerem - tuos servos temere arguerem stultitiae.

Labor est ante me. Arcana Dei consilia cognoscere frustra sine te laborabam. Sed

Donec

Donec intrem, postquam vias divinæ providentiæ cum humili & simplici animo expendi, vidi: Tu eos dejicis: dum surgunt per improbas artes; in lubrico consistunt; non consistunt, sed cadunt. Defolantur subito, velut somnium evanescunt.

Imaginem ipsorum, imaginariam felicitatem tu nihili facis. Igitur

Ut jumentum. Statue de me, quod placet; jumentum ero.

Et a te quid volui: præter te omnia nugæ.

Pars mea. Tota hæreditas, Deus.

Perdidisti omnes, qui fornicantur abs te, generatio mala & adultera, adhæret creaturis; his nugis, ambitioni, lucris, voluptatibus: sed hi peribunt. Hæc fornicatio quam frequens!

Mibi autem adhærere Deo bonum, unicum, maximum, necessarium.

Annunciem in portis filiæ Sion; hæc prædicabo omnibus palam & aperte; sicut ad portas urbis Hierosolymæ palam & aperte, audientibus omnibus, dicuntur sententiæ judicium. Hic enim mos fuit apud Judæos.

Psalms VI. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXIII. *Ut quid Deus repulisti.*

Urbis, templi, populi interitus sub Nabuchodonosore futurus prædicatur ab Asapho. Psalmus inscribitur: *Intellectus Asaph*, hoc est, meretur specialem attentionem hic Psalmus. Eundem calamitosus temporibus sæpe repetierint Maccha-

Macchabæi pii, qui ab Antiocho Epiphane premebantur.

Allegorice : Ecclesia Christi hunc ipsum adversus Antichristum & ejus emissarios adhibet.

Explicatio.

In finem ; in perpetuumne repulisti nos ?

Congregationis Synagogæ ; nunc Ecclesiæ.

Redemisti virgam, olim ex Ægypto, populum, quia postea potestatem judicariam & regiam nactus in monte Sion ; quæ potestas per *virgam* intelligitur.

Malignatus est in Sancto - - in medio solennitatis. Chaldæi (sub Nabuchodonosore) ipso solenni festo ausi perfringere templum ; erigere sua vexilla ; tanquam testimonia suæ de nobis victoriæ.

Et non cognoverunt, nulla habita ratione religiosissimi templi.

Sicut in exitu super summum. Hæc vexilla erexerunt & ad templi portas, & in fastigio loci sancti. (Sicut nunc encoeniorum die vexilla e turribus eminent.)

In idipsum, junctis viribus, & armis januas templi securibus, ascis (Hacken und Beilen) vastarunt ; nulla lege ; ac si lignatores in densa silva promiscue arbores dejicerent ; fus deque verterunt omnem ornatum, suppellectilem, pietatis nostræ signa suis signis funestarunt, - - incenderunt &c.

Quiescere faciamus omnes dies festos Dei, tollamus e medio omnem cultum Dei.

Signa

Signa nostra non vidimus, altaria vastata utique & incensa; quæ erant signa nostræ erga Deum religionis.

Fam non est propheta, qui aut nos in Chaldæam comitetur; Jeremias enim in Ægyptum se transtulit; nemo nobis explicat, quamdiu hoc malum duraturum sit.

De medio sinu tuo. Id est, non juvas, o Deus! sic enim solent, qui non juvant, immittunt manum in sinum, & aliorum interitum spectant otiosi.

Operatus est salutem in medio terræ, quasi diceret: atqui tu, o Deus, sæpe juvisti patres nostros; testis est mare rubrum; Pharao suffocatus; siccata flumina; aqua e rupibus & petris elicita. Ah! hunc draconem cum capitibus (Pharaonem cum ducibus) depressisti in mari.

Ne tradas bestiis, his Chaldæis; qui ipsis bestiis ferociore.

Repleti sunt, qui obscurati sunt terræ, domibus. Chaldæi, terræ filii, obscuri homines, ditescunt ex nostris domibus, bonis, & a domo tua, templo quod expilarunt. Juva Domine,

Ne avertatur humilis factus confusus, ne adhuc boni animum despondeant, & a laudando te cessent.

Superbia eorum ascendit semper, te non puniente crescit: jactabunt enim: Deus eorum eos juvare non valet.

Psalms VII. Ferie V.

Argumentum Psalmi LXXIV. *Confitebimur
tibi Deus.*

Est Psalmus ἀπορροιαῖος, alternis dictus, nos vocamus *dialogum*.

Timete impii; gaudete pii, cum surrexerit ad judicandum Deus. Vide Parte II. Med. XXXI. in Matut. de Apostolis.

Explicatio.

Propheta.

Confitebimur. Narrabimus auxilium a te latum.

Deus.

Cum accepero tempus, statuto tempore extremi iudicii, *juste judicabo*: cuique suum dabo.

Liquefacta est terra, firmavi terram, quasi in æquilibrio, stabilivi; sed & hanc dissolvam; *præteritum pro futuro*; ut persæpe prophetæ.

Dixi. Quoties peccatoribus dixi, & dico: *cessate ab insana peccandi libidine; erecto collo resistitis mihi.* Luetis.

Neque ab oriente. Nusquam effugietis *iudicem me.*

Calix in manu Domini: peccatoribus omnibus vinum merum iræ, sine admixta misericordia porrigam.

Plenus misto. Fel aspidum, venenum, draconum, serpentum sola mixtio est.

Fex ejus non est inexanita. Post poenam poena nova sequetur.

Pro-

Propheta.

O Domine hæc *nunciabo*, ut homines sibi caveant.

Deus.

Et omnia cornua peccatorum confringam, robur peccatorum conteram; roborabuntur justi. Quando? in die judicii novissimi. Vigilate.

Psalms VIII. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXV. *Notus in Judæa Deus.*

Ad literam videtur Asaph prævidisse victoriam de Assyriis tempore Ezechielis obtinendam, cum ex castris blasphemi Sennacheribi ab Angelo trucidata sunt una nocte 185000 bellatorum. Vide L. IV. Reg. XIX.

Allegorice Ecclesiam, tropologice animam justam, anagogice coelum intellige.

Explicatio.

Factus est in pace locus ejus, Salem seu Schalom significat pacem. Elegisti, o Deus, Jerusalem, in qua speciali quodam modo habitare dignatus es.

Ibi confregit, quidquid armorum fuit in exercitu Sennacherib; & terribili strage bellum confecit.

A montibus æternis mittens Angelum vastatorem de coelo. Hinc

Turbati sunt - - dormierunt somnum suum, occisa tot millia; divitias, quas spe præceperant, cum vita amisere; reliquerunt nobis spolia.

Ab increpatione tua - dormitaverunt tam multi & fortes equites.

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi; ad hanc cogitationem: Una nocte ab uno Angelo tot cæsi sunt, mitescent alii superbi inimici tui. Remittet furor.

Reliquiæ - diem festum agent. Ansam dabunt novo festo ei, qui aufert spiritum principum, Sennacheribi & ducum.

Psalms IX. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXVI. Voce mea ad Dominum.

Asaph, qui hunc Psalmum, musicorum optimo, *Iditbun*, canendum dedit, simul orat, ut liberetur malis & anxiiis cogitationibus, simul opera Dei admiranda contemplatus, sanctam animi delectationem describit.

Explicatio.

Manibus meis nocte contra eum, id est, ad Deum elevatis & expansis cum orarem; spes mea me non est frustrata. Delectatus sum. Exaudior.

Anticipaverunt vigilias, antelucana industria orando vigilias, excubias præverti & cogitavi, quid? . . .

Dies antiquos, beneficentiam & opem exhibitam populo Deo, sub Noe, Moyse, Josue, sub iudicibus.

Et annos æternos, immo ab Adamo, Abrahamo, ad nostra usque tempora.

Scope

Scopēbam, variis ratiocinationibus & affectibus ceu scopis verrebam & excutiebam animum meum. Interrogans: An deseret nos nunc Deus? tam bonus, tam fidelis primis patribus! . . .

Nunc cœpi, melius sentire de Deo & ejus bonitate; respiro.

Mutatio dexteræ excelsi, anxietas beneficio divino depulsa est.

Via tua in Sancto, sanctæ ordinationes tuæ sunt; licet nobis duræ videantur. Liberaſti Judæos, populum tuum.

Timuerunt aquæ - - viderunt te - in mari via tua, id est, mira patraſti dividendo Jordanem, Mare rubrum. Juvas etiam per miracula, Hostes tui & nostri, Pharao &c. non cognoverunt vestigia tua; coeuntibus enim fluctibus haustus est.

Pſalmus X. Feriæ V.

Argumentum Pſalmi LXXVII. *Attendite popule.*

Asaph Pſalmo hoc valde *prolixo*, sed *speciali attentione* digno, enarrat beneficia ab exitu ex Ægypto ad sua & Davidis tempora Israeli præſtita. Cave, ne sis perinde ingratus, ut patres tui. Porro ut facilius intelligas, cogita vicissitudinem alternantem inter collata *beneficia* & immiſſas ob ſcelera, & flagitia *pœnas*. Reliqua plana ſunt. Pauca explico.

Aperiam in parabolis. Parabola hebræis *maſkil*, omnis gravis & erudita ſententia eſt.

Teſtimonium, legem ſuſcitavit, de novo dedit Israeli in monte Sinai.

Non est creditus - non adhæsit Deo, murmuravit. Hinc

Filii Ephrem, optimi licet milites & sagittarii sub Jephthe, sub Heli, in fugam acti sunt. Hem poena!

In campo Taneos. Ad urbem Ægypti præcipuam quanta beneficia ingratis exhibuit? . . . Enumerantur: rupit mare, ut columnas, erexit aquas; de die nubes, de nocte columna ignea duxerat; elicuit ex petris aquam copiosam.

Et apposuerunt adhuc peccare, murmurabant. Hem peccatum! aqua resecti dubitabant de potentia Dei, an & cibum in deserto dare posset.

Et pluit illis manna, panem ab Angelis in aere præparatum. Nondum fatis.

Ventis immutatis misit coturnices tam copiosos, ut ad papiliones, ad tabernacula singulorum dejicerentur.

Saturati sunt nimis. Quis gratus animus? murmurarunt, hinc ira Dei.

Occidit pingues, præstantissimi quique duces mortui in deserto, quin terram promissam contingerent.

Defecerunt in vanitate, nullo edito egregio facinore mortui.

Quoties exacerbaverunt - in inaquoso, in desertis & aridis locis! immemores, quid præstiterit Deus.

Enarrantur poenæ immissæ Ægyptiis in gratiam Israelis.

Cænomyiam vel κενομυϊαν, id est, omne promiscuum genus muscarum, vel κυνομυϊαν, muscas caninas, moleste mordentes, ut canes.

Fumen-

Jumenta eorum in morte conclusit, jumenta Ægyptiorum lue, peste consumpsit.

In tabernaculis Cham, Ægyptiorum, qui a Cham, filio Noe, originem duxere.

Ejecit a facie eorum gentes. Chananæos, septem fortissimas gentes attrivit, exceptis Jebusæis, qui primum a Davide post tria fere secula stirpitis deleti sunt. Et murmurarunt, transgressi legem.

Conversi sunt in arcum pravum, hebraice: in arcum doli, ut arcus distortus, qui a scopo aberrat, & jaculantem vulnerat.

In collibus suis. Offenderunt Deum, adorarunt ibi deos suos. Vocabantur excelsa.

Juvenes bellum; virgines indeplorata mors; Sacerdotes, Ophni & Pbinees, gladius funestavit, absumpsit.

Tanquam potens crapulatus a vino, ut miles ab ingesto mero calens & vociferans; contra Philisthæos

Percussit in posteriora, hæmorroidibus, ut nec sedere nec incedere possent. Leg. I. I. Regum cap. V. Quia Philisthæi arcam Dei statuerunt juxta idolum Dagon; lege triplicem poenam; dejectum & confRACTUM idolum; homines hæmorroidibus castigatos; quinque provincias a muribus infestatas. Hæc omnia propter populum Israeliticum, tam ingratum!

Repulit. Noluit, ut tabernaculum porro in Silo quiesceret in tribu Ephraim, qui fuit filius Joseph. Sed elegit Juda; & in hoc montem Sion.

Sicut unicornium. Moneceros seu unicornis mansionem suam & eleganter & in firmo ac prærupto loco struit: sic & Deus in monte Sion.

De post foetantes, Davidem elegit, non *pastorem*, qui oves præcedat; sed *servulum pastoris*, qui post foetas oves (*trächtige*) sequatur, *humilem*.

In intellectibus manuum. In omnibus *operibus* prudens, indefessus, industrius.

Psalms XI. Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXVIII. Deus venerunt gentes.

Urbis, templi, populi interitum & ærumnas Aſaph lamentatur, quas sub Nabuchodonosore eventuras prævidit. *Allegorice: Ecclesiæ ærumnas.*

Explicatio.

In pomorum custodiam, abductis in captivitatem civibus Solyma vastata est; sicut *hortorum custodes* post collectos fructus diruunt *tuguriola sua*; in quæ se somni, aut tempestatis causa receperunt: propheta post hunc vocat *cucumerarium*.

Morticina, cadavera. Jeremias in Threnis fusius & *singillatim* enumerat.

Ne forte dicant gentes. Averte iram, quam meremur, propter infideles, ne te blasphement & dicant: *Deus eorum salvare eos jam non valet.*

Posside filios mortificatorum, ferva saltem filios & posteros; postquam *occubuerunt* patres.

Psalms XII. ultimus Feriæ V.

Argumentum Psalmi LXXIX. Qui regis Israel.

Ad *literam*, devastatio Synagogæ significatur; *allegorice*, Ecclesiæ ærumnæ; *tropologice*, animæ;

animæ ; composuit Asaph sub nomine vineæ a Deo plantatæ, sed nunc vastatæ.

Explicatio.

Joseph, filii *Joseph* vocabantur tunc *Israelitæ*.

Sedes super Cherubim, in Sancto Sanctorum, propitiatorio.

Singularis ferus, aper, græce *μῆνιος* ; intellige *Nabuchodonosorem*, *Antiochian* &c. *Diabolum* cum suis. Hi enim sunt *apri*, qui suffodiunt vineam : sicut ille fulmineo dente, proboscide ; sic hi armis &c.

Super filium, virum dexteræ ; Jacobum, vel Josephum. Tu intellige, si de Ecclesia malis, Christum *sedentem ad dexteram Patris*. Hi omnes Psalmi Asaphi cum fructu & solatio legi possunt ab iis, qui *persecutionem* patiuntur & poenas *communitati imminentes* deprecantur.

PSALMUS IN LAUDIBUS
FERIÆ V.

Argumentum Psalmi LXXXIX. *Domine refugium factus.*

Ab hoc Psalmo incipit juxta Hebræos *Liber quartus Psalmorum*. Creditur (teste Hieronymo in epist. ad Cyprianum) cum decem sequentibus compositus a Moyse esse. Totus fere liber de Messia est. Deplorat autem vitæ humanæ brevitatem, poenas ex peccato ; quas *per Christum sublato peccato* averti rogat.

Explicatio.

A seculo - usque in seculum tu, semper es ; nunquam fuisti, nunquam eris ; sed es ; sum qui sum, hoc est nomen tuum. In Deo nec præteritum ; nec futurum ; sed semper præsens.

Ne avertas - in humilitatem, ne permittas hominem tam vilem & humilem perire ; tu enim ipse jubes ; ut convertamur ad te.

Mille anni apud te tam cito transeunt, quam dies hesternæ, aut una noctis unius vigilia.

Pro nihilo - eorum anni, instar somni sunt, instar herbæ, aut floris, qui eodem die, quo nascitur, quo floret, marcescit &c. Græcis dicitur ἐφνύπερα, id est, flos diem durans.

Seculum nostrum in illuminatione vultus tui, occultissima quæque tibi patent ; tota vita nuda & aperta est ante te.

Anni nostri, sicut aranea, meditabuntur. Vere sicut aranea, inutili enim labore muscas captamus, sicut aranea alios ex aliis radios ducendo filamenta conficit, & se eviscerat : sic homo. Ova aspidum ruperunt, & telas aranearum contexuerunt. Hem ! negotia grandium. Negæ magnorum, negotia vocantur. Et quid sunt (sicut Chaldaea habent) nisi vapor oris tempore hyberno ?

Septuaginta anni - in potentatibus, octoginta . . . hominis vita, si viribus valet, octogesimum in annum durat, coetera, dolor, miseria ; cum senectus ipsa plerumque jam morbus sit.

Supervenit mansuetudo & corripiemur. Mansuetissimi Dei beneficium est, quod post breves vitæ hujus dies abripimur e valle lacrymarum. Gott greift nach uns, und nimmt uns zu sich.

Quis

Quis novit - præ timore iram tuam dinumerare? quis cognoscit, quis enarret, quantopere ira tua timenda sit? si ira fit indignatio, id est, si sedet, si perdurat.

Repleti sumus mane misericordia tua, o ut cito rapiamur; & satiemur misericordia tua. Satiabor autem cum apparuerit gloria tua. In coelo, in patria.

Latati sumus pro diebus, pro modo meritorum, si patienter hujus vitæ ærumnas tulerimus, coronabimur.

PSALMUS IN PRIMA FERIÆ V.

Argumentum Psalmi XXII. Dominus regit me & nihil mihi.

David lætatur de benevolo in se & provido de se Deo, vere pastore bono.

Explicatio.

In loco pascuæ, in pascuis uberrimis, & quidem

Super aquam refectionis, irriguis collocavit me, sicut ait Psalmo primo: & erit tanquam lignum (arbor) homo justus, secus decursus aquarum. Hæc pascua & hæc fluentia, sunt gratiæ, interna solatia, testimonium conscientiae &c.

Convertit ad se Deus.

Virga tua, qua oves regis,

Et baculus tuus, quo lupos arces & abiges, & cura pastoris, & castigatio ovis nonnunquam aberrantis, gratiæ, & solatia sunt; castigat enim, quem amat.

Parasti mensam, ein gerichteter Tisch. Talis mensa est verbum Dei, scriptura &c. beneficia

corporalia & spiritualia. Qualis mensa nunc *Eucharistia*?

Oleo. Alludit ad morem inungendi hospites oleo subtilissimo, ut nunc, *rosacea* &c. Certe Christus præsente Simeone, & Pharisæis hospitibus mensæ accumbentibus, commendat Magdalenæ liberalem industriam, *oleo*, (unguento) *caput meum non unxisti* &c. *hæc autem* &c.

Calix meus, fors a Domino mihi immissa;

Inebrians, oblivionem inducens *totius* mundi.

Quam præclarus & jucundus, te roborante; & *gloriosus*, te remunerante.

Experiuntur confessores, *Athanasius*, *Chrysostomus* &c. *Martyres*: vere funes ceciderunt his in *præclaris*. O Dominus sit *pars hereditatis meæ* & *calicis mei* Psal. XV. attende Clerice! sic te alloquitur Episcopus nomine Dei; dum *primam* tonsuram accipis; dum auferuntur *crines vanitatis*.

PSALMI IN VESPERIS FERIÆ V.

I. *Memento Domine David*, CXXXI. Vide II. Vesp. Conf. Pont. in appendic. partis II.

II. *Ecce quam bonum & quam jucundum*, CXXXII.

III. *Laudate nomen Domini*, laudate servi, CXXXIV.

IV. *Confitemini Domino*, quoniam bonus, CXXXV.

V. *Super flumina Babylonis*, CXXXVI.

Argumentum Psalmi CXXXII. *Ecce quam bonum.*

Israelitæ in duos populos & duplex regnum divisi, occiso (ut II. Regum IV. & V. legere est) *Isbo-*

Isbosetb sub Rege Davide coaluerunt. Hinc confurgit laus & commendatio *fraternæ concordie*. Tu consensionem Ecclesiæ, quæ ex *Gentibus & Judæis* conglutinata est, cogita, & cum D. Petro dic: *in veritate comperi, quod Deus non est acceptor personarum.*

Explicatio.

Sicut unguentum suave juxta ac *pretiosum* a summo Sacerdote adhiberi solitum, quo *tota* barba & *superior* vestimenti ora permulcetur; tam *sua-vis* est *concordia*.

Sicut ros duplex; alius, atque alius; nam alius descendit in montem *Hermon*, qui in extremo *Judææ* situs est, vicinus *Libano*; alius in *Sion*, qui mons in *medio Judææ*.

Illic, id est, in *quovis* loco, ubi regnat *concordia*, sive sit in *medio*, sive in *extremo* regionis, provinciae.

Mandavit, ut sit *benedictio*; promisit & illuc etiam misit, *demisit* benedictionem.

Adnotatio. Vox: *Ecce*, hebraice (הִנֵּה) hinneh

argumento est, dignam rem *attentione*, *consideratione* esse &c. *Ecce enim ex hoc beatam: Ecce homo! Ecce ego vobiscum* &c. & sic plusquam trecenties in utroque testamento.

Et vitam, hebraice, *vitas*, (חַיִּים) chajim

ut intelligas, ex *concordia multiplices* esse *prospexitates* *hic*; *ibi*.

Argu-

Argumentum Psalmi CXXXIV. *Laudate
nomen Domini.*

Psalmus post tam multos explicatos nullo negotio intelligibilis declaratione vix indiget.

Pauca explico.

Præfert vocem * alleluja, (הללו-יה)

hallelu-jah

laudate Deum, in signum specialis lætitiæ; describit itaque David beneficia Israeli præstita, & prædicit Ecclesiæ olim erigendæ præstanda; & hunc universum orbem invitat ad laudandum Deum.

In possessionem, in peculium, in populum peculiarem, tanquam cimelion, Kleinod.

Educens nubes. Ex quo? ex terræ vaporibus; qui a mari & fluminibus per solis ardorem rarefcunt, assurgunt, & in ventos ac pluvias erumpunt.

Omnia regna Chanaan, triginta & unam provincias subjecit Israelitis.

Et in servis suis deprecabitur, facile demittatur Deus a piis, ut avertat flagella. Deprecabitur, hic intellige passive: id est, exorabitur, mitigabitur. Deus amicorum peccata punit nunc; & poenitentibus se facilem præbet. Ignoscit. Divi Pauli effatum est: *Sine poenitentia enim sunt dona Dei & non improperat, id est, quod condonavit Deus hujus cum nunquam poenitet; nec propterea,*

* Per usum, qui inter latinos invaluit, scribi solet: *Alleluja*; revera scribi oporteret *halelu-jah*. Id est, *laudate Deum*.

propterea, ut homines solent, *obliteratas* offensiones rursus post intervallum exprobrat. Nunquam audiet Petrus: *Tu fuisti perjurus*; nunquam Magdalena: *Tu fuisti in civitate peccatrix*; nunquam Dismas: *Lairo fuisti &c.*

Argumentum Psalmi CXXXV. *Confitemini Domini, quoniam bonus.*

Considerans David bonitatem Dei erga homines ex perpetua temporum serie, a primis patribus ad sua usque tempora, recte concludit; *Deum esse infinite bonum in se*; quia tam bonus est *in alios*. Si de Deo summo benefico extra se sermo est: bona est & concludens hæc argumentatio: *est bonus erga alios, ergo est bonus in se*. Ratio est, quia *nullius* Deus indiget; bonorum nostrorum non eget; non enim tam bona nostra sunt, quam illius; & tamen tam benignus, & liberalis in nos est; si de hominibus sermo est; argumentatio non concluderet: *beneficus & bonus est erga alios; erga bonus est in se*. Nam non raro *insignes* peccatores, hæretici, turcæ, ethnici; verbo Samaritani misericordes sunt & tamen *in se* mali sunt. Ratio disparitatis est, quia homines, dum misereantur, *similes casus, ærumnas, morbos, famam, bella, incendia* extimescunt, & hinc misereantur; nihil horum *in Deum* cadit.

Hinc compendium hujus Psalmi: 1. Deus bonus *in se*; 2. Deus est bonus *extra se, in nos*. Et hinc David hoc Psalmo *vigesies & septies* versu intercalari respondet & dat causam, cur confiteamur, seu laudemus Deum: *Quoniam in æternum mise-*

miserericordia ejus. Vere ex hoc Psalmo inferri potest, quod D. Paulus ait: *invisibilia enim Dei a creatura (creatione) mundi per ea, quæ facta (& acta & creata) sunt, intellecta conspiciuntur.* *Invisibilia, quæ in sensus non cadunt, sunt providentia, misericordia, justitia &c.*

Explicatio nonnullorum.

Qui fecit cælos in intellectu, id est, sapientissime, non ut Plato sensit, cælos intellectuales.

Solem in potestatem diei, hebr. in dominium, dominatur enim orbi, luce, calore, vegetandi virtute &c.

Qui percussit Ægyptum, hem justitia in inimicos; quæ est misericordia in fideles.

Excussit Pharaonem & virtutem ejus! Equum enim & ascensorem primo coeuntes cum impetu fluctus in altum ejaculati sunt; dein ex alto deiecit in profundum. Lege canticum Moyfis Exod. XV. quod occurrit hac ipsa Feria V. in Laudibus.

Percussit, occidit Reges fortes, magnos, qui obsistebant populo Israelitico per eorum provincias transeunti; puta, Sehon, Og seu Gog seu Hog.

Quia in humilitate nostra, in abjectione, in depressione.

Omni carni, omni viventi; ut vivere ex iis homo & ali possit.

Confitemini Domino dominorum; hoc bis repetit: nolite timere eos, qui occidunt corpus; animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Ita dico vobis hunc timete. Sic Christus.

O ve-

O vere misericordia ejus *super omnia opera ejus; spera: sed miserationes ejus non sunt infinitæ, time timore filiali.*

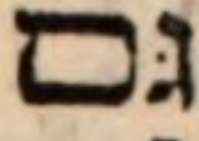
Argumentum Psalmi CXXXVI. *Super flumina Babylonis.*

Ad literam Judæi captivitatem Babyloniam lugent, allegorice Ecclesia peccata & interitum hominum & quivis justus exilium suum.

An David in spiritu prævidens hanc *captivitatem* post aliquot a se secula *futuram* hunc Psalmum composuerit; an alius ipso *tempore captivitatis*, nolim disceptare. Certum est hunc Psalmum a Jeremia in *Tbrenis* per aliquot capita dilatatum esse.

Explicatio.

Super flumina, propter vel penes præcipua Babylonis flumina *Tigrim & Euphratem*.

Sedimus & flevimus, etiam *flevimus*, hebr. () etiam.

gam

Ad salices, qui pone flumina conseri solent.

Oblivioni detur; obstupefiat; paralytica fiat, ut tractari instrumenta musica *bac manu* non possint.

Adhæreat lingua palato; ut moveri *ad cantum* non possit.

In principio, id est, Jerusalem videndi cupiditas omni cantico potior est. In hebræo est: *Si non ascendere fecero Jerusalem super capite lætitiæ meæ. Caput lætitiæ*, primaria lætitia. *Jerusalaim* dicitur in duali; duplex enim erat; superior in monte

monte *Sion*; inferior in *valle*; quæ alio nomine vocabatur *filia Sion*, *Silial*, die kleine Stadt, comparate ad magnificentiam regiae & templi & altitudinis eminentis, tantopere ut despicientibus in urbem oculos caligo & caput vertigo occuparet ac præstringeret.

Filiorum Edom. Idumæi, vicini & cognati nostri; nam ex *Esau* erant, fratre Jacob, tamen inter sannas dixerunt *Affyriis, Babylonis*: *exinanite*, excindite ferro & flammis vastate, nudate, complanate, *ad fundamenta* usque diruite.

Filia Babylonis, Deus tibi par pari referet, per *Cyrum*, per *Darium*.

Beatus, benevertet *Cyro*.

Et allidet parvulos; qui, sicut tu nostros infantes allifisti *ad saxa in conspectu matrum*; ita tuos parvulos conteret, & excusso cerebro trucidabit. *Prædictio* est, non *imprecatio*, aut certe ex appetitu non *vindictæ*, sed *justitiæ*, hæc prolata credas; ut scilicet impii parentes plectantur in prolibus.

Cyrus expugnata Babylone, Monarchia *Chaldaeis* erepta, & ad *Persas* translata, celeberrimus & primus Persiæ monarcha fuit. An & hic & Darius verum postea Deum agnoverit, lege in Tirino I. Esdræ I. & Estheris I. versu I. & in Daniele.

Sensu morali: parvuli ad *Petram*, qui est Christus, allifi, hominis cujusvis *pravi* appetitus seu passionibus sunt. *Vince te ipsum amore Christi*: & allifisti feliciter *parvulos tuos ad Petram*.

PSALMI IN MATUTINO
FERIÆ VI.

Psalmus I. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi LXXX. *Exultate Deo.*

Asaph invitatur omnes Israelitas ad festa *Neomeniæ*, (*Neumond*) & tubarum cum lætitia celebranda, eo fine instituta, ut *beneficia Dei* grato animo recolant.

Explicantur difficiliora.

Buccinate in Neomenia, in novilunio. In primam diem mensis Tisri incidebat festum *Tubarum*, quod festum vocat *insignem diem* solennitatis. Legi hac super re possunt Exod. cap. XXIII. Numerorum XXVIII. & Levit. XII. Neomenia autem semper erat principium mensis apud Judæos.

Judicium Deo Jacob. Sententia Dei ordinata est hæc solennitas *Tubarum*.

Testimonium in Joseph, voluntatem suam hanc declaravit Deus *Israelitis*, qui vocantur *filiis Joseph*.

Linguam, quam non noverat. Difficillimam, quam *audivit*, sed non *intellexit*; quæ magna est molestia, si regionis linguam non intelligas; si nec illi intelligant *tuam*.

Divertit ab oneribus. Avertit a populo suo *onera*, quæ *Ægyptii* durissima *Israelitis* imponebant in lapidatione; in portando cemento, reparandis viis &c.

Apud aquas contradictionis, lege Exod. XXVII. & Numerorum XX. caput vers. 13.

Moraliter Pharao diabolum, mundum, carnem, re-
præsentat, qui innocentibus, & pœnitentibus
valde contradicunt, se opponunt.

Contestabor, palam faciam, quid petam a te.

Dilata os tuum. Quidquid petieris, *impetrabis*;
si feceris, quæ jubeo; *fugeris*, quæ prohibeo.

Et dimisi, propterea maximam rebellibus pœ-
nam *inmisi*; qualem? ut facerent, quod allubefce-
ret; ut ruerent secundum desideria sua; sicut
navis sine clavo & gubernatore; equus sine
froeno. Vid. Epist. ad Romanos caput I. vers. 24.
de sophis ἀσοφοις, id est, sapientibus insipien-
tibus.

Pro nibilo forsitan, certe nullo negotio hostes
tuos depressissem. Sed

Inimici mihi facti *Israelitæ*, datam fidem fre-
gerunt; idcirco

Erit tempus (calamitatum) *diuturnum*.

Et cibavit eos. Quia ingrati erant ii, quos &
in deserto & in terra promissa *optimis frumentis*,
vineis, oleis, melle pavi.

Nota: Tam fertilis & uber erat terra, ut
etiam in petris durissimis apes mella sti-
parent. Leg. I. Reg. XIV.

Psalms II. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi LXXXI. *Deus stetit*
in Synagoga.

Asaph ostendit: Deum esse judicem judicem. Ti-
mete injusti.

Expli-

Explicatio.

Dcorum, Judicum. Constituui te deum Pharaonis: sic Deus ad Moysen. Exodi VIII. *Diis non detrahes.* Exod. XXII. Christus Judex in medio Scribarum & Pontificum.

Facies sumitis. Personas aut *divitum*, aut *amicorum*.

Movebuntur. Quia inique judicatis, evertentur *urbes, provinciæ, regna, commercia, societates.*

Vos autem (qui dii, id est, *vicarii judicis divini* estis: non enim est potestas nisi a Deo) *sicut homines moriemini*, sicut *vilissimi quique*. In hebræo est sicut *Adam*, significat *plebejos homines*: non moriemini sicut *iscbe*, id est, sicut *viri fortes, heroes*; sed morte *abjectissima*; & maximam partem violenta.

Quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus, tanquam *hæreditatem tuam* possidebis; *gentes conversas & pias* possidebis misericordia coronando; *impias*, justitia puniendo. Christus judex! . . Time . .

Psalmus III. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi LXXXII. *Deus, quis similis tibi?*

Tempore Regis Josaphat, ut narratur II. Paralip. XX. Hierosolymam infestabant variæ gentes a vero Deo alieno. His exitium prædicit hic Psalmus, aut si mavis imprecatur; non studio vindictæ, sed amore justitiæ. Quem Psalmum olim ab Asapho factum canebant ii, qui sub idem Josaphati tempus vixerunt.

Allegorice de hostibus Ecclesiæ intelligas.

Pro faciliiori intelligentia habe frequentia:

Agareni, Arabes: ab *Agar*; postea a *Sara Saraceni*.

Gebal, populus *Idumææ*, posterii *Esau*.

Alienigenæ sunt *Philisthæi*.

Filii Loth sunt *Moabitæ* & *Amonitæ*.

Madian eorum duces *Oreb* & *Zeb*.

Sisara dux regis *Jabin*, victi a *Barac* & *Debbora*.

Endor, campus prope torrentem *Cisson*.

Zebee & *Salmana*, reges *Madianitarum*.

Animadvertite, quanto studio veteres legerint *Sacram Scripturam*, cum in unum Psalmum tam fusas historias ex libris *Genesis* & *Judicum* congerant.

Explicatio brevis.

Ne taceas - ne compeascaris, noli diutius dissimulare, ac si tumultuantes inimicos tuos & nostros non audias.

Sonuerunt, tumultuantur præ fastu.

Malignaverunt, sublesta & maligna consilia congerunt, & conferunt.

Etenim Assur. Etiam *Assyrii* adjuvant *Moabitas*.

Ut rotam fac instabiles, ut perturbati hac iliac discursent consilii inopes, & insani. Græce est τροχος, est ludus puerorum, latini vocant Trochum; Virgilius poeta Turbinem. Huic Trocho comparat furiis agitatam *Amatam*, conjugem *Latini*, & matrem *Lavinia*. Pueri hunc Trochum aut funiculo educto, aut flagello agitant, qui
varios

varios orbes cum sonitu, vel sibilo, sine lege describit; tales fac, o Deus, hostes, immo *inimicos* tuos & nostros.

Ut stipulam, Stoppeln. Quam ventus ex alia in aliam partem & levat & transfert tanquam *ludum ventorum.*

Sicut ignis, si silva præsertim in montibus ignem concipit, *immensum* propagatur.

Et quærent te, tum in se redibunt, poenitebit eos infantiæ & te agnoscent verum Deum.

Quia nomen tibi: Dominus. O grande nomen, quod in *solum Deum* cadit!...

Psalmi IV. V. VI. Feriæ VI.

Argumentum trium Psalmorum: LXXXIII. *Quam dilecta.* LXXXIV. *Benedixisti Domine.* LXXXV. *Inclina Domine, quære parte prima in accessu ad sacrum medit. vel diebus* XXIV. XXV. XXVI.

Psalms. VII. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi LXXXVI. *Fundamenta ejus, quære in Matutin. officii de Beata parte secunda, die vigesima quarta.*

Psalms VIII. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi LXXXVII. *Domine Deus, salutis meæ.*

Hoc canticum ab uno e filiis Core compositum ita canebatur, ut alius præcineret, alii succinerent, & *responderent.* Hinc inscribitur *ad respondendum,* quasi diceret: *alternis.* Ferme sicut

nunc in choro unus præcinit, & ut vocant, intonat : alii reliqua æternis perfequuntur.

Macbelet erat instrumentum, quo canebatur carmen lugubre :

Vox *intellectus* sæpe explicata hic non repetitur. Synopsis autem est : *Homo extremas in ærumnas redactus* (Christus, & quivis justus calamitosus) calamitatem suam graphicis similitudinibus & tropis deplorat.

Explicatio.

Inferno appropinquavit, proxime *sepulcrum* est.

Descendentibus in lacum, sensus idem ; id est, in *sepulcrum*.

Inter mortuos liber ; curis & negotiis *humanis* defunctus.

Sicut vulnerati dormientes, ex lethali vulnere *morientes*.

In iacu inferiori. In ima & atra fovea ; gleichsam im tiefesten, im finstersten Kerker.

Et non egrediebar, non patet emergendi *via* & *modus*.

Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici ? non exspecto a te *miraculum*, ut cadaver ad vitam fuscites.

Ut quid Domine repellis ? *Deus meus*, ut quid *dereliquisti me ?* Sic Christus quoque in cruce.

Exaltatus, quo altior dignitate fui ; hoc nunc sum ærumnosior. Id quod *magis* dolet.

In me trasferunt iræ tuæ, incumbit ira.

Elongasti a me amicum, ne ex *amicis* & *familiaribus* quidem est, qui me *juvare possit*, aut *velit*.

Psal-

Psalmus IX. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi LXXXVIII. *Miser ricordias Domini.*

Regnum Davidis semper duraturum, *in filio* (*Christo*) juxta promissum Dei stabiliendum canit. Hinc miratur populum Dei tantopere ab hostibus vexari & coarctari. Cecinit vir sapientissimus *Ethan*, filius *Ezrah*, ut legere est III. Reg. IV. versu 31. porro hunc unum unicum Psalmum *Ethan* fecit.

Explicatio.

Juravi David servo meo, II. Reg. VII. 12. lege.

Tu humiliasti, sicut vulneratum, superbum, totam Ægyptum contrivisti.

Tabor ad occasum & Hermon ad orientem, id est, tota Judæa exultabit.

Præparatio sedis ejus. Firmamenta, bases.

Domini est assumptio nostra, defensio a Domino est.

Et thronum, sicut dies cæli, tamdiu, quamdiu lucebit sol; sempiternum.

Nota promissionem divinam a versu 20 - ad 39.

Tu vero repulisti - distulisti Christum tuum, ad litteram de Davide; si tam insignia promisisti; quare David tot hostibus patet? Allegorice ad Christum; quare tamdiu differs missionem Christi; mitte, quem missurus es; nam hoc promisisti.

Nota: Regia familia David afflicta est ab *Assyriis*, a *Babyloniis*, a *Syris* tempore *Macchabæorum*,

bæorum, a Romanis sub Pompejo &c. Hæc in figura notant inimicos, ærumnas Ecclesiæ.

Commutationem Christi tui, an mutasti sententiam, & promissum tuum? insultant nobis inimici: Ubi est vester Messias, tam magnifice promissus? Sed

Benedictus Dominus. Fiat voluntas Dei, cujus fidelitati & providentiæ totum me committo. Fiat, fiet.

Psalmus X. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi XCIII. *Deus ultionum Dominus.*

Moyfes homo pius (diversus ab illo *Moyse*, qui populum ex Ægypto ducebat) Carmina Davidica imitatus, hunc Psalmum composuit. *Quarta Sabbati*, id est, die *Mercurii* canendum. Ostendit: Deum esse *ultionum Dominum*, qui impios, innocentium depressores, suo tempore comprimet, ulciscetur.

Explicatio.

Libere egit, quando & quomodo ei placuit.

Et dixerunt: non videbit Deus: Deus non videt, non intelligit, quæ molimur, machinamur, agimus; sic impii. Corde & ore, non raro; si tamen corde; illi fortasse, qui ob concatenata flagitia excæcantur.

Stulti: quare?

Qui plantavit aurem, non audiet? punit gentes, quanto magis vos. Scit, quid sit in homine, etiam

etiam recessus, etiam latebras: scrutatur corda & renes.

Quoadusque justitia convertatur in judicium, dum sententiam justam proferet.

Paulo minus habitasset, proxime mortem fui.

Nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis? Tribunal Dei justissimum est. Nunquam injuste judicat Deus.

Fingis laborem in præcepto; legem dedisti, servatu in se difficilem; sed juvas gratia tua, ut levis, facilis fiat.

Captabunt in animam justi, captabunt, sed non capient, insidiabuntur; sed Deus aderit in tempore opportuno.

Psalmi XI. & XII. Feriæ VI.

Argumentum Psalmi XCV. *Cantate Domino, & Argumentum Psalmi XCVI. Dominus regnavit, exultet, vide parte II. in Matutin. de Beata Meditationibus XXV. & XXVI.*

PSALMUS IN LAUDIBUS FERIÆ VI.

Argumentum Psalmi CXLII. *Domine exaudi.*

Patet Synopsis ex ipso titulo, qui est in græco; non item in hebræo: *Psalmus David: quando persequabatur eum Absolom, filius ejus.* Applica cuivis *pœnitenti*; cui post deploratum peccatum multa negotia facessunt recursantes identidem *pristinæ vitæ spurciæ.* Etiam *invito, & nolenti.*

Explicatio.

Non justificabitur. Quis vivens ita *justus* est, ut tuum iudicium non *timeat timore filiali*?

Collocavit me in obscuris, coegit me filius, ut in *obscuras latebras* me absconderem.

Sicut mortuos seculi, ut illi latent, qui *pridem defuncti* sunt.

Dierum antiquorum, quibus iuvabas Patres nostros *Noe, Abraham, Jacob &c.* & me (*cogitabam*) iuvabit, *bonus & fidelis Deus*.

Et similis ero descendantibus in lacum, nisi me adjuves *moriar* in his ærumnis.

Spiritus tuus bonus deducet me, recta via ad te, ad colendam *virtutem*, ad *cælum*.

PSALMUS IN PRIMA FERIÆ VI.

Argumentum Psalmi XXI. *Deus Deus meus.*

Hunc Psalmum a Christo in cruce pronunciatum esse, & ab ipso de se explanatum, universa sentit Ecclesia. Quid porro est, quod non quadret, & congruat cum iis, quæ in extremo agone Salvatori nostro evenerunt? ...

Composuit hunc David & inscripsit: *pro cerva matutina*, erant ergo *preces matutinæ*, quas ad *tibiam* ex osse cervino psallebat, simul canendo, simul pulsando citharam, adjuncta *bac tibia*, singulari quodam suavitate *harmonica*.

*Explicatio cum brevi animadversione
hebraismi.*

Verba delictorum meorum. Verba rugitus & clamoris mei nihil nunc quidem profecere. Tantopere Christus erat derelictus, ut nullum in eum solatium (sicut in Martyres inter tormenta) descenderet.

Et non ad insipientiam mihi. Quare? quia etsi in hoc non exaudior; exaudior tamen in re longe illustriori; nempe primo; ut brevi resurgam. Secundo, ut salutem humani generis tanquam præmium mortis meæ referam. In hebræo est: *Et non silentium mihi*, id est, *clamo die & nocte & oro: nec orare cessabo.*

In Sancto habitas, audis me in cælo, & dissimulas.

Patres, puta Noe, Abraham, Isaac, Jacob &c.

Vermis & non homo, hebraismus, potius vermis, quam vir nobilis, alicujus nominis. In hebræo *isch*.

Opprobrium hominum, in hebræo *Adam*, id est, *vilium*, *abjectorum*, *militum*, *liclorum*, &c.

Moverunt capita. Subfannabant: *Alios salvos fecit! vab!* vide Evangelistas de Passione D. N. J. Ch.

De ventre matris meæ; Mariæ, tibi curæ fui.

Vituli multi, romani milites, viles Judæi, petulciores instar vituli.

Tauri pingues, principes populi, profani & Ecclesiastici. Hebræa: *Tauri Basan*. Basan autem erat regio trans Jordanem optimis pascuis (Weyden, Alpen) nobilis.

Nota

Nota. Vocantur: *Vituli, tauri, leones, canes*, tanta erat protervia, crudelitas, cupiditas, rabies.

Sicut aqua. Sanguis omnis effusus, ut si *aqua* foret; tam vilis habitus est.

Tanquam testa, robur meum, wie ein ausge- trockneter Scherben, sicut *cremium*, ut alio Psalmo ait: wie gedörrte Hobelspäne.

Lingua mea adhaesit faucibus. Præ siti ob *sanguinem & succum* omnem detractum.

Foderunt manus, Caaru, foderunt; subleſti Judæi mutarunt vocem & scripserunt CAARI, sicut leo. Sed nihil evincunt.

Dinumeraverunt ossa mea, quæ a *fulcis* post flagella relictis; & post perforationem & tensionem in cruce patuerunt, & *eminuerunt*, ut quodammodo *nudata* numerari possent. Man konnte die Beine und Rippen zählen.

A framea, a gladio, hasta, lancea.

De manu canis, de *potestate*, sic vocant hebræi manum, id est, *instrumentum*, & similia.

A cornibus unicornium, a tam *robustis & crudelibus*, ut monocerotes, qui cornu suo obvia quæque, etiam arbores robustas, perforant, sternunt.

Humilitatem meam, me abjectum & vilem.

In medio Ecclesiæ, a me erigendæ, in concione populi ad fidem convertendi.

Edent pauperes de carne mea, evcharistico pane.

Reminiscentur. Facient enim & celebrabunt hoc sacrificium in *jugem memoriam passionis & dilectionis meæ*. Hinc

Man-

Manducaverunt, manducabunt hunc panem
& vivent in æternum ; *præteritum* pro futuro, ut
sæpe hebræi.

Pingues terræ, non solum pauperes ; sed etiam
divites, nobiles, illustres, principes, reges.

Cadent omnes, qui descendunt in terram, omne
genu *flectetur* etiam infernorum, damnatorum ;
inviti facient ; facient tamen.

Generatio ventura, adjungetur vero Deo per
veram religionem posteritas, maxime gentiles.

Cæli, Apostoli & viri apostolici.

Populo qui nascetur. Et nati natorum & qui
nascentur ab illis ; filii generatione *naturali*, five
& filii generatione *moralis* ; *peccatores* conversi ;
justi corroborati ; *innocentes* conservati. Fiat, o
Domine Jesu ! fiat.

Animadversio.

Eli Eli lamah sabaſtani. Sic Christus e cruce
lingua syriaca ; (Landſprache) nam hebraica
sic habetur : (אֵלִי אֵלִי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי)

Eli Eli lamah azavtani

Et non ad insipientiam, hebr. & non est silentium
mibi. (וְלֹא-דוּמִיָּה לִי)

velo dumiah li

Tauri pingues, robusti Baſan, (אֲבִירֵי בָשָׁן)

abbire-baſan

id est, tauri opimi ex pascuis terræ Baſan.

Foderunt manus meas, hebr. quasi leo manus
meas. (כַּאֲרִי) Fraudem hic factam a Ju-

kaari

dæis,

Explicatio.

In conspectu Angelorum, hebr. *coram diis*, iudicibus hujus terræ. Interim & de veris Angelis simpliciter intelligi potest; proborum enim preces hi deferunt ad tribunal Dei. I. Corinth. II. vers. 10.

Nomen tuum, promissum tuum: *imratbecha*, was du ausgesprochen hast, *eloquium tuum*, deinen Ausspruch.

In anima mea virtutem, roborabis me; augetur fortitudo ad proferendas tot ærumnas.

Cantent in viis Domini, celebrent consilia Dei, divinæ providentiæ.

Argumentum Psalmi CXXXIX. *Eripe me Domine.*

Sive Saul, sive Doeg Idumæus, sive Achitophel infidias re & verbis Davidi cum ponerent; hoc Psalmo ad Deum confugit Psalter regius; reliqua plana sunt.

Explicatio brevis.

Homo iniquus quis sit, ex argumento intelligis. Tropologice etiam de mundo, de propria carne, de falsis dictaminibus accipe.

Obumbrasti. Scuto texisti me.

A desiderio meo. Ne facias impio secundum ejus conatus; *relicto me*; & secus, quam ego desiderem.

Carbones, prunæ, glühende Kohlen. Es wird ihnen der Kopf warm, heiß werden. Sicut Sodomitæ perdes eos.

Caput

Caput circuitus eorum, ductor malignorum, primipilus iniquitatis.

Moraliter *caput circuitus* est in quolibet homine *vitium dominans*; in hoc *superbia*; in isto *avaritia*, in illo *libido*.

Vir linguosus non dirigitur. Non erit prosperatus in negotiis suis. Seine Unternehmungen werden freibgänglich.

Argumentum Psalmi CXL. *Domine clamaui ad te.*

Candor & simplicitas orationis & vitæ Deo patet, sic David alloquens Deum.

Explicatio.

Dirigatur, recta ascendat, sicut suffitus sincerus, fudo coelo ventis non agitato.

Elevatio manuum tam grata sit, quam *sacrificium*, quod *vesperi* præsentibus pluribus offerri solet; offerebatur *farina* (simila) cum *agno* sine macula - - Lege caput XXIX. Exodi & XXVIII. Numerorum. *Farina* erat typus Coenæ Eucharisticæ; & *agnus* mortis in cruce perpetiendæ.

Ostium circumstantiæ, qui in lingua non offendit, hic perfectus est vir: aperi tantum tu labia mea, o Deus! non ego.

Et non communicabo cum ELECTIS meis; nolim interesse deliciis, cupediis, cantilenis, lascivis tripudiis *impiorum*. Per *electos* intelligit David eos, quos adlegit inter aulicos & duces, sed qui postea, ut fieri amat, oblivisci *Dei*, & *sui* coepere.

Corri-

Corripiet me justus, o ut vir probus erratorum meorum me commonefaciat.

Oleum peccatoris, venenatae blanditiae adulato- rum non me decipiant; longe a me absint.

Quoniam adhuc oratio mea in beneplacitis eorum, bis auf diese Stunde zielt mein Gebeth dahin, daß ihr ausgelassenes Schlemmen und Demmen ein Ende nehme.

Absorpsi sunt juncti petrae: praedixi hos e petra praecipitandos, maxime Idumaeorum judices seu principes. Factum id est. Vide II. Paralip. XXV. 12.

Audient verba mea, intelligent reliqui principes ex istorum supplicio verba Davidis, orationem fuisse potentem, valuisse apud Deum vota & preces.

Sicut crassitudo terrae. Dum aratrum in adversam glebam scindendo penetrat, ejicitur gleba, Erdscholle, quam, ut agricolae lubet, in sulcum (Furche) dejicit. Sic egerunt nobiscum inimici.

Applica SS. Martyribus, quorum ossa a tyrannis ita dissipata sunt & pro nihilo sparsa; colligentur aliquando.

In retiacula, vel in Dei rete, vel in suos ipsimet laqueos cadent. Irretientur.

Singulariter sum ego. Laudetur Deus. Ego evasi separatus a malis & improbis.

**Argumentum Psalmi CXLI. Voce mea
ad Dominum.**

David a Saule in spelunca; Christus ab imminente morte in horto Getsemani; justus in
Z. extre-

extremo morbo in angustias redacti, orando se ad Deum adiutorem vertunt. Vide I. Regum XXIV.

Explicatio.

Titulus Psalmi est : *Intellectus David, cum esset in spelunca, oratio.* Hebr. BĪHOTHŌ IN EXISTENDO IPSUM in spelunca.

In deficiendo ex me spiritum. Cum prope defectionem animi essem ; cum extreme angerer.

Absconderunt laqueum, Davidi insidias ; Christo osculum proditorium ; justo morienti religionem seu scrupulum tanquam pedicam & laqueum parant Saul, Judas, Dæmon.

Periit fuga a me. Nusquam elabendi via patet.

Portio mea. Hæreditas promissa : merces Deus.

De custodia, de spelunca, de tristitia, de corpore mortis hujus, tanquam carcere animæ meæ.

S. Franciscus Assisias moriens hunc versiculum : *Educ de custodia animam meam ad confitendum (laudandum) nomini tuo. Me expectant iusti, donec retribuas mihi, cum diceret, animam reddidit creatori suo.*

Certe te, o iuste, expectant iusti, Christus iustorum *Alpha, Maria, Sancti*, quos Ecclesia nominat, cum morienti suggerit. *Michael* significet te deducet ad Christum.

PSALMI IN MATUTINO SABBATI.

Argumenta Psalmorum *Cantate Domino canticum, XCVII. Dominus regnavit, irascantur, XCVIII. Jubilate Deo omnis terra, XCIX.* quære in prioribus partibus jam explicata p. 204. 218. 8.

Argumentum Psalmi C. *Misericordiam
& judicium.*

Describit David officia Regis, Principis, Patris-familias; & cujuslibet, qui communitati præest. Talis erat post Davidem Josias Rex pius & justus. Adverte, quam probos & David & Josias elegerit consiliarios, aulae ministros &c.

Explicatio.

Declinantem a me. Moribus mihi dissimilem in aula mea non ferebam; hinc

Oculi mei ad fideles terræ, fidelissimos & probissimos eligebam, colebam.

Ut sederent mecum, stiparent latus meum, interessent consiliis, sermonibus.

Qui facit superbiam, qui loquitur iniqua. Arrogantes & dolosos, detrahentes exesse aula & ab officio meo jussi facessere.

In matutino interficiebam, mature purgavi aulam, civitatem, regnum hac sæce hominum ante, quam suis fraudibus invalescerent; lege Lib. II. Reg. de Davide; & Lib. IV. Regum cap. XXII. & XXIII. de Josia.

Utinam omnes, quotquot præsunt in utraque republica & domo hujus regis exemplum sequerentur! . . .

Argumentum Psalmi CI. *Domine
exaudi.*

Patet ex titulo, qui est: *Oratio pauperis, cum
anxius fuerit, & in conspectu Domini effuderit pre-
cem suam.* (David & quicumque in angustiis est.)
Certe Ecclesia *primum versiculum* hujus Psalmi
adhibet ferme in omnibus orationibus *publicis*,
ut doceat, omnes, quotquot sunt homines, esse
pauperes & mendicos coram Deo; ejus ope indi-
gere. Sub finem Psalmi rogat, ut instauretur
Jerusalem & templum, quod in spiritu vidit post
aliqua secula a Chaldæis exurendum.

Explicatio.

Similitudines frequentes per hypotyposin
statum *miseri* ob oculos ponunt. Habeto eas in
compendio.

Sicut fumus, dies mei. Quid fumo citius dis-
sipatur?

Sicut cremium, Hobelspane, Feuerspane, a *cre-
mando*, torris, titio.

Ut fœnum, tam aridum est cor.

Pellicanus solitudinis, qui sanguine suo pullos in
fame fatiat.

Nycticorax, noctua, bubo.

Cinerem tanquam panem, in tanto luctu eram,
ut in terra & pulvere sedens, panem comede-
rem, nec attenderem, eum esse pulvere, vel ci-
nere commaculatum.

Paucitatem dierum meorum nuncia mibi, an ad-
huc videbo *restorationem Sionis*; an adhuc vi-
vam,

vam, cum implebitur promissum tuum. Futura praevidit; non item *tempus*.

Omnes sicut vestimentum veterascent. Ipsi coeli instar vestis, qua operimur, veterascent, inutiles reddentur, & hoc sensu coeli peribunt, informes erunt.

Argumentum Psalmi CII. *Benedic anima mea.*

David se, & omnes homines animat ad laudandum Deum; immo ipsos *Angelos* invitat, ut beneficium Deum laudent, qui, ut Pater filiorum miseretur, sic se timentes recipit *tam Pater* nemo.

Explicatio.

Retributiones, beneficia.

Coronat te, cingit & munit misericordia.

Renovabitur, ut aquila, juvenus tua. Sic laetificat nos & vigorem primum restituit, ut se aquila in senectute exutis pennis, & attrito rostro reparat, ac quodammodo juvenescit.

Fit id *hic* per gratiam; *ibi* per gloriam. Hinc rogat Ecclesia per ministrum altaris ad missae Introitum: *Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.* Vide Aldrovandum libro de avibus in *aquila*. Lege caput XL. Isaiae versu ultimo.

Secundum altitudinem coeli a terra. Ut coelum superat terram altitudine; ita *miserericordia tua* nostra excedit merita: tanta est distantia; immo **major**, quia infinita; quanta a terra ad coelum.

Figmentum nostrum. Scis nos lutum esse. Opus figuli.

Benedicite Domino omnes VIRTUTES ejus. Virtutes Dei sunt ejus exercitus, Angeli! vel unus exercitus instar est. Cogita cædem & stragem Sennacheribi, & metire robur Angeli. Virtutes Dei sunt coeli & ingentia coelorum corpora, horum ordo, symmetria, harmonicus concentus &c.

Argumentum Psalmi CIII. *Benedic anima.*

David considerans mundum per *omnipotentiam* Dei conditum; per *providentiam* tam fortiter & suaviter gubernatum, in laudes auctoris effunditur. Hic Psalmus

Explicatione

Vix indiget; sed meditatione dignissimus est. Verba tamen nonnulla *latinis auribus peregrina* declarabo; uti & *metaphoricas* emphases.

Pulchritudinem diversarum creaturarum tanquam vestem *variegatam*, polymitam: bunter *Dock*.

Sicut pellem. Tentorium pellibus tegi & insterni adversus coeli injurias solitum.

Angelos tuos, ventos facis *nuncios* tempestatis, iræ &c. vel etiam *caelestes spiritus* facis nuncios celerrimos &c. *Bothschafter*.

Abyssus, aquarum voragines, vestimentum terræ sunt, terram ambiens & tegens aqua undique diffusa, & ubivis infusa.

A increpatione, imperio: *fiant* & facta sunt.

Servi-

Servituti, usui, utilitati hominum.

Faciem in oleo; mel & vinum intus: oleum foris roborat homines.

Herodii domus, nidus ciconiae signum effert, quid aliae aves faciant, exemplo ciconiae.

Dux eorum. Quare? quia anteit tempore; loco, in vertice domorum, turrium, ut conspici ab omnibus possit; amplitudine nidi, ut vix quadriga una totum nidum devehas; eleganti ordine; denique quia multae aves minores, passeris, subtus nidum ciconiae nidulum suum struunt.

Erinaceus, lepores & echini, Igel, timida animalcula.

Mare spatiosum manibus; sinus maris vocantur brachia; ripae fluminibus; litora maribus.

Ovid. Pro ripis littora pulsant.

Sermo est, de magnis fluminibus in mare se exonerantibus.

Exibit homo ad opus suum orto sole. Homo natus ad laborem.

Draco iste. Meerwunder, Wallfisch. Jobi IV. vocatur Leviathan. Cetus ludit in aquis, sed ludendo horrorem incutit navigantibus. Illuditur quoque, dum captatur balæna tam enormis, ut insulae speciem referat. Descriptum habes a Deo ipso in libro Job: sicut elephantem, quem vocat behemoth, id est, animalia, quia unus granditate par est plurimis.

Emittes spiritum tuum, halitum, & renovantur, virescunt, pullulant omnia vere novo; verno tempore. Allegorice; sancta omnia, benigna & terribilia.

Tangit montes fulmine, terræ motu. Quantus fumus! quanta flamma erumpit ex Æthna, Vesuvio &c. Mons Sinai Exodi XIX.

Denique verbis, quibus incipit Psalmus, clauditur, *elegantia hebræa.*

Argumentum Psalmi CIV. Confitemini Domino.

Laudandus Deus, quod populum ex Ægypto eduxerit; & induxerit in terram promissam Deo sanctam; quia ibi speciali cultu coli voluit. *Cantatus* quoque est hic Psalmus, quando arca Dei ex *Silo* in locum stabilem, in montem *Sion* translata est I. Paralip. XVI. Canitur res læta celebranda cum jubilo; hinc præfigitur *alleluja*.

Nihil tam Deo placet, quam *grata recordatio* beneficiorum. Observavit hoc David & pii reges, ac cantores prophetæ post eum; sicut ante eum *Moses* canebat: *Cantemus Domino, & Anna, Samuelis mater.* Idem observa tempore Christi nascituri & nati in Zacharia: *Benedictus*; in Maria: *Magnificat*; in Simeone: *Nunc dimittis* &c.

Explicatio.

Relege, quid Deus præstiterit *Abramo*, ejus familiæ, *Isaaco*, *Jacob*, *Josepb* &c. & prona erit intelligentia hujus & multorum Psalmorum.

Laudamini in nomine sancto ejus, gloriamini, jubilate,

Confirmamini, hoc ipso roboramini, si quæritis Deum.

Sen-en Abramam est vocativus, tu o familia Abrahami!

Verbi,

Verbi, quod mandavit, promissi, quod fecit.

Statuit illud Jacob, (Jacobus) sanxit, sanctionem, pactum fecit.

Tibi dabo Chanaan funiculum. Terram possessam a septem gentibus hæreditariam dabo: funiculis dividendam.

Numero brevi, septuaginta tantum capita familia Abraham complectebatur, & tamen

Non reliquit hominem nocere, incolumes per provincias, & regna transiere; tam pauci per tam multas & feroces gentes.

Corripuit reges, Pharaonem primum & Abimelechum; ne noceret Saræ & Abrahamo.

Christos meos, viros, quos mihi unxi, sacravi Abraham & similes; dein prophetas.

Vocavit famem, firmamentum panis, culmos contrivit grandine; hinc defectus panis; hinc caritas; hinc fames.

Ferrum, compedes ferreæ Josephum arctarunt.

Donec veniret verbum ejus; donec impleretur somnium Josephi, narratum patri & fratribus, donec factus est vicerex.

Eloquium Domini inflammavit eum, observatio legis divinæ: quomodo possum hoc malum facere? probavit hunc justum; excoxit, sicut aurum & argentum ignis. Certe probatus est a fratribus; a Putiphere, ab hera impudica.

Misit rex & solvi jussit compedes.

Ut erudiret præcipuos Egypti proceres, per sapientiam sibi conciliaret.

Firmavit eum super inimicos, auxit Hebræos & illis mazis benedixit, quam Ægyptiis; hinc odium & persecutio.

Convertit cor eorum, hinc, quos initio mititer habuerunt, postea oneribus, injuriis deprefferunt.

In terra Cham, Ægypto; quæ Misraim vocatur a filio Mesraim, qui fuit filius Chami.

Non exacerbatit sermones suos. Moyfes leniter & cum patientia significavit voluntatem Dei, ut Ægyptii dimitterent populum Dei.

In penetrabilibus. Ranae ipsa cubilia regis (Cabinet) funestarunt.

Pluvias eorum grandinem, pro leni pluvia grandinavit.

Lignum finium eorum, arbores intra fines Ægyptiorum.

Primitias omnis laboris, primogenitos, qui ex difficillimo partu, quia primo, matrem maximo dolore cruciare solent. Vox omnis hic & alias sæpe fumitur pro maximus, v. g. mulier mala, nequam omnis plaga.

Abierunt in sicco flumina, tam largas aquas dederunt petrae, ac si per terram alias siccam largissimi fluviorum alvei exstarent.

Regiones gentium, labores populorum, quam septem numerosissimæ gentes excoluerunt.

Ut custodiant. Hoc fine fecit Deus, ut observarent deinceps mandata Dei visis tot prodigiis &c.

Argumentum Psalmi CV. *Confitemini
Domino.*

Judæis toties refractariis Deus nihilominus benefecit. Hoc admiratur & celebrat David, & rogat, ut porro clementiam suam non auferat.

Allegorice : Unum ovile ex *Judæis & Gentibus*, unum pastorem Christum intellige.

Ex capite XIII. Judith colligi potest, hunc Psalmum post relatam de Holoferne victoriam a Judæis cantatum esse; seu denuo cantatum.

Explicatio.

Custodiunt judicium, legem, & justitiam, practice vivunt juxta cognitionem legis.

In beneplacito. Pro tuo in populum *benevolo* animo.

Cum hæreditate, in tua hæreditate, tuo populo, Ecclesia.

Ascendentes in mare, mare rubrum, etiam ibi erant, qui murmurarent.

In abyssis, sicut in deserto; sicco pede per mare, ut in terra arida.

Cito fecerunt. Cito, cum aquis coeuntibus effluxit e memoria hoc beneficium. Hoc est, in aquis scribere.

In inaquoso, in regione deserta.

Irritaverunt. Ex invidentia ob prærogativam *Aaronis & Moysis* in honore ecclesiastico; *Core, Dathan & Abiron* cum adhærentibus fociis.

Exor.

Exarsit ignis in Synagogis, erumpens ignis e terra multa millia murmurantium combussit.

Dixit, ut disperderet. Quod disperdere vellet, nisi Moyses rogasset.

Initiati sunt Beelphegor, susceperunt sacra Idoli Moabitici, dei fescennini, verbo Priapi. Vide Numerorum caput XXV. Fornicati sunt duplici fornicatione, per corporalem, colendo deum hunc spurcissimum peccatis immunditiæ, & sic etiam per spirituales, colendo Idolum.

Et DISTINXIT labiis suis. Moyses dubitavit, an e petra elicere aquas posset, ob populi flagitia basitabat. Hoc est ergo hic distinguere.

Pœnituit eum. Deus videns populum pœnitentem, revocavit pœnam de perdendis Judæis statutam. More humano loquitur. Deum enim nulla pœnitudo subit; quia nulla in eum cadit mutatio; παῖνην nullum.

Dedit eos in misericordias, fecit Deus, ut hebræi benignius haberentur ab hostibus: Exemplo sit Cyrus, Darius, Artaxerxes; Alexander, obviam procedente Jaddo, Sacerdote. Excitavit ergo Deus erga illos miserationem eorum, a quibus erant in captivitatem abstracti.

Argumentum Psalmi CVI. *Confitemini Domino.*

Ab hoc Psalmo incipit *Liber quintus Psalmorum* juxta Hebræos. Laudatur Deus ob quatuor potissimum beneficia; nam *primo* populum liberavit a diuturna per XL annos durante vagatione in deserto; *dein* a fame & captivitate;

tran

tum a morbis variis; denique a periculis maris & variis discriminibus. Hæc David meditatus meditanda & laudanda posteris proponit.

Explicatio.

Viam civitatis habitaculi non invenerunt, viam ad civitatem, qua stabiliter habitarent.

Confiteantur - misericordiae ejus, passive, laudentur, prædientur, miserationes ejus.

Vinctos, simul captivos, simul ferme fame enectos.

Exacerbaverunt eloquia, toties refractarii legi Dei.

Confiteantur. Post quodlibet novum beneficium interseritur hic versiculus.

Omniem escam. Tam ægroti erant, ut cibum nausearent.

Misit verbum suum: jussit: dixit: convalescant.

Faciens operationem in aquis, negotiantes per mare, navigando.

Statuit procellam - in auram. Misit ventum vel potius auram lenem, composuit fluctus, compescuit.

Lætari sunt, (nautæ) quia siluerunt; sedata est tempestas.

In Ecclesia plebis - in cathedra seniorum. Clam & palam, inter præcipuos & plebem.

Exitus aquarum in sitim, exsiccat scaturigines fontium, ut hostes non habeant, unde bibant.

In salsuginem; fertilem antehac terram reddidit sterilem, per salem enim vel salsuginem inutilis ager redditur.

Posuit

Posuit desertum in stagna aquarum, contra in gratiam populi sui implet terram desertam copiosis aquis & fontibus jugiter manantibus.

Constituerunt civitatem, ut ibi locum habitationi opportunum figant.

Fructum nativitatis, unde copiosi fructus & fruges nascantur.

Fumenta eorum non minoravit. Augescebant pecora & armenta.

Effusa est contemptio super principes, viri præcipui contemptui patebunt largiter.

Posuit, sicut oves, familias, tanquam greges ovium auget.

Oppilabit os suum, conticescet, ne mutiet quidem.

Quis sapiens - & intelliget misericordias? Quis tam sapiens, ut hæc mea in bonos beneficia; in malos supplicia, secum considerate expendat? inquit Deus.

Argumentum Psalmi CVII. *Paratum cor meum.*

Vide Feriæ quartæ Psalmos in Matutino nempe Psalmos LVI & LIX. ex horum enim ultimis versibus constat hic *Psalmus*. Hos ergo, si argumentum & explicationem requiris, consule p. 288. & 291.

Argu-

Argumentum Psalmi CVIII. *Deus laudem meam.*

Doeg præpositus super pastores Saulis, atque adeo pastorum *Princeps*, natione Idumæus, homo vafer, & lucri appetens (sicut post ipsum Judas Iscariotes) prodidit Regem suum, Davidem Sauli, ut legere est I. Regum XXI. huic ergo *dira* non tam *imprecatur*; quam *vaticinatur* propheta.

De Juda Christum osculo & triginta argenteis prodente intellexerunt *ad literam* hunc Psalmum Apostoli, nominatim *Petrus* Actorum I. versu 20. & *Joannes* XVII. versu 12. Et quis ambigat, si simul Zachariæ prædictionem de Christo *triginta argenteis appretiato*, ut scripturæ verbo utar, serio expendat?

Sunt qui dicant triginta maledictiones singulatim recenseri; tot nempe, quot erant *argentei*; argenteus seu siclus nostra moneta conficit octo victoriatos, (*Baßen*) id est, 32 crucigeros. Summa 16 florenos.

Explicatio.

Deus laudem meam. O Deus laudis meæ! qui totus sum in te duntaxat laudando.

Os dolosi, *Doeg*, qui me & Sacerdotem *Acchi-melech* Sauli prodidit, qui in urbe *Nobe*, me esurientem pane *, & inermem armis, gladio Goliath,

* Panes hi erant *panes propositionis*, *Schaubrode*, sacri.

Goliath, instruxit. Vide Lib. I. Regum capite XXI. & XXII.

Judas Christum Sacerdotibus : *Quid vultis mibi dare ?*

Gratis, sine data causa.

Sequuntur triginta maledictiones :

Prima : Constitue peccatorem, iniquum judicem, qui condemnet.

Secunda : Diabolus, falsus accusator, calumniator, Διαβολος.

Tertia : Dies ejus pauci, moriatur ante diem.

Quarta : Episcopatum, præfectura ejus potiatur alius.

* *Quinta : Filii orphani.*

* *Sexta : Uxor ejus vidua.*

Septima : Nutantes transferantur : filii vagentur mendici.

Octava : Ejiciantur de habitationibus. Von ihret Heimath vertrieben.

Nona : Scrutetur fœnerator ; excutiat totam suppellectilem.

Decima : Diripiant alieni, pateat furibus, raptoribus.

Undecima : Non sit illi adjutor, careat, carebit ope.

* *Duodecima : Nec sit, qui misereatur pupillis.*

Decima tertia : Nati in interitum ; excidetur sœboles.

Deci-

Decima quarta: In generatione una; ad alteram non extendatur.

Decima quinta: Iniquitas patrum coram Deo memoretur.

*Decima sexta: Peccatum matris, nunquam obli-
retur.*

*Decima septima: Contra Dominum; coram Deo me-
morentur.*

*Decima octava: Dispereat - memoria eorum, impi-
rum, aboleatur.*

*Decima nona: Dilexit maledictionem, veniet ei; vo-
luit culpam, sentiat poenam.*

Vigesima: Noluit benedictionem; non experiatur.

*Vigesima prima: Induit maledictionem, inducet tan-
quam vestem.*

*Vigesima secunda: Intravit, sicut aqua in corpus
haustum aquis, suffocatum.*

*Vigesima tertia: Sicut oleum in ossibus; in medullas
penetret.*

*Vigesima quarta: Sicut vestimentum; interius & ex-
terius.*

*Vigesima quinta: Sicut zona, maledictio sit zona
& cingulum.*

*Vigesima sexta: Hoc opus eorum, hæc sit merces
linguæ proditoris.*

*Vigesima septima: Apud Dominum: non apud ho-
mines tantum, sed etiam in conspectu Dei.*

Vigesima octava: Et sciant, quia manus tua, sentiant te vindicem.

Vigesima nona: Maledicent illi; tu benedices; pergent peccare.

Trigesima: Induantur pudore, operiantur, sicut diploide, duplici veste, hic & ibi erubescant, pudefiant.

Hem mercedem triginta argenteorum!

Hem triginta peccatoris maledictiones!

Nota. Ubi vides asteriscum * intellige mala gravissima, etsi hæc fortasse *in specie*, huic personæ, v. g. Judæ, non quadrent, solent tamen sic exprimi ab iis, qui aut imprecantur, sicut Ovidius *in Ibin*; aut prædicunt; sicut David *Doego*, & *Judæ*.

Sicut umbra, dum declinat, ablatus sum, abivi; cum in urbe Nobe apud Abimelech securus non essem, perrexì ad regem Achis, regem Gethæorum; neque ibi securus, simulans insaniam & amentiam, abivi, evasi.

Genua mea infirmata sunt a jejunio. Solo pane sancto, seu propositionis, Schaubrod, non-nihil refocillatus, per Sacerdotem; qui deinceps octoginta sex aliis, indutis Ephod, jussu Saulis occisus vel potius trucidatus est a nodoso pastorum præfecto Doeg.

Quia adstitit. Mihi pauperi, fugienti, ab omnibus deserto adfuit Deus, ideo confitebor, laudabo te! o Deus.

PSALMUS IN LAUDIBUS
SABBATI.

Argumentum Psalmi XCI. *Bonum est
confiteri.*

Composuit *Moyſes*, a Moyſe legiſlatore *diſtin-*
ctus (ut legere eſt apud Hieronymum epi-
ſtola CXXXIX.), commendat autem & opera
Dei, & in ſpecie juſtitiam, qua malos & pu-
nit, & ſi perſeuerent, *perdit*; bonos contra
ſervat & remuneratur. Cantabatur *die Sabbati*,
qua quievit Deus ab omnibus operibus. *Me-*
mento, ut diem Sabbati ſanctifices.

Explicatio.

Mane & per noctem; diu noctuque, ſemper.

Unicornis (μονοκερως) cornu habet 1. *altiſſi-*
ſimum, 2. *duriffimum*, 3. *elegantiffimum*; quod ſpe-
ctantibus & terrorem incutit, & *delectationem*
creat, tale eſt regnum Dei.

Miſericordia uberi. Oleo puriſſimo, recenti; fra-
granti. Senectus mea erit ſucci plena; maxi-
me ab oleo vel unctiōe ſpirituāli.

Deſpexit, non hic ſumitur pro: *contempſit*,
ſed ſenſu latino & latine: de edito loco vidit.

Character juſti.

Ut Palma. Cujus proprietates ſunt ſequen-
tes: *Semper viret; ſemper firma eſt; fructum edit*
ſuaviſſimum; diutiſſime vivit; depreſſa altius ſurgit;
radice quidem aſpera eſt; ſed elegantiffimis foliis
in coelum ſe erigit.

Sicut cedrus. Cujus hæc sunt encomia: *altissima est: non computrescit; rectissima furgit; non amittit folia; odore est fragrantissimo; copiosos ramos porrigit; ob largam foliorum umbram & ramorum plexum gratam lassis & calore uistis refrigerationem præbet.*

Bene patientes erunt, Ευπαθεια: Græcis est *bonus habitus corporis*, constitutio (quam minus recte latini complexionem vocant) laborum adhuc patiens; & his perferendis par; id est, erunt senes *adhuc vegeti*, viridis senectus.

O Domine! valde me oblectasti in *factura tua*, id est, operibus a te creatis; maxime justitia tua, qua tribuis *cuique suum.*

PSALMI IN VESPERIS SABBATI.

COMPENDIUM ARGUMENTI.

Psalmus.

- I. *Benedictus Dominus CXLIII.* Επινίκιον de victo Goliath. Ex præterita victoria spes futura.
- II. *Exaltabo te CXLIV.* Negotium *quæstuosissimum*: laudare Deum.
- III. *Lauda anima CXLV.* *Tantum Deus juvat.*
- IV. *Laudate Dominum CXLVI.* *Tantum Deus admirandus.*
- V. *Lauda Jerusalem CXLVII.* *Tantum Deus vere liberalis.*

Hinc quia pleraque aperta & perspicua sunt attente legentibus eundum est per compendia.

Ulti-

Ultimos sex Psalterii Psalmos composuerunt Aggæus & Zacharias prophetæ. Aut certe decantati sunt cum reverterentur cum jubilo e captivitate babylonica.

In Psalmo CXLIII. Benedictus Dominus.

Manus meas ad prælium; græce: eis παραταξεν, ad ordinatam aciem.

Filius hominis. Hic: Homo miser & vilis, Enoch.

Tange montes. Varias poenas prome in impios Philisthæos, quorum primipilus Goliath.

Dextera iniquitatis, dextera mendacii, perjura.

Quorum os locutum est vanitatem. Quid loquuntur & jactant hi alienigenæ? - - quæ sequuntur: „Nostri filii sunt plantæ novellæ; filiæ comptæ, „ornatæ, ut: *Similitudo templi, ὡς ὁμοιωµα νοῦ,* „ut *statuæ*, quæ aularum & fanorum angulos „implent & ornant; & incisæ eminent.

Eruçantia ex hoc in hoc: penus & horrea plena sunt; foecunditas & fertilitas maxima.

Non est ruina maceriæ. Nemo hostium nostra septa infestat.

Beatum, sic alienigenæ. Secus David; nam *beatus populus*, cujus Dominus est *tantum Deus.*

In Psalmo CXLIV.

Abundantiæ suavitatis, græce abundantis χρησότητος beneficentiæ præctica.

Miserationes - super omnia opera. Etiam cum punit; nam semper minus, quam mereantur, *infra condignum* punit.

Aperis manum larga, aperta liberali manu.

In Psalmo CXLV.

Nolite confidere in principibus ; nam Domini solius est salvere.

Homo in terram, hebr. hominum in humum suam (Adam leadematbo.)

Solvit compeditos, vinctos, ut Ioseph, Manassen, Iechoniam.

Tropologice & anagogice cogita, quæ congruunt.

In Psalmo CXLVI.

Decoraque laudatio, cum decoro, attente, pie, instrumentis decentibus.

Alligat, tam peritus medicus & chirurgus est Deus.

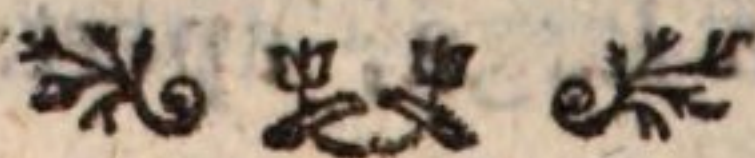
Omniis eis nomina vocat. Singularum stellarum naturas scit ; nam ipse fecit.

Pullis corvorum. Quanto magis nobis modicæ fidei ? quando nisi sine sacculo & pera, nunquid aliquid defuit vobis ? sic Christus : non, nihil ; sic discipuli.

In tibiis viri ; nec peditibus, nec equitibus indiget Deus. Exercitus Deus est : fiat.

In Psalmo CXLVII.

Hunc cum priori jungunt Hebræi, qui Psalmo nono a nobis in numero Psalmorum divergebant, nunc redeunt ; hinc ipsis & nobis non nisi centum quinquaginta Psalmi sunt. Reliqua de hoc Psalmo vide in Vesperis dedicationis in appendice ad partem secundam pag. 225.

ANIM-

ANIMADVERSIO IN *STYLI* DIVERSITATEM.

Ut hebraici idiotismi, seu phraseos hebraicæ promulsidem tibi ante propinam, quam dissertationem de Idiotismis linguarum orientalium *Hebrææ* potissimum, *Syriacæ* & *Græcæ* in lucem edam, non alienum a proposito meo visum est, si Psalmum XXX, cujus primi septem versiculi: *In te Domine*, in completorio quotidie dicuntur, ita hic sub conspectum tibi sistam, ut ex uno latere *Vulgatæ nostræ* verba; ex altero adverso latere, *hebraicæ phraseos* nexum describam.

Residuum in Psalmo XXX juxta Vulgatam
Versu.

VII. *Odisti observantes vanitates, supervacue, ego autem in Domino speravi.*

VIII. *Exultabo & lætabor in misericordia tua, quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitate animam meam.*

IX. *Nec conclusisti me in manibus inimici, statuisti in loco spatioso pedes meos.*

X. *Miserere mei Domine, quoniam tribulor, conturbatus est in ira oculus meus, anima mea & venter meus.*

XI. *Quoniam defecit in dolore vita mea, anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt.*

XII. *Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium & vicinis meis valde, & timor notis meis, qui videbant me, foras fugerunt a me.*

XIII. *Oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde, factus sum tanquam vas perditum.*

XIV.

7. Odivi, *שנאתי*, *saneti*.

7. Mendacii, *שוא*, *schave*.

8. Cognovisti, *ידעת*, *jadata*.

9. Stare fecisti in latitudine, *העמדת*, *beemadta*.

9. Tradere fecisti, *הסגרתני*, *bisgartani*.

10. Contabuit, *עששה*, *ascheschab*.

juxta hebraicam Pbrasin.

Versu.

7. Odivi observantes vanitates mendacii & ego
ad Dominum speravi.

8. — — — — —
Cognovisti in angustiis animam meam.

9. *Nec tradere fecisti* — — — — —
stare fecisti in latitudine pedes meos.

10. Miserere mei Domine, quoniam angustia
mihi contabuit in indignatione oculus meus,
anima &c.

11. Quoniam defecerunt in molestia vitæ meæ
& anni mei in gemitu, corruit in iniquitate
mea fortitudo mea, & ossa mea corrosa sunt.

12. De cunctis hostibus meis fui opprobrium &
vicinis meis valde & pavor notis meis, vi-
dentes me foris, migraverunt a me.

13. Oblivioni fui, sicut mortuus a corde, fui
sicut vas periens.

Aa 5

14. Quo-

11. In iniquitate mea, בעוני, *baavni*.

11. Fortitudo, כחי, *kochi*.

11. Corrosa sunt, עששו, *ascheshu*.

12. De cunctis, מכל, *mikol*, id est, *inter*.

12. Foris, בחוץ, *bachutz*.

13. Periens, אבר, *obed*.

*Residuum in Psalmo XXX juxta Vulgatam**Versu.*

XIV. Quoniam audiui vituperationem multorum *commorantium in circuitu*, in eo dum *convenirent* simul adversum me, accipere animam meam *consiliati sunt*.

XV. Ego autem in te speravi Domine, dixi Deus meus es tu.

XVI. In manibus tuis *sortes meae*, eripe me de manu inimicorum meorum & a persequen-
tibus me.

XVII. *Illustra faciem* tuam super servum tuum, saluum me fac in misericordia tua.

XVIII. Domine non confundar, quoniam invocavi te, *erubescant impii & deducantur in infernum*.

XIX. Muta fiant *labia dolosa*, quæ loquuntur adversus justum *iniquitatem*, in *superbia* & in *abusione*.

XX. *Quam magna* multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. *Perfecisti* eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

XXI.

14. In consultando eos, *בהוטרם*, *behivasdam*.

14. Cogitando machinati sunt, *זממו*, *zamamu*.

16. Tempora mea, *עתותי*, *ittotai*.

17. Lucere fac, *האירה*, *hairah*.

18. Pudore afficientur, *יבשו*, *Jebshu*.

juxta hebraicam Phrasin.

Versu.

14. Quoniam audivi vituperationem multorum, pavorem *undique in consultando* eos pariter super me ad capiendum animam meam, *cogitando machinati* sunt.
15. Et ego super te speravi, Domine, dixi Deus meus tu.
16. In manu tua *tempora mea*, erue me de manu inimicorum meorum & a persequentibus me.
17. *Lucere fac facies tuas* super servum tuum, serva me in misericordia tua.
18. Domine non pudore afficiar, quoniam invocavi te, pudore *afficientur* impii, *silebunt in sepulcro.*
19. Obmutescant *labia falsitatis* loquentia super justum *durum in superbia & contemptu.*
20. Quam *multum* bonum tuum, quod abscondisti timentibus te. Operatus es sperantibus in te coram filiis hominum.

21. Ab-

18. Silebunt in sepulcro, יִהְיוּ לְשָׂאוֹל, *jiddemu lischol.*

19. Labia falsitatis, שִׁפְתֵי שָׁקֶר, *siphte schaker.*

19. Durum in superbia, עֲתָק בְּגָאוֹה, *athak begaavab.*

20. Quam multum bonum tuum, מַה רַב טוֹבְךָ,

mab rab tubecha.

20. Operatus es, פָּעַלְתָּ, *paalta.*

*Residuum in Psalmo XXX juxta Vulgatam**Versu.*

XXI. Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum.

XXII. Benedictus Dominus, quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

XXIII. Ego autem dixi in excessu mentis meæ, projectus sum a facie oculorum tuorum, ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clarem ad te.

XXIV. Diligite Dominum omnes sancti ejus, quoniam veritatem requirit Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

XXV. Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes, qui speratis in Domino.

Nota: Hoc residuum Psalmi XXX in completorio deest; recitatur autem Feria II in Matutino Psalmo quinto. Plenum est succi & sanguinis pro erigendis afflictis & ærumnosis.

CON-

21. Facierum tuarum, פָּנֶיךָ, *panecha.*

21. Ab elationibus viri, מֶרְכָּסֵי אִישׁ, *merykse isch.*

21. In tugurio, בִּסְכָה, *befykah.*

22. Mirificare fecit, הִפְלִיא, *biphli.*

22. Munitionis, מִצּוֹר, *matzor.*

23. In festinando me, בְּחַפְזִי, *bechaphzi.*

23. Excisus sum, נִגְרַצְתִּי, *nigrasti.*

iuxta hebraicam Phrasin.

Vers.

21. Abscondes eos in abscondito facierum tuarum
ab elationibus viri, abscondes eos in tugurio
(tabernaculo) a contentione linguarum.
22. Benedictus Dominus, quoniam mirificare fe-
cit misericordiam suam mihi in civitate mu-
nitionis.
23. Et ego dixi, in festinando me, excisus sum ex
opposito oculorum tuorum, vere audivisti
vocem deprecationum mearum.
24. Diligite Dominum omnes misericordes ejus fide-
les custodiens Dominus & reddens super resi-
duum facienti superbiam.
25. Roborate vos, & roborabit cor vestrum, omnes
sperantes in Domino.

CON-

23. Vere, אכן, *achen*.

23. Deprecationum mearum, תחנוני, *tachanuni*.

24. Misericordes ejus, חסידיו, *chafidav*.

24. Fideles custodiens, אמנים נצר, *emunim notzer*.

24. Super residuum, על-יתר, *al-jetker*.

24. Superbiam, גאווה, *gaavah*.

25. Et roborabit, ויאמץ, *vejaametz*.

CONSPECTUS
SEU
INDEX PRIMUS.

PARTE I.
PSALMORUM, QUI ILLUSTRANTUR,
II NEMPE, QUI QUOTIDIE
OCCURRUNT.

Psalms in omni Matutino.

<i>Dies.</i>		<i>Pagina.</i>
I.	Psalms XCIV. Venite exultemus.	- 3

Psalms in Laudibus.

II.	Dominus regnavit, decorem. XCII.	- 6
III.	Jubilate Deo omnis terra. XCIX.	- 8
IV.	Deus, Deus meus, ad te de luce. LXII.	10
V.	Deus misereatur nostri. LXVI.	- 14
VI.	Laudate Dominum de coelis. CXLVIII.	16
VII.	Cantate Domino canticum novum.	
	CXLIX.	19
VIII.	Laudate Dominum in Sanctis ejus. CL.	22

Psalms in Prima.

IX.	Deus in nomine tuo salvum me. LIII.	25
X.	Confitemini (diebus Dominicis) CXVII.	27

XI. Bea-

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>		<i>Pag.</i>
XI.	Beati immaculati; - - CXVIII.	31
	Primæ duæ literæ <i>Aleph</i> & <i>Beth</i> , fedecim versus - -	32
	Summa lit. <i>Gimmel</i> & <i>Daleth</i> versus totidem. - -	33
	<i>Hebræi</i> pronunciatio ad <i>Primam</i> . -	37

Verba Psalmi in Tertia.

XII.	Oſtonarius literæ quintæ: <i>He.</i> -	39
	ſextæ: <i>Vav.</i> -	40
	ſeptimæ: <i>Zain.</i> -	40
	octavæ: <i>Chet.</i> -	41
	nonæ: <i>Tbet.</i> -	42
	decimæ: <i>ſod.</i> -	42
	<i>Hebræi</i> pronunciatio ad <i>Tertiam</i> .	46

Verba Psalmi ad Sextam.

XIII.	Oſtonarius lit. undecimæ: <i>Capb.</i>	50
	duodecimæ: <i>Lamed.</i>	51
	tertiæ decimæ: <i>Mem.</i>	52
	quartæ decimæ: <i>Nun.</i>	53
	quintæ decimæ: <i>Samech.</i>	53
	ſextæ decimæ: <i>Ajin.</i>	54
	<i>Hebræi</i> pronunciatio ad <i>Sextam</i> .	59

Verba Psalmi ad Nonam.

XIV.	Oſtonarius lit. decimæ ſeptimæ: <i>Pe.</i>	63
	decimæ octavæ: <i>Tjade.</i>	64
	decimæ nonæ: <i>Koph.</i>	65
	vigeſimæ: <i>Reſch.</i>	65
	vigeſimæ primæ: <i>Schin.</i>	66
	vigeſimæ ſecundæ: <i>Tav.</i>	66
	<i>Hebræi</i> pronunciatio ad <i>Nonam</i> .	70

INDEX PRIMUS.

Dies. *Pag.*

Psalmi ad Vesperas.

XV.	Dixit Dominus Domino meo.	CIX.	75
XVI.	Confitebor tibi Domine.	- CX.	80
XVII.	Beatus vir, qui timet.	- CXI.	83
XVIII.	Laudate pueri.	- CXII.	86
XIX.	In exitu Israel.	- CXIII.	90

Psalmi ad Completorium.

XX.	Cum invocarem, exaudivit.	IV.	94
XXI.	In te Domine speravi.	- XXX.	98
XXII.	Qui habitat in adjutorio.	XC.	101
XXIII.	Ecce nunc benedicite.	CXXXIII.	104

Psalmi in accessu ad sacrificium missæ faciendum.

XXIV.	Quam dilecta tabernacula.	LXXXIII.	106
XXV.	Benedixisti Domine terram.	LXXXIV.	110
XXVI.	Inclina Domine aurem tuam.	LXXXV.	112
XXVII.	Credidi propter quod.	CXV.	115
XXVIII.	De profundis clamavi.	CXXIX.	118

Psalmi in recessu.

Hymnus benedicite.	-	-	121
Laudate Dominum in Sanctis.	CL.		22

Sesqui Psalmus in missa occurrens.

XXIX.	Judica me Deus & discerne.	XLII.	122
XXX.	Lavabo inter innocentes.	XXV.	126

CON-

INDEX PRIMUS.

CONSPECTUS PARTIS II.

MEDITATIONUM ET PSALMORUM EORUM, QUI FREQUENTIUS OCCURRUNT.

Psalmi in Matutino Dominicae.

<i>Dies.</i>	Nocturn. I.	<i>Pag.</i>
I. Beatus vir, qui non abiit. Psalmus I.	I.	130
II. Quare fremuerunt gentes. -	II.	132
III. Domine, quid multiplicati sunt. -	III.	135
IV. Domine, ne in furore tuo. -	VI.	138
V. Domine Deus meus, si feci. -	VII.	139
VI. Domine Dominus noster, quam. -	VIII.	142
VII. Confitebor tibi Domine. -	IX.	145
VIII. In Domino confido, quomodo. -	X.	151
IX. Salvum me fac. -	XI.	153
X. Usque quo Domine oblivisceris. -	XII.	155
XI. Dixit insipiens in corde suo, non est. -	XIII.	156
XII. Domine quis habitabit. -	XIV.	161

Nocturn. II.

XIII. Conserva me Domine. -	XV.	163
XIV. Exaudi Domine iustitiam meam. -	XVI.	167
XV. Diligam te Domine. -	XVII.	169

Nocturn. III.

XVI. Coeli enarrant gloriam Dei. -	XVIII.	173
XVII. Exaudiat te Dominus. -	XIX.	176
Et : Domine in virtute tua læta- bitur. -	XX.	177

INDEX PRIMUS.

Dies. In Matutino unius Martyris. Pag.
 XVIII. Verba mea auribus percipe. Psalm.V. 179

In Matutino plur. Martyrum.

XIX. Domini est terra & fortitudo. XXIII. 182
 XX. Exultate iusti. - - XXXII. 185
 XXI. Benedicam Dominum. - XXXIII. 187
 XXII. Deus noster, refugium. - XLV. 189

Matutini Psalmos de confessoribus ex
 jam explicatis petendi sunt.

In Matutino de Beata.

XXIII. Eructavit cor meum. - XLIV. 192
 XXIV. Fundamenta ejus in montibus. - LXXXVI. 197
 XXV. Cantate Domino canticum novum. - - XCV. 199
 XXVI. Dominus regnavit exultet terra. - XCVI. 202
 XXVII. Cantate Domino canticum novum, quia. - - XCVII. 204

In Matutino de Virginibus &c.

XXVIII. Magnus Dominus & laudabilis. - XLVII. 206

In Matutino de Apostolis.

XXIX. Omnes gentes plaudite manibus. - XLVI. 209
 XXX. Exaudi Deus. - - LX. 212
 XXXI. Confitebimur tibi Deus. LXXIV. 214
 XXXII. Dominus regnavit, irascantur populi. - - XCVIII. 218

CON-

INDEX PRIMUS.

CONSPECTUS PSALMORUM IN APPENDICE.

*In II. Vesperis de Confess. &c. Mart. Pontif.
dedicatione.*

Pag.

Laudate Dominum omnes gentes. Ps. CXVI.	221
Credidi propter quod. Vide Parte I.	- 115
Memento Domine David.	- CXXXI. 222
Lauda Jerusalem.	- CXLVII. 225

In II. Vesperis Apostolorum.

In convertendo Dominus.	- CXXV. 227
Domine probasti me.	- CXXXVIII. 229

*In Vesperis utrisque de Beata & VV. MM.
& non Virg.*

Lætatus sum in his, quæ.	- CXXI. 234
Nisi Dominus ædificaverit.	- CXXVI. 236
Lauda Jerusalem, quem vide in Vesp. dedicat.	225

CONSPECTUS PARTIS III.

FERIA SECUNDA.

Dies. Psalmi in Matutino.

Pag.

I. Dominus illuminatio mea. Psal. XXVI.	241
II. Ad te Domine clamabo.	- XXVII. 242
III. Afferte Domino filii Dei.	- XXVIII. 244
IV. Exaltabo te Domine.	- XXIX. 245
V. In te Domine speravi.	- XXX. 247
VI. Beati, quorum remissæ sunt.	XXXI. 248
VII. Exultate iusti in Domino.	XXXII. 185
VIII. Benedicam Dominum in omni.	XXXIII. 187

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>	<i>Pag.</i>
IX. Judica Domine nocentes me. XXXIV.	250
X. Dixit injustus, ut delinquat. XXXV.	252
XI. Noli æmulari in malignantibus. XXXVI.	253
XII. Domine ne in furore tuo. - XXXVII.	255

Psalmi in Laudibus.

Miserere mei Deus secundum. -	L.	256
Verba mea auribus percipe. -	V.	179

Psalms in Prima.

Domini est terra. - -	XXIII.	182
-----------------------	--------	-----

Psalms in Vesperis.

I. Dilexi, quoniam exaudiet. -	CXIV.	260
II. Credidi, propter quod. - -	CXV.	115
III. Laudate Dominum omnes. -	CXVI.	221
IV. Ad Dominum cum tribularer. CXIX.	261	
V. Levavi oculos meos in montes. CXX.	263	

FERIA TERTIA.

Psalms in Matutino.

I. Dixi: Custodiam vias meas. XXXVIII.	264	
II. Expectans, expectavi Dominum. XXXIX.	266	
III. Beatus, qui intelligit super egenum. - - -	XL.	268
IV. Quemadmodum desiderat cervus. XLI.	269	
V. Deus, auribus nostris audivimus. XLIII.	271	
VI. Eructavit cor meum verbum bonum. - - -	XLIV.	192
VII. Deus noster, refugium & virtus. XLV.	189	
	VIII.	

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>		<i>Pag.</i>
VIII.	Omnes gentes plaudite manibus. Psalm. XLVI.	209
IX.	Magnus Dominus & laudabilis nimis. - - -	XLVII. 206
X.	Audite hæc omnes gentes.	XLVIII. 274
XI.	Deus deorum Dominus locutus est. - - -	XLIX. 277
XII.	Quid gloriaris in malitia, qui potens. - - -	LI. 278

Psalmi in Laudibus.

Miserere. - - -	L. 256
Judica me Deus & discerne. -	XLII. 122

Psalms in Prima.

Ad te Domine levavi animam meam. - - -	XXIV. 279
--	-----------

Psalms in Vesperis.

I. Lætatus sum in his, quæ dicta.	CXXI. 234
II. Ad te levavi oculos meos. -	CXXII. 281
III. Nisi quia Dominus erat in nobis. - - -	CXXIII. 282
IV. Qui confidunt in Domino. -	CXXIV. 283
V. In convertendo Dominus captivitatem. - - -	CXXV. 227

FERIA QUARTA.

Psalms in Matutino.

I. Dixit insipiens in corde suo: non est Deus. - - -	LII. 156
II. Exaudi Deus orationem meam & ne.	LV. 284

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>	<i>Pag.</i>
III. Miserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo. - Psalmus LV.	286
IV. Miserere mei Deus, miserere mei, quoniam. - - - -	LVI. 288
V. Si vere utique justitiam loquimini.	LVII. 289
VI. Eripe me de inimicis meis. -	LVIII. 290
VII. Deus repulisti nos & destruxisti nos.	LIX. 291
VIII. Exaudi Deus deprecationem meam.	LX. 293
IX. Nonne Deo subjecta erit anima mea?	LXI. 294
X. Exaudi Deus orationem meam, dum deprecor. - -	LXIII. 296
XI. Jubilate Deo omnis terra, psalmum.	LXV. 297
XII. Exurgat Deus & dissipentur inimici ejus. - - -	LXVII. 298

Psalmi in Laudibus.

Miserere - - -	L. 256
Te decet hymnus Deus in Sion, & tibi. - - -	LXIV. 302

Psalms in Prima.

Judica me Domine, quoniam ego in innocentia. - - -	XXV. 126
--	----------

Psalms in Vesperis.

I. Nisi Dominus ædificaverit domum.	CXXVI. 236
II. Beati omnes, qui timent Dominum.	CXXVII. 304
III. Sæ-	

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>	<i>Pag.</i>
III. Sæpe expugnauerunt me a juventute.	Pfalm. CXXVIII. 305
IV. De profundis clamavi -	CXXIX. 118
V. Domine, non est exaltatum cor meum.	CXXX. 305

FERIA QUINTA.

Psalmi in Matutino.

I. Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt. - -	LXVIII. 306
II. Deus in adjutorium meum intende.	LXIX. 309
III. In te Domine speravi, non confundar. - -	LXX. 310
IV. Deus judicium tuum Regi da & iustitiam. - -	LXXI. 312
V. Quam bonus Deus Israel his, qui recto sunt corde. -	LXXII. 314
VI. Ut quid Deus repulisti in finem? iratus est. -	LXXIII. 317
VII. Confitebimur tibi Deus, confitebimur. - -	LXXIV. 320
VIII. Notus in Judæa Deus; in Israel.	LXXV. 321
IX. Voce mea ad Dominum clamavi.	LXXVI. 322
X. Attendite popule meus legem meam.	LXXVII. 323
XI. Deus venerunt Gentes in hæreditatem. -	LXXVIII. 326
XII. Qui regis Israel, qui deducis velut ovem. -	LXXIX. 326

INDEX PRIMUS.

Dies.

Pag.

Psalms in Laudibus.

Miserere. - Psalmus L. 256
Domine refugium factus es nobis.
LXXXIX. 327

Psalmus in Prima.

Dominus regit me, & nihil mihi. XXII. 329

Psalms in Vesperis.

- I. Memento Domine David & omnis
mansuetudinis. - CXXXI. 222
- II. Ecce quam bonum & quam jucun-
dum. - CXXXII. 320
- III. Laudate nomen Domini, laudate servi.
CXXXIV. 332
- IV. Confitemini Domino, quoniam bonus.
CXXXV. 333
- V. Super flumina Babylonis, illic sedi-
mus. - CXXXVI. 335

FERIA SEXTA.

Psalms in Matutino.

- I. Exultate Deo adiutori nostro. LXXX. 337
- II. Deus stetit in synagoga deorum.
LXXXI. 338
- III. Deus, quis similis erit tibi, ne taceas.
LXXXII. 339
- IV. Quam dilecta tabernacula tua. LXXXIII. 106
- V. Benedixisti Domine terram tuam.
LXXXIV. 110
- VI. Inclina Domine aurem tuam, & exaudi.
LXXXV. 112
- VII. Fun-

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>		<i>Pagina.</i>
VII.	Fundamenta ejus in montibus sanctis. - Psalmus LXXXVI.	127
VIII.	Domine Deus salutis meae in die clamavi. - LXXXVII.	341
IX.	Misericordias Domini in æternum cantabo. - LXXXVIII.	343
X.	Deus ultionum Dominus, Deus ultionum. - XCIII.	344
XI.	Cantate Domino canticum novum. XCV.	199
XII.	Dominus regnavit, exultet terra. XCVI.	202

Psalmi in Laudibus.

Miserere	- -	L. 256
Domine exaudi orationem meam, auribus.	- -	CXLII. 345

Psalmus in Prima.

Deus Deus meus respice me, quare me dereliquisti.	-	XXI. 346
---	---	----------

Psalmi in Vesperis.

I. Confitebor tibi Domine in toto corde meo.	- -	CXXXVII 350
II. Domine probasti me & cognovisti me.	CXXXVIII.	229
III. Eripe me Domine ab homine malo.	CXXXIX.	351
IV. Domine, clamavi ad te, exaudi me.	CXL.	352
V. Voce mea ad Dominum clamavi.	CXLI.	353

INDEX PRIMUS.

SABBATO.

<i>Dies.</i>	<i>Psalmi in Matutino.</i>	<i>Pag.</i>
I.	Cantate Domino canticum novum, quia. - - - Psalmus XCVII.	204
II.	Dominus regnavit, irascantur po- puli. - - -	XCVIII. 218
* III. *	Jubilate Deo omnis terra, fervite.	XCIX. 8
IV.	Misericordiam & judicium cantabo tibi. - - -	C. 355
V.	Domine exaudi orationem meam, & clamor. - - -	CI. 356
VI.	Benedic anima mea Domino & omnia. - - -	CII. 357
VII.	Benedic anima mea Domino; Do- mine Deus. - - -	CIII. 358
VIII.	Confitemini Domino & invocate nomen. - - -	CIV. 360
IX.	Confitemini Domino, quoniam bo- nus, quoniam. - - -	CV. 363
X.	Confitemini Domino quoniam - in seculum - - -	CVI. 364
XI.	Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. - - -	CVII. 366
XII.	Deus laudem meam ne tacueris.	CVIII. 366
		<i>Psal-</i>

** Loco notati Psalmi subinde subrogatur Psalmus :
Bonum est confiteri. XCI. p. 371.

INDEX PRIMUS.

<i>Dies.</i>	<i>Psalmi in Laudibus.</i>	<i>Pag.</i>
Miserere	- Psalmus L.	256
Bonum est confiteri Domino, & psal- lere.	- -	XCI. 371

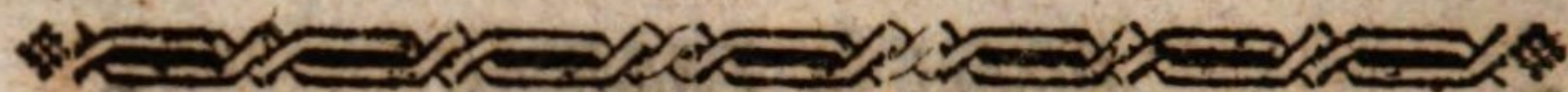
Psalms in Prima caret.

Psalms in Vesperis.

- I. Benedictus Dominus Deus meus. CXLIII. 372
- II. Exaltabo te Deus, meus Rex. CXLIV. 373
- III. Lauda anima mea Dominum, lau-
dabo. - - CXLV. 373
- IV. Laudate Dominum, quoniam bonus
est. - - CXLVI. 373
- V. Lauda Jerusalem Dominum, lauda.
CXLVII. 374

INDEX

INDEX SECUNDUS
PSALMORUM SECUNDUM INITIA
SEU CAPITA, LITERAS NEMPE,
A QUIBUS INCIPIUNT.

<i>A.</i>	<i>Ordo num.</i>	<i>Pag.</i>
Ad Dominum, cum tribularer.	- CXIX.	261
Ad te, Domine, clamabo.	- XXVII.	242
Ad te, Domine, levavi.	- XXIV.	280
Ad te levavi oculos.	- CXXII.	281
Afferte Domino filii Dei.	- XXVIII.	244
Attendite popule meus.	- LXXVII.	323
Audite hæc omnes Gentes.	- XLVIII.	274

<i>B.</i>		
Beati immaculati in via.	- CXVIII.	31
Beati omnes, qui timent.	- CXXVII.	304
Beati, quorum remissæ.	- XXXI.	248
Beatus, qui intelligit super egenum.	XL.	268
Beatus vir, qui non.	- I.	130
Beatus vir, qui timet.	- CXI.	83
Benedicam Dominum in omni.	XXXIII.	187
Benedic anima mea Domino & omnia.	CII.	357
Benedic anima mea Domino, Domine Deus.	- CIII.	358
Benedictus Dominus Deus.	- CXLIII.	372
Benedixisti Domine terram.	- LXXXIV.	110
Bonum est confiteri Domino.	XCI.	371

INDEX SECUNDUS.

	C.	Ordo num.	Pag.
Cantate Domino canticum novum, can-			
tate.	-	XCV.	199
Cantate Domino canticum novum, laus			
ejus	-	CXLIX.	19
Cantate Domino canticum novum, quia.			
		XCVII.	204
Coeli enarrant gloriam Dei.	-	XVIII.	173
Confitebimur tibi Deus, confitebimur.			
		LXXIV.	214. 320
Confitebor tibi Domine in toto corde meo,			
narrabo.	-	IX.	145
Confitebor tibi Domine in toto corde meo,			
in consilio.	-	CX.	80
Confitebor tibi Domine in toto corde meo,			
quoniam.	-	CXXXVII.	350
Confitemini Domino & invocate.	-	CIV.	360
Confitemini Domino, quoniam bonus, quo-			
niam - - quis loquetur.	-	CV.	363
Confitemini Domino, quoniam - - di-			
cant.	-	CVI.	364
Confitemini Domino, quoniam - - di-			
cat nunc.	-	CXVII.	27
Confitemini Domino, quoniam - - con-			
fitemini.	-	CXXXV.	333
Conserva me Domine.	-	XV.	163
Credidi, propter quod.	-	CXV.	115
Cum invocarem, exaudivit me.	-	IV.	94

D.

De profundis clamavi.	-	CXXIX.	118
Deus auribus nostris.	-	XLIII.	271
Deus deorum Dominus.	-	XLIX.	277
Deus Deus meus ad te de luce.	-	LXII.	10
			Deus

INDEX SECUNDUS.

	Ordo num.	Pag.
Deus in adiutorium.	LXIX.	309
Deus Deus meus respice in me.	XXI.	346
Deus in nomine tuo saluum me.	LII.	25
Deus iudicium tuum Regi da.	LXXI.	312
Deus laudem meam ne tacueris.	CVIII.	266
Deus misereatur nostri.	LXVI.	14
Deus noster, refugium & virtus.	XLV.	189
Deus quis similis erit tibi.	LXXXII.	339
Deus repulisti nos.	LIX.	291
Deus stetit in synagoga deorum.	LXXXI.	338
Deus, venerunt Gentes.	LXXVIII.	326
Deus, ultionum Dominus.	XCV.	344
Dilexi, quoniam exaudiet.	CXIV.	260
Diligam te, Domine, fortitudo.	XVII.	169
Dixi, custodiam vias meas.	XXXVIII.	264
Dixit Dominus Domino meo.	CIX.	75
Dixit iniustus, ut delinquat.	XXXV.	252
Dixit insipiens in corde suo: non est Deus.		
Corrupti & abominabiles facti sunt in studiis.	XIII.	156
Dixit insipiens in corde suo: non est Deus.		
Corrupti & abominabiles facti sunt in iniquitatibus.	LII.	156. 284
Domine, clamavi ad te.	CXL.	352
Domine Deus meus in te.	VII.	139
Domine Deus salutis.	LXXXVII.	341
Domine Dominus noster.	VIII.	142
Domine exaudi orationem meam, & clamor.	CI.	356
Domine exaudi orationem meam, auri-		
bus.	CXLII.	345
Domine in virtute tua.	XX.	177
Domine ne in furore tuo - miserere.	VI.	138
		Domi-

INDEX SECUNDUS.

Ordo num. Pag.

Domine ne in furore tuo - quoniam fa-	XXXVII.	255
gittæ. - - -		
Domine, non est exaltatum cor.	CXXX.	305
Domine, probasti me.	CXXXVIII.	229
Domine, quid multiplicati.	III.	135
Domine, quis habitabit.	XIV.	161
Domine, refugium factus es.	LXXXIX.	327
Domini est terra.	XXIII.	182
Dominus illuminatio mea & salus.	XXVI.	241
Dominus regit me & nihil mihi.	XXII.	329
Dominus regnavit, decorem indutus.	XCII.	6
Dominus regnavit, exultet terra.	XCVI.	202
Dominus regnavit, irascantur populi.	XCVIII.	218

E.

Ecce nunc benedicite.	CXXXIII.	104
Ecce quam bonum.	CXXXII.	330
Eripe me de inimicis.	LVIII.	290
Erige me Domine ab homine.	CXXXIX.	351
Eruçtavit cor meum.	XLIV.	192
Exaltabo te, Deus meus.	CXLIV.	373
Exaltabo te, Domine, quoniam.	XXIX.	245
Exaudiat te Dominus in die.	XIX.	176
Exaudi Deus deprecationem.	LX.	212
		& 293
Exaudi Deus orationem meam, & ne.	LIV.	284
Exaudi Deus orationem meam, cum de-		
precor - - -	LXIII.	296
Exaudi Domine justitiam.	XVI.	167
Expectans expectavi Dominum.	XXXIX.	266
Exultate Deo adjutori.	LXXX.	337
Exultate iusti in Domino.	XXXII.	185
Exurgat Deus & dissipentur.	LXVII.	298

F. Fun-

INDEX SECUNDUS.

F. Ordo num. Pag.

Fundamenta ejus in montibus. *LXXXVI.* 197

I.

Inclina Domine aurem. - *LXXXV.* 112

In convertendo Dominus. - *CXXV.* 227

In Domino confido. - - *X.* 151

In exitu Israel. - - - *CXIII.* 90

*** In te Domine speravi - libera me, in-**
clina. - - - *XXX.* 98
 & 247

In te Domine speravi - libera me & eri-
pe me. - - *LXX.* 310

Jubilate Deo omnis terra; Psalmum di-
cite. - - - *LXV.* 297

Jubilate Deo omnis terra, servite Do-
mino. - - *XCIX.* 8

Judica Domine nocentes me. - *XXXIV.* 250

Judica me Deus & discerne - *XLII.* 122

**** Judica me Domine, quoniam.** *XXV.*

**** Ex hoc dimidius Psalmus in missa**
lavabo. - - - *126*

L.

Lætatus sum in his, quæ dicta sunt. *CXXI.* 234

Lauda anima mea. - - *CXLV.* 373

Lauda Jerusalem Dominum. - *CXLVII.* 225

Laudate Dominum de coelis. - *CXLVIII.* 16

Laudate Dominum in Sanctis. - *CL.* 22

Laudate Dominum omnes Gentes. *CXVI.* 221

Laudate Dominum, quoniam. - *CXLVI.* 373
 Lau-

* Initium Psalmi XXX est in completorio; pag. 98
 reliqua vide in fine hujus operis.

INDEX SECUNDUS.

	Ordo num.	Pag.
Laudate nomen Domini. -	CXXXIV.	332
Laudate pueri Dominum. -	CXII.	86
Levavi oculos meos in montes.	CXX.	263

M.

Magnus Dominus & laudabilis.	XLVII.	206
Memento Domine David. -	CXXXI.	222
Miserere mei Deus, miserere. -	LVI.	288
Miserere mei Deus, quoniam conculcavit.	LV.	286
Miserere mei Deus secundum magnam.	L.	256
Misericordiam & iudicium. -	C.	355
Misericordias Domini. -	LXXXVIII.	343

N.

Nisi Dominus ædificaverit. -	CXXVI.	236
Nisi quia Dominus erat in nobis.	CXXIII.	282
Noli æmulari in malignantibus.	XXXVI.	253
Nonne Deo subiecta. -	LXI.	294
Notus in Judæa Deus. -	LXXV.	321

O.

Omnes Gentes plaudite. -	XLVI.	209
--------------------------	-------	-----

P.

Paratum cor meum. -	CVII.	366
---------------------	-------	-----

Q.

Quam bonus Israel. -	LXXII.	314
Quam dilecta tabernacula. -	LXXXIII.	106
Quare fremuerunt Gentes. -	II.	132
Quemadmodum desiderat cervus ad.	XLI.	269
Qui confidunt in Domino. -	CXXIV.	283
Qui habitat in adiutorio. -	XC.	101

INDEX SECUNDUS.

	Ordo num.	Pag.
Qui regis Israel, intende.	LXXIX.	326
Quid gloriaris in malitia.	LI.	278

S.

Sæpe expugnauerunt.	CXXVIII.	305
Salvum me fac Deus.	LXVIII.	306
Salvum me fac Domine.	XI.	153
Si vere utique iustitiam.	LVII.	289
Super flumina Babylonis.	CXXXVI.	335

T.

Te decet hymnus in Sion.	LXIV.	302
--------------------------	-------	-----

V.

Venite, exultemus Domino.	XCIV.	3
Verba mea auribus percipe.	V.	179
Voce mea ad Dominum - & intendit.	LXXVI.	322
Voce mea ad Dominum - deprecatus fum.	CXLI.	353

U.

Usquequo Domine.	XII.	155
Ut quid Deus repulisti.	LXXIII.	317

Nota: Ex Psalmo XXX in te Domine speravi,
sex primi versiculi in Completorio quoti-
die recitantur. Reliqua Psalmi a versu VII.
odisti observantes vanitates supervacue, immo
totum hunc Psalmum invenies *Parte tertia*
Feria II in Matutino pagina 247.

Ex quo colliges, falsam esse illorum cri-
minationem ex ignorantia profectam, qui
temere asserunt, *Breviarium* ab Eccle-
sia

INDEX SECUNDUS.

sia tam hiulce & distorte, quod Psalmos attinet, discissum esse, ut ne Psalmi quidem singuli vel semel per annum recursent. Nullus Psalmus ex toto Psalterio est, qui ab Ecclesia aut omissus, aut dissimulatus sit. Et tametsi hos non explicat, tamen a filiis legi, & expendi, vehementer optat. Si illi, qui ejuscemodi sunt, tam parum essent in *novis* & vanis legendis, atque conquiendis, quam parum versati & peregrini sunt in Psalmis, a mundo vapularent; & apud Deum impunes erunt, qui sinceros Ecclesiæ matris suæ oculos fugillant? non opinor.

Cæterum, quando legis in hoc opusculo pagina 99. hæc verba: *Reliqua Psalmi Ecclesia adhibet in hebdomada sancta &c. & in officio defunctorum*; intellige: *sparsim* hæc fieri, & *nonnullos* versiculos *adhiberi*; non totum Psalmum *in expanso*. Id enim duntaxat fit Feria II. in Matutino, ut notavi pag. 247.

Observatio.

Hunc porro Indicem alphabeticum consule, si nosse cupis, explanationem Psalmorum, qui in subjectis *octavis* occurrunt:

- I. *In octava trium Regum.*
- II. *Paschatis.*
- III. *Ascensionis.*
- IV. *Pentecostes.*
- V. *Theophoriæ.*
- VI. *SS. Omnium.*
- VII. *SS. Angelorum.*
- VIII. *Dedicationis.*

INDEX TERTIUS PSALMORUM,

QUI IN OFFICIO B. V. MARIÆ
OCCURRUNT.

Multi ex *Studiosis, Literatis Sodalibus*; multi *Religiosi nondum Sacerdotes*; neque adeo pauci *Seculares* per intervalla dicunt & officium de *Beata*; & defunctorum; & *Psalms*, quos vocamus, *pœnitentiales*. Ut igitur cum merito recitent, e re fuerit indicasse, qua pagina *Psalmorum declaratio* inveniri hoc in opusculo possit, ut cognito vero ac *literali sensu*, alere pietatem inter recitandum quivis suo marte queat, & sensum vel *allegoricum*, vel *anagogicum*, vel *tropologicum*, id est, *moralem*, eruere.

Sic itaque habeto:

In nocturno Cursus Mariani Dominica

<i>Psalmus.</i>	<i>& Feriis II. V.</i>	<i>Pagina.</i>
XCIV. Venite exultemus Domino.	-	3
VIII. Domine Dominus noster; quam.		142
XVIII. Cœli enarrant gloriam Dei.	-	173
XXIII. Domini est terra & plenitudo.	-	182

INDEX TERTIUS.

In nocturno Feria III. & VI. Cursus

<i>Psalmus.</i>	<i>Mariani.</i>	<i>Pagina.</i>
XLIV.	Eruſtavit cor meum verbum.	192
XLV.	Deus noſter, refugium & virtus.	189
LXXXVI.	Fundamenta ejus in montibus.	197

In nocturno Feria IV. & Sabbato.

XCV.	Cantate Domino canticum novum, cantate.	199
XCVI.	Dominus regnavit, exultet terra.	202
XCVII.	Cantate Domino canticum novum, quia.	204

In Laudibus.

<i>Psalmi</i>	iidem, qui in Dominica & per an- num,	a pagina 6 ad 22
---------------	--	------------------

In Prima.

LIII.	Deus in nomine tuo ſalvum me fac.	25
LXXXIV.	Benedixiſti Domine terram tuam.	110
CXVI.	Laudate Dominum omnes Gentes.	221

In Tertia.

CXIX.	Ad Dominum cum tribularer.	261
CXX.	Levavi oculos meos in montes.	263
CXXI.	Lætatus ſum in his, quæ.	234

In Sexta.

CXXII.	Ad te levavi oculos meos, qui.	281
CXXIII.	Niſi quia Dominus erat in nobis.	282
CXXIV.	Qui confidunt in Domino, ſicut.	283

INDEX TERTIUS.

<i>Psalms.</i>	<i>In Nona.</i>	<i>Pag.</i>
CXXV.	In convertendo Dominus captivi- tatem. - - -	227
CXXVI.	Nisi Dominus ædificaverit do- mum. - - -	236
CXXVII.	Beati omnes, qui timent Domi- num. - - -	304

In Vesperis.

Psalms iidem, qui de Beata in Breviario
& de Virginibus.

CIX.	Dixit Dominus Domino meo. -	75
CXII.	Laudate pueri Dominum, lau- date. - - -	86
CXXI.	Lætatus sum in his, quæ. -	234
CXXVI.	Nisi Dominus ædificaverit. -	236
CXLVII.	Lauda Jerusalem Dominum, lauda.	225

In Completorio.

CXXVIII.	Sæpe expugnauerunt me a ju- ventute. - - -	305
CXXIX.	De profundis clamavi ad te.	118
CXXX.	Domine non est exaltatum cor.	305

INDEX PSALMORUM OCCURRENTIUM IN OFFICIO DEFUNCTORUM.

In Vesperis.

CXIV.	Dilexi, quoniam exaudiet. -	260
CXIX.	Ad Dominum, cum tribularer, cla- mavi. - - -	261
CXX.	Levavi oculos meos in montes, unde.	263
	CXXIX.	

INDEX TERTIUS.

<i>Psalmus.</i>	<i>Pag.</i>
CXXIX. De profundis clamavi. -	118
CXXXVII. Confitebor tibi Domine in toto.	350
CXLV. Lauda anima mea Dominum, laudabo. - -	373

Ad Matutinum.

XCIV. Venite exultemus Domino. -	3
----------------------------------	---

In primo nocturno.

V. Verba mea auribus percipe. -	179
VI. Domine, ne in furore tuo arguas. -	138
VII. Domine Deus meus in te speravi. -	139

In secundo nocturno.

XXII. Dominus regit me, & nihil. -	329
XXIV. Ad te Domine levavi animam.	280
XXVI. Dominus illuminatio mea & salus.	241

In tertio nocturno.

XXXIX. Expectans expectavi Dominum. -	266
XL. Beatus, qui intelligit super egenum. - - -	268
XLI. Quemadmodum desiderat cervus.	269

In Laudibus.

L. Miserere mei Deus secundum. -	256
LXIV. Te decet hymnus in Sion. -	302
LXII. Deus Deus meus, ad te. -	110
LXVI. Deus misereatur nostri & benedicat. - - -	14
CXLVIII. Laudate Dominum de coelis -	16
CXLIX. Cantate Domino canticum novum, laus. - -	19

INDEX TERTIUS.

<i>Psalms.</i>	<i>Pag.</i>
CL. Laudate Dominum in Sanctis ejus.	22
CXXIX. De profundis clamavi.	118

Psalmi pœnitentiales.

VI. Domine, ne in furore tuo - mise- rere.	138
XXXI. Beati, quorum remissæ sunt ini- quitates.	248
XXXVII. Domine ne in furore tuo - quo- niam sagittæ.	255
L. Miserere mei Deus secundum.	256
CI. Domine exaudi orationem meam & clamor.	356
CXXIX. De profundis.	118
CXLII. Domine exaudi orationem meam, auribus.	345

INDEX QUARTUS

DE

TITULIS PSALMORUM

IN

HEBRÆO, GRÆCO ET LATINO

VULGATÆ NOSTRÆ

DECLARATIS.

NB. Ubi numerus Psalmi omittitur; signo
est, omisso Psalmos sine titulo inchoari.

INDEX QUARTUS.

Ordo. * *Tituli Psalmorum hebraici*

III. Canticum Davidis, in fugiendo ipsum a faciebus Absolom filii sui.

IV. Victori in Neginot canticum David.

V. Victori super hannechilot (*Exercitus*, ut habet Pagninus, Arias Montanus) canticum David.

VI. Victori in Neginot (in Psalmis) super octavam canticum Davidis.

VII. Schigajon (delectatio) David, quod cecinit Domino super verba Chus, filii Jemini.

VIII. Vincenti super hagithit (cantu calcantium in torculari) canticum David.

IX. Vi-

* Et si Concilium Tridentinum Sess. IV. in decreto de canonicis scripturis vocet *Psalterium Davidicum* cen-

INDEX QUARTUS.

- explanati, confer pagin.*
3. Psalmus Davidis cum fugeret persequen-
te filio. II. Reg. XV. 14. - 135
 4. Vincenti in modulandis carminibus, five
optimo musicorum detur hic Psalmus. 94
Nota. Hic titulus *victori* sæpius recurrit,
quemadmodum iste *in finem*. Septua-
ginta reddiderunt *in finem*. Sed juxta
est, idem enim significant ambæ in-
scriptiones. Hoc semel dictum ferviat
omnibus Psalmis *hac inscriptione* no-
tatis.
 5. *P. Weitenauer* reddit: *In finem pro ea, quæ*
hæreditatem consequitur. Allegorice: *In*
finem, in Christum, finem nostrum, pro
Ecclesia; quæ vincendo per exercitum
virtutum heroicarum hæreditatem sa-
lutis capiet. - 179
 6. Victori in tractando instrumento musi-
co, quod octo chordis instructum erat
(græce *ογδοχορδον*). - 138
 7. Carmen Davidis, quod cecinit Domino
de verbis Saulis, qui fuit de tribu Ben-
jamin, & *Cbus* vocabatur vel ob nigre-
dinem, vel atram bilem, melancholiam. 139
 8. In finem pro torcularibus. Occasione lar-
gæ vindemiæ prædicat & admiratur
opera Dei, vocat opera digitorum Dei. 142
 9. Opti-

*tum quinquaginta Psalmorum; ex eo tamen non con-
ficitur, omnes ab eo factos esse; sed id duntaxat:
porissimam partem Psalterii a Davide compositam esse.*

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

IX. Victori hal-muth labben (id est pro occultis filii, seu super mortem) Psalmus David.

* Hic Psalmus apud Hebræos divisus est in geminos; alter incipit: *Ut quid Domine recessisti longe.*

X. Victori Davidi. - - - - -

XI. Victori super octavam canticum David. -

* Quoties legis: *Canticum, vel Psalmus David*; id argumento perspicuo est, hunc Psalmum ab ipso Davide compositum esse.

XII. Victori canticum Davidi. - - - - -

XIII. Victori Davidi. - - - - -

XV. Michtam Davidi, seu insigne aureolum.

XVI. Oratio Davidi. - - - - -

XVII. Victori, Servo Domini, David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in die - eripuit Dominus eum de vola omnium inimicorum suorum & de manu Saul; & dixit.

XXI.

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pagin.</i>
9. Optimo in modulandis canticis & Psalmis detur hic Psalmus Davidis agens de morte filii Absolom, & ob devictos hostes cantatus.	- - -	145
10. In finem. Vide priores.	- -	151
11. In finem seu optimo musico, qui pulset instrumentum octo chordis instructum. Psalmus David.	- -	153
12. Vide priores Psalmos.	- -	155
13. Hac inscriptione insignitos deinceps omittam; quia finis præcise est, ut diversos titulos intelligas.	- -	156
15. Id est, monumentum pretiosum Davidis. Recte; quia de Christi gloria & beata post mortem vita hic Psalmus agit; qui veris Clericis magno solatio est. <i>Dominus enim pars, sors, κληρος.</i>		163
16. Precatio Davidis pro se, ad avertendos hostium adversus se insidias.	-	167
17. Musicorum principi carmen Davidis, Servi Dei, qui verba canticî hujus Domino cecinit eo tempore, quo eum de insidiis Saulis & hostium omnium liberavit; sic autem dixit: <i>Diligam.</i>		169

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

XXI. Victori super cervam auroræ (matutinam) canticum David. Alii reddunt *pro susceptione matutina*, sed juxta est.

* Tibia, non ut nunc, orichalco vineta, tubæque æmula, sed tenui, paucisque foramine &c. Horatius in arte. Discrimen inter dextras, & sinistras *Tibias* apud poetas, & lexicographos lege.

XXII. Canticum Davidi: Dominus pascens me; non deficiam. - - -

XXIII. Davidi canticum: *Domini terra & plenitudo.* - - -

XXVI. In hebræo nihil nisi: *Davidi.* - -

XXVIII. In hebræo nihil nisi: *Canticum Davidi.*

XXIX.

INDEX QUARTUS.

explanati,

confer pag.

21. In finem, seu victori in *tibia*, quæ ex osse cervino, seu cervæ (*ajjeleth*) confecta erat, est ergo carmen matutinum Davidis, das Morgengebeth, Morgengesang. De *tibia* (*Flöte, Flaute*) poetæ comici & tragici multa. - - - 346
- * Ex cavis volucrum ossibus hæ *tibiæ* confectæ erant, ad suaves, & acutos fonos musicæ interjungendos idoneæ.
- ** David e lecto furgens; & Christus in cruce moriens hunc Psalmum recitarunt.
22. *Carmen Davidis* sic incipiens: Dominus regit me pastor; nihil me deficiet. 329
23. In aliis inscribitur: *Prima sabbati* Psalmus David. Fortasse ideo, quia primo post sabbatum die incipiente nova hebdomade cantari solebat, in commemorationem mundi conditi; de hoc enim Psalmus initio agit, dein ad arcam foederis in sanctuarium deportatam delabitur, & allegorice, Christi in coelos ascensum speculatur. - 182
26. In aliis exemplis: *Psalmus David*, priusquam *liniretur*, id est, ante, quam *ungeretur*. - - - 241
28. In aliis: *Psalmus David* in consummatione *tabernaculi*, seu post *tabernaculum erectum* & perfectum. - - - 244

29. Car-

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

XXIX. Psalmus cantici dedicationis domus David. - - - - -

XXX. In hebræo nihil nisi : *Vincenti canticum Davidi.* - - - - -

XXXI. Davidi erudiens seu intelligentia (maskil). - - - - -

XXXIII. Davidi in mutando ipsum * *sensum* suum ad facies Abimelech ; & expulit eum & abiit. I. Regum XXI. 13. Ubi satis perspicue narratur, quid David fecerit ; quid rex, dum vidit Davidem spumantem, suis responderit &c.
* *Vultum.*

XXXVII. Canticum David ad commemorandum. - - - - -

XXXVIII. Victori ipsi Idithun ; five Jeduthun canticum David. I. Paral. XVI. 42. & XXV. 1. 3. 6. & alibi.

XLI. Victori erudiens filiis Corach. - - -

XLII. Sine titulo. Sic incipit : *Judica me Deus, & litiga litem meam.* - - -

XLIV.

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pag.</i>
29. Carmen Davidis, cum domus ejus dedicaretur, est sotericum ob depulsum morbum gravem. - - -		245
30. <i>In aliis pro extasi</i> , sive carmen Davidis, dum in anxietatem conjectus esset. -		98
31. <i>In aliis. Ipsi David intellectus.</i> Hæc inscriptio : <i>Davidi intellectus; filiis Core intellectus</i> sæpius redit, nihilque aliud sibi vult, quam : hoc carmen <i>singulari attentione dignum esse</i> ; atque æquum videri: ut <i>sæpe & bene</i> recitetur, cantetur &c. -		248
33. Cum dimissus abiret David a rege Gethæorum Achis, coram quo amentiam data opera simulavit, ut tutius e manu proditorum evaderet. - - -		187
37. Carmen Davidis in recordationem Sabbati. - - -		255
38. Carmen Davidis traditum Idithuno, præfecto musices, Chorregenten, ut nos, Chor, Capellmeister, ut modularetur, vel examussum modulos dirigeret. -		264
41. Carmen unius e filiis Core detur musicorum peritissimo. Vide Psalm. XXXI. -		269
42. Psalmus fere quotidianus in missæ introitu est. Lege sensum hujus Psalmi quadruplicem in <i>Weitenauero</i> . -		122

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

XLIV. Victori super lilia (schoschanim) filiis
Corach * *erudiens* canticum amorum. - -

* Vide Psalm. XXXI. in quo voces: ERU-
DIENS, INTELLIGENTIA, INTELLECTUS
explicate sunt.

XLV. Victori filiis Corach super * *Halamoth* can-
ticum. - - - -

* Pro arcanis.

XLVII. Canticum cantus filiis Corach. - -

XLIX. Cantus ipsi Asaph. - - - -

L. Victori cantus ipsi David, in veniendo ad
eum Nathan prophetam, quando intravit
ad Bathsebeth. - - - -

LI. Victori Maskil ipsi David, in veniendo Doeg
Edomæum, & nunciavit ipsi Saul, & dixit
ei: venit David in domum Achimelech.

INDEX QUARTUS.

explanati,

confer pag.

44. *Alii: pro iis, qui commutabuntur, id est, peritissimo in pulsandis cymbalis, quæ vel figuram lilii referebant, vel carmen, quod incipit de liliis sæpe repetebant. Est carmen pro dilecto, sive nuptiale; quod græci vocant επιθαλαμιον. Tu pace mea refer ad Christum sponsum, & sponsam Ecclesiam.* - - - 192
45. Optimo in modulationibus. Fortasse ideo pro *arcanis* inscribitur; quia filii Core artem canendi & pulsandi dexteritate aliis ignota callebant; ut nos dicimus: *arcanum* in certis artibus & facultatibus, quod alios *latet*. - 189
47. Canticum in diem secundum post sabbatum; nam in aliis exemplis additur *secunda sabbati*, quæ nobis est, *dies lunæ*; ut *prima sabbati* est nobis dies dominica, prima post sabbatum Judæorum. - 206
49. Carmen compositum ab Asapho uno ex musicis musices peritissimo. - 277
50. Cum ad Davidem venisset Nathan Propheta post patratum cum Bethsabea flagitium, ut habetur II. Reg. XII. a versu 1 per sequentes. *Miserere mei Deus.* 256
51. Carmen Davidis, canendum a præcipuo musicorum, singulari attentione dignum, cum perfidus Doeg, natione Idumæus, conditione magister pastorum, improbitate proditor nunciasset Sauli, quod David ad Sacerdotem Achimelech in civitate Nobe diverterit. *Quid gloriaris in malitia.* 278

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

LII. Victori super machalat (alii scribunt mahelet) maskil seu intellectus ipsi David.

LIII. Victori in Neginoth (modulationibus seu Psalmis) Maskil ipsi David, in veniendo Ziphim & dixissent ad Saul: nonne David abscondit se nobiscum? I. Reg. XXIII. 19. & XXVI. 1. - - - -

LV. Victori super columba mutam in remotis ipsi David *Mictam*, in tenendo eum Pelistim in Gaath. I. Reg. XXI. 12. - . -

* *Mictam* seu monumentum seu inscriptio pro memoria, quam posterius legant & fervent, quale est illud in Virgilio:

Æneas hæc de Danais victoribus arma.

LVI. Victori ne disperdas, ipsi David *mictam* in fugiendo ipsum a facie Saul in speluncam.

* Sæpius explicationem vocis *mictam* non audies; uti neque istam: *ne disperdas.*

LVIII. Victori ne corrumpas (disperdas) ipsi David *mictam*, in mittendo Saul, & custodierunt domum ad interficiendum eum. I. Reg. XIX. 11. - - - -

LIX.

INDEX QUARTUS.

- explanati,* *confer pag.*
52. Præcipuo in modulationibus, ut superius. - - - 284
53. *Ut alias*; cum venissent Ziphæi & Sauli dixissent: David apud nos latet. *Deus in nomine tuo salvum.* - - 24
55. - - Insigne aureolum seu monumentum pretiosum Davidis, cum eum Philisthæi seu Allophyti in Geth tenuissent, & populus a sanctuario longe remotus esset. *Miserere mei Deus, quoniam.* - 286
- Nota.* *Columba muta* nisi fallor forma instrumenti erat, quo hic Psalmus modulandus erat. Sicut quando inscribitur *super liliis*, forma instrumenti musici *lilium* referebat. Alium sensum ex (עַל-יוֹנָת אֵלִים) non eruo.
- al-jonath elem
56. - - Deprecatio exitii & monumentum insigne Davidis, cum a Saulis conspectu se subducens in speluncam fugeret, ut tutior lateret. *Miserere mei Deus, miserere.* - - - 288
- Nota.* *Ne disperdas, ne corrumpas*, plures inscribuntur Psalmi.
58. - - Cum Saul misisset, qui & domum Davidis custodirent, & ipsum interficerent. *Eripe me de inimicis meis.* - 290

INDEX QUARTUS.

Ordo. *Tituli Psalmorum hebraici*

LIX. Victori super Schufchan (lilium) testimonii
mictam ipsi David ad *docendum*, in rixando
ipsum cum *Aram Nabaraim* & cum Aram
Sobah, & reversus est Joab, & percussit
Edom in valle falis duodecim millia.

Vox *Aram* hebraice notat & significat
SYRIAM; *Edom* **IDUMÆAM**; *Nabaraim*
MESOPOTAMIAM, id est, terram inter
flumina interjectam, *μεσος* medius,
ποταμος fluvius.

LXI. Victori super, vel pro Jethuthun (Idithun)
Psalmus David. - - -

LXII. Cantus ipsi David, in existendo ipsum in
deserto Jehudah. Alii legunt extra he-
bræum : in deserto Idumææ. - -

LXIV. Victori cantus ipsi David canticum. *Ti-
bi silentium laus Deus in Sion. - -

* Succisus hic sensus significat : *Compa-
rate ad dignitatem & majestatem Dei OMNIS
LAUS instar SILENTII est, etsi ab universis
Angelis fiat. Tantus est Deus!* - -

LXV.

INDEX QUARTUS.

- explanati,* *confer pag.*
59. Carmen cymbalis affabre factis & selectis canendum ad docendos posteros compositum, postquam in Syria Mesopotamiam & Sobam incendiis vastaverat, & reversus Joab (Davidis Bellidux) in valle salinarum duodecim milla Idumæorum percusserat. *Deus repulisti nos.* 291

Nota. Advertis, quanti intersit titulos probe nosse, & ADJUNCTA TEMPORIS, quo Psalmus compositus est.

61. Vide Psalmum XXXVIII. & ejus titulum. - - - - 294

62. - - Cum esset in desertis montibus Idumæam inter & Judæam. Montes Seir deserti in finibus utriusque hujus regni sunt siti. *Deus Deus meus, ad te de luce.* - - - 10

64. In hebræo præter dicta nihil legitur; at in latina est: *Canticum Jeremiæ & Ezechielis populo transmigrationis, cum incipere exire*, id est, populus cecinit hunc Psalmum, cum e captivitate babylonica domum reverteretur. Eo quod *diu ante* canendum suaferant Jeremias & Ezechiel. - - 302

Te decet hymnus Deus in Sion; quasi in Babylone in terra aliena laudare Deum in tædio aut certe minus dignum esset.

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

LXV. Victori canticum cantus (*Scbir mizmor* hebraice).

Nota. Germani de eo, qui e gravi periculo aut ærumna liberatur dicunt: Er fängt an auf ein neues zu leben, idem accidisse ærumnoso Davidi censendum.

LXIX. Victori David ad *recordandum* (*lehazkir*).

LXX. In hebræo est sine omni titulo.

LXXI. Ipsi Selomoh - - - id est, Salomoni.

LXXV. Victori in modulis (*Psalms*) cantus ipsi Afaph canticum.

* Afaph plures Psalmos fecit, maxime eos, qui hunc immediate antecedunt, & sequuntur. Quid sit: *Eruditio* vel *intellectus*, explicatum in præcedentibus.

LXXVII. Eruditio ipsi Afaph.

LXXIX

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pag.</i>
65.	In hebræo nihil præterea; in græco additur: canticum <i>resurrectionis</i> . Quasi diceret: canticum <i>de reditu e sepulcro ad vitam. Jubilate Deo omnis terra.</i>	297
69. - -	In memoriam, <i>quod saluum fecerit eum Dominus</i> addunt græca. <i>Deus in adjutorium meum intende.</i>	309
70.	In exemplaribus græcis. Psalmus David, filiorum Jonadab & priorum captivorum, id est, quod postea cecinit Jonadab, & qui cum eo primi in captivitatem babylonicam abstracti sunt. <i>In te Domine speravi.</i>	319
71.	Carmen Davidis in Salomonem seu pro Salomone futuro post patrem rege, seu verius de imperio Messiae a mari usque ad mare, a flumine Jordane usque ad terminos orbis terrarum. <i>Deus, judicium tuum Regi da.</i>	312
75.	Latina inscriptio habet: in finem in laudibus Psalmus Asaph, id est, unum e canticis Asaph, usurpatum postea (sub Ezechia rege) victis Assyriis. Hinc græce additur: <i>Canticum ad Assyrios. Notus in Judæa Deus.</i>	321
77.	Speciali attentione dignus, & revera incipit: <i>attendite popule meus.</i>	323
	D d 5	79. De-

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

LXXIX. Victori ad Schofchanim (super liliis)
testimonium ipsi Asaph. - - -

LXXX. Victori super Haghith ipsi Asaph. -

* Hac de hilaritate testari possunt, qui
in terris degunt, in quibus vineæ.
Die Weinländer.

LXXXIII. Victori super Haghith (torculari-
bus) filiis Corach cantus. - -

LXXXIV. Victori filiis Corach cantus. - -

LXXXV. Oratio ipsi David. - - -

* Hos tres Psalmos, si vacat, Sacerdotes
religiosiores quotidie præmittunt ce-
lebrando sacrificio.

LXXXVII. Canticum cantus filiis Corach su-
per Machalath (infirmitate) ad responden-
dum maskil ipsi Heman Ezrachitæ.

*Ad respondendum, id est, alternis, wechsels-
weise, ut fit in Choro a Canonicis,
Chorivicariis, Religiosis.*

LXXXVIII. Maskil ipsi Ethan Ezrachitæ. -

Nota. Vox אֶתְנָן *etban* usurpatur a gram-
maticis ad tres futuri personas no-
tandas, vocantur *etbanica*. אֶתְנָן *primam*,
אֶתְנָן *tertiam*, אֶתְנָן *secundam* in singulari, אֶתְנָן *vel*
אֶתְנָן *primam* in plurali notat.

LXXXIX.

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pag.</i>
79.	Detur optimo in cymbalis elegantibus carmen ac testimonium Afaphi. <i>Qui regis Israel, intende.</i>	326
80.	Latine habetur: in <i>finem pro torcularibus</i> , id est, carmen ad celebrandos dies festos invitans, ea lætitia, quæ solet exultare in vindemiis, ubi torcular calcantes, & ii, qui botros legunt, hilares dies agunt. <i>Exultate Deo adjutori nostro, jubilate.</i>	337
83.	Vide priores Psalmos. Nonnulli ajunt a Davide exule compositum esse & traditum ut caneretur a filiis, id est, nepotibus, Core. <i>Quam dilecta tabernacula.</i>	106
84.	- - <i>Benedixisti Domine.</i>	110
85.	Precatio Davidi solennis & familiaris. <i>Inclina Domine</i>	112
87.	Carmen <i>alternis</i> canendum dirigente Ema-
ne Ezrahita. <i>Domine Deus salutis meæ.</i>	341
	* Per vocem <i>Machalath</i> , <i>infirmi-
tatem</i> ,
intellige graves animi <i>tentationes</i> ,
<i>ærumnas</i> , calamitates, quas com-
parat cum <i>morte</i> , inferno, fluctibus.	
88.	Carmen Ethanis Ezraitæ. Coetera ex-
plicata. <i>Misericordias Domini in æternum
cantabo.</i>	343

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

LXXXIX. Oratio ipsius Moseh viri Dei. - -

XC. In hebræo est sine titulo. Sed incipit:
Habitans in abscondito altissimi. - -

* *In abscondito, id est, in asylo apud altissimum.*

XCI. Cantus cantici in die sabbati. - -

XCII. Sine titulo in hebræo. - -

XCIII. In hebræo sine titulo. - -

XCIV. In hebræo sine titulo, sic incipit: *Adeste, præconium dicamus Domino.* - -

* Recurrit & præcedit quotidie ante matutini Psalmos, excepta hebdomade trium regum, ubi reliquis Psalmis interjungitur, & Feria V. in cæna Domini ad diem Paschatis exclusive; quo tempore prætermittitur.

XCV.

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pag.</i>
89.	Precatio Moyſis, viri Dei, diſtincti ab eo Moſe, qui fuit primus legis ſcriptæ nunciuſ a Deo electuſ. <i>Domine refugium factuſ eſ.</i> - - -	327
90.	Apud ſeptuaginta : <i>Laus cantici David.</i>
Apud interpreteſ : Lauſ divina Moyſiſ ſimiliſ carminibuſ Davidiciſ. <i>Qui habitat in adjutorio.</i> - - -	101
91.	Carmen in diem ſabbati canticum Moyſiſ. <i>Bonum eſt confiteri Domino.</i> -	371
92.	Lauſ cantici ipſi David in die ante ſabbatum, quando fundata eſt terra. S.Hieron. Lauſ divina Moyſiſ - pridie ſabbati abſoluto opere ſex dierum ſive pro conſtituto orbe terrarum. <i>Dominuſ regnavit, decorem indutuſ eſt.</i> - - -	6
93.	Apud ſeptuaginta : Pſalmuſ ipſi David, quarta ſabbati, carmen Moyſiſ - pro die quarto poſt ſabbatum, quæ reſpondet apud noſ diei Mercurii. <i>Deuſ ultionuſ Dominuſ.</i> - - -	344
94.	Divuſ Pauluſ ad Hebræoſ capite III. 7. & cap. IV. 7. auctorem nominat Davidem. Sed alii putant compoſituſ eſſe a rege Joſia : vide in hoc opuſculo argumentuſ ad hunc Pſalmuſ ; rectiſſime tamen & ſentitur & dicitur : ſi David hunc Pſalmuſ feciſſe ; a Joſia autem, quia fini ac propoſito idoneuſ erat, ruruſ decantatuſ fuiſſe, exiſtimetur. - - -	3

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

XCV. Sine titulo in hebraico. - - -

Inter Davidis res gestas habetur hic Psalmus I. Paralip. XVI. ibi conjunctus est cum Psalmo CIV. *Confitemini Domino & invocate.* Qui & ipse Davidis est.

XCVI. Sine titulo in hebræo. - - -

Divus Hieronymus Epistola CXXXIX. hunc & sequentes tres Psalmos a Moyse; non illo, qui populum eduxit ex Ægypto, (ut est eruditorum opinio) sed alio, ejusdem nominis, sed viro pio, compositos esse existimat.

CI. Oratio afflicti, cum deficiet angore & ad facies Domini effundet eloquium suum.

CV. Hallelu-jah (laudate Deum) hic est primus Psalmus, qui in hebræo inscribitur *alleluja.* Alii hallelu-hu, id est, *laudate eum,* sed in idem recidit.

Sequuntur nunc sparsim plures hac inscriptione.

CXIII. Sine titulo in hebræo. - - -

Nota. Post versum octavum; qui convertit Petram; incipit juxta hebræos novus Psalmus a verbis his: *Non nobis Domine, non nobis.*

CXIV.

INDEX QUARTUS.

explanati,

confer pag.

95. In Vulgata vero : *Canticum ipsi David*, quando domus ædificabatur post captivitatem I. Paral. XVI. id est, carmen *denuo cantatum*, cum e captivitate babylonica reduces templum sub Esdra restaurarunt. *Cantate Domino canticum novum.* - - - 199

96. In Vulgata : *Huic David*, quando terra ejus restituta est. Est fortasse carmen *Moyfis* simile carminibus David. *Dominus regnavit, exultet terra.* - - 202

101. Oratio est pauperis in ærumnis & angustiis Dominum rogantis. *Domine exaudi orationem meam.* - - 356

105. In Vulgata hic & jam præcedens inscribitur *alleluja*. Carmen Davidis ; quamvis qui incipiunt hac voce *confitemini*, vel simili, nihil aliud sonent : quam *laudate*. *Confitemini Domino, quoniam bonus.* 363

113. In latina Vulgata est *alleluja*. In exitu *Israel de Ægypto.* - - 90

INDEX QUARTUS.

Ordo. Tituli Psalmorum hebraici

CXIV. & CXV. In hebræo sine titulo. - 50 -

Nota. Hic Psalmus, cum sequenti, qui in Vulgata incipit: *credidi*, connectitur ita, ut ex geminis unus fit.

CXIX. Canticum graduum, seu ascensionum.

Nota. Ab hoc ad Psalmum CXXXIV. exclusiue omnes inscribuntur: *Canticum graduum.*

CXXXVI. In hebræo sine titulo. -

CXLI. Maskil (intellectus, eruditio) ipsi David, in existendo ipsum in spelunca oratio.

CXLII. Cantus ipsi David. Præter hæc in hebræo nihil. = = =

CXLIII.

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pag.</i>
114. & 115. In græco: <i>Alleluja. Dilexi, quoniam exaudiet, & credidi.</i>	-	260 & 115
119. Canticum graduum, id est, carmen Davidis pro ascendentibus ad tabernaculum; postea ad templum in sublimi monte Sion erectum. <i>Ad Dominum cum tribularer.</i>	- -	261
Vocantur hi quatuordecim Psalmi, <i>graduales</i>, nonnunquam in choro dicendi. Unus inscribitur canticum graduum <i>ipsi Salomoni</i>; quatuor: <i>Ipsi David</i>. Reliqui novem sine addito.		
136. In græco: <i>Psalmus David. Jeremiæ</i> , id est, a Davide compositus, a Jeremia in <i>Tbrenis</i> seu <i>lamentationibus</i> amplificatius redditur. <i>Super flumina Babylonis.</i>		335
141. Id est, carmen Davidis singulari attentione dignum est; est precatio Davidis cum esset in spelunca. <i>Voce mea ad Dominum clamavi.</i>	- -	353
142. In græco additur: <i>Quando persequabatur eum Absolom filius ejus. Domine exaudi orationem.</i>	- -	345

INDEX QUARTUS.

Ordo. *Tituli Psalmorum hebraici*

CXLIII. Ipsi David. In hebræo præter hæc nihil.

*. **. Fortasse ex his verbis collegerunt hunc Psalmum factum esse superato Goliatho.

CXLV. *Alleluja* : hic & sequentes quinque Psalmi sic inscribuntur : *Laudate Deum* vel *Deum.*

הללו יה hallelu-jah.

Laudate Deum.

Monitum de usu & praxi 1. ut devote ores, homo *sacer* ; 2. ut secure dicas, homo *concionator* ; 3. ut fructuose suggeras, homo, *Doctor* ; *Medice*, *Pastor*, *Asceta*, omnibus omnia.

INDEX QUARTUS.

	<i>explanati,</i>	<i>confer pag.</i>
143. In Vulgata: Psalmus David adversus Goliath. <i>Benedictus Dominus Deus meus, qui docet * manus meas ad prælium, & ** di-
gitos meos ad bellum.</i>	- - -	372
145. Septuaginta interpretes addunt ad <i>Alleluja: Aggæi & Zachariæ</i> , ntellige: <i>Carmen.</i> In hebraicis & exemplaribus græcis aliis, distinctis ab interpretatione septuaginta, hæc non habentur.	- -	373
XXX. <i>Psalmi residuum. Hebræa Phrasis e regione Vulgatæ addita,</i> pag.	- -	376

Errata humana humaniter corrigenda.

I. initium, M. medium, F. finem paginæ notat.

<i>Pagina.</i>		<i>Regio.</i>		<i>Vocabulum.</i>
3	-	F.	-	promissam.
32	-	F.	-	derelinquas.
58	-	M.	-	susceptor.
82	-	M.	-	adjuvisset.
105	-	I.	-	propone.
105	-	I.	-	reverende.
145	-	M.	-	tutetur.
145	-	M.	-	senium.
161	-	M.	-	qua.
195	-	M.	-	patiens.
199	-	I.	-	reædificabatur.
213	-	F.	-	defendent.
214	-	M.	-	intelligeremus.
232	-	F.	-	confortata.
243	-	I.	-	A Cicerone.
243	-	M.	-	vaticinatur.
245	-	F.	-	descendentibus.
256	-	M.	-	fugillabant.
276	-	F.	-	assentatores.
294	-	I.	-	collocatus.
320	-	F.	-	exinanita.
330	-	I.	-	Simone.
375	-	F.	-	loco septem : quinque.

Errata in hebræo, græco & germanico.

<i>Pagina.</i>		<i>Regio.</i>		<i>Vocabulum.</i>
124	-	F.	-	πολυγλωσσος.
169	-	F.	-	Schneiddegen.
178	-	M.	-	nigdol נִגְדֹל.
185	-	F.	-	in einem.

Reisner, Ferdinand,

Methodus Psalmos intelligendi facilius

Augusta 1775

Liturg. 1171

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10591510-1